Testare națională 2005

CORINT

Florica Mitu
Rodica Ligia Șerban

TESTE REZOLVATE

pentru clasele V–VIII

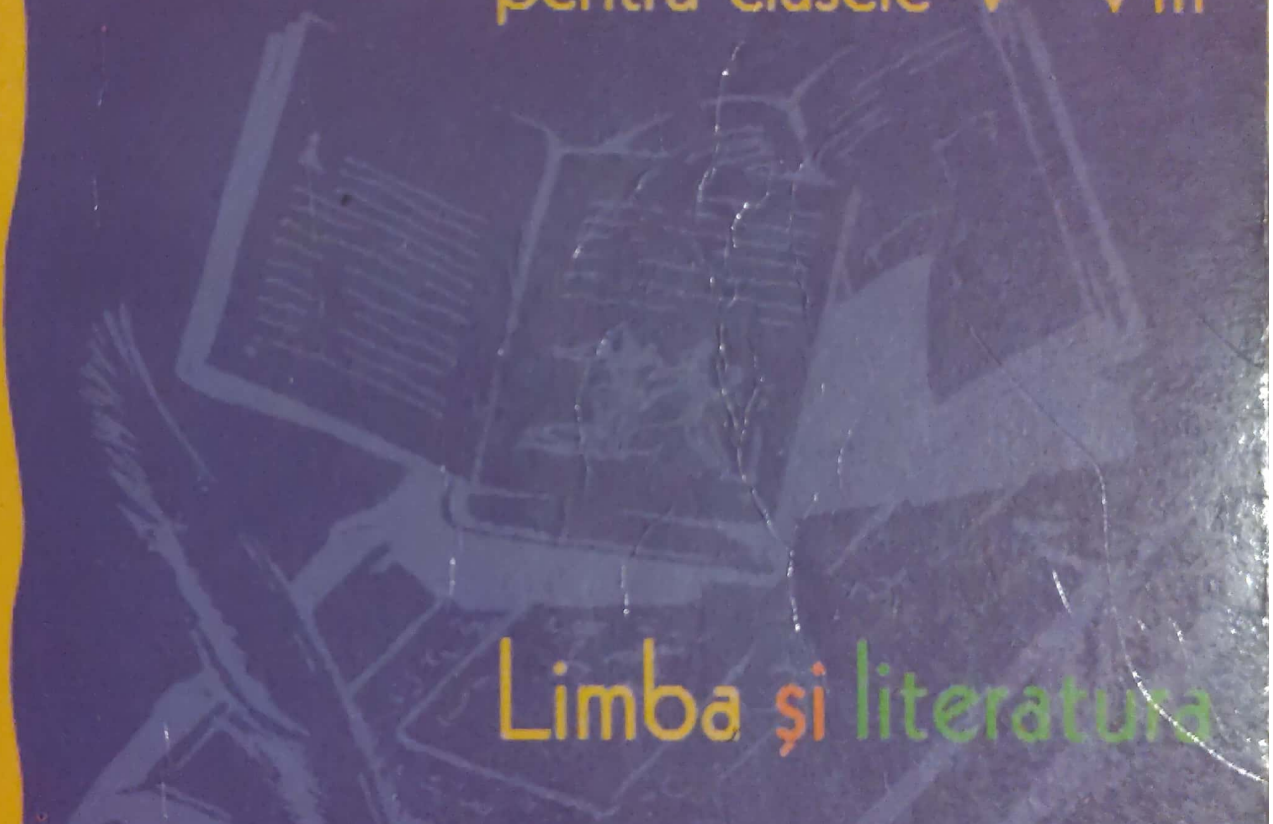

Limba și literatura

română

Scanned with OKEN Scanner

Florica Mitu Rodica Ligia Șerban

Scanned with OKEN Scanner

Limba și literatura română

TESTE REZOLVATE

pentru clasele V–VIII

- Metode de redactare a textelor funcționale
- Diverse tipuri de compunere
- Compoziții cu cerințe prestabilite
- Teste și sugestii de rezolvare

CORINT
București, 2004

Redactor: CORNELIA GÂRMACEA
Tehnoredactor: CORINA RONCEA
Coperta: WALTER RIESS

Date despre autori

FLORICA MITU este profesor gradul didactic I la Colegiul Naţional „Elena Cuza" din Bucureşti. Preocupată de pregătirea elevilor săi, profesora Florica Mitu a avut ani la rând generaţii de elevi cu rezultate deosebite la examenele de admitere şi olimpiadele şcolare. Este autor de manuale şcolare, lucrări metodice, ghiduri didactice, articole şi studii de specialitate.

RODICA LIGIA ŞERBAN este profesor gradul didactic I la Şcoala nr. 195 din Bucureşti. Are o bogată experienţă didactică — de peste 30 de ani —, care s-a concretizat în buna pregătire a elevilor la admiterea în liceu şi în facultate, precum şi în succesele acestora la olimpiadele şcolare. Dincolo de catedră, Rodica Ligia Şerban şi-a împărtăşit experienţa în lucrări cu caracter didactic, având ca temă studiul limbii române, care au fost publicate la editurile Didactică şi Pedagogică, Teora, Aramis, Corint.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ŞERBAN, RODICA LIGIA
Limba şi literatura română: teste rezolvate pentru clasele V-VIII: testare naţională – 2005 / Rodica Ligia Şerban, Florica Mitu.- Bucureşti: Corint, 2004
ISBN 973-653-671-8

I. Mitu, Florica

821.135.1.09(075.33)(076.2)
371.27:373.5

ISBN: 973-653-671-8

Toate drepturile asupra acestei ediţii
sunt rezervate Editurii CORINT, parte componentă a
GRUPULUI EDITORIAL CORINT

Scanned with OKEN Scanner

ARGUMENT

Lucrarea noastră este concepută ca sprijin și ghid pentru elevi, în vederea evaluării și autoevaluării periodice, ca și pentru testarea națională la limba și literatura română. În același timp, aceasta reprezintă un instrument de lucru pentru profesorii din gimnaziu și chiar pentru elevii din liceu.

Itemii propuși vizează înțelegerea mesajului scris (textul literar), redactarea unor texte cu destinație funcțională (cerere, invitație, telegramă, scrisoare) și a unor compoziții de diferite tipuri, cu cerințe prestabilite, de dimensiunea indicată, acoperind integral obiectivele și conținuturile prevăzute în programa școlară în vigoare.

În elaborarea cerințelor, ne-am centrat atenția pe cunoașterea, identificarea și aplicarea noțiunilor de teorie literară, pe analiza textului literar la prima vedere, pe argumentarea particularităților genului și speciei literare cărora le aparține textul literar propus, pe argumentarea unor opinii personale. Itemii au grade diferite de dificultate și permit opțiuni proprii. Am selectat opere literare de prestigiu, clasice și moderne, pentru fiecare tip de item. Inevitabil, unele dintre acestea pot fi opere literare care figurează și în unele manuale alternative, totuși ne-am străduit să alegem fragmente diferite.

Lucrarea este compusă din două secvențe:

Secvența I are în vedere algoritmii (modele) de redactare a textelor funcționale și a diverselor tipuri de compunere.

Secvența a II-a cuprinde:

– 45 de teste complexe de limbă și de literatură;

– sugestii de rezolvare a cerințelor formulate în cele 45 de teste.

Fiecare test cuprinde trei părți:

Partea I conține:

A. cinci cerințe pentru înțelegerea și interpretarea unui text literar, la prima vedere;

B. nouă cerințe de verificare și aplicare a cunoștințelor de limbă română (fonetică, vocabu-lar, morfologie, sintaxa propoziției și a frazei).

Partea a II-a este un item de redactare a unor texte funcționale (scrisoare, cerere, invitație, telegramă) și texte imaginative (narative și descriptive).

Partea a III-a conține itemi de redactare a unor compuneri pe bază de text literar studiat (rezumat, caracterizare de personaj, argumentarea unui gen și a unei specii literare ș.a.).

Caracterul aplicativ și de ghid în pregătirea elevilor pentru evaluare este conferit de secvența care conține sugestii de rezolvare a subiectelor.

Sugestiile de rezolvare a testelor dau posibilitate elevilor să se autoevalueze obiectiv.

Testele propuse (respectiv, Partea I, punctul B) au eficiență și în etapa superioară de pregătire a elevilor, ciclul liceal și admitere la facultățile de profil.

Vă urăm mult succes!

Autoarele

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

ALGORITMUL DE REDACTARE A TEXTELOR FUNCȚIONALE
ȘI A DIVERSELOR TIPURI DE COMPUNERE. 5

Cererea 5
Invitația 6
Telegrama 7
Scrierea reflexivă: scrisoarea 8
Scrisoarea familială 8
Scrisoarea amicală 9
Scrisoarea de felicitare 10
Scrisoarea de mulțumire 10
Scrierea imaginativă 11
Compunerea narativă 11
Compunerea descriptivă 11

COMPUNERI PE BAZĂ DE TEXT LITERAR
ALGORITMUL DE REDACTARE A UNOR COMPOZIȚII
DE UNA-DOUĂ PAGINI, CU CERINȚE PRESTABILITE 12

Rezumatul 12
Modele de rezumat al unor opere literare 13
Caracterizarea personajului literar 17
Modele de caracterizare a personajului literar 18
Argumentarea apartenenței unui text la un gen literar
și la o specie literară 23
Modele de argumentare a apartenenței unui text la un gen literar
și la o specie literară 23
Transformarea textului dialogat în text narativ 27
Modele de transformare a textului dialogat în text narativ 28
Semnificația titlului operei literare 29

TESTE ȘI SUGESTII
PENTRU REZOLVAREA CERINȚELOR 30-232

Scanned with OKEN Scanner

ALGORITMUL DE REDACTARE A TEXTELOR FUNCŢIONALE ŞI A DIVERSELOR TIPURI DE COMPUNERE

Algoritmul[1] este un ansamblu de reguli și de operatori (concepte operaționale, noțiuni de teorie literară, în situația de față) pentru efectuarea unui sistem de operații într-o ordine dată în vederea rezolvării unor probleme de un anumit tip.

În acest volum vom prezenta numai algoritmul compozițiilor prevăzute de programa pentru testarea națională la limba și literatura română: *cerere, invitație, scrisoare, telegramă, text narativ și text descriptiv, rezumat, caracterizarea personajului literar, argumentarea apartenenței unui text literar la o specie și la un gen literar, analiză de text.*

În conceperea algoritmului pentru fiecare tip de compoziție, ne-am orientat după sugestiile și cerințele formulate de programă. Pentru fiecare algoritm prezentat, oferim modele de redactare a compunerii respective.

Algoritmul de redactare a textelor cu destinaţie funcţională: cererea, invitaţia, scrisoarea, telegrama

Textele cu destinație funcțională au anumite caracteristici:
– destinație specială, oficială sau familială;
– formule stereotipe consacrate;
– anumită dimensiune;
– unele conțin date de identificare a persoanei care redactează textul și motivarea redactării (de exemplu, cererea);
– altele cuprind două adrese, a destinatarului și a expeditorului;
– există scriere funcțională care constă în completarea unor formulare-tip, imprimate (telegrama, formulare C.E.C., mandate și buletine poștale ș.a.);
– textele funcționale conțin precizarea localității, data întocmirii și semnătura.

CEREREA

Cererea este un text funcțional cu destinație oficială prin care o persoană solicită rezolvarea unei probleme personale.

Cererea are următoarele caracteristici:
– o formulă de adresare care indică funcția aceluia căreia îi este adresată;
– numele și prenumele solicitantului;
– ocupația și locul unde o exercită;

---

[1] Florin Mancu, Constant Manea, Dicționar de neologisme, Editura Academiei R.S.R., București, 1978, p. 47.

Scanned with OKEN Scanner

– formularea clară și succintă a solicitării (cererii);
– motivul solicitării;
– semnătura solicitantului;
– data și locul întocmirii cererii;
– funcția aceluia căruia îi este adresată și instituția al cărui conducător este.

Atenţie!

- formula de adresare se scrie cu inițiale majuscule, ceea ce semnifică respectul acordat;
- se restectă alineatul;
- se acordă atenție așezării în pagină;
- nu se utilizează alte formule dcât cele consacrate;
- se respectă regulile de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

MODEL

Domnule Director,

Subsemnatul(a), Valentin/Valentina Gheorghiu, elev(ă) la Școala Generală „Ion Minulescu" din Mangalia, în clasa a VIII-a, vă rog să binevoiți a-mi aproba eliberarea unui alt carnet C.E.C. întrucât l-am pierdut pe cel primit la începutul anului școlar.

Noul carnet C.E.C. îmi este necesar pentru a obține alocația cuvenită.

Valentin/Valentina Gheorghiu

Mangalia, 24 februarie 2005

Domnului Director al Școlii Generale „Ion Minulescu", Mangalia

INVITAŢIA

Invitația este un text funcțional prin care se transmite, în stil protocolar, o invitație la o acțiune (serbare, adunare, congres, banchet etc.).

Caracteristica fundamentală a invitației este stilul protocolar prezent atât în formula de adresare, cât și în cuprins și în formula de încheiere, indiferent că este adresată unei persoane oficiale sau unui prieten.

MODEL

București, 7 ianuarie 2005

Doamnă Dirigintă,

Am plăcerea de a vă invita, cu tot respectul cuvenit, la debutul meu, ca artist amator, în spectacolul susținut de Cercul dramatic al Palatului Copiilor la Teatrul Foarte Mic, în 15 ianuarie 2005, orele 10[00].

Scanned with OKEN Scanner

Voi interpreta rolul unui copil teribil, nonconformist și deosebit de inteligent.

Vă rog, doamnă dirigintă, să primți această dovadă a deosebitei stime ce v-o port.

Petre/Petra Popescu

București, 7 ianuarie 2005

Bunele mele prietene,

Cu deosebită bucurie vă invit la debutul meu ca artist amator, în spectacolul susținut de Cercul dramatic al Palatului Copiilor la Teatrul Foarte Mic, în 15 ianuarie 2005, orele 10^{00}.

Știindu-vă în sală, mă voi strădui din răsputeri să dau viață rolului meu, un copil teribil, nonconformist și foarte inteligent.

Primiți, din partea mea, acest gest de sinceră și profundă prietenie.

Petre/Petra Popescu

TELEGRAMA

Este o comunicare scurtă, redusă adesea la o singură propoziție, transmisă prin cele mai rapide mijloace tehnice.

Caracteristicile telegramei sunt:

– conține știri urgente (fapte, întâmplări, evenimente importante), dar și urări, felicitări cu diverse prilejuri;

– este o formulare extrem de concisă, adesea lacunar redactată, prin eliminarea unor cuvinte, de obicei prepoziții, conjuncții, adverbe;

– este scrisă pe un formular special;

– ca și scrisorile, telegrama cuprinde adresa destinatarului (a aceluia căruia îi este trimisă) și a expeditorului (a aceluia care trimite telegrama);

– indicații speciale: fulger, urgent.

MODEL

Sosesc, 24 decembrie, ora 21.

Paul

sau o exprimare mai completă:

Sosesc la Brașov, în ziua de 24 decembrie, ora 21.

Paul

sau

La mulți ani!

Mirela

Scanned with OKEN Scanner

SCRIEREA REFLEXIVĂ: SCRISOAREA

Scrisoarea (epistola) este un text prin care se comunică cuiva informații, prin poștă sau prin intermediul unei persoane.

În funcție de conținut, dimensiuni, particularități stilistice și mijlocul de transmitere, se cunosc mai multe tipuri de scrisori, totuși, în general, ele au aceeași *structură;* cuprinde:

– localitatea și data redactării (scrise în partea dreaptă, sus a paginii);

– formula de adresare (diferită în funcție de persoana căreia îi este adresată și de conținutul scrisorii) scrisă la mijlocul paginii, cu majusculă la inițiala primului cuvânt; după această formulă se pune virgulă;

– conținutul scrisorii trebuie să respecte structura oricărei compuneri, adică introducerea, cuprinsul și încheierea, marcate prin alineat;

– formula de încheiere, care diferă fiind în concordanță cu tipul scrisorii, se scrie în partea dreaptă, jos a paginii;

– semnătura se află sub formula de încheiere.

Scrisoarea familială

Este textul cu caracter epistolar adresat părinților, copiilor sau unor rude, prin care se transmit informații legate de viața de familie; de aici rezultă nota intimă și stilul afectuos-familial.

MODEL

Orșova, 24 noiembrie 2005

Draga mea surioară,

Nu ți-am mai scris de câtva timp și am noutăți, pe care mă grăbesc să ți le comunic.

„După lupte seculare care au durat..." aproape trei luni, ca să mă exprim și eu precum Nae Cațavencu al lui Ion Luca Caragiale, „iată visul nostru împlinit", ne-am montat mult dorita centrală termică. Suntem foarte mulțumiți pentru că avem căldură cât ne trebuie și când dorim. Când vei veni acasă, te vei bucura și tu de „binefacerile vremurilor tehnologice".

În altă ordine de idei, noi toți suntem bine și te așteptăm cu drag.

Până ne vom revedea, scrie-ne despre activitatea ta, despre cum te mai distrezi, că doar nu înveți încontinuu; eu cred că aceștia sunt anii cei mai frumoși din viață.

Aș vrea să-ți oferim o surpriză la întoarcerea ta acasă, dar rămâne taină mare.

Scanned with OKEN Scanner

Gândește-te dacă vrei să petrecem sărbătorile de iarnă la verii noștri din Belgrad.

Închei aici scrisoarea, pentru că mă grăbesc să merg la antrenamentul de înot.

Te sărut cu drag,
Cosmina

Scrisoarea amicală

Este textul cu caracter epistolar, prin care se transmit informații între persoane aflate în relații de prietenie, text scris într-un stil amical și afectuos.

Scrisoarea amicală este textul epistolar cel mai liber, care nu ține seama decât de reguli de exprimare și scriere corectă. Există și libertatea de a nu respecta structura specifică unei compuneri, de pildă, poate lipsi introducerea, cuprinsul poate fi mai dezvoltat sau mai succint, într-o succesiune logică personală, determinată de dispoziția sufletească și de intenția spontană, de moment, iar încheierea poate fi bruscă, abruptă.

Altă caracteristică este stilul personal, sobru sau umoristic, dar întotdeauna afectuos și respectuos.

Scrisoarea amicală este expresia nedisimulată a personalității celui care o redactează.

MODEL

Slobozia, 5 iulie 2005

Dragul meu Vlad,

Ești primul căruia îi împărtășesc bucuria reușitei mele. Știi cât de mult îmi plac limbile și istoria și cum mă încearcă uneori Muza Poeziei.

Doream să ajung la un liceu foarte bun, cu profil umanist și iată că rezultatele de la testarea națională mi-au îndeplinit dorința. Am fost repartizat/ă la Liceul „Mihai Eminescu". Încep să-mi fac proiecte de studiu, iar peste doi ani să vizitez Franța sau Italia, leagăne ale culturii europene.

Tu ce planuri ai? Rămâi la marea ta pasiune — calculatorul? De altfel, rezultatele tale la olimpiada internațională te obligă să continui cu tot mai multă dăruire.

Putem fi mândri și fericiți de realizările noastre.

Dă-i înainte, băiete!

Cu sinceră prietenie/Cu drag,
Andrei/Andreea

Scanned with OKEN Scanner

Scrisoarea de felicitare

Este un text, de obicei scurt, prin care se transmit felicitări, laude, urări de bine, fericire cuiva, cu prilejul unor aniversări, al Anului Nou, unor numiri în funcții, distincții, succese în viața socială și personală.

Scrisoarea de felicitare se redactează într-un stil afectuos fără exagerări sau în stil umoristic. Din text răzbate buna dispoziție și afecțiunea prietenească.

De obicei, o scrisoare de felicitare este urmată, din partea destinatarului, de o scrisoare de mulțumire, trimisă expeditorului.

Scrisoarea de felicitare poate fi adresată părinților, altor rude, prietenilor, unor colegi.

MODEL

Mediaș, 18 aprilie 2005

Iubită colegă,/Talentată colegă,

Te felicit cu prilejul obținerii premiului I la Concursul Național „Mihai Eminescu".

Nu este o surpriză pentru mine această performanță a ta, iar bucuria pe care o simt mă face atât de fericit/ă că suntem colegi/e.

Cu admirație,
Flaviu/Flavia

Azuga, 25 mai 2005

Dragă verișoară,

Cu prilejul împlinirii a șaptesprezece ani îți urez La mulți ani! și împlinirile pe care ți le dorești.

Aș vrea să-ți fie viața o primăvară nesfârșită, presărată cu petale de trandafiri — florile cele mai sincere.

Cu afecțiunea dintotdeauna,
Laura

Scrisoarea de mulțumire

Este textul epistolar prin care se exprimă mulțumiri unei persoane pentru îndeplinirea unei rugăminți sau pentru alte acțiuni (o invitație, un cadou, o urare, o felicitare).

Scrisoarea de mulțumire este, de obicei, scurtă; poate fi redactată în stil oficial sau în stil amical-familiar, în funcție de relațiile dintre expeditor și destinatar.

Scanned with OKEN Scanner

Scrisoarea de mulțumire conține:
– formula de adresare;
– conținutul — mulțumirile propriu-zise;
– menținerea condițiilor în care a fost satisfăcută rugămintea sau altă acțiune specială;
– formula amabilă de încheiere;
– locul și data emiterii;
– semnătura.

MODEL

Arad, 12 iulie 2005

Draga mea Laura,

Îți mulțumesc pentru urările tale de profundă simțire. Rămâi aceeași iubită verișoară, care aduce bucurie cu orice prilej. Nu uiți niciodată să trimiți vorbe calde, duioase.

A ta, Flavia

Scrierea imaginativă

Este un tip de compunere liberă, de creație personală. Poate avea caracter narativ sau descriptiv, de obicei, se bazează pe experiența proprie a autorului.

COMPUNEREA NARATIVĂ

Compunerea narativă relatează, într-un spațiu limitat (15–20 de rânduri) întâmplări trăite de autor (narațiune la persoana I) sau atribuite altei persoane (narațiune la persoana a III-a).

COMPUNEREA DESCRIPTIVĂ

Compunerea descriptivă înfățișează aspecte ale naturii, fenomene, trăsături ale unor persoane (portret), ale autorului (adică autoportret) sau însușiri ale unor obiecte.

Scrierile imaginative trebuie să respecte structura unei compuneri.

Modele — vezi testele Nr. 7, 11, 12, 14, 19, 22, 23, 26, 30.

Scanned with OKEN Scanner

COMPUNERI PE BAZĂ DE TEXT LITERAR. ALGORITMUL DE REDACTARE A UNOR COMPOZIŢII DE UNA-DOUĂ PAGINI, CU CERINŢE PRESTABILITE

Rezumatul

Reţine!

- **Rezumatul** (rezumarea unui text literar) este o compunere pe baza unui text literar, constând în prezentarea concisă a conținutului operei literare sau a unui fragment al acesteia, prin care se reține esențialul, eliminându-se aspectele secundare și detaliile. Se pot rezuma numai operele epice și dramatice care au acțiune, prezintă evenimente săvârșite de personaje. Creațiile lirice exprimă stări sufletești, sentimente, convingeri, creează o anumită atmosferă și o anumită stare spirituală (ele nu pot fi rezumate).

Redactarea rezumatului este precedată de următoarele etape:

a) citirea atentă a textului literar;

b) identificarea momentelor acțiunii și delimitarea fragmentelor;

c) întocmirea planului simplu de idei, care cuprinde ideile principale în ordinea lor din textul literar.

În redactarea rezumatului:

a) se respectă structura compunerii (părțile componente ale compunerii: introducere, cuprins, încheiere);

b) se relatează, pe scurt, întâmplările esențiale în succesiunea lor din textul literar, fără comentarii sau aprecieri;

c) legătura dintre evenimente se realizează prin cuvinte și expresii precum: *apoi, la început, după aceea, de aceea, deoarece, pentru* + verb la infinitiv ș.a.:

d) nu se folosește vorbirea directă (dialogul), ci vorbirea indirectă;

e) nu se rezumă fragmente descriptive sau portrete ale personajelor;

f) nu se folosesc citate;

g) nu se utilizează excesiv verbele la gerunziu;

h) se recomandă folosirea verbelor la timpul prezent, perfect compus și viitor;

i) nu se folosesc cuvinte și expresii regionale și din limbajul curent;

j) se folosește persoana a III-a pentru pronume și verbe;

k) se pot evita repetițiile prin sinonimie.

Redactarea rezumatului presupune, de fapt, dezvoltarea planului de idei principale. În rezumat trebuie să se răspundă la următoarele întrebări: *cine? ce face? când? unde?*

Scanned with OKEN Scanner

Modele de rezumat al unor opere literare

- **Rezumă, într-un text de o pagină, subiectul primului capitol al romanului *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.**

Autorul, devenit personaj narator, își amintește de satul natal, Humulești, și de oamenii lui, printre care părintele Ion, cel care a înființat școala într-o chilioară de la poarta bisericii. Acesta împreună cu bădița Vasile, dascălul bisericii, adună copiii la școală, iar într-o zi aduce o bancă, botează Calul Bălan și un bici, numit Sfântul Nicolai. Prima școlăriță pedepsită este chiar Smărăndița popii. În fiecare sâmbătă copiii erau ascultați și pentru greșeli urma să fie pedepsiți cu Sfântul Nicolai. Într-o zi, de teama pedepsei, Nică fuge de la școală, urmărit de doi vlăjgani, dar reușește să scape de aceștia.

În ziua de Sf. Foca, bădița Vasile este luat în armată cu arcanul. Dascălul Iordache, de la strana mare, nu reușește să-l înlocuiască pe predecesorul său, iar școala se desființează.

Bunicul, David Creangă, îi duce pe Nică și pe Dumitru, fiul său cel mai mic, la Broșteni, la școala lui Alecu Baloș. Îi așază în gazdă la Irinuca.

În scurt timp, cei doi copii se umplu de râie de la caprele Irinucăi și nu mai sunt primiți la școală. Ei își petrec timpul ungându-se cu leșie, stând la soare și scăldându-se. Într-o zi ei prăvălesc un bolovan peste cocioaba Irinucăi, distrugând-o și omorând o capră. De frică, își iau lucrurile și fug cu pluta pe Bistrița. După unele peripeții, ajung la casa bunicilor, în Pipirig. Bunica îi lecuiește de râie, iar bunicul, după ce plătește Irinucăi pagubele, îl trimite pe Nică la Humulești.

În ziua de Paște, Nică a cântat atât de frumos „Îngerul a strigat", spre bucuria mamei sale, Smaranda, încât a câștigat admirația părintelui Ioan și a Smărăndiței.

- **Rezumă, într-un text de una–două pagini, subiectul capitolului al doilea din romanul *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.**

Personajul narator își amintește de casa părintească, de jocurile copilăriei, de Smaranda Creangă, mama plină de minunății, de toate năzdrăvăniile făcute și de bucuria cu care copiii își întâmpinau tatăl, când acesta se întorcea seara de la muncă, de disputele părinților generate de zburdălnicia copiilor.

La Crăciun, când se tăia porcul, îl pârleau și-l înăbușeau cu paie, Nică încăleca pe el, fericit că va primi coada de porc s-o mănânce și băsica să se joace cu ea până ce mama i-o spărgea de cap.

La Sfântul Vasile, plănuiseră câțiva băieți din sat să meargă cu plugușorul. Fără să aibă buhai și harapnic, încep cu colindatul din capul satului, de la popa Oșlobanu. Acesta tăia lemne și, cum îi vede, începe să-i afurisească și îi alungă aruncând după ei un retevei. De spaimă, au fugit jumătate de sat. La următorul gospodar, Vasile Aniței, nevasta acestuia se ia după ei cu vătraiul, blestemându-i. Când își revin din spaimă, se despart hotărând să meargă cu colindatul anul viitor.

Scanned with OKEN Scanner

Nică smântânește oalele spre nemulțumirea mamei.

Îl necăjește pe moș Chiorpec ciubotarul, cerându-i curele pentru bici. Ca să scape, moșul îl mânjește cu dohot pe la gură, stârnind ucenicilor hohote de râs.

Odată, vara, pe la Moși, Nică se furișează din casă și se duce la Moș Vasile, cu intenția de a fura cireșe. Mătușii Mărioara îi spune că a venit să-l ia pe văru-său Ion la scăldat. Aflând că acesta nu este acasă, sărută mâna mătușii, prefăcându-se că pleacă, dar se oprește în cireș și începe a băga în sân cireșe coapte și necoapte până apare mătușa Mărioara cu o jordie în mână. Nică sare din cireș, este urmărit de mătușă prin cânepa pe care au răvășit-o pe jos și au distrus-o. În cele din urmă scapă sărind gardul. Ajuns acasă, Nică a fost foarte cuminte, știind că moș Vasile și mătușa Mărioara vor veni la părinții săi pentru a cere despăgubiri. Fapta lui se răspândește în tot satul, de aceea Nică se simte foarte rușinat, mai ales că începuse să-l atragă fetele.

Nică este supărat de faptul că mama îl scula dis-de-dimineață, la cântatul pupezei. Odată, trebuia să ducă mâncare unor lingurari, tocmiți la prașilă în Valea Seacă. Auzind pupăza cântând, se gândește s-o prindă și să scape de ea. Se suie în tei și când s-o scoată, se sperie de creasta ei, îi dă drumul în scorbura pe care o astupă cu un pietroi. La întoarcere scoate pupăza și o ascunde în podul casei.

A doua zi, vin moș Andrei și mătușa Măriuca, supărați că Nică a furat pupăza care era ceasornicul sătenilor. Auzind aceasta, Nică ia pupăza din pod și se duce la târg s-o vândă. Un moșneag glumeț (hâtru) se preface interesat să cumpere găinușa, i-o cere ca s-o cântărească și îi dă drumul, dând impresia că i-a scăpat. Arțăgos, Nică se ceartă cu bătrânul, dar când aude că tatăl său este în târg, dispare. Ajunge acasă, aude pupăza cântând, iar fratele său, Zahei, merge în târg să-și anunțe părinții de reapariția păsării. A doua zi, de lăsatul secului, în postul Sf. Petru, Smaranda îi cheamă pe moș Andrei și pe mătușa Măriuca la masa împăcării.

Altădată, pe-aproape de Sf. Ilie, mama, ocupată cu treburile gospodărești, îl roagă pe Nică să rămână acasă s-o ajute , ea promițându-i că-i va cumpăra o pălăriuță și o curelușă (chimir). Atras de vremea frumoasă de afară, Nică uită rugămintea mamei și pleacă la scăldat. După un timp, constatând lipsa lui, mama se duce la baltă, unde îl găsește pe Nică desfătându-se la scăldat. Ea se apropie tiptil, îi ia hainele și se întoarce acasă. Răzbit de foame, Nică constată lipsa hainelor, se furișează prin grădinile oamenilor, alungat de câini și se înfățișează mamei rugând-o să-i dea mâncare și promițându-i că nu-i va mai ieși din cuvânt.

- **Rezumă, în maximum 15 rânduri, subiectul celui de al patrulea capitol al romanului *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.**

În toamna anului 1885 Nică trebuie să părăsească satul Humulești pentru a merge la școala de la Socola. Nici o rugăminte și nici un argument n-o conving pe Smaranda să renunțe la gândul de a-și vedea feciorul preot.

Nică și Zaharia Gâtlan pleacă la Socola cu căruța lui moș Luca, în dimineața zilei de Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul, când fetele și flăcăii din sat se pregăteau de petrecere.

Scanned with OKEN Scanner

În drumul lor, poposesc într-un sat din câmpie și constată că viața aici este mai puțin plăcută decât la Humulești.

La sosirea în Iași, sunt întâmpinați de glumele răutăcioase ale unui flăcău localnic. La Socola ajung noaptea, oprindu-se sub un plop mare, unde se aflau mulți oameni, de diferite vârste din toate județele Moldovei.

- **Rezumă, în maximum cinci rânduri, subiectul fabulei *Bivolul și coțofana* de George Topârceanu.**

Pe spatele unui bivol fioros se plimba o coțofană. Văzând aceasta, un cățel crede că ar putea fi și el purtat astfel de către bivol. Își ia avânt și sare pe spinarea acestuia. Bivolul, înfuriat, îl azvârle pe cățel de pe spatele său și îl ia în coarne, pentru că nu-i este de nici un folos, spre deosebire de coțofană care îl apără de muște, de țânțari și de tăuni.

- **Rezumă, într-un text de maximum 10 rânduri, subiectul fabulei *Boul și vițelul* de Grigore Alexandrescu.**

Un bou oarecare ajunge într-o funcție înaltă, de aceea se consideră superior altora. Vițelul, o rudă săracă, se grăbește să-l viziteze pentru a-i cere puțin fân. Încearcă să intre în casa boierului, dar o slugă îl oprește, fiindcă stăpânul doarme și nu trebuie deranjat. Vițelul așteaptă la ușa unchiului său, dar acesta pleacă la plimbare trecând pe lângă el fără să-i acorde atenție. Vițelul nu poate crede că ruda sa nu vrea să-l recunoască și revine a doua zi. Slugii i se face milă văzându-l că îngheață la ușă. Îi anunță boierului prezența vițelului. Boul însă îi poruncește servitorului să-l alunge.

- **Rezumă, într-un text de maximum 10 rânduri, subiectul baladei populare istorice *Constantin Brâncovanul.***

Știind că voievodul Constantin Brâncoveanu a strâns averi ca să se elibereze de stăpânirea otomană, sultanul poruncește mazilirea (detronarea) lui și aducerea sa împreună cu cei trei fii la Istanbul. Întemnițați, ei își așteaptă sfârșitul. Sultanul le oferă viața în schimbul renunțării la religia creștină. Constantin Brâncoveanu refuză, iar fiii săi sunt uciși în fața lui, apoi el însuși este schingiuit și batjocorit. Moare împăcat în suflet că nu și-a trădat legea strămoșească.

- **Rezumă, în maximum o pagină, subiectul nuvelei *Budulea Taichii* de Ioan Slavici.**

În satul Cocorăști trăiește bătrânul muzicant Budulea, iubit de săteni pentru măiestria cu care cânta la vioară, la cimpoi și la fluier. La petreceri, îl lua cu sine și pe fiul său, Huțu, neavând cu cine-l lăsa acasă. Dascălul Clăiță îl sfătuiește să-l trimită pe băiat la școală. Huțu se dovedește ascultător și silitor la învățătură.

Scanned with OKEN Scanner

Personajul narator, copil care a crescut împreună cu Huțu, îl îndrăgește pe acesta și îl ia ca model, străduindu-se să îi semene.

Învățătorul Clăiță îi învață pe copii lucruri folositoare pentru viață: cum să vorbească, cum să se comporte, cum să înțeleagă problemele vieții și cum să-și câștige pâinea de toate zilele. El dorește ca Huțu să devină dascăl în sat, de aceea îl trimite la oraș să continue studiile. Deși nu știe ungurește, Huțu este primit la școala profesorului Wondracek, care devine noul său model de viață. Stă în gazdă la sârboaica Seca Lenca, dar plătește jumătate din suma de întreținere, pentru că o ajută la treburile gospodărești și îi cară coșurile cu pește la piață.

Bătrânul Budulea venea la oraș vinerea ca să-i aducă fiului său merinde. Pe drum, intră în vorbă cu oameni cărora le spune cu mândrie că are un fecior la școlile din oraș și că acesta va deveni învățător în satul Cocorăști. Totuși, când se întorcea acasă, se gândea cu tristețe la Safta, nevasta care îl părăsise și care nu știa ce copil bun este Huțu. Bătrânul o caută, o aduce acasă, apoi vin împreună la oraș să-l vadă pe Huțu și să se bucure toți trei.

La școală se petrec și întâmplări hazlii, ca aceea care a dus la poreclirea lui Huțu „Budulea Taichii" sau jocul de adolescenți „ciolan și ciorbă".

La un moment dat, Huțu se mută în casa profesorului Wondracek căruia nu-i plătește nimic, în schimb îl ajută în gospodărie sau îi duce și-i aduce copiii de la școală.

Huțu vrea să învețe tot mai mult. Se gândește să se călugărească sau să devină preot. În timp ce el studiază la diferite școli, una câte una, trei dintre cele cinci sau șase fete ale lui Clăiță se căsătoresc, spre marea lui mâhnire.

Huțu însoțește familia unui boier în călătoria în Germania, Elveția și Franța. De-acolo trimite dascălului Clăiță scrisori cu care acesta se mândrește în sat. De succesele lui Huțu se bucură toți cei cu care a copilărit și care i-au fost colegi de școală, dar mai ales Clăiță și bătrânii Budulea. Totuși, părinții lui se întristează adesea gândindu-se că el se înstrăinează de ei și s-ar putea să nu se mai întoarcă în sat. De aceea, bătrânul Budulea îi trimite o scrisoare chemându-l acasă. Deși a fost bine primit în casa protopopului Avesalon Toda care avea două fete de măritat, după primirea scrisorii de la tatăl său, Huțu se întoarce în satul natal și se căsătorește cu Mili, cu care va avea un băiețel.

După câțiva ani, Huțu a fost numit protopop, iar Clăiță continuă să se mândrească cu ginerele său.

- **Rezumă, în maximum o pagină, subiectul schiței *Vizită*... de I.L. Caragiale.**

Personajul narator îi face o vizită doamnei Maria Popescu, o veche prietenă, cu prilejul onomasticii fiului său, Ionel, un copil de opt ani.

Doamna Popescu îi vorbește musafirului său despre preocuparea de a-și educa copilul, ceea ce o împiedică să mai participe la viața mondenă. În timpul conversației lor, se aud strigătele jupânesei îngrijorate că Ionel ar putea răsturna mașina la care pregătea cafeaua. În salon, apare băiatul îmbrăcat în uniformă de maior de roșiori; el salută milităreste, își pune sabia în teacă și dintre toate jucăriile alege o tobă și o trâmbiță. Încalecă pe calul jucărie și începe, concomitent, să bată în tobă și să trâmbițeze.

Scanned with OKEN Scanner

Reușind să se facă auzit, musafirul îi spune copilului că un maior nu sună din trâmbiță, ci dă ordine soldaților săi mergând în fruntea lor cu sabia scoasă. Tocmai atunci intră jupâneasa cu tava, aducând cafele și dulceață. Văzând-o, maiorul dă un răcnet de asalt și se repede asupra „inamicului". Ca s-o salveze pe jupânească, doamna Popescu iese în calea maiorului și primește o lovitură în obraz, dedesubtul ochiului drept. Apoi Ionel ia cheseaua cu dulceață, mănâncă destul de mult, după aceea iese din cameră. După un timp, se întoarce în salon cu cheseaua goală. Ia tabachera de pe măsuță, își pune o țigară în gură, salută milităreste și cere un foc. Doamna Popescu se amuză, îl îndeamnă pe oaspete să-i ofere focul, îl admiră și-l scuipă pe băiat să nu se deoache. Terminând țigara de fumat, Ionel ia mingea pe care o primise cadou, o aruncă prin încăpere, lovește ceașca cu cafea din mâna musafirului și-i varsă conținutul pe pantalonii acestuia. Doamna Popescu îl asigură că pantalonii nu rămân pătați, se curăță cu apă.

Copilului i se face rău, leșină din cauza fumatului, spre disperarea mamei. Musafirul îi descheie copilului mundirul (tunica militară) și îl stropește cu apă. După ce Ionel își revine, personajul narator pleacă, lăsându-i fericiți pe mamă și odrasla sa.

Ajuns acasă, naratorul înțelege de ce maiorul ieșise cu cheseaua de dulceață în vestibul. Îi turnase dulceața în șoșoni.

Caracterizarea personajului literar

Reține!

- Caracterizarea personajului literar este o compunere pe baza textului literar, prin care se pun în evidență trăsăturile fizice și morale ale personajului, concepțiile, atitudinile, comportamentul, desprinse din evenimentele prezentate și din relațiile acestuia cu alte personaje.

Ca orice compunere, caracterizarea personajului trebuie să cuprindă cele trei componente, introducerea, cuprinsul și încheierea.

Pentru realizarea *introducerii,* programa indică următoarele repere:

– stabilirea tipului de personaj (principal, secundar, episodic, individual sau colectiv ș.a.), în funcție de importanța lui în desfășurarea acțiunii și de caracterul individualizant, iar în raport cu realitatea: personaj real, personaj fantastic, personaj cu trăsături supranaturale;

– menționarea a *n* mijloace de caracterizare.

Cuprinsul compunerii trebuie să rezolve următoarele cerințe:

– precizarea a *n* trăsături ale personajului și semnificația acestora;

– ilustrarea acestor trăsături prin raportarea la situațiile din textul literar (evenimente, fapte ale personajului, relația acestuia cu alte personaje);

– relevarea și exemplificarea a *n* mijloace artistice folosite de autor în caracterizarea personajului; *caracterizarea directă* realizată de autor (portretul), portretizarea făcută de alte personaje, autoportretul (autocaracterizarea), *caracterizarea indirectă* desprinsă din faptele personajului, comportamentul acestuia în situații relevante,

Scanned with OKEN Scanner

concepțiile, gândurile, sentimentele, deci psihologia personajului, numele și limbajul personajului, indicațiile regizorale numai în operele literare care aparțin genului dramatic;

– prezentarea relațiilor personajului ales cu alte personaje din opera literară.

În redactarea *încheierii* compunerii, se au în vedere următoarele repere:

– semnificația personajului în opera literară aleasă;
– tipologia în care se încadrează personajul respectiv;
– atitudinea autorului față de personaj;
– semnificația titlului operei literare, dacă este cazul;
– opinii critice consacrate sau păreri personale.

MODELE DE CARACTERIZARE A PERSONAJULUI

• **Redactează o compunere de una–două pagini în care să caracterizezi un personaj dintr-o nuvelă studiată. Vei avea în vedere următoarele repere:**

– precizarea și exemplificarea celor două mijloace de caracterizare (caracterizare directă și indirectă);

– numirea a patru trăsături ale personajului din nuvela aleasă;

– ilustrarea celor patru trăsături menționate, prin referirea la situații semnificative; rolul personajului în desfășurarea acțiunii;

– prezentarea relațiilor dintre personajul ales și alte două personaje ale nuvelei;

ALEXANDRU LĂPUȘNEANUL
de Costache Negruzzi

Capodoperă a literaturii române, nuvela istorică evocă cea de-a doua domnie a lui Alexandru Lăpușneanu.

Personalitatea voievodului se desprinde mai puțin din caracterizarea directă: portretul abia schițat în capitolul I: „Rădea, mușchii i se suceau în râsul acesta și ochii lui hojma (necontenit n.n.) clipeau", sau cel din capitolul al III-lea, descrierea insistentă a aspectului vestimentar și a chipului palid, „era foarte galben la față" când a sărutat moaștele Sf. Ioan cel Nou, cât mai ales din caracterizarea indirectă: faptele, atitudinile, gândurile, limbajul personajului și relațiile acestuia cu celelalte personaje ale nuvelei.

Titlul nuvelei, ca și desfășurarea acțiunii relevă faptul că Alexandru Lăpușneanu este personajul principal.

Motoul primului capitol, „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreu" și al ultimului capitol, „De mă voi scula, pe mulți am să popesc și eu", ilustrează două trăsături definitorii ale personajului: voința și cruzimea. Solilor veniți să-l convingă să nu atace Moldova, Lăpușneanu le arată intenția lui fermă de a-și obține tronul: „voi merge ori cu voia ori fără voia voastră", „Mai degrabă-și întoarce Dunărea cursul îndărăpt" decât să renunțe el la domnie. Abil, inteligent, pe boierii soli îi cunoaște bine; în discuția cu Moțoc îi

Scanned with OKEN Scanner

caracterizează prin proverbe. Îi urăște pentru că l-au trădat și se va răzbuna crunt. Îi amenință, dar vornicului Moțoc îi promite că-l cruță, fiindu-i util să-l „ușureze de blestămurile norodului".

Îndată după obținerea tronului, începe prigoana și uciderea boierilor, stârnind groază acestora, în timp ce norodul îl întâmpină cu bucurie și cu nădejde căci nu-l asuprise în prima domnie.

Se mânie pe doamna Ruxanda care-l ruga să înceteze omorurile și-i promite un leac de frică.

La slujba de la mitropolie, simulează smerenia, discursul său este ipocrit, folosește pilde biblice spre a-i amăgi pe boieri, își recunoaște faptele sângeroase, se preface că regretă, își cere iertare boierilor și-i invită pe aceștia la ospățul împăcării. La curtea domnească, spre sfârșitul ospățului, toastul postelnicului Veveriță constituie pretextul uciderii celor 47 de boieri prezenți, în timp ce voievodul satisfăcut râde; este încântat de spaima lui Moțoc, iar acesta, „mârșavul curtezan", cum îl numește autorul, aprobă fapta sângeroasă a domnitorului, nebănuind ce soartă i s-a pregătit. Cruzimea lui Lăpușneanu se desprinde din plăcerea cu care îl predă pe Moțoc mulțimii agitate și din aceea cu care-i oferă doamnei Ruxanda leacul de frică — piramida de capete ale boierilor uciși, așezate după rang. Își respectă promisiunea făcută doamnei sale, nu mai ucide, în schimb, născocește felurite schingiuiri, încât „nime nu mai cuteza a cârti cât de puțin".

Lăpușneanu este îngrijorat din pricina celor doi boieri, Spancioc și Stroici, care scăpaseră fugind peste graniță. Încercase să-i amăgească promițându-le iertare, dar ei știau cât valora cuvântul său.

Spre sfârșitul vieții, fiind bolnav, cere iertare tuturor, umilindu-se, dorește să fie călugărit. Revenindu-și din leșin și văzându-se călugărit, amenință cu moartea atât pe doamnă, cât și pe fiul lor, „M-ați popit voi, dar de mă voi îndrepta pe mulți am să popesc și eu!"

Mitropolitul însuși recunoaște „Crud și cumplit este omul acesta" și îi oferă iertare doamnei Ruxanda care fusese sfătuită de Spancioc și Stroici, întorși în țară, să-l otrăvească pe Lăpușneanu. Acesta moare în chinuri, vegheat de vechii lui dușmani care-i toarnă ultimele picături de otravă în gura descleștată cu pumnalul.

Scriitorul prezintă cu oarecare compasiune tragicul sfârșit al voievodului, „nenorocitul domn se zvârcolea în spasmele agoniei", „își dete duhul în mâinile călăilor săi", moartea acestuia „lasă o pată de sânge în istoria Moldovei".

Tip de domnitor feudal, sângeros, ipocrit, viclean și inteligent, Alexandru Lăpușneanu rămâne un personaj memorabil în literatura română.

Caracterizarea personajului colectiv (mulțimea) din nuvela *Alexandru Lăpușneanul* de Costache Negruzzi

Reține!

- **Personajul colectiv** reprezintă oameni transfigurați artistic care acționează ca un grup unitar, cu manifestări și psihologie specifice.

Scanned with OKEN Scanner

În nuvela *Alexandru Lăpușneanul* de Costache Negruzzi personajul colectiv este reprezentat de mulțimea, târgoveții care apar în capitolul al III-lea (cu motoul „Capul lui Moțoc vrem..."), la curtea voievodală, ca urmare a zvonurilor că acolo se petrec evenimente ciudate.

Scriitorul surprinde comportamentul definitoriu al acestui tip de personaj. Întrebați de armașul trimis de Lăpușneanu ce vor, oamenii rămân o clipă uluiți: „Prostimea rămasă cu gura căscată. Ea nu se aștepta la asemenea întrebare. Venise fără să știe pentru ce a venit și ce vrea. Începu a se strânge în cete, cete, și a se întreba unii pe alții ce să ceară. În sfârșit, începură a striga..." Revenindu-și, din uimire, mulțimea se plânge de povara birurilor (dărurilor), de jafurile comise de vornicul Moțoc. O dată rostit numele acestui boier, toți cei prezenți constată că acesta este dușmanul lor comun și-atunci toate glasurile se făcură un glas, și acest glas striga: „Capul lui Moțoc vrem!"

Lăpușneanu îl dă mulțimii pe vornic, conștient de puterea acesteia, așa cum îi spune lui Moțoc, care nu-și ascunde disprețul și ura față de oamenii din popor, cerându-i domnitorului să-i ucidă, pentru că ei sunt proști, iar el este boier mare. Replica voievodului devine necruțătoare și a rămas celebră: „Proști, dar mulți."

Autorul consemnează succint omorârea boierului și înspăimântătoarea forță a mulțimii dezlănțuite: „Ticălosul boier căzu în brațele idrei acestei cu multe capete, care într-o clipală îl făcu bucăți". Epitetul atribuit lui Moțoc sugerează atitudinea scriitorului față de acest personaj, iar sintagma „idrei acestei cu multe capete" — o trăsătură specifică personajului colectiv — forța distructivă.

Meritul incontestabil al lui Negruzzi este de a fi introdus în literatura română acest tip de personaj ale cărui comportamente le-a intuit și înfățișat cu talent, în mod gradat, de la uluire la vociferări timide, nesigure, la cruzime. Acest moment dramatic l-a prevăzut Lăpușneanu când îi promitea lui Moțoc că nu-l va ucide, fiindu-i trebuitor să-l ușureze de „blestemurile norodului", (capitolul I), autorul recurgând la tehnica anticipării, prezentă și în capitolul al II-lea, leacul de frică promis de voievod, adică piramida de capete ale boierilor uciși (din capitolul al III-lea).

- **Scrie o compunere de una–două pagini, în care să caracterizezi un personaj dintr-un roman studiat, pe baza fragmentelor din manual.**

În redactarea compuneii, vei avea în vedere:
– precizarea și exemplificarea a două mijloace de caracterizare;
– numirea a patru trăsături ale personajului din romanul ales;
– ilustrarea celor patru trăsături menționate, prin referirea la întâmplări, situații semnificative;
– prezentarea relațiilor dintre personajul ales și alte două personaje ale romanului.

Scanned with OKEN Scanner

Caracterizarea personajului Ilie Moromete

Romanul *Morometii* a fost considerat primul roman psihologic din lumea satului, în care complexitatea sufletului omenesc decurge din caracterul complicat al relațiilor social-economice și familiale, într-o perioadă aparent calmă „timpul era foarte răbdător cu oamenii; viața se scurgea aci fără conflicte mari".

Marin Preda aduce în universul artistic o imagine inedită a satului și un nou tip de personaj: țăranul mic proprietar de pământ, surprinzând procesul disoluției (destrămării) micii proprietăți țărănești.

În romanul său, Marin Preda folosește mai puțin caracterizarea directă în construirea personajelor, doar fugitive notații mai ales de ordin moral, cât mai cu seamă caracterizarea indirectă: tehnica comportamentală, prezentarea faptelor, atitudinilor, concepțiilor personajului și individualizarea lui prin limbaj.

În expoziționea romanului *Morometii,* autorul conturează personajele prin *comportamentul* lor. Ajuns acasă, Paraschiv, „cel mai mare dintre copii", se dă jos din căruță, lăsând pe alții să deshame și să pună uneltele la locul lor, se întinde pe prispă și se culcă gemând. Nilă, al doilea dintre fii, intră în casă, se așază în pat și geme și el, „dar mai tare ca fratele său, ca și când ar fi fost bolnav". Achim „se furișează în grajdul cailor și se culcă în iesle „să nu-l găsească nimeni", iar fetele, Tita și Ilinca, se duc la scăldat.

Prin prezentarea comportamentelor celor trei fii ai lui Moromete, autorul *anticipează* faptele lor, intenția lor de a părăsi familia. Aceeași idee este sugerată și prin prezentarea cinei în familia Moromete și anume descrierea așezării la masă.

În așteptarea cinei, Ilie Moromete trage căruța la umbra celor doi salcâmi de la poarta grădinii și iese în drum cu țigara în gură, ipostază caracteristică personajului. El ar dori să apară cineva cu care să discute, dar nu se bucură de prezența vecinului său, Tudor Bălosu, de aceea își *disimulează* intențiile. Dornic să-i cumpere salcâmul (adevărat simbol în sat și în familia Moromete), Bălosu îl întreabă dacă s-a hotărât să i-l vândă și-l înștiințează ca a doua zi, duminică, Jupuitu, agentul fiscal, vine să încaseze „fonciirea" (impozitul pe pământ). Aparent fără legătură cu întrebarea, Moromete îi răspunde că va ploua, ceea ce ar însemna că recolta de grâu va fi bogată, va vinde grâu și nu salcâmul pentru a achita datoriile. *Monologul interior* dezvăluie psihologia personajului: «„Da, am discutat odată să-ți vând salcâmul! Poate am să ți-l vând... poate n-o să ți-l vând... De ce trebuie să ne grăbim așa!?" părea să-i spună el vecinului».

Idealul lui Moromete, ca mic proprietar de pământ, este să-l păstreze intact, el mulțumindu-se cu cele două loturi, unul al lui și celălalt al Catrinei. Astfel intră în conflict cu cei trei fii mai mari care își vor partea lor și care plănuiesc, ațâțați de Guica, Maria Moromete, mătușa lor, să fugă la București. În relații tensionate este și cu

Scanned with OKEN Scanner

Catrina, pentru că nu i-a trecut casa pe numele ei, iar ea se teme să nu fie alungată de copiii lui Moromete din prima căsătorie.

Având pământ, Moromete se *autoiluzionează* că este liber, că-și poate permite să facă politică în poiana lui Iocan împreună cu Cocoșilă, că poate *contempla* viața satului ca pe un spectacol, că poate avea plăcerea de a glumi inteligent, că poate pleca în satele de munte cu porumb, nu pentru a face comerț și a câștiga bani, ci de *dragul aventurii,* că poate petrece ore întregi cu prietenii săi, Cocoșilă și Dumitru lui Nae, povestindu-le cu umor ce-a văzut în casa lui Traian Pisică, cizmarul satului, cel cu mulți copii.

Dar aflând că feciorii săi îl privesc cu dușmănie și-l vorbesc de rău în sat că n-a câștigat bani mulți din comerțul cu porumb, cum a făcut Bălosu, îi lasă și pe ei să plece la munte, convins și bucuros că nu vor avea succes.

După plecarea lui Achim cu oile la București, autoritatea lui Moromete începe să scadă, cu atât mai mult cu cât și Paraschiv și Nilă încercaseră să fugă cu caii, dar se întorseseră datorită lui Nilă, îngrijorat că tatăl lor nu va face față secerișului fără ajutorul lor și fără cai.

Moromete își va pierde *seninătatea* și *mulțumirea* pe care le constatase Ion Țugurlan venit la el să-i ceară împrumut porumb. Moromete îi împrumută grâu, iar Țugurlan își exprimă direct admirația față de el: „Dumneata ești singurul care meriți să ai nu două loturi, trei!..."

Moromete află de la Scămosu planurile fiilor săi: Achim nu se va întoarce în sat și nici nu va trimite bani pentru plata „fonciirei", a împrumutului de la bancă și de la primarul Aristide. Își exprimă amărăciunea: „Băieții mei! exclamă Moromete cu un glas de parcă n-ar fi știut că avea băieți. Băieții mei, Scămosule, sunt bolnavi... Să fugă de acasă! De ce asta? Nu i-am lăsat eu să facă ce vor? Absolută, absolută libertate le-am lăsat!" și face haz de necaz „Dacă veneau și-mi spuneau: «Mă, noi vrem să fugim de acasă» crezi că i-aș fi împiedicat eu, Scămosule!? «De ce să fugiți, frățioare? le-aș fi spus. Încet nu puteți să mergeți?»".

După fuga lui Paraschiv și a lui Nilă cu caii, cu banii obținuți din vânzarea grâului și cu lucruri din lada de zestre a fetelor, Moromete trebuie să vândă pământ.

El, căruia îi plăcea să glumească inteligent și care adesea vorbea singur pentru a se convinge că și cele mai întortocheate gânduri vor fi exprimate, *se retrage în tăcere, în singurătate.* Nu mai participă la întrunirile din poiana lui Iocan; acolo pe o policioară rămâne chipul de lut ars, modelat de Din Vasilescu.

În finalul primului volum al romanului *Morometii,* autorul preciza „Moromete intră într-o lungă stare depresivă din care n-avea să fie scos decât de marile zguduiri care se apropiau" — izbucnirea celui de-al doilea război mondial.

Este *evidentă fascinația* autorului față de personajul său.

Marin Preda a mărturisit că model pentru personajul Ilie Moromete a fost însuși tatăl său, Tudor Călărașu.

Scanned with OKEN Scanner

Argumentarea apartenenței la un gen literar și la o specie literară

Algoritmul acestui tip de compunere pe bază de text literar, începe cu definiția genului și/sau speciei literare, adică *introducerea* în care se pot face și unele precizări referitoare la creația scriitorului și la opera literară respectivă.

În *cuprinsul* compunerii se va avea în vedere, în cazul operelor epice:

– relevarea ipostazei autorului și a naratorului;

– precizarea și ilustrarea a *n* caracteristici ale genului/speciei literare;

– prezentarea, pe scurt, a subiectului operei/fragmentelor indicate în momentele subiectului, prin referirea la situații semnificative;

– relevarea trăsăturilor unui personaj prin referire la situații, atitudini, comportamente ș.a.;

– evidențierea caracteristicilor textului literar și a rolului mijloacelor artistice.

În încheierea compunerii, se citează opinii critice consacrate, se formulează păreri personale referitoare la textul literar, se explică titlul operei respective.

În *cuprinsul* compunerii care argumentează apartenența unei opere literare la genul liric va trebui:

– să se releve prezența eului liric;

– să se ilustreze *n* caracteristici ale genului și/sau speciei literare;

– să se prezinte sentimentele și stările sufletești desprinse din imaginile artistice;

– să se releve rolul mijloacelor artistice, inclusiv a prozodiei în exprimarea sentimentelor și a stărilor sufletești;

– să se ilustreze expresivitatea limbajului poetic;

În încheierea compunerii, se citează opinii critice consacrate, se formulează păreri personale referitoare la textul literar, se explică titlul creației respective.

MODEL

• **Redactează o compunere de una–două pagini în care să argumentezi că opera literară *Vizită*... de I.L. Caragiale este o schiță.**

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

– prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;

– exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza textului literar;

– prezentarea, pe scurt, a subiectului schiței, cu referire la situații semnificative;

– relevarea relațiilor dintre personaje și a semnificației acestora.

VIZITĂ...

de I.L. Caragiale

Schița este specia genului epic, în proză, de dimensiuni reduse, care înfățișează un singur moment sau episod din viața unuia sau a câtorva personaje, prezentate schematic.

Scanned with OKEN Scanner

În creația literară a lui I.L. Caragiale, un loc important îl ocupă schițele prin care autorul surprinde diverse aspecte ale vieții sociale și familiale din vremea sa. Viziunea asupra acestor aspecte este una comică, pentru care scriitorul are un talent neegalat. Schița *Vizită...* ca și *D-l Goe* satirizează educația în familiile burgheze.

În *expoziționea* schiței, se conturează dimensiunea spațială (acțiunea se desfășoară într-un singur loc), acasă la doamna Popescu, o veche amică a personajului narator care îl substituie pe autor, și dimensiunea temporală, un moment precis, vizita de onomastica unicului fiu al doamnei, Ionel, un copilaș foarte drăguț de vreo opt anișori. La acțiune participă puține personaje: mama și fiul, musafirul — personajul narator și jupâneasa.

Intriga schiței, vizita de Sf. Ion, desfășurarea acțiunii și succesiunea faptelor personajului principal, Ionel, relevă educația greșită pe care o primesc copiii în unele familii, așa-zis bune, și comportamentul lor necuviincios și nociv atât pentru ei, cât și pentru cei din jurul lor.

Desfășurarea acțiunii se bazează pe tehnica acumulării și a gradării prin care se surprinde dinamica comportamentală a lui Ionel: în timp ce mama sa își exprimă principiile educative sănătoase, copilul comite fapte care infirmă acestea: în bucătărie, cu sabia scoasă, o incomodează pe jupâneasa îngrijorată că ar putea răsturna mașina la care pregătește cafeaua; în salon, suit pe calul jucărie sună din trâmbiță și bate toba deranjând conversația mamei sale cu musafirul. Convins să renunțe la acest fel de joc, o rănește pe mamă cu sabia, fumează, se joacă cu mingea primită cadou și varsă cafeaua pe pantalonii oaspetelui, toarnă dulceață în șoșonii acestuia, i se face rău și leșină din cauza fumatului.

Comportamentul copilului este privit cu îngăduință și cu admirație de către mama sa. Intervențiile acesteia sunt neconvingătoare, admonestarea (mustrarea, dojana) neastâmpăratului copil este prea blândă, rămâne fără efect, fiind urmată de admirație și sărutări: „Madam Popescu mai sărută o dată dulce pe maiorașul, îl scuipă, să nu-l deoache, și-l lasă jos". Copilul îmbină drăgălășenia, mimarea comportamentului adult, impozant, cu obrăzniciile și cu nesăbuințele: „... apare micul maior de roșiori cu sabia scoasă și oprește trecerea, luând o poză foarte marțială. Mama ia pe maiorul în brațe și-l sărută", „Cum o vede (pe jupânească)... dând un răcnet suprem de asalt, se repede asupra inamicului", „jupâneasa este salvată; dar madam Popescu, deoarece a avut imprudența să iasă din neutralitate și să intervină în război, primește în obraz, dedesubtul ochiului drept, o puternică lovitură de spadă". Stilul folosit în aceste relatări relevă ironia și substratul critic.

Corecția pentru comportarea maiorașului este necorespunzătoare unei educații sănătoase: „Sărută-mă, să-mi treacă și să te iert!"

Musafirului nu-i vine să creadă că doamna Popescu vorbește cu mândrie sau, în orice caz, cu amuzament despre plăcerea lui Ionel de a fuma, el înscriindu-se în deprinderile de familie. Pronumele de politețe „dumnealui", folosit de doamnă arată intenția acesteia de a-l trata pe copil ca pe un adult, dar mai ales ironia personajului narator. Uneori limbajul lui Ionel este nepoliticos, de exemplu replica lui la observația musafirului că tutunul este dăunător.

Scanned with OKEN Scanner

Punctul culminant al conflictului (discrepanța, nepotrivirea, dintre enunțarea principiilor educative ale doamnei Popescu și comportarea lui Ionel) îl constituie leșinul maiorașului, după care urmează deznodământul, copilul își revine și mamă și fiu rămân fericiți, iar musafirul pleacă.

Concluzionând, opera literară *Vizită...* este o schiță pentru că:

– are dimensiuni reduse;

– se prezintă un singur moment, o vizită de Sf. Ion;

– sunt personaje puține: Ionel, personajul principal, doamna Popescu și musafirul sunt personaje secundare, iar jupâneasa — personaj episodic;

– este o operă în proză, narațiunea îmbinându-se cu dialogul.

- **Realizează o compunere de o pagină în care să argumentezi că una dintre creațiile populare — *Constantin Brâncovanul, Pintea Viteazul* sau *Toma Alimoș* — este o baladă.**

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

– prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;

– exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza poeziei populare alese;

– prezentarea pe scurt a subiectului baladei cu referire la situații semnificative;

– relevarea semnificației personajelor.

CONSTANTIN BRÂNCOVANUL

Balada este o specie a genului epic în versuri uneori cu pronunțat caracter liric, cu subiect fantastic, legendar (celebrarea unui erou), istoric sau familial, ale cărei versuri se cântă sau sunt recitate, acompaniate la un instrument. În folclorul nostru, balada este numită și cântec bătrânesc.

Creația folclorică *Constantin Brâncovanul* este o baladă prin *eroul* pe care îl preamărește — voievodul muntean al cărui sfârșit tragic îl prezintă creatorul anonim printr-o succesiune de evenimente pe cât de tragice, pe atât de mărețe. Ca *specie epică*, în expozițiune înfățișează, prin două trăsături, personajul principal, „domn creștin", boier de viță veche. Constantin Brâncoveanu adună averi pentru a scutura jugul otoman *(intriga)*.

Desfășurarea acțiunii

Faptele lui neliniștesc și mânie pe sultan, de aceea acesta poruncește pașei să-l aducă pe domnul valah împreună cu fiii săi la Istanbul, unde îi întemnițează. *Dialogul* dintre sultan și voievodul român relevă conflictul și trăsăturile personajelor. Constantin Brâncoveanu răspunde sultanului cu demnitate și curaj, convins că a acționat ca un bun domnitor creștin și că va fi judecat cu dreptate de Dumnezeu. *Punctul culminant* al conflictului pune în evidență măreția personajului care se sacrifică atât ca domn, cât și ca părinte, refuzând viața câștigată cu prețul renunțării la religia creștină și la tradițiile strămoșești. El asistă cu durere la uciderea fiilor săi, oftând

Scanned with OKEN Scanner

și murmurând: „Doamne! Fie-n voia ta!" De trei ori repetă aceste cuvinte, la omorârea fiecăruia dintre fii, impresionând prin tăria credinței și prin puterea sacrificiului: „— Mare-i Domnul Dumnezeu!/Creștin bun m-am născut eu,/Creștin a muri vreu.../Taci, drăguță, nu mai plânge/Că-n piept inima-mi se frânge./Taci și mori în legea ta/Că tu ceriu-i căpăta!" se adresează celui mai tânăr dintre feciori. Chiar bocirea celor trei copii sacrificați pe altarul credinței, voievodul o face cu demnitate și cu măreția tragică a datoriei împlinite, blestemându-i pe păgâni. Ultima secvență, scenă de cruzime sălbatică, schingiuirea și uciderea lui Brâncoveanu însuși, reprezintă *deznodământul* și apoteozarea acestuia: „— Câni turbați/Turci, liftă rea!/De-ți mânca și carnea mea/Să știți c-am murit creștin/Brâncovanul Constantin."

Expresivitatea baladei se realizează și prin versificație. Măsura versurilor este de 7–8 silabe, ritmul trohaic și rima împerecheată.

Sfânt al creștinismului român și erou la neamului său, Brâncoveanu rămâne pildă de credință și dragoste de neam.

Această *creație* literară ni s-a transmis pe cale *orală,* ca rod al geniului popular, *colectiv* și *anonim;* de asemenea, este o creație *sincretică,* versurile asociindu-se cu muzica.

- **Redactează o compunere de maximum o pagină în care să argumentezi că una dintre poeziile: *Câinele și cățelul, Boul și vițelul* de Grigore Alexandrescu sau *Bivolul și coțofana* de George Topârceanu este o fabulă.**

  În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
  – prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;
  – exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza poeziei alese;
  – prezentarea pe scurt a subiectului fabulei cu referire la situații semnificative;
  – relevarea semnificației personajelor și a caracterului satiric și moralizator al fabulei.

BIVOLUL ŞI COŢOFANA
de George Topârceanu

Fabula este o specie a genului epic în versuri sau în proză, care exprimă alegoric, prin simboluri (animale, plante, obiecte neînsuflețite), acțiuni și trăsături caracteristice oamenilor, satirizându-le și având o finalitate morală implicită sau explicită (exprimată într-o secvență, numită morala fabulei, așezată la început sau la sfârșit).

Poezia *Bivolul și coțofana* de George Topârceanu este o fabulă în versuri în care prin alegorie, o întâmplare simplă, dar semnificativă, cu personaje animale personificate, se satirizează defecte omenești.

Un cățel, văzând că pe spinarea unui bivol fioros se plimbă nestingherită o coțofană, crede că s-ar putea bucura și el de acest privilegiu. Imediat își ia avânt și sare pe spatele bivolului. Luat prin surprindere, acesta este uimit, dar apoi se înfurie, îl zvârle pe îndrăzneț și-l ia în coarne „ca pe-o zdreanță". Întâmplarea se încheie cu admonestarea cățelului, numit de către bivol „potaie proastă", „javră", admonestare (mustrare, dojană) din care se desprind tâlcul fabulei și caracterul satiric-moralizator

Scanned with OKEN Scanner

al acesteia. Coțofana îi este utilă bivolului pentru că îl apără de muște, de țânțari, de tăuni și de alte „spurcăciuni", în timp ce cățelul nu-i poate fi de nici un folos, ba mai mult, ar fi nedemn de el, „bivol mare și puternic, gospodar cu greutate", să-l poarte în spinare.

Fiecare personaj al fabulei întruchipează un tip uman; bivolul — omul puternic, care inspiră teamă celor slabi, gospodar de vază, atent la prestigiul său în rândul semenilor lui, ins care știe să-și împlinească interesele, cu simț practic, dispus să întrețină relații numai cu cei care-i pot fi utili, așa cum îi spune cățelului.

Coțofana întruchipează omul care știe să se facă folositor și astfel să-și realizeze propriile-i interese.

Cățelul reprezintă omul naiv, fără simțul realității și al măsurii. În stupiditatea, dar și în obrăznicia lui, crede că orice pretenție a sa e posibil să se împlinească. Fapta sa necugetată, ca și simplismul gândirii sale primesc corecție (pedeapsă binemeritată).

În prezentarea personajelor, autorul folosește succesiunea de epitete: „bivol mare, negru, fioros", „bivol mare și puternic, gospodar cu greutate", cuvinte invective (jignitoare, insultătoare): „javră", „potaie proastă", sau locuțiunea adverbială „când în sus și când în jos" care în context exprimă satisfacția, siguranța coțofanei care a găsit soluția adecvată, favorabilă pentru existența sa.

Ca moduri de expunere în această fabulă, apar narațiunea, dialogul interior și o foarte scurtă descriere a personajelor.

Morala se desprinde din întreaga poezie, dar mai ales din replica bivolului.

Transformarea textului dialogat în text narativ

Textul dialogat (dialogul) reprezintă un mod de expunere caracteristic, în general, creațiilor epice și dramatice (apare uneori și în textele lirice) prin care se redă comunicarea dintre două sau mai multe personaje, adică *vorbire directă,* reproducerea replicilor persoanelor implicate în actul comunicării.

Există și *dialog interior,* adică dialogul personajului cu sine însuși sub formă de întrebări și răspunsuri, prin care își exprimă frământările sufletești.

Caracteristicile textului dialogat

Textul dialogat conține:

– verbe de declarație: *a spune, a zice, a vorbi, a declara, a grăi, a rosti, a mărturisi, a relata, a exprima, a comunica, a transmite* ș.a., care pot precede/urma vorbirii directe sau pot fi intercalate în aceasta;

– semne de punctuație specifice:

– linia de dialog sau ghilimelele;

– două puncte, virgulă după verbele de declarație;

– virgula sau linia de pauză, înainte sau/și după verbul de declarație, când acesta urmează vorbirii directe sau este intercalat;

– semnul exclamării sau semnul întrebării.

Scanned with OKEN Scanner

Textul narativ este textul în care se relatează/se povestește/se narează fapte, evenimente într-o succesiune logică. Narațiunea reprezintă modul de expunere specific vorbirii indirecte prin care spusele cuiva se redau prin construcții subordonate unui verb de declarație.

Textul dialogat se poate transforma în text narativ prin următoarele modificări:

a) *gramaticale:*

– apar verbe de declarație și elemente de relație subordonate acestora;

– pronumele personale, persoana I sunt înlocuite cu pronumele personale la persoana a III-a;

– verbele la forma persoanei I sunt înlocuite cu formele verbale la persoana a III-a;

– se modifică pronume, adjective pronominale demonstrative;

– dispar cazul vocativ, unele interjecții;

– propozițiile interogative directe se transformă în propoziții interogative indirecte;

– dispar construcțiile exclamative etc.

b) *punctuația:*

– dispar următoarele semne de punctuație: linia de dialog/ghilimelele, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării, unele virgule etc.

MODEL DE TRANSFORMARE A TEXTULUI DIALOGAT ÎN TEXT NARATIV

DOUĂ LOTURI

de I.L. Caragiale

Domnul căpitan Pandele intră ca o furtună și, vorbind din ce în ce mai tare ca și cum d. Lefter ar fi surd:

— Bine, nene, păcatele mele! De ce n-ai venit la berărie!... se poate să fii așa de indiferent?... te caut ca un nebun de atâtea ceasuri!

— Ne-a ținut până adineaori turbatul la cancelarie... De ce?

— Leftere!... nu știi nimica?

— Ce?

— Ieri s-a tras lotăriile noastre!

— Ei?

— Am câștigat!

— Nu mă-nnebuni!... Cât?

— La amândouă am câștigat loturile mari! ale mari de tot!

Și căpitanul pune pe masă listele oficiale și alături carnetul său. În adevăr, carnetul sună tocmai ca-n liste: 076384 Universitate–Constanța, 109520 București–Astronomie.

(I.L. Caragiale, *Două loturi*)

Căpitanul Pandele îl întreabă pe Lefter de ce n-a venit la berărie că-l caută de atâtea ceasuri ca un nebun.

Lefter îi răspunde că l-a reținut turbatul la serviciu.

Scanned with OKEN Scanner

Apoi îi comunică faptul că au avut loc extragerile la loterie și că au câștigat la ambele loterii lozul cel mare.

Semnificația titlului operei literare

Titlul unei creații literare poate fi un cuvânt, o sintagmă, un enunț sau numele unui/unor personaj/personaje urmat sau nu de anumite semne de punctuație cu valoare expresivă.

Titlul concentrează semnificația operei literare respective sau relevă atitudinea, viziunea autorului referitoare la tema abordată.

Baladele populare *Toma Alimoș, Constantin Brâncovanul, Pintea Viteazul* ș.a., schița *D-l Goe,* nuvelele *Alexandru Lăpușneanul, Popa Tanda, Budulea Taichii,* romanul *Morometii,* basmul popular *Greuceanu* au ca titlu numele personajului/personajelor aflate în centrul acțiunii. Titlul basmului popular *Prâslea cel voinic și merele de aur* conține nu numai numele personajului principal căruia i s-a adăugat un epitet (trăsătura dominantă a eroului), ci și obiectul probelor de vitejie la care participă.

Fabulele *Boul și vițelul, Câinele și cățelul, Bivolul și coțofana* relevă faptul că autorii acordă importanță egală ambelor personaje care întruchipează tipuri umane semnificative.

Romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu, nuvela *Două loturi* sau comedia *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale evidențiază, prin titlu, importanța armei ucigașe și a pedepsei și, respectiv, a biletelor de loterie și a scrisorii de dragoste în destinul personajelor (la ultimele două, titlurile sugerează intriga comediei și, în același timp, sunt sursă de comic).

Exemplificările se pot înmulți.

În poeziile lirice, titlul sugerează sentimente și stări sufletești sau aspecte ale naturii prin intermediul cărora sunt exprimate aceste stări sufletești.

Algoritmul redactării unei compuneri în care se explică semnificația titlului unei opere literare constă în:

- relevarea elementelor constitutive ale titlului (cuvânt, sintagmă, enunț);
- identificarea semnificației la nivel fonetic, semantic, gramatical;
- raportarea titlului la întregul (la structura) operei literare;
- sesizarea valorilor expresive ale punctuației;
- raportarea titlului la viziunea autorului.

Semnificația titlului schiței *D-l Goe...* de I.L. Caragiale

Titlul schiței se compune din două substantive, unul comun, scris prescurtat și celălalt propriu, numele personajului principal, urmate de puncte de suspensie.

Cuvântul „D-l" și semnele de punctuație sugerează intenția ironică în prezentarea protagonistului. Din faptele relatate, reiese că nici în privința vârstei și nici în comportament, Goe nu este un domn.

Scanned with OKEN Scanner

TESTE ŞI SUGESTII DE REZOLVARE A CERINŢELOR

Testul nr. 1

PARTEA I

- **Citeşte cu atenţie textul următor şi rezolvă cerinţele:**

„Pe plită, merele îmbătrâneau văzând cu ochii. Feciorelnicul lor ten se întuneca zbârcindu-se. Suspinau înăduşit şi lăcrimau somnoros. În schimb, aroma lor creştea mai văratică, mai îmbătătoare, ca sufletul spre cer purces al mucenițelor arse pe rug.

Olguța ședea la mijloc, drept în fața flăcărilor care-i îmbrăcau fața în aur și aramă fluidă. Monica și Dănuț ședeau la dreapta și la stânga ei.

Pe jos, de-a lungul cuptorului, motanii și pisicile numai puf și arabescuri, torceau de lene și de cald ce le era. Mai la o parte de pisici — prudență sau demnitate — dormea Ali. Mai toate mușteleațipiseră amorțite. Totuși se găseau destule să-l necăjească. Urechile lui Ali — veșnic atente — pălmuiau și trăgeau sfârle.

Subt cuptor, într-un paneraș plin de fân, o cloșcă își dospea puii de aur. Un greier, cine știe sub ce grindă ascuns — ținea isonul subtil corului primăvăratic.

Și soba duduia de flăcări și de vânt, ca o horă.

Intrând în bucătărie, domnul Deleanu dădu cu ochii de copii stând în jurul unei măsuțe rotunde. Mâncau mere coapte cu mâinile. Pe măsuță, în loc de mămăligă, se răcorea o turtă dulce tăiată felii.

— Aici îmi erai Olguța?

— Da' tu ce cauți aici, papa?

— Mamă Marie, spune te rog lui Ion să puie caii la trăsură... Ei! — ș'acum să vă răfuiesc eu! — se încruntă domnul Deleanu frecându-și mâinile.

— Rămâi cu noi, papa! — se rugă Olguța, urmată de Monica și Dănuț".

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*, I)

A. Înţelegerea textului

1. Numește genul literar căruia îi aparține textul reprodus, pe baza a două trăsături specifice ale acestuia.
2. Prezintă patru elemente care înfățișează locul de desfășurare a acțiunii din fragmentul dat.
3. Transcrie patru personificări din textul reprodus.
4. Transformă dialogul din textul literar dat în vorbire indirectă.
5. Rezumă, în maximum cinci rânduri, conținutul fragmentului.

Scanned with OKEN Scanner

B. Limba română

6. Desparte în silabe două cuvinte care conțin hiat și două cuvinte derivate.

7. Indică patru derivate diminutivale.

8. Găsește două cuvinte cu sens propriu în text și formulează câte un enunț în care acestea să aibă sens figurat.

9. Indică un sinonim pentru expesia *a da cu ochii* și formulează încă trei expresii în care există cuvântul *ochi.*

10. Alcătuiește familia lexicală a cuvântului *bătrân* (patru derivate).

11. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în secvențele următoare și formulează apoi câte un enunț cu alte valori morfologice ale acestora, pe care le vei preciza: Olguța ședea *la mijloc*... Pe jos, *de-a lungul* cuptorului, motanii... *Intrând* în bucătărie... În schimb, aroma creștea... ca sufletul spre *cer* purces.

12. Analizează propoziția specificând funcția sintactică și partea de vorbire: *o cloșcă își dospea puii.*

13. Indică un substantiv care nu are funcție sintactică de parte de propoziție.

14. Precizează funcția sintactică a cuvântului subliniat și dezvoltă-l apoi într-o subordonată echivalentă, precizându-i felul: *Intrând* în bucătărie, domnul Deleanu dădu cu ochii de copii.

PARTEA A II-A

Te numești Dan/Dana Antonescu, ești elev/elevă în clasa a VIII-a la Școala Generală nr. 17 din Cluj-Napoca. Profesoara ta de limba și literatura română a publicat un volum de poezii. Redactează, pe o pagină distinctă, *o scrisoare de felicitare* prilejuită de lansarea volumului. Data redactării — 17 februarie 2005.

În realizarea scrisorii, vei avea în vedere:

– respectarea formulelor și a convențiilor specifice acestui tip de compunere;

– utilizarea unui conținut și a unui stil adecvate situației imaginate;

– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Atenție!

- Scrisoarea va cuprinde 10–20 de rânduri.

PARTEA A III-A

Prezintă, într-o compunere de maximum o pagină trăsăturile caracteristice ale personajului principal din balada populară *Constantin Brâncovanul.*

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

– identificarea tipului de personaj raportat la subiectul baladei;

– precizarea și exemplificarea mijloacelor de caracterizare a personajului;

– numirea și ilustrarea a patru trăsături ale personajului, prin referirea la situații semnificative;

– prezentarea relațiilor personajului cu alte personaje.

Scanned with OKEN Scanner

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. Fragmentul reprodus aparține genului epic datorită următoarelor caracteristici:
– există un narator care relatează o întâmplare;
– la acțiunea prezentată participă mai multe pesonaje: copiii Olguța, Monica și Dănuț, domnul Deleanu și mama Maria.
sau
– în fragment se îmbină narațiunea, ca principal mod de expunere, descrierea și cu dialogul;
– narațiunea se realizează la persoana a III-a.

2. Acțiunea din fragment se desfășoară într-o bucătărie:
„de-a lungul cuptorului motanul și pisicile ... torceau de lene și de cald".
„subt cuptor, într-un paneraș plin de fân, o cloșcă își dospea puișorii de aur".
„în jurul unei măsuțe rotunde".
„pe măsuță... se răcorea o turtă dulce..."

3. Personificările sunt:
„merele îmbătrâneau...".
„Feciorelnicul lor ten se întuneca zbârcindu-se".
„suspinau înăduşit și lăcrimau somnoros".

4. Intrând în bucătărie, domnul Deleanu se miră că Olguța este acolo. Fata îl întreabă ce caută. Domnul Deleanu îi spune mamei Maria să-l anunțe pe Ion să pună caii la trăsură. Apoi vrea să se răfuiască cu copiii. Olguța, Monica și Dănuț îl roagă să rămână cu ei.

5. În bucătărie se răsfățau la căldură pisici, câinele Ali și o cloșcă cu pui. Pe plită se coceau mere. Domnul Deleanu, intrând, îi găsește pe copii, pe Olguța, Monica și Dănuț mâncând mere coapte. Domnul Deleanu îi spune mamei Maria să-l anunțe pe Ion să înhame caii la trăsură. Copiii îl roagă să rămână cu ei.

B. 6. *a-ur*, fl*u-i*-dă — hiaturi; îm-bă-trâ-neau, (se) în-crun-tă — derivate.
7. paneraș, puișori, Olguța, Dănuț
8. Subt *cuptor* — sens propriu. În luna lui *cuptor* suntem în vacanță. — sens figurat. ... se răcorea o turtă *dulce* — sens propriu. Fetița avea un zâmbet *dulce* — sens figurat.
9. *dădu cu ochii* — văzu (sinonim); a-și arunca *ochii*, a scoate *ochii* cuiva, *ochi* pentru *ochi*, dinte pentru dinte, a lua la *ochi*, cu *ochii* în patru, de *ochii* lumii, între patru *ochi*, a lua *ochii*.
10. *bătrân* — bătrânesc, bătrânește, bătrânel, bătrâior, (a) îmbătrâni, îmbătrânire, bătrânicios...

Scanned with OKEN Scanner

11. *la mijloc* — locuțiune adverbială; *La mijlocul* orei intră un elev întârziat. (locuțiune prepozițională); *intrând* — verb la modul gerunziu; Coridorul avea *un intrând* (substantiv); *de-a lungul* — locuțiune prepozițională; Am străbătut parcul *de-a lungul.* (locuțiune adverbială); *cer* — substantiv; Nu *cer* nimic. (verb).

12. *...o cloșcă* — subiect/substantiv comun; *își* — atribut pronominal/pronume reflexiv (dativ posesiv); *dospea* — predicat verbal/verd predicativ; *puii* — complement direct/substantiv comun.

13. Rămâi cu noi, *papa!*

14. *intrând* — complement circumstanțial de timp. *Când intră în bucătărie...* — propoziție circumstanțială de timp.

PARTEA A II-A

Cluj-Napoca, 17 februarie 2005

Stimată Doamnă Profesoară,

Lansarea noului dumneavoastră volum de poezii îmi oferă ocazia și bucuria de a vă felicita din nou pentru strădania și, desigur, reușita în acest atât de sensibil domeniu, care este poezia.

După lansarea primului volum, în urmă cu aproape doi ani, noi, elevii dumneavoastră, ne-am întrecut în a citi poeziile și a le comenta, așa cum făceam, conduși și ajutați de dumneavoastră, la orele de literatură, la clasă. Am fost convinși atunci că veți mai scrie, că vor urma și alte volume și iată că previziunile s-au adeverit.

Ne bucurăm mult și suntem mândri că ne sunteți profesoară, că vă suntem elevi.

Vă felicit călduros,
al dumneavoastră elev,
Dan Antonescu

PARTEA A III-A

Caracterizarea personajului principal: *Constantin Brâncovanul*

Creație colectivă și anonimă, balada ni s-a transmis oral ca expresie a aspirațiilor milenare ale românilor: credința în Dumnezeu, dragostea de țară și demnitatea națională. Aceste aspirații sunt întruchipate de voievodul valah, Constantin Brâncoveanu, menit să dezvolte cultura românească și să simbolizeze destinul tragic al unui popor supus năvălitorilor și asupritorilor.

Trăsătura dominantă a personajului Constantin Brâncoveanu este credința în Dumnezeu, așa cum apare în caracterizare directă, din expoziționea baladei: „Boier vechi și domn creștin". Descendența boierească completează portretul personajului.

Prin caracterizare indirectă, faptele personajului, se pun în evidență alte trăsături: din dragoste de țară, voievodul dorește să scuture jugul turcesc.

Scanned with OKEN Scanner

Confruntat cu moartea, voievodul refuză viața cu prețul dezonoarei și al trădării legii creștinești.

Asistă cu durere, dar și cu demnitate la uciderea fiilor săi. Își exprimă direct credința în Dumnezeu, dar și ura față de dușmani.

Limbajul este alt mijloc de caracterizare al personajului. În cuvinte simple, de adâncă simțire și noblețe sufletească își dovedește tăria morală:

„— Facă Dumnezeu ce-o vrea!
Iar pe toți de ne-ți tăia
Nu mă las de legea mea!"

„— Mare-i Domnul Dumnezeu!
Creștin bun m-am născut eu,
Creștin bun a muri vreu..."

Personajul capătă o aură legendară, rămânând în memoria poporului său, pildă de patriotism și de religiozitate.

Testul nr. 2

PARTEA I

- **Citește textul următor și rezolvă cerințele:**

„Ca să ajungeți la târgul Vásluiului, trebuie să cunoașteți domniile voastre ținutul Vasluiului și drumurile acestui ținut.

Nu este pe lumea asta ținut mai frumos, credem noi, vasluienii. Dealuri cât lumea asta! parcă te sui în cer; și văi, parcă ar fi să te cobori la iad. Dealuri cu păduri și văi cu ape line. Pe așezături potrivite, sate. Pe costișe, ogoare. În șesuri, imașuri bogate. Intră răzașii în marginea codrului și fac poieni pentru prisăci. Cât poate omul zvârli cu barda de jur-împrejurl său, din locul ce și-a ales, atâta curătură face. Din scorburile copacilor întocmește știubeie. Din trunchiuri, temnic, bordei și șopron. Ș-apoi se vede la târg ce fel de miere au vasluienii, ce fel de ceară și ce fel de mied. Nu s-a aflat de așa ceva nici la tătari, nici la turci, nici la unguri; nicăieri pe lume nu s-a aflat așa ceva. Să guste Maica Domnului acea miere în grădinile raiului. Și să beie acel mied Sfântul Pahomie. Și Sfântu Petrea să aprindă făclii împrejurul Scaunului Împărăției, unde stă Domnul Dumnezeu cel din veac, având la dreapta sa pe fiul său cel prea iubit Isus Hristos."

(Mihail Sadoveanu, *Frații Jderi*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Stabilește din perspectiva cui se face descrierea ținutului Vaslui în textul dat.
2. Transcrie două hiperbole din fragmentul reprodus.
3. Transcrie o enumerație din fragmentul dat.
4. Încadrează fragmentul în genul literar corespunzător pe baza a două caracteristici ale acestuia.
5. Prezintă imaginea spațială și temporală din fragmentul dat. Relevă relația dintre om și natură, așa cum apare în text.

B. Limba română

6. Indică denumirea grupurilor vocalice subliniate, din cuvintele: trebu*ie*, domn*ii*-le, Pahom*ie*, făcl*ii*.
7. Precizează felul sunetelor care alcătuiesc cuvântul *dealuri*.
8. Cuvântul *voastre* se desparte în silabe:
   a) voa-stre
   b) vo-as-tre
   c) voas-tre
9. Scrie două sinonime pentru verbul din secvența: ...*parcă te sui în cer*.
10. Rescrie secvența în care apare antonimul cuvântului indicat la punctul 9.
11. Cuvântul subliniat din secvența: *Din locul ce și-a ales* este:
    a) adjectiv relativ
    b) pronume relativ
    c) adverb relativ
12. Identifică două atribute adjectivale exprimate prin adjective pronominale diferite și precizează-le felul.
13. Contrage prima subordonată din text în parte de propoziție și precizează funcția sintactică.
14. Transcrie două subordonate subiective, împreună cu regentul lor, introduse prin elemente de relație diferite, pe care le vei preciza.

PARTEA A II-A

Te numești Doru/Dora Nicolescu, ești elev/elevă în clasa a VI-a la Școala nr. 11 din Focșani. Deoarece pleci în cantonament la schi, într-o stațiune din Croația, înaintea terminării primului semestru, dorești să ți se încheie situația școlară mai devreme cu două săptămâni. Redactează, în acest sens, o *cerere* către directorul școlii.

Data redactării cererii — 2 decembrie 2005.

În redactare, va trebui:

– să respecți structura și convențiile stabilite pentru acest tip de text funcțional;
– să folosești un conținut și un stil adecvate situației imaginate;
– să respecți normele de ortografie, de punctuație și de exprimare corectă.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una-două pagini în care să *argumentezi* că una dintre operele studiate este *fabulă*.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
- precizarea a patru caracteristici ale fabulei ca specie literară;
- exemplificarea acestor caracteristici pe baza operei alese;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului;
- relevarea semnificației personajelor și a moralei.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În textul reprodus, descrierea ținutului Vaslui o face personajul vasluian, de aceea răzbate mândria acestuia de a trăi pe meleaguri binecuvântate de Dumnezeu, un adevărat paradis terestru: „Nu este pe lumea asta ținut mai frumos, credem noi, vasluienii".

2. Textul abundă în hiperbole: numai în enunțul „Dealuri cât lumea asta: parcă te sui în cer; și văi, parc-ar fi să te cobori în iad" există două hiperbole dezvoltate, sau: apar hiperbole și în prezentarea bogățiilor acestui ținut. Mierea este așa de bună „Să guste Maica Domnului acea miere în grădinile raiului, iar miedul să-l bea Sfântul Pahomie, iar Sfântul Petru s-aprindă făclii în Împărăția lui Dumnezeu".

3. În fragment există mai multe enumerații:
- „dealuri cât lumea", „văi, parc-ar fi...", „pe costișe...", „în șesuri...";

sau
- „nici la tătari, nici la turci, nici la unguri, nicăieri pe lume...."

4. Fragmentul aparține genului epic datorită îmbinării descrierii cu narațiunea și a faptului că personajul narator — un vasluian se adresează interlocutorilor, folosind un limbaj ceremonios, de exemplu pluralul politeții: „domniile voastre".

5. Prin descriere subiectivă (din perspectiva unui pesonaj) se conturează imaginea unui ținut de mare frumusețe și bogăție, unic. Varietății formelor de relief și a bogățiilor naturale li se adaugă bogățiile create de vrednicia oamenilor: sate, ogoare îngrijite și roditoare, prisăci.

Îndeletnicirile străvechi ale vasluienilor și metodele lor primitive proiectează acțiunea într-un trecut îndepărtat și parcă inițiatic. Simbolurile biblice sacralizează locurile: „Nicăieri pe lume nu s-a aflat" așa ținut binecuvântat, peste care se revarsă harul dumnezeiesc. Oamenii, iubind natura, o folosesc spre binele lor, o îmbogățesc și o păstrează ca rai pământesc. Bucurându-se de darurile divine revărsate pe acest pământ, vasluienii comunică cu Dumnezeu.

Fragmentul reprodus impresionează prin dragostea cu care personajul narator evocă locurile și oamenii, emoționează prin credința în comunicarea omului cu divinitatea.

Scanned with OKEN Scanner

B. 6. trebu*ie* — diftong; domn*iile* — hiat; Pahon*ie* — hiat; făcl*ii* — diftong;
7. *dealuri* — d, l, r — consoane; a, u — vocale; e, i — semivocale;
8. *c*;
9. *te sui* — te ridici, te înalți (sinonime);
10. ...să te cobori *la iad*;
11. *b*;
12. Trebuie să cunoașteți... drumurile *acestui* ținut — adjectiv demosntrativ de apropiere ... având la dreapta sa pe fiul *său* cel prea iubit — adjectiv posesiv;
13. *Ca să ajungeți la târgul Vasluiului,* trebuie... — subordonată circumstanțială de scop. *Pentru a ajunge...* — complement circumstanțial de scop.
14. ... trebuie *să cunoașteți domniile voastre ținutul Vasluiului și drumurile acestui ținut.*

să — conjuncție subordonatoare; se vede... *ce* fel de miere au vasluienii — *ce* — adjectiv relativ.

PARTEA A II-A

Cerere

Stimate Domnule Director,

Subsemnatul, Doru Nicolescu, elev în clasa a VI-a B la Școala nr. 11, Focșani, vă rog să aprobați încheierea situației mele școlare cu două săptămâni mai devreme, de sfârșitul semestrului, deoarece voi pleca în cantonament la schi în Croația, împreună cu clubul la care sunt legitimat.

Menționez că am note la toate materiile și am dat toate tezele.

Nicolescu Doru
Focșani, 2 decembrie 2005

Domnului Director al Școlii nr. 11, Focșani

PARTEA III-A

BOUL ŞI VIŢELUL
de Grigore Alexandrescu

Reține!

- **Fabula** este o specie a genului epic în versuri sau în proză, care exprimă alegoric, prin simboluri (animale, plante, obiecte neînsuflețite), acțiuni și trăsături caracteristice oamenilor, satirizându-le și având o finalitate morală implicită sau explicită (exprimată într-o secvență, numită morala fabulei, așezată la începutul sau la sfârșitul ei).

Poezia *Boul și vițelul de Grigore Alexandrescu* este o fabulă în versuri în care autorul satirizează parvenitismul. Prin alegorie, personaje-animale înzestrate cu trăsături omenești și prin întâmplări semnificative, scriitorul relevă comportamentul specific al omului fără merite deosebite, îmbogățit de curând. Un bou „ca toți boii, puțin

Scanned with OKEN Scanner

la simțire", dar ajutat de soartă, ocupă o funcție înaltă, de aceea este stăpânit de mândrie, se crede superior tuturor, își schimbă obiceiurile și își reneagă rudele sărace.

Naiv, vițelul se bucură de ascensiunea unchiului său și se grăbește să-l viziteze ca să-i ceară puțin fân. Ajuns la ruda sa, nu este primit pentru că boierul se odihnește. Vițelului i se pare ciudat acest obicei, el știindu-l pe bou neobosit toată ziua și intenționează să i-o spună, dar sluga îl sfătuiește să n-o facă: „Ba să-ți cauți treaba, că mănânci trânteală", înaintea boierului trebuie să fie umil. Vițelul este și mai uimit atunci când boul se scoală, pleacă la plimbare și trece pe lângă el fără să-i acorde atenție. În naivitatea sa, vițelul nu poate crede că ruda sa nu vrea să-l recunoască; crede mai degrabă că „unchiul a orbit". Revenit a doua zi, îngheață așteptând la ușa rudei sale. O slugă îl anunță pe boier că „al doamnei vaci fiu" așteaptă să fie primit, dar boul poruncește ca vițelul să fie alungat: „— Cine? a mea rudă? mergi de-l dă pe scară./N-am astfel de rude, și nici voi să-l știu".

Personajele-animale întruchipează două categorii de oameni: boul — omul parvenit, îmbogățit fără a avea merite și pe căi nu tocmai oneste („de soartă ajutat") și, omul simplu, naiv, în inocența lui incapabil să înțeleagă faptul că ascensiunea socială nemeritată duce la renegarea vechii origini și la adoptarea unei aparențe nobile care să ascundă descendența obscură.

Scriitorul armonizează trăsăturile umane ale acestor două categorii cu însușirile reale ale animalelor care le întruchipează. Prin câteva epitete și prin comparații: „bou ca toți boii, puțin la simțire", „de soartă ajutat", „decât toți frații mai cu osebire", autorul schițează profilul moral al personajelor. Principalul mijloc de caracterizare a acestora îl reprezintă însă faptele și limbajul lor. Dialogul și monologul interior dinamizează acțiunea și pun în evidență tipurile umane pe care personajele-animale le reprezintă.

Caracterul moralist al fabulei apare chiar de la începutul ei, în strofa a doua, exprimat printr-o interogație urmată de construcții enunțiative cu semnificație de zicală: „— Un bou în post mare? — Drept, cam ciudat vine,/Dar asta se întâmplă în oricare loc:/Decât multă minte, știu că e mai bine/Să ai întotdeauna un dram de noroc". Chiar primul vers din acest citat relevă sensul satiric al fabulei, boul întruchipând platitudine, incapacitate de performanțe, un nivel submediocru.

Testul nr. 3

PARTEA I

- **Citește cu atenție textul următor și rezolvă cerințele:**

„A fost ceva așa de neașteptat, că am căscat ochii mari și am înțepenit. Regizorul din mine rămăsese buimăcit. Niciodată n-aș fi visat o mai fericită realizare cinematografică pentru intrarea unui personaj extraordinar într-un film feeric ca ivirea tânărului. Pășea spre noi un erou solar, un fecior chipeș, înalt și mlădios, cu părul

Scanned with OKEN Scanner

inele curgându-i pe spate, cu brațe lungi în mânecile ieșind albe de sub minteanul aninat pe umeri. Mijlocul subțire, încins cu chimirul înstelat cu ținte strălucite, sublinia și mai mult statura lui, desăvârșit cumpănită între voinicie și frumusețe. Uitasem întâmplările mele. Așteptam să înceapă un basm și, ca într-o aiurare, mi se părea că trebuie să-l turnez. Căutam cu ochii aparatele.

— Dumnealui este jupânul despre care ți-a trimis baciul vorbă, mă înfățișă femeia, trăgându-se apoi sfioasă în umbră.

Flăcăul îmi ură bun venit și mă întrebă întâi de sănătate. Nu se arăta prea bună...

Spusei că sunt trudit și m-a prins răceala. S-a grăbit să-mi ofere ospitalitate și să mă găzduiască noaptea la el. Despre celelalte aveam să vorbim a doua zi."

(Vasile Voiculescu, *Misiune de încredere*)

A. Înțelegerea textului

1. Identifică naratorul din fragmentul reprodus.
2. Numește modul de expunere dominant în textul literar dat.
3. Alege răspunsul corect!

Fragmentul aparține:

a) genului epic; b) genului liric; c) genului dramatic.

4. Transcrie două enunțuri din care se desprinde atitudinea naratorului la apariția tânărului.
5. Prezintă patru trăsături ale tânărului, așa cum apar în fragmentul dat.

B. Limba română

6. Extrage un cuvânt monosilabic, unul bisilabic, unul trisilabic și unul alcătuit din cinci silabe.
7. Schimbă locul accentului în cuvântul *ochii* și formulează un enunț cu noul cuvânt.
8. Rescrie, despărțit în silabe, cuvântul *sublinia* și precizează regula aplicată.
9. Scrie câte un sinonim și un antonim pentru cuvintele: *ivirea, sfioasă.*
10. Identifică patru neologisme.
11. Precizează modul și timpul verbelor: *a fost, rămăsese, n-aș fi visat, pășea.*
12. Primele două pronume din text sunt, în ordine:

a) demonstrativ, personal
b) nehotărât, personal
c) nehotărât, demonstrativ.

13. În secvența: *Dumnealui este jupânul despre care ți-a trimis baciul vorbă,* predicatele sunt, în ordine:

a) dumnealui este, a trimis vorbă
b) este, a trimis
c) este jupânul, a trimis vorbă.

14. Subordonata din secvența: *S-a grăbit să-mi ofere ospitalitate* este:

a) completivă directă; b) circumstanțială de scop; c) completivă indirectă.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Te numești Florin/Florina Cercel, locuiești în Piatra Neamț, pe Bulevardul Ștefan cel Mare, nr. 33, ai absolvit Școala Generală „Alexandru cel Bun".

Redactează, pe o pagină distinctă, o cerere adresată directorului școlii, în care soliciți eliberarea foii matricole.

În realizarea cererii vei avea în vedere:

– respectarea convențiilor (elementelor specifice) acestui tip de text funcțional;
– redactarea unui conținut adecvat;
– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să argumentezi că una dintre poeziile studiate este baladă populară.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

– prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;
– exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza poeziei alese;
– prezentarea, pe scurt, a subiectului baladei, cu referire la situații semnificative;
– relevarea semnificației personajelor și a titlului poeziei.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus, naratorul este personaj implicat în acțiunea prezentată, un regizor venit să facă un film.

2. Modul de expunere dominant este descrierea prin care se realizează portretul tânărului.

3. a.

4. „Regizorul din mine rămăsese buimăcit".

„Uitasem întâmplările mele. Așteptam să înceapă un basm..."

5. Tânărul este caracterizat direct prin portretul realizat în care se impune frumusețea lui fizică. Părea un „personaj extraordinar"; potrivit pentru un film; era un „erou solar", înalt și mlădios, cu părul inele, mijloc subțire, o statură desăvârșită. Frumuseții fizice i se adaugă strălucirea veșmintelor: minteanul de pe umeri, chimirul „înstelat cu ținte strălucite".

6. *din* — o silabă; *ceva* — bisilabic; *uitasem* — trei silabe; *aparatele* — cinci silabe.

7. Eu *ochii* cu grijă, apoi trăsei.

8. sub-li-ni-a; *sub* — prefix; *linie* — cuvânt de bază. La cuvintele derivate cu prefixe se ține seama de această structură, la despărțirea în silabe.

9. *ivirea* — apariția (sinonim), dispariția (antonim); *sfioasă* — timidă (sinonim), îndrăzneață (antonim).

10. *Regizor, feeric, a oferi, ospitalitate.*

Scanned with OKEN Scanner

11. *A fost* — indicativ, perfectul compus; *rămăsese* — indicativ, mai mult ca perfectul; *n-aș fi visat* — condițional-optativ, perfect; *pășea* — indicativ, imperfect.
12. *b.*; 13. *c.*; 14. *c.*

PARTEA A II-A

Cerere

Domnule Director,

Subsemnata, Cercel Florina, absolventă a clasei a VIII-a A de la Școala Generală „Alexandru cel Bun" din Piatra-Neamț, vă rog să dispuneți a mi se elibera foaia matricolă.

Solicit aceasta, întrucât actul îmi este necesar la repartizarea la o școală profesională.

Cercel Florina
Piatra-Neamț, 8 iunie 2005

Domnului Director al Școlii Generale „Alexandru cel Bun", Piatra-Neamț

PARTEA A III-A

MIORIȚA

Reține!

- **Balada** este o specie a genului epic în versuri, uneori cu pronunțat caracter liric, cu subiect fantastic, legendar (celebrarea unui erou), istoric sau familial, ale cărei versuri se cântă sau sunt recitate, acompaniate la un instrument.

În folclorul nostru, balada este numită și *cântec bătrânesc*, așa cum apare și în volumul *Poesii populare — Balade (Cântice bătrânești)* din 1852–1853, editat de Vasile Alecsandri, acesta fiind primul volum de creații folclorice din literatura noastră.

Indiferent de subiect, baladele populare au următoarele caracteristici: sunt orale, anonime, colective, sincretice.

Se cunosc sute de variante ale baladei *Miorița*. Această creație populară prezintă transhumanța, păstoritul fiind o îndeletnicire străveche a românilor. În expoziționea baladei, se precizează locurile, meleaguri paradisiace: „Pe-un picior de plai / Pe-o gură de rai", timpul și protagoniștii teribilei întâmplări ce se urzește de către baciul ungurean și de cel vrâncean din invidie (intriga baladei), ciobanul moldovean fiind „mai ortoman" (mai bogat),/Ș-are oi mai multe/Mândre și cornute, / Și / Cai învățați / Și / Câni mai bărbați". Avertizat de miorița năzdrăvană, oierul moldovean se pregătește de moarte, secvența narativă fiind înlocuită de dialog și apoi de o secvență lirică — testamentul ciobanului și alegoria morții.

În atitudinea ciobănașului în fața morții, considerată posibilă „de-o fi să mor", nu sigură, se concentrează concepția populară asupra vieții și a morții. Pentru omul din popor, moartea este contopirea cu natura, contopire care poate lua forma unei nunți cosmice, continuare a existenței și dincolo de moarte prin ritualul înmormântării.

Scanned with OKEN Scanner

Ciobănașul își dorește mormântul în strunga de oi, în locul unde a trăit, lângă ființele dragi, oile și câinii, însoțit de fluierașele de fag, de os și de soc cu care și-a cântat aleanul, și-a mângâiat singurătatea, și-a exprimat dorul. Își dorește să-i vegheze somnul de veci sunetele armonios-duioase ale acestora. Înmormântarea lui trebuie s-o săvârșească însiși asasinii. Trecerea în lumea de dincolo se face prin nunta cosmică, cu o „mândră crăiasă", mireasa lumii, cu nuni — soarele și luna, iar nuntași — brazi și păltinași, stelele fiindu-i făclii, iar păsările lăutari. Steaua căzătoare sugerează o nuntă ca ritual al morții, prin care trebuie să treacă tânărul răposat înainte de vreme, nenuntit. De steaua căzătoare nu trebuie să afle măicuța lui bătrână care-l va căuta pentru că ar înțelege că el a murit.

Emoționante sunt cele două portrete, al măicuței bătrâne, realizat din perspectiva fiului, și portretul ciobănașului, conturat de mama ce-și caută fiul dispărut, ambele fiind expresie a profundei dragoste filiale și materne. Portretul măicuței este simplu, schițat prin epitetele „bătrână, cu brâul de lână", dar mai ales prin înfrigurarea cu care-și caută fiul; în context, verbele la modul gerunziu capătă expresivitate deosebită, ele reprezentând rima masculină: „lăcrămând — alergând — întrebând — zicând", la care se adaugă dativul epic „*mi*-au văzut".

Pentru măicuța bătrână, fiul este întruchipare a frumuseții masculine. Portretul se constituie din metafore din sfera universului rural: vegetal și animalier, din cuvinte diminutive, prin tehnica juxtapunerii și a acumulării:

„Fețișoara lui — Perișorul lui
Spuma laptelui; — Peana corbului;
Mustăcioara lui — Ochișorii lui
Spicul grâului; — Mura câmpului!..."

Balada *Miorița* este o capodoperă atât prin conținutul filosofic, atitudinea în fața morții, cât și prin mijloacele artistice care-i conferă unicitate.

Spre deosebire de alte creații epice, balada aceasta nu are deznodământ, caracteristică impusă de situația ipotetică sugerată de versul „de-o fi să mor". Alt element specific este preponderența liricului (testamentul ciobănașului, secvența căutării) asupra epicului și, desigur, frumusețea elementelor poetice (numeroase metafore inedite, epitete sugestive, repetiții, rolul alegoriei ș.a).

Testul nr. 4

PARTEA I

- **Citește cu atenție textul următor și rezolvă cerințele:**

„Și, scurtă vorbă, văzând că m-am pus rău cu mama, îi giuruiesc eu că ce-am făcut n-oi mai face; apoi umblu tot cu binișorul pe lângă dânsa și nu ies din cuvântul ei afară nici cu fapta, nici cu vorba; căci vorba dulce mult aduce; la trebi-s hărnicuț cât se poate; dereticam și măturam prin casă, ca o fată mare, de n-avea mama grijă, când se ducea undeva. Și într-o zi o văd că mă sărută și-mi zice cu blândețe:

Scanned with OKEN Scanner

— Dumnezeu să te înzilească, Ionică, dragul mamei, și să-ți deie toate darurile sale cele bogate, dacă te-i purta, cum văd că te porți de-o bucată de vreme încoace.

Atunci, eu, pe loc am început a plânge și bucuria mea n-a fost proastă. Și mai multă mustrare am simțit în cugetul meu, decât oricând. Și de m-ar fi bătut mama cu toate gardurile și de m-ar fi izgonit de la casă, ca pe un străin tot n-aș fi rămas așa de umilit în fața ei, ca atunci când m-a luat cu binișorul. Și să nu credeți că nu mi-am ținut cuvântul de joi până mai de-apoi, pentru că așa am fost eu, răbdător și statornic la vorbă în felul meu; și nu că mă laud, căci lauda-i față: prin somn nu ceream de mâncare; dacă mă sculam, nu mai așteptam să-mi deie alții: și când era de făcut ceva treabă, o cam răream de pe-acasă. Ș'apoi mai aveam și alte bunuri: când mă lua cineva cu răul, puțină treabă făcea cu mine, când mă lua cu binișorul nici atâta; iar când mă lăsa de capul meu, făceam câte-o drăguță de trebușoară, ca aceea, de nici Sfânta Nastasia Isbăvitoarea de otravă, nu era în stare a o desface cu tot meșteșugul ei. Povestea ceea: „Un nebun arunc-o piatră în baltă și zece cuminți n-o pot scoate."

În sfârșit, ce mai atâta vorbă pentru nimica toată? Ia, am fost și eu în lumea asta, un boț cu ochi, o bucată de humă însuflețită, din Humulești, care nici frumos până la douăzeci de ani, nici cuminte până la treizeci și nici bogat până la patruzeci, nu m-am făcut. Dar și sărac așa ca în anul acesta, ca în anul trecut și, ca de când sunt, niciodată n-am fost!"

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

A. Înțelegerea textului

1. Numește genul literar căruia îi aparține fragmentul reprodus; stabilește relația narator-personaj.
2. Explică semnificația enunțului „făceam câte-o drăguță de trebușoară ca aceea...".
3. Transcrieți două zicale din text.
4. Scrieți două structuri care relevă oralitatea stilului.
5. Ilustrează, într-o cmpunere de maximum zece rânduri, mijloacele de caracterizare a personajului, prezente în fragmentul dat.

B. Limba română

6. Explică folosirea cratimei în secvențele: *n-oi mai face, să-mi deie alții.*
7. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate din secvența: *...mai multă mustrare am simțit în cugetul meu* ***decât oricând.***
8. Alcătuiește enunțuri în care cuvintele indicate la punctul 7 să fie scrise în cuvinte separate.
9. Indică valoarea morfologică a cuvântului subliniat: *...umblu tot cu binișorul* și formulează enunțuri cu alte două valori, pe care le vei preciza.
10. Primele patru pronume din text sunt, în ordine, în cazurile:
    a) acuzativ, acuzativ, nominativ, dativ;
    b) acuzativ, dativ, nominativ, nominativ;
    c) acuzativ, dativ, nominativ, acuzativ.

Scanned with OKEN Scanner

11. Rescrie predicatul propoziției: *...o cam răream de pe-acasă,* precizează felul acestuia și prin ce este exprimat.

12. Precizează funcția sintactică a verbelor la infinitiv: *...pe loc am început a plânge; ...nu era în stare a o desface.*

13. Dezvoltă în subordonate părțile de propoziție indicate la punctul 12, precizându-le felul.

14. Rescrie două subordonate concesive aflate în raport de coordonare.

PARTEA A II-A

Te numești Felix/Felicia Dinulescu, ești elev/elevă în clasa a VII-a la Școala nr. 5 din Călărași. Se apropie vacanța de primăvară și ai dori să petreci câteva zile la bunicii tăi din comuna Vârful cu Dor. Scrie-le acestora de intenția ta. Adresa bunicilor este Str. Dreaptă nr. 31, iar data relatării *scrisorii,* 31 martie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele de la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Rezumă, în cincisprezece–douăzeci de rânduri, subiectul unei balade. (Poți alege una dintre baladele: *Miorița, Constantin Brâncovanul, Toma Alimoș, Monastirea Argeșului*).

În realizarea compunerii vei avea în vedere:
– identificarea secvențelor narative;
– prezentarea succintă a întâmplărilor esențiale în succesiunea logică a textului;
– identificarea personajelor și rolul lor în desfășurarea acțiunii;
– respectarea trăsăturilor specifice ale acestui tip de compunere.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Fragmentul reprodus aparține genului epic în proză. Naratorul este personaj implicat în acțiune, în ipostaza copilului Ionică. Narațiunea este realizată la persoana I.

2. Enunțul indicat, prin diminutivele: *drăguță, trebușoară* și comparația *ca aceea,* scoate în evidență, hiperbolizând, năzdrăvăniile lui Ionică și creează haz.

3. Zicale din text:

„Vorba dulce mult aduce";

„Un nebun arunc-o piatră în baltă și zece cuminți n-o pot scoate".

sau

„mi-am ținut cuvântul de joi până mai de-apoi"...

„nu că mă laud, căci lauda-i față"...

Scanned with OKEN Scanner

4. Structuri care relevă oralitatea:
„Scurtă vorbă";
„Ia, am fost și eu..."
sau
Frecventa folosire a zicalelor introduse prin sintagma „povestea ceea", prin conjuncția „căci", ca și interjecția „ia" imprimă oralitate limbajului.

5. În fragmentul reprodus apar cele două mijloace de caracterizare a personajului, caracterizarea directă — autoportretul din finalul fragmentului, un autoportret hazliu sau caracterizarea prin zicale.

Apare și caracterizarea indirectă, dedusă din faptele și din limbajul personajului.

După o năzbâtie, băiatul încearcă să obțină iertarea mamei, întrecându-se în vrednicie, dovedindu-se „hărnicuț cât se poate", „ca o fată mare". Stârnește admirația mamei care-l binecuvântează.

Atitudinea mamei îl face să se rușineze; îl mustră conștiința, dar se și bucură. Curând însă continuă năzdrăvăniile prezentate de narator cu mult haz prin zicale, prin hiperbolă etc.

B. 6. *n-oi* — elidarea / căderea vocalei *u* și a consoanei *v*, rostirea în aceeași silabă a adverbului de negație *nu* și a formei de auxiliar al viitorului *voi; să-mi* — elidarea vocalei *î*, rostirea într-o silabă a conjuncției *să* și a pronumelui personal *îmi*. În ambele situații se ușurează pronunțarea.

7. *dcât* — adverb (de comparație); *oricând* — adverb (nehotărât, de timp).

8. *De cât* timp lucrezi pe calculator? Azi *ori când* ne putem întâlni?

9. *tot* — adverb. *Tot* orașul a îmbrăcat haină de sărbătoare — adjectiv pronominal nehotărât. Amestecând ingredientele, s-a obținut un *tot* omogen — substantiv.

10. *c.*

11. *o răream* — predicat verbal, locuțiune verbală.

12. *a plânge* — complement direct; *a desface* — complement indirect.

13. ...am început *să plâng* — completivă directă; ...nu e în stare *să o desfacă* — completivă indirectă.

14. *...de m-ar fi bătut mama cu toate gardurile și de m-ar fi izgonit de la casă, ca pe un străin...*

PARTEA A II-A

Scrisoare

Călărași, 31 martie 2005

Dragii mei bunici,

Vă scriu din nou, după aproape trei luni de la despărțirea noastră. Îmi reamintesc și acum zilele minunate petrecute alături de voi și de vechii mei prieteni.

Pe măsură ce se apropie vacanța de primăvară, mă gândesc tot mai serios să petrec o parte din ea la Vârful cu Dor, acel mirific colț de țară, unde tradițiile și

Scanned with OKEN Scanner

datinile au un farmec aparte, mai cu seamă cele legate de Crăciun și Paște. Așa că, dacă nu intenționați să veniți voi la oraș, voi veni eu la țară, să ne bucurăm împreună de Învierea Domnului. Aștept răspuns cu privire la hotărârea voastră. Până atunci, vă spun cu dor și respect,

Sărut mâna,
Felicia

PARTEA A III-A

MIORIȚA

Pe plaiuri românești coboară trei turme de oi cu trei ciobani. Ciobanul ungurean și cu cel vrâncean plănuiesc să-l omoare la apusul soarelui pe cel moldovean care era mai bogat.

Oița năzdrăvană își înștiințează stăpânul de complotul urzit, îl sfătuiește să se adăpostească în negru zăvoi și să se apere cu cel mai puternic și mai credincios câine.

Astfel avertizat, ciobănașul moldovean își face testamentul, încredințându-i mioarei sale ultimele dorințe: cei doi să-l înmormânteze în strunga de oi ca să fie aproape de ele și de câinii săi, să-i așeze la cap trei fluierașe: de fag, de os și de soc. Când va bate vântul, fluierașele vor cânta, oile se vor aduna și-l vor plânge.

Despre omor nu trebuie să „vorbească" nimănui, ci să spună că el s-a însurat cu mireasa lumii, că la nunta sa a participat întreaga natură terestră și cosmică.

Atunci când o va întâlni pe măicuța sa bătrână, căutându-și feciorul, care pentru ea este întruchiparea frumuseții bărbătești, mioara trebuie să-i spună că el s-a însurat, dar nu că ar fi fost o nuntă cosmică.

Testul nr. 5

PARTEA I

- **Citește textul următor și rezolvă cerințele:**

„Abia mult mai târziu avea să-și dea seama Țugurlan pentru ce simțise el nevoia să se împace cu Cocoșilă. Și nu era vorba numai de Cocoșilă. Întrebările lui din ultima vreme porniseră de fapt din această nevoie de a se împăca cu lumea, dar el încă nu-și dădea seama de acest lucru.

— Păi nu, zice că tu l-ai înjurat întâi, explică Moromete cu o anume veselie care de fapt ținea partea lui Țugurlan.

— Păi așa și pe dumneata te-am înjurat, și dumneata de ce nu te-ai supărat? se răsti Țugurlan și în aceeași clipă se făcu roșu ca para focului.

— Nu, pe mine m-ai combătut, zâmbi Moromete, scuipând subțire printre genunchi. Aia e altceva!

Țugurlan arăta cuprins de o puternică emoție. Niciodată nu făcuse ceea ce făcea acum.

Scanned with OKEN Scanner

— Moromete, spuse el cu o voce scăzută, intensă. Uite, ascultă-mă aici... dumneata ești singurul care meriți să ai nu două loturi, trei!...

— De ce, mă, Țugurlane? se înveseli sincer Moromete.

— Așa! Să ții minte asta de la mine! spuse Țugurlan cu un glas profetic care îl impresionă pe Moromete. Acuma, uite de ce m-am oprit la dumneata. Împrumută-mă cu un sac de porumb.

— Mă, Țugurlane, n-am porumb! se rugă Moromete. Grâu, dacă vrei!

— Dă-mi grâu, că găsesc eu să-l schimb.

— Ai sac?

— Am acasă.

— Ia cu sac cu tot și mi-l dai tu îndărăt.

Moromete se ridică în picioare. Țugurlan apucă secerile și porni spre poartă.

— Trec după ce mă întorc de la fierărie, spuse el și se îndepărtă repede pe lângă garduri.

Iar spre seară, când plecă de la Moromete cu sacul în spinare, toată lumea află și se miră și nu înțelese nimic din această neobișnuită întâmplare."

(Marin Preda, *Morometii I)*

A. Înțelegerea textului

- **Alege răspunsul corect!**

1. Fragmentul reprodus aparține:
   a) genului epic;
   b) genului liric;
   c) genului dramatic.
2. Enunțul „dumneata ești singurul care meriți să ai nu două loturi, ci trei" exprimă:
   a) intenția de a câștiga bunăvoința;
   b) admirația sinceră;
   c) ironia.
3. Rolul dialogului în fragmentul dat este:
   a) de a ușura lectura;
   b) de a evidenția relațiile dintre personaje;
   c) de a face lectura mai atractivă.
4. Numește personajele și relațiile dintre ele.
5. Transformă dialogul în vorbire indirectă.

B. Limba română

6. Extrage din text primele patru cuvinte care conțin diftongi și subliniază-le.
7. Desparte în silabe cuvintele: *explică, aceeași, genunchi, niciodată.*
8. Indică două sinonime pentru secvența subliniată: *mi-l dai tu îndărăt.*
9. Alcătuiesc familie lexicală cuvintele din seria:

Scanned with OKEN Scanner

a) emoție, (a) emoționa, moțiune;
b) moț, moțat, emotiv;
c) emoție, emoționat, emoționant.

10. Scrie două antonime pentru cuvântul subliniat: *...această neobișnuită întâmplare.*

11. Indică valoarea morfologică a cuvântului *ai* în secvența: *Ai sac?* și formulează enunțuri cu alte două valori, pe care le vei preciza.

12. Cuvântul *mă* din secvențele: *Împrumută-mă cu un sac de porumb;* Mă, *Țugurlane, n-am porumb! Trec după ce* mă *întorc de la fierărie;* este, în ordine:
a) pronume reflexiv, interjecție, pronume reflexiv;
b) pronume personal, interjecție, pronume personal;
c) pronume personal, interjecție, pronume reflexiv.

13. Extrage din text două propoziții simple, una cu predicat verbal și alta, nominal.

14. Precizează felul subordonatei introduse prin adverbul relativ *când* și alcătuiește enunțuri în care acesta să-i introducă următoarele tipuri de propoziții: subiectivă, predicativă, atributivă.

PARTEA A II-A

Te numești Marian/Mariana Săndulescu, ești elevă/elevă la Școala nr. 16 din Orăștie. Te afli în vacanța de primăvară într-o tabără școlară din localitatea Timișul de Sus, județul Brașov. Scrie-le părinților cum ai călătorit și care sunt primele impresii din tabără. Adresa părinților este Str. Mihai Bravu nr. 38, iar data redactării *scrisorii* este 15 aprilie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să argumentezi că una dintre poeziile studiate este un pastel. (Poți alege *Iarna* sau *Mezul iernei* de Vasile Alecsandri, *Mărțișor* sau *În vie* de Ion Pillat ș.a.).

În realizarea compunerii vei avea în vedere:
– precizarea a patru caracteristici ale speciei literare;
– exemplificarea caracteristicilor menționate, pe baza textului ales;
– ipostaza autorului în opera literară aleasă;
– evidențierea rolului mijloacelor artistice.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. a.; 2. b.; 3. b.

4. Personajele din fragment sunt Moromete și Țugurlan. Între ele există relații de bună înțelegere. Țugurlan chiar îl admiră pe Moromete. Acesta înțelege situația

Scanned with OKEN Scanner

consăteanului său și îi împrumută un sac cu grâu pe care Țugurlan îl va schimba pe porumb.

5. Dialogul Țugurlan — Moromete transformat în vorbire indirectă.

Moromete îi răspunde lui Țugurlan că Cocoșilă susține că întâi acesta l-a înjurat.

Țugurlan spune că și pe el, pe Moromete l-a înjurat și el nu s-a supărat.

Moromete, zâmbind, îl corectează, spunând că pe el l-a combătut. Asta e altceva.

Țugurlan se adresează lui Moromete cu o voce scăzută, intensă, spunându-i că el este singurul care merită să aibă nu două loturi, ci trei.

Sincer înveselit, Moromete îl întreabă de ce.

Țugurlan întărește cele spuse cu un glas profetic care îl impresionă pe Moromete. Apoi îi cere împrumut un sac de porumb.

Moromete îi răspunde rugător că nu are porumb, ci grâu dacă vrea.

Țugurlan acceptă grâu pentru că îl schimbă cu porumb.

Moromete îl întreabă dacă are sac.

Țugurlan are acasă.

Atunci Moromete îi oferă grâul cu sacul lui, convins că acesta i-l va înapoia.

Țugurlan spune că trece să ia sacul de grâu după ce se întoarce de la fierărie.

B. 6. ab*ia*, m*ai*, târz*iu*, av*ea*;

7. ex-pli-că; a-ce-eași; ge-nunchi; nici-o-da-tă;

8. (mi-l) *dai îndărăt* — (mi-l) înapoiezi, (mi-l) restitui, (mi-l) returnezi (sinonime);

9. c;

10. *neobișnuită* — banală, comună (antonime);

11. *ai* — verb predicativ (în text). S-au deteriorat pereții exteriori *ai* clădirii. — articol genitival (posesiv). Ai, ai, ce timp pierdut! — interjecție. (Se simte un miros înțepător de *ai*. — substantiv (usturoi, regional);

12. c;

13. ... *spuse* el — predicat verbal; Aia *e altceva* — predicat nominal;

14. ... *când plecă de la Moromete cu sacul în spinare* — circumstanțială de timp. Nu se știe deocamdată *când vor înceta ploile.* — subiectivă. Preocuparea candidaților era *când se vor afișa rezultatele.* — predicativă. Perioada *când dăm teze* este stresantă. — atributivă.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Timișul-de-Sus, 15 aprilie 2005

Dragii mei părinți,

Sper ca, prin scisoarea pe care mă grăbesc să o scriu, să vă risipesc îngrijorarea pe care am citit-o în ochii voștri, la despărțire, pe peronul gării.

Scanned with OKEN Scanner

Să știți că am călătorit bine, ne-am distrat cu toții, am antrenat-o și pe profesoara care ne însoțește, în jocurile noastre. Am ascultat muzică la căști și am mai cântat și noi. Așa, cu colegi și prieteni cam de aceeași vârstă, ne-am antrenat în discuții și nici n-am știut când a trecut timpul și-am ajuns în tabără.

Aici ne-a întâmpinat o ploaie mohorâtă, care ne-a indispus dar numai pentru moment — cât am mers puțin prin ploaie până la vila unde suntem cazați. Ne-am instalat în camere, după prietenii, în primul rând. Primele impresii legate de cazare, masă și programul de tabără sunt foarte bune, așa că nu-mi duceți grija.

Vă mai scriu după prima excursie, planificată peste două zile la Predeal, sau poate vă sun la telefon.

Până atunci, vă îmbrățișez cu drag,

A voastră fiică,
Mariana

PARTEA A III-A

IARNA

de Vasile Alecsandri

Pastelul este o specie a genului liric, în versuri, eminamente descriptivă, în care se conturează un tablou din natură: priveliști, momente ale unui anotimp, aspecte din universul plantelor sau al animalelor, prin intermediul căruia se exprimă sentimentele și stările sufletești ale eului liric.

Incontestabil, cea mai valoroasă creație lirică a lui Alecsandri sunt pastelurile în care poetul surprinde aspecte ale naturii în cele patru anotimpuri, frecvent în anotimpul iarna *(Miezul iernei, Viscolul, Sania Sfârșitul iernei)*, momente ale zilei *(Dimineața, Noaptea)* și munci specifice satului *(Plugurile, Sămănătorii, Cositul)*, fenomene ale naturii *(Tunetul, Viscolul)* ș.a.

Poezia *Iarna* este un pastel în care, prin *descriere*, autorul creează imagini preponderent vizuale, dominate de culoarea albă, specifică fenomenelor iernii, de dansul fulgilor de nea din timpul ninsorii abundente. Epitetele „cumplită", „*lungi* troiene *călătoare*" și personificarea „*cerne* norii de zăpadă" fixează un prim aspect al anotimpului, frigul și ninsoarea. Dinamica imaginii este sugerată prin verbe la timpul prezent „zbor", „plutesc", prin comparația „ca un roi de fluturi albi", prin personificare, epitete cromatice și verbul la gerunziu: *„Răspândind fiori de gheață pe ai țării umeri dalbi".*

Abundența ninsorii apare din repetiție, enumerație și adverbul *iară:* „ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară!". Construcția exclamativă exteriorizează *încântarea,* dar și o *ușoară neliniște.* Eul liric este fascinat de natura înveșmântată („se îmbracă mândra țară", personificare și epitet) într-o „zale argintie" (personificare și epitet), totuși se simte o nostalgie filosofică la gândul trecerii vieții: soarele personificat, „rotund și *palid*" se ghicește printre nori „Ca un vis de tinerețe printre anii trecători" (comparație și epitet). Totul, întreaga natură pare un ocean de ninsoare, de alb imaculat, idee exprimată prin enumerație: „pe câmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare", „pe întinderea pustie", prin repetiție „fără urme, fără drum". *Peisajul mirific*

Scanned with OKEN Scanner

înfioară sufletul sensibil al *eului liric*, prin cromatica și misterul său: „Ca fantasme albe plopii înșirați se perd în zare", „Se văd satele perdute sub clăbuci albii de fum". Tabloul capătă strălucire sub razele soarelui, din nou personificat, „doritul soare strălucește și *desmiardă* oceanul de ninsoare".

Dacă în întregul său, pastelul este un tablou contemplat de poet din exterior, în ultimele două versuri, apariția saniei cu zurgălăi, exprimă bucuria vieții, bucuriile aduse de acest anotimp — iarna care încântă și înfioară, deopotrivă.

Versificația contribuie la exprimarea stărilor sufletești ale eului contemplativ. Poezia cuprinde patru strofe catrene, măsura este de 15–16 silabe, ritmul trohaic și rima împerecheată.

Testul nr. 6

PARTEA I

- **Citește textul următor și rezolvă cerințele:**

„Tot așa o dată, iar,
La un sfânt din Făurar,
Ori la Sfinții Mucenici,
Târla noastră de pitici
Odihnea pe creastă, sus.
.....
Vezi, atunci mi-a dat prin gând
Că, tot stând și alegând
Jos, în vraful de foi ude,
Prin lăstari și vrejuri crude,
S-ar putea să dau de el:
Melcul prost, încetinel...
.....
Și pornii la scormonit
(Cu noroc, căci l-am găsit).

Era, tot, o mogâldeață:
Ochi de bou, dar cu albeață.
Între el și ce-i afar'
Strejuia un zid de var.
„Ce să fac cu el așa?
Vream să-l văd cum se dezghioacă,
Pui molatec, din ghioacă;
Vream să-l văd cum iar învie
Somnoros din colivie...

Ghem vărgat
Și ferecat;
Lasă noaptea din găoace,
Melc nătâng și fă-te-ncoace;
Nu e bine să te-ascunzi
Subt pereții grei și scunzi,
Printre vreascuri cerne soare,
Colți de iarbă pe răzoare
Au zvâcnit, și muguri noi
Pun pe ramure altoi.
Melc, melc,
Cotobelc,
Iarna leapădă cojoace,
Și tu încă sub găoace!
Hai, ieși
Din cornoasele cămăși!
Scoate patru firișoare
Străvezii, tremurătoare,
Scoate umede și mici
Patru fire de arnici;
Și agață la feștile
Ciufulite de zambile
Sau la fir de mărgărint
Îmbălatul tău argint...
.....

Scanned with OKEN Scanner

Și de-a lungul, pe pământ,
M-așezai ca să-l descânt:
„Melc, melc,
Cotobelc
După ce l-am descântat,
L-am pus jos,
Și-am așteptat..."

(Ion Barbu, *După melci*)

A. Înțelegerea textului

1. Identifică modurile de expunere prezente în textul dat.
2. Transcrie patru structuri prin care este descris melcul.
3. Numește momentul subiectului prezentat în primele cinci versuri.
4. Explică sensurile epitetelor din sintagmele „melcul prost, încetinel", „melc nătâng".
5. Rezumă textul literar reprodus în trei–patru rânduri.

B. Limba română

6. Indică numărul literelor și al sunetelor din cuvintele: *ghioacă, ghem.*
7. Găsește două cuvinte derivate, unul cu prefix, altul cu sufix.
8. Formulează un enunț cu altă formă de plural (diferită de cea din text), pentru substantivul *colț.*
9. Enumeră părțile de vorbire și găsește pentru fiecare câte un exemplu din text.
10. Indică două cuvinte precedate de aceeași prepoziție, cu funcții sintactice diferite, pe care le vei preciza.
11. Formulează propoziții în care cuvinte precedate de aceeași prepoziție (punctul 10) să îndeplinească alte două funcții sintactice, pe care le vei preciza.
12. Cuvintele precedate de prepoziția *la* din enunțurile: *La* un sfânt prin Făurar/...Târla noastră de pitici/Odihnea...; Și pornii *la* scormonit; Și agață *la* fețile/Îmbălatul tău argint, sunt în ordine:

a) complement circumstanțial de timp, complement circumstanțial de scop, complement indirect;

b) complement circumstanțial de timp, complement circumstanțial de scop, complement circumstanțial de loc;

c) complement indirect, complement circumstanțial de loc, complement circumstanțial de loc.

13. Rescrie din text o propoziție interogativă.
14. Subordonatele din secvența: ...atunci mi-a dat prin gând/Că, tot stând și alergând/... Prin lăstari și vrejuri ude/... S-ar putea să dau de el:/Melcul prost... sunt, în ordine:

a) subiectivă, subiectivă;

b) completivă directă, subiectivă;

c) subiectivă, completivă directă.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Te numești Ion/Ioana Șerban, locuiești în orașul Sibiu și ești elev/ă în clasa a VI-a, la Școala nr. 5. Dorești să te înscrii la Cercul de dans din cadrul Palatului Copiilor din localitate. Redactează o *cerere* în acest sens, adresată directorului instituției, d-l Robert Marinescu. Data redactării cererii — 20 septembrie 2004.

În realizarea cererii vei avea în vedere:
- respectarea convențiilor acestui tip de text funcțional;
- utilizarea unui conținut și a unui stil adecvat;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să caracterizezi un personaj dintr-o nuvelă studiată.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
- identificarea tipului de personaj raportat la subiectul nuvelei;
- precizarea și exemplificarea a două mijloace de caracterizare a personajului ales;
- numirea și ilustrarea a patru trăsături ale personajului;
- prezentarea relațiilor personajului ales cu alte două personaje din nuvelă.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În textul literar propus apar, ca moduri de expunere, narațiunea și descrierea.

2. „Era, tot, o mogâldeață:
Ochi de bou, dar cu albeață."
„Ghem vărgat și ferecat"
„Melc nătâng"...
sau
„ Din cornoasele cămăși!
Scoate patru firișoare
Străvezii, tremurătoare,
Scoate umede și mici
Patru fire de arnici;
.....
Îmbălatul tău argint..."

3. Primele cinci versuri reprezintă expoziționea baladei.

4. Epitetele „prost, încetinel, nătâng" exprimă, gradat, starea de somnolență, de ingenuitate și lipsă a experienței de viață în care se află melcul retras în cochilia sa. El nu simțise chemarea primăverii, a vieții. Nu ieșise din starea de inconștiență. Epitetele sugerează în același timp naivitatea copilului, care prin descântecul său, declanșează, fără să bănuiască, o adevărată dramă.

5. La sfârșitul lui Făurar, spre Sfinții Mucenici, un grup de copii, printre care și personajul narator, merge în pădure. Naratorul caută și găsește un melc nedezghiocat. Îl descântă și așteaptă să vadă efectul descântecului.

Scanned with OKEN Scanner

B. 6. *ghioacă* — șapte litere, cinci sunete; *ghem* — patru litere, două sunete.
7. *învie* — *în* — prefix; firișoare, singular firișor — (i)șor — sufix.
8. *colți de iarbă* — în text. În *colțurile* sufrageriei erau aranjamente florale.
9. substantiv — *colivie*; articol — *pereții*; adjectiv — grei; pronume — *el*; numeral — *patru*; verb — *am așteptat*; sdverb — *sus*; prepoziție — *prin*; conjuncție — *ori*; interjecție — *hai*.
10. ... târla noastră *de* pitici — atribut; ... să dau *de el* — complement indirect.
11. Tremură *de frig* — complement circumstanțial de cauză. Buchetul era *de crizanteme* albe. — nume predicativ.
12. b.
13. Ce să fac cu el așa?
14. a.

PARTEA A II-A

Cerere

Domnule Director,

Subsemnata, Șerban Ioana, elevă în clasa a VI-a la Școala Nr. 5 din Sibiu, vă rog să-mi aprobați înscrierea la Cercul de dans de la Palatul Copiilor.

Menționez că și în anul școlar trecut am frecventat cu regularitate acest cerc.

Ioana Șerban
Sibiu, 20 septembrie 2004

Domnului Director al Palatului Copiilor, Sibiu

PARTEA A III-A

DOUĂ LOTURI
de I.L. Caragiale

Caracterizarea personajului Lefter Popescu

În nuvela *Două loturi*, I.L. Caragiale abordează tema vieții micului funcționar, terorizat de șeful său și de existența umilă pe care este condamnat s-o ducă. Personajul principal, Lefter Popescu încearcă să iasă din această viață obscură prin speranța unui câștig la loterie.

Prin caracterizare directă, autorul îl prezintă ca pesimist, neîncrezător în norocul său, de aceea el aplică sfatul unor cunoscuți și cumpără bilete la două loterii cu bani de împrumut. Când află de la Pandele, cel care i-a împrumutat bani, că a câștigat la ambele trageri, caută cu febrilitate biletele, este disperat că nu le găsește, comite fapte necugetate. Atitudinea, comportamentul (caracterizare indirectă), faptele sunt specifice tipului uman pe care-l reprezintă. El, cel supus și umil, devine irascibil, violent

Scanned with OKEN Scanner

atât cu soția sa, cât mai ales, cu chivuțele la care a ajuns jacheta sa cenușie de vară, el fiind convins că în buzunarul acesteia se află biletele.

Aflând că nevasta sa a dat jacheta chivuței Țâca în schimbul a zece farfurii, cere farfuriile și le sparge una câte una, admirând ironic gustul soției. Într-o succintă autocaracterizare ironică, „e galant" și când are chef sparge farfurii, își dezvăluie surescitarea (iritare, atâțare).

Dialogul este altă modalitate de caracterizare indirectă, discuția cu consoarta devenind dialog absurd. În relația cu chivuțele, devine violent atât în vorbe cât și în fapte. Împreună cu căpitanul Pandele și cu comisarul Turtureanu comite abuzuri: năvălesc toți în casa țigăncilor, o obligă pe Țâca să se dezbrace și să-i dea jacheta, țipă la ele, le maltratează, convins că acestea au biletele, știu de câștig și nu vor să i le dea. Femeile sunt duse la secția de poliție.

Cu cât se apropie termenul final de ridicare a câștigurilor, cu atât sporește nervozitatea și violența lui Lefter. În cele din urmă, ar fi dispus să dea țigăncilor o sumă de bani din câștig, dar reîntors la ele acasă, acestea sar la el, îl bat și-l alungă.

Lefter este în pericol de a-și pierde slujba pentru că șeful-turbatul, îl vede la berărie cu prietenii, tocmai când el ceruse concediu pretextând că este bolnav. Ironic, autorul notează că era bolnav, înțelegem prin aceasta că era bolnav de supărare că nu găsește biletele câștigătoare.

Somat de șef, Lefter se întoarce la birou și... miracol... găsește biletele în sertarul biroului. În această situație, sigur că a scăpat de viața umilă de până atunci și de servituțile (obligații neplăcute) serviciului își scrie demisia în cuvinte prețioase și o semnează cu forma franțuzită a numelui, Eleutheriu Poppescu. Numele este un mijloc de caracterizare indirectă. Atâta timp cât este sărac se numește Lefter (fără bani) Popescu (nume frecvent la români, semnificând o categorie numeroasă de indivizi), închipuindu-se bogat își schimbă numele.

Finalul nuvelei este neașteptat, Lefter aflând că biletele sunt câștigătoare, dar viceversa, deci nu obține nimic, trăiește o adevărată criză nervoasă. Din nou destinul îi este potrivnic.

Testul nr. 7

PARTEA I

- **Citește cu atenție textul următor și efectuează cerințele:**

Manole, cum sta
sus pe înveliș
și pe coperiș,
din cap clătina,
din suflet ofta,
din gură-i zicea
și mi-i răspundea:
Mult că nu trecea,
vodă ce-mi făcea?
Porunci poruncea,
schele că rupea,
scări că le tăia
și sus mi-apuca
și sus că-mi lăsa

Scanned with OKEN Scanner

— Doamne Negru-Vodă,
mare-i și frumoasă,
mândră și-arătoasă,
sfânta monăstire,
chip de pomenire,
dar, cum este ea,
zău, pe legea mea,
c-așa lucrătură
mi-e de învățătură.
De m-oi bizui,
altele-oi croi,
mult mai arătoase
Și mult mai frumoase!
Domnul Negru-Vodă
sta
și-l asculta
cum se lăuda.
În sus se uita,
la meșteri căta
și, dac-auzea
cum se lăuda,
pe gânduri cădea,
adânc se gândea.
p-ăi nouă zidari,
nouă meșteri mari,
cu Manole zece,
care mi-i întrece.

Foaie și-o lalea,
ei, dacă vedea,
mult se văieta
și mult se ruga,
dar vodă zicea:
— Nu voi să mai fie,
nici să se mai știe
d-altă monăstire
chip de pomenire,
nici să vă siliți,
să vă bizuiți
ca ea să clădiți!
Și, dacă zicea,
acolo-i lăsa,
sus pe înveliș,
sus pe coperiș."

(Meșterul Manole,
Poezii populare române, 1885)

A. Înțelegerea textului

1. Fragmentul reprodus aparține:
   a) genului liric;
   b) genului epic;
   c) genului dramatic.
2. Identifică modurile de expunere din fragmentul reprodus.
3. Numește momentul subiectului prezent în textul literar dat.
4. Transcrie două structuri care conțin epitete. Relevă semnificația lor expresivă.
5. Transformă textul dialogat în text narativ.

B. Limba română

6. Indică literele care sunt întotdeauna vocale (pline) și care apar în câte un cuvânt din primele versuri din text.
7. Desparte în silabe două cuvinte care conțin hiat.
8. Indică două sinonime (cuvinte/expresii) pentru secvența subliniată: *pe legea mea.*
9. Alcătuiește familia lexicală a cuvântului *suflet* (cel puțin patru derivate) și subliniază prefixele și sufixele.

Scanned with OKEN Scanner

10. Precizează valoarea morfologică a cuvântului *adânc* în text — *adânc se gândea* — și formulează enunțuri cu alte două valori, pe care le vei preciza.

11. Găsește două verbe la diateza reflexivă (propriu-zisă) și indică timpul fiecăruia.

12. Cuvintele coordonate copulativ prin *și* din secvența: *mare-i și frumoasă/...sfânta monăstire...* sunt în propoziție:

a) complemente circumstanțiale de mod;
b) atribute adjectivale;
c) nume predicative.

13. Indică funcția sintactică a cuvântului subliniat din secvența: și, dac-auzea/*cum* se lăuda.

14. Prima subordonată din text este:

a) circumstanțială de timp;
b) circumstanțială de mod;
c) atributivă.

PARTEA A II-A

Redactează o compunere narativă în maximum 15 rânduri, cu titlul „O întâlnire neașteptată".

În redactarea compunerii vei avea în vedere:
– respectarea structurii compunerii (introducere, cuprins, încheiere);
– utilizarea unui conținut și a unui stil adecvat titlului;
– respectarea normelor de exprimare corectă , ortografice și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să *argumentezi* că una dintre operele literare studiate (*Alexandru Lăpușneanul* de Costache Negruzzi, *Două loturi* de I.L. Caragiale, *Hagi-Tudose* de Barbu Ștefănescu Delavrancea sau *Popa Tanda* de Ioan Slavici) este *nuvelă.*

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– prezentarea a patru caracterizări ale speciei literare;
– exemplificarea caracteristicilor menționate, pe baza textului literar;
– prezentarea, pe scurt, a subiectului nuvelei, cu referire la situații semnificative;
– relevarea semnificației personajelor și a titlului nuvelei.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. b;

2. În fragmentul reprodus există cele trei moduri de expunere: narațiunea, dialogul și descrierea.

3. Fragmentul reprezintă deznodământul baladei.

Scanned with OKEN Scanner

4. „mare-i și frunoasă,
mândră s-arătoasă,
sfânta monastire."

Epitetele din acest citat scot în evidență splendoarea bisericii, ca neîntrecută operă de artă.

5. Textul dialogat transformat în text narativ:

Manole îi spune lui Negru-Vodă că mănăstirea este strălucitoare, dar a învățat să ridice alta mult mai frunoasă.

Vodă răspunde că nu vrea să mai existe altă mănăstire ca aceasta.

B. 6. a, ă, â, (î). Manole; înveliș; clătina.

7. bi-*zu-i*, cr*o-i*;.

8. pe legea mea — pe onoarea mea, pe cuvânt (zău) (sinonime).

9. suflet — sufleț*el*, sufle*tesc*, sufle*țește*, însufleț*ire*, însufleț*itor*.

10. adânc — adverb (în text). Râul nu era adânc — adjectiv. Scafandrii au dispărut în adânc. — substantiv.

11. m-oi bizui — viitor; se uita — imperfect.

12. c.

13. cum se lăuda — completivă circumstanțială de mod.

14. a.

PARTEA A II-A

O întâlnire neașteptată

În tabăra olimpicilor de la Predeal soseau grupuri-grupuri de elevi din diferite județe. Fiecare tânăr își lua în primire camera și își aranja lucrurile în dulapuri.

Întâlnirea cu întregul efectiv al taberei era fixată pentru ora 16^{00}.

Manuela și prietena sa, Dana, au avut surpriza să se întâlnească cu Adrian, fostul lor coleg de clasă. El și familia lui se stabiliseră la Timișoara, cu doi ani în urmă. De atunci nu se mai văzuseră, dar aflaseră de performanțele lui la olimpiadele internaționale de matematică. Aveau multe să-și povestească.

Cu alți câțiva tineri și cu un ghid au hotărât să facă o excursie la cabana Susai.

Pe poteca de munte străjuită de brazi își povesteau întâmplări de demult. Deodată ghidul le arată niște urme de urs. I-a sfătuit să se îndepărteze cu prudență. Nu aveau nevoie de o astfel de întâlnire.

S-au întors în tabără bine dispuși.

PARTEA A III-A

ALEXANDRU LĂPUȘNEANUL

de Costache Negruzzi

Nuvela este specie a genului epic în proză, mai extinsă ca dimensiune decât schița și mai redusă decât romanul, cu un singur fir narativ, urmărind un conflict unic,

Scanned with OKEN Scanner

concentrat, cu acțiune desfășurată în diferite locuri, într-un interval de timp limitat, la care participă personaje nu prea numeroase, unele complexe.

În literatura noastră, lui Costache Negruzzi îi revine meritul de a fi creatorul nuvelei românești de inspirație istorică și a celei de dragoste.

Nuvela *Alexandru Lăpușneanul* este o capodoperă prin structura ei, cuprinde patru capitole, fiecare cu câte un moto: „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreu..." (capitolul I), „Ai să dai samă, Doamnă!..." (capitolul al II-lea), „Capul lui Moțoc vrem..." (capitolul al III-lea) și „De mă voi scula, pe mulți am să popesc și eu..." (capitolul al IV-lea), prin conflictul social puternic (lupta dintre voievod și boierii trădători, pe de o parte, și dintre boieri, mai ales Moțoc, și norodul pe care îl asuprește, pe de altă parte). Nuvela este capodoperă și prin construcția personajelor.

Ca specie a genului epic, această nuvelă evocă a doua domnie a lui Alexandru Lăpușneanu, 1564–1569, o *dimensiune temporală redusă*. Acțiunea se desfășoară la *hotarul* și apoi în *cetatea de scaun* a Moldovei. În expozițiune se precizează *personajele implicate* în evenimentele ce vor urma: Alexandru Lăpușneanu, personaj principal, Moțoc vornicul, Spătarul Spancioc, Stroici și postelnicul Veveriță, personaje secundare. Vornicul Bogdan și armașul sunt personaje episodice. Pentru prima dată în literatura română apare personajul colectiv — mulțimea care va cere capul lui Moțoc. În expozițiune se conturează *conflictul* dintre Lăpușneanu și boierii trădători, datorită cărora acesta își pierduse tronul în favoarea lui Despot.

Solia boierească ce-l întâmpină la Tecuci încearcă să-l împiedice să ia domnia cu ajutorul oastei turcești care-l însoțea și să-l atragă într-o cursă, promițându-i sprijinul boierilor. Inteligent, bun cunoscător al acestora și al situației din țară, înțelege uneltirea și-și afirmă hotărârea de a prelua tronul, așa cum evidențiază primul moto. Ajuns domn, Lăpușneanu îi va ucide pe boierii trădători, iar doamnei Ruxanda, înspăimântată de amenințarea unei văduve („Ai să dai sama, doamnă!..."), îi promite un leac de frică și că în curând nu va mai comite ororuri. Conflictul atinge punctul culminant în capitolul al III-lea. Lăpușneanu îi convoacă pe boieri în zi de sărbătoare, la biserică, unde după slujbă, se închină smerit la icoane și la moaștele Sf. Ioan cel Nou, apoi pentru a-i amăgi, le ține un discurs evlavios, recunoscându-și faptele sângeroase pe care le justifică prin grija pentru liniștea țării, își cere iertare, folosește pilde biblice și îi invită la curtea domnească, la ospățul împăcării.

Numai boierii Spancioc și Stroici nu se lasă amăgiți de prefăcătoria voievodului și, bănuind primejdia, fug din țară.

Lăpușneanu dispune uciderea celor patruzeci și șapte de boieri, în timp ce, retras cu Moțoc într-un colț, se delectează văzând frica acestuia. Pentru a-i câștiga bunăvoința, vornicul Moțoc aprobă fapta sângeroasă a voievodului.

Cu același sânge rece, Lăpușneanu îl dă pe Moțoc mulțimii agitate. Satisfăcut că a scăpat și de acest dușman, voievodul îi oferă doamnei Ruxanda leacul de frică promis — piramida din capetele boierilor uciși.

Lăpușneanu nu va mai ucide boieri, dar îi va pedepsi prin schingiuiri și prin confiscarea averilor.

Scanned with OKEN Scanner

Îmbolnăvindu-se, Lăpușneanu poruncește să fie călugărit. Revenindu-și și constatând că a fost călugărit, îi amenință cu moartea pe toți, inclusiv pe doamna Ruxanda și pe fiul lor, urmașul la tron (punctul culminant).

Boierii Spancioc și Stroici, întorși în țară, o sfătuiesc pe doamnă să-l otrăvească pe voievod. Împotriva voinței sale, cu conștiința păcatului, dar cu încuviințarea tacită a mitropolitului Teofan, care se grăbește să-i acorde iertarea și să pregătească încoronarea noului domn, Ruxanda îl otrăvește pe Lăpușneanu. Acesta moare în chinuri, vegheat de ultimii săi dușmani, Spancioc și Stroici. Acest moment reprezintă deznodământul nuvelei.

Intervenția autorului se face simțită uneori în desfășurarea acțiunii, ca și în finalul nuvelei, sfârșitul lui Lăpușneanu fiind considerat „o pată de sânge în istoria Moldovei".

În realizarea nuvelei și a personajelor, scriitorul folosește procedeul antitezei, de exemplu, cuplurile antitetice: Alexandru Lăpușneanu, crud — doamna Ruxanda, blândă, miloasă și gingașă; vornicul Moțoc, intrigant, trădător, lacom, laș — Spancioc și Stroici, boieri patrioți, curajoși.

Nuvela rămâne un model de realizare artistică.

Testul nr. 8

PARTEA I

- **Citește cu atenție textul următor și efectuează cerințele:**

„Se tânguiesc
Tălăngi pe căi,
Și neguri cresc
Din negre văi,
Plutind pe munți...
La Făgădău,
La Vadul-Rău,
Sus, la răscruci,
Vin trei haiduci
Pe cai mărunți...
Grăiesc încet...
Un scurt popas —
Și spre brădet
Pornesc la pas
Cei trei călări...
Sus, peste plai,
Tăcutul crai
Al nopții reci,
Umbrind poteci,
Se-nalță-n zări...
Și neguri cresc,
S-anină-n crângi; —
Se tânguiesc
Și plâng tălăngi
Pe căi pustii...
Se duc uitați
Cei trei fârtați,
Săltând în șa,
Plutind așa,
Ca trei stafii...
Dar când ajung
La cotituri,
Un chiot lung
Din mii de guri
Dărâmă stânci...
Haiducii mei
Doinesc toți trei,
Și clocotesc
Și hohotesc
Păduri adânci..."

(St. O. Iosif,
Icoane din Carpați. Doina)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie patru versuri în care apar imagini vizuale și auditive.
2. Identifică, în text, două personificări și două hiperbole.
3. Exprimă, într-un enunț, sentimentele haiducilor desprinse din ultima strofă a poeziei.
4. Stabilește măsura, ritmul și rima din ultima strofă a poeziei.
5. Argumentează, într-un text de maximum zece rânduri, că poezia reprodusă este o doină de haiducie.

B. Limba română

6. Indică două cuvinte monosilabice (cu valori morfologice diferite) care conțin același diftong.
7. Conțin același număr de silabe cuvintele din seria:
   a) negre, plutind, munți;
   b) tălăngi, tânguiesc, Făgădău;
   c) umbrind, păduri, haiduci.
8. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele: *răscruci; călări; uitați; stafii.*
9. Precizează modul de formare al substantivului *colectiv* și scrie un alt substantiv cu aceeași structură.
10. Indică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate și formulează enunțuri în care acestea să aibă alte valori (pe care le precizezi): Grăiesc *încet*... Un *scurt* popas.
11. Aparțin aceleiași conjugări verbele:
   a) se tânguiesc, plutind, cresc;
   b) plâng, se duc, ajung;
   c) săltând, dărâmă, clocotesc.
12. Identifică o propoziție simplă și una dezvoltată cre au aceleași părți principale.
13. Precizează funcția sintactică a cuvântului subliniat și formulează un enunț în care același cuvânt să îndeplinească altă funcție: Plutind *așa*...
14. Rescrie propoziția subordonată și precizează-i felul.

PARTEA A II-A

Te numești Mihai/Mihaela Dragomir, ești elev/ă în clasa a VII-a la Școala Nr. 10 din Predeal. De câteva zile te afli într-o tabără școlară pe litoral, în localitatea Eforie. Scrie-i prietenei și colegei de bancă, Lia Dinu, o *scrisoare* în care să-i împărtășești primele impresii. Adresa prietenei: Str. Nicolae Bălcescu, Nr. 6, iar data redactării scrisorii, 24 iulie 2005.

În realizarea scrisorii vei avea în vedere:
- respectarea convențiilor acestui tip de text;
- utilizarea unui conținut și a unui stil adecvat;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

Rezumă, în maximum două pagini, subiectul nuvelei *Alexandru Lăpușneanul* de Costache Negruzzi.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:
– identificarea secvențelor narative;
– prezentarea succintă a întâmplărilor esențiale în succesiunea logică a textului;
– identificarea personajelor și rolul lor în desfășurarea acțiunii;
– respectarea trăsăturilor specifice ale acestui tip de compunere.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Versuri în care apar imagini vizuale și auditive:

„Se tânguiesc
Tălăngi pe căi,
Și neguri cresc
Din negre văi
Plutind pe munți..."

sau

„Dar când ajung
La cotituri,
Un chiot lung
Din mii de guri
Dărâmă stânci..."

sau

„Haiducii mei
Doinesc toți trei;
Și clocotesc
Și hohotesc
Păduri adânci..."

2. Personificări sunt:
„Se tânguiesc/Tălăngi pe căi";
„Tăcutul crai/Al nopții reci"
sau
„Se tânguiesc/Și plâng tălăngi"
„Și hohotesc/Păduri adânci..."
Hiperbole sunt:
„Un chiot lung/Din mii de guri/Dărâmă stânci"
„Și clocotesc/Și hohotesc/Păduri adânci..."

3. În ultima strofă a poeziei se îmbină tonalitatea duios-jalnică a doinei cu bucuria libertății care-i animă pe haiduci și care se transmite întregii naturi.

4. În ultima strofă a doinei măsura este de patru silabe, ritmul este iambic, iar rima variată: rimează versul 1 cu 3, 2 cu 4, 6 cu 7, 8 cu 9 și 5 cu 10.

5. Poezia reprodusă este o doină de haiducie pentru că exprimă sentimentele celor trei haiduci care colindă văi și munți. Ei trăiesc un profund sentiment de libertate și bucurie a vieții exprimat prin chiotul prelung, reluat și amplificat, la proporții

hiperbolizate, de ecou. Eul liric surprinde consonanța și comuniunea dintre natură și spiritul uman. Jocul de lumini și umbre, atmosfera misterioasă compun imagini duioase în gradație ascendentă spre izbucnirea din ultimele versuri. Tânguirea tălăngilor, șoaptele haiducilor, devin în final chiot preluat de natură, și unduire a doinei pe care ei o cântă.

B. 6. *trei* (numeral cardinal); *mei* (adjectiv pronominal posesiv).

7. c.

8. răscruci — răspântii; călări — călăreți; uitați — neștiuți; stafii — năluci (sinonime).

9. brădet — substantivul *brad* + sufixul (colectiv) *et;* tineret.

10. *încet* — adverb de mod. Din cauza oboselii, avea un mers *încet.* (adjectiv). *scurt* — adjectiv. Ea mi-a răspuns *scurt.* (adverb).

11. b.

12. Și *neguri cresc*/Din negre văi,/Plutind pe munți... — propoziție dezvoltată. Și *neguri cresc* — propoziție simplă.

13. *așa* — complement circumstanțial de mod. *Așa* a devenit situația în ultimul timp. (nume predicativ).

14. *...când ajung la cotituri* — circumstanțială de timp.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Eforie, 24 iulie 2005

Buna mea prietenă, Lia,

De câteva zile încerc să te sun, dar nu reușesc. Telefonul tău sună mereu ocupat, ceea ce mă face să cred că este deranjat. Sau n-o fi bun cel public, de la care te-am sunat?

În fine, îți scriu pentru că mi-e dor de tine și-mi pare rău că nu suntem și aici împreună, ca la școală, de atâția ani buni... Sunt pentru prima oară în tabără la mare și nu pot spune că sunt chiar foarte încântată. Îmi place stațiunea, mă fascinează marea, fie că e liniștită, fie mai agitată, dar programul de tabără e prea sever, strict organizat. Parcă am fi în armată, iar mie regimul cazon nu-mi prieste deloc. Dar... asta e! Voi încerca să iau partea bună și frumoasă, distractivă a activităților. Sper să mă remarc la concursul de recitări, la care m-am înscris deja. De fapt, concursuri de tot felul și competiții sportive sunt programate zilnic, pe toată durata taberei.

Îți povestesc despre toate acestea și câte vor mai fi, când ne vom întâlni, acasă, la Predeal.

Acum te îmbrățișez cu prietenie,

Mihaela

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

ALEXANDRU LĂPUȘNEANUL

de Costache Negruzzi

Rezumat

Alexandru Lăupușneanu se întoarce în Moldova însoțit de armată turcească pentru a-și recâștiga tronul.

Ajuns la Tecuci, apare o solie boierească, formată din vornicul Moțoc, postelnicul Veveriță, Spătarul Spancioc și Stroici, ca să-l înștiințeze că țara nu-l vrea.

Furios, Lăpușneanu le răspunde boierilor că mai degrabă își schimbă Dunărea cursul decât să renunțe el la hotărârea de a-și recăpăta domnia. El știe că Veveriță îl urăște, că Spancioc și Stroici sunt boieri tineri, naivi și cinstiți și că Moțoc este intrigant și trădător, totuși îi promite că nu-l va ucide, fiindu-i necesar.

Ajuns domn, Lăpușneanu îi deposedează de averi și-i ucide pe boierii care l-au trădat în lupta cu Despot.

Într-o zi, văduva unui boier o amenință pe doamna Ruxanda („Ai să dai samă, doamnă..."), arătându-i capul soțului ei țintuit în poarta curții domnești. Înspăimântată, doamna Ruxanda îl roagă pe Lăpușneanu să înceteze omorurile. Mâniat, acesta îi promite un leac de frică.

Într-o zi de sărbătoare, boierilor li se poruncește să vină la slujba religioasă de la Mitropolie, unde urma să sosească vodă. După terminarea sfintei slujbe, Lăpușneanu se închină la icoane, sărută moaștele Sf. Ioan cel Nou, apoi ține o cuvântare boierilor, recunoscând că a fost aspru cu ei, dar pentru binele țării, și-și exprimă dorința de împăcare, invitându-i la ospățul de la curtea domnească. Dintre cei prezenți, numai Spancioc și Stroici nu cred în vorbele lui ipocrite, nu merg la ospăț, ci părăsesc țara.

La curtea domnească, spre sfârșitul ospățului, boierii sunt uciși.

Mulțimea află că se întâmplă ceva ciudat la palat, vine la porțile acestuia și, după ezitări, strigă într-un glas că vrea capul lui Moțoc care o asuprise și o jefuise. În ciuda rugăminților vornicului, Lăpușneanu îl dă mulțimii care îl ucide. Apoi voievodul poruncește să fie tăiate capetele celor 47 de boieri uciși și să fie așezate în formă de piramidă, după rangul fiecăruia. Această piramidă este leacul de frică oferit doamnei Ruxanda. Văzând-o, doamna leșină, spre disprețul lui Alexandru Lăpușneanu.

El respectă promisiunea făcută doamnei sale, nu mai ucide boieri, totuși îi schingiuiește pe cei bănuiți de a-i fi dușmani. Pe Spancioc și pe Stroici nu reușește să-i prindă.

Patru ani mai târziu, îmbolnăvindu-se și simțindu-și sfârșitul aproape, Lăpușneanu cere iertare tuturor, umilindu-se, îi roagă să-l sprijine la domnie pe tânărul său fiu și cere să fie călugărit. Revenindu-și din leșin și văzându-se călugărit, amenință cu moartea pe doamna Ruxanda și pe fiul lor. Spancioc și Stroici, reveniți în țară, o îndeamnă pe doamnă să-l otrăvească.

Mitropolitul Teofan se grăbește să-i acorde iertarea și să pregătească înscăunarea noului domnitor. Lăpușneanu moare otrăvit, vegheat de vechii lui dușmani, Spancioc și Stroici. Moartea lui Lăpușneanu a lăsat o pată de sânge în istoria Moldovei.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 9

PARTEA I

- **Citește textul următor și efectuează cerințele:**

„O fâșie nesfârșită
Dintr-o pânză pare calea,
Printre holde rătăcită.
Toată culmea-i adormită,
Toată valea.

Liniștea-i deplin stăpână
Peste câmpii arși de soare,
Lunca-i goală: la fântână
E pustiu; și nu se-ngână
Nici o boare.

Numai zumzetul de-albine,
Fără-ncepere și-adaos,
Curge-ntruna, parcă vine
Din adâncul firii pline
De repaos.

Și cât vezi în depărtare
Viu nimic nu se ivește...
Iată însă, colo-n zare,
Mișcător un punct răsare
Și tot crește."

(George Coșbuc, *În miezul verii*)

A. Înțelegerea textului

1. Numește modul de expunere folosit în textul literar reprodus.
2. Transcrie o inversiune existentă în textul dat.
3. Scrie patru elemente care compun tabloul naturii în anotimpul vara.
4. Stabilește măsura și ritmul din prima strofă a poeziei.
5. Explică ultima strofă a fragmentului reprodus.

B. Limba română

6. Sunt corect despărțite în silabe cuvintele din seria:
   a) ne-sfâr-și-tă, li-niș-tea, miș-că-tor;
   b) li-ni-știea, nes-fâr-și-tă, miș-că-tor;
   c) mi-șcă-tor, li-niș-tea, ne-sfâr-și-tă.
7. Explică folosirea cratimei în versul: *Fără-ncepere și-adaos.*
8. Scrie două sintagme (locuțiuni, expresii) în care să fie substantivul *punct.*
9. Formulează un enunț în care cuvântul *mișcător* să aibă sens diferit de cel din text.
10. Rescrie două secvențe care conțin adjective pronominale diferite; precizează felul și cazul fiecărui adjectiv.
11. Precizează valoarea morfologică și funcția sintactică a cuvântului subliniat: Numai zumzetul de-albine.../Curge-*ntruna.*
12. Formulează un enunț în care să apară forma *într-una.*
13. Substantivele din primele două versuri ale poeziei au, în ordine, funcțiile sintactice:

Scanned with OKEN Scanner

a) nume predicativ, atribut, subiect;
b) subiect, atribut, complement direct;
c) nume predicativ, complement indirect, subiect.

14. Indică felul primei propoziții din ultima strofă a poeziei.

PARTEA A II-A

Te numești Lucian/Lucia Rusu, ești elev/ă în clasa a VII-a, la Liceul „Petru Rareș" din Piatra-Neamț și ai aflat că prietenul tău, Radu Șerban, din Sibiu, a obținut locul I la un concurs de sărituri de la trambulină. Trimite-i o *scrisoare de felicitare,* pe adresa acestuia din Sibiu, str. Luptei nr. 38. Data redactării scrisorii este 25 aprilie 2005.

În realizarea scrisorii, vei avea în vedere:
– respectarea convențiilor acestui tip de text;
– utilizarea unui conținut și a unui stil adecvat;
– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Rezumă, într-o compunere de una–două pagini, subiectul unui roman studiat.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– identificarea secvențelor narative;
– prezentarea succintă a întâmplărilor esențiale în succesiunea logică a textului;
– identificarea personajelor și rolul lor în desfășurarea acțiunii;
– respectarea caracteristicilor acestui tip de compunere.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Modul de expunere folosit în poezie este descrierea.

2. În poezie există următoarea inversiune:
„O fâșie nesfârșită
Dintr-o pânză parea calea."

3. Imaginea anotimpului vara într-o zi caniculară se compune din următoarele elemente vizuale: *calea* ce se pierde printre *holde*, „*culmea* adormită", *valea.* Alte patru elemnente sunt: „câmpii arși de soare", „lunca", „fântâna", „zarea".

4. În versurile 1, 2, 3 și 4 din prima strofă măsura este de 8 silabe. Versul al cincilea cuprinde patru silabe. Ritmul din această strofă este trohaic.

5. În ultima strofă a pastelului se conturează o imagine antitetică a celor anterioare. În zarea ce părea încremenită, pustie, se ivește un punct mișcător care se tot mărește. Imaginea dinamică, expresie a vieții fără contenire, ia locul celei statice din cele trei strofe precedente. Versul scurt, cu care se încheie strofa, accentuează impresia de mișcare.

Scanned with OKEN Scanner

B. 6. a.

7. *Fără-ncepere și-adaos.* Sub aspect *fonetic:* căderea (elidarea) vocalei *î* și rostirea într-o silabă, *ră-n,* a silabei a doua din cuvântul *fără* și a primei silabe din cuvântul *începere;* rostirea în aceeași silabă a două cuvinte *și-a*(daos). Sub aspect *morfologic:* se rostesc în aceeași silabă părți de vorbire diferite: prepoziție și substantiv, respectiv conjuncție și substantiv. Referitor la *versificație,* prin scrierea cu cratimă se reduce cu două numărul de silabe, păstrându-se astfel măsura și ritmul celorlalte versuri.

8. A pune *punct* unei discuții, activități. A pune la *punct* (pe cineva). (A pune *punctul* pe i).

9. Ea a făcut un gest *mișcător* (impresionant, emoționant).

10. *Toată* culmea-i adormită. — adjectiv pronominal nehotărât, nominativ. ...Nu se-ngână *nici o* boare — adjectiv pronominal negativ, nominativ.

11. *-ntruna* — adverb de mod, complement circumstanțial de mod.

12. A plecat pe neașteptate *într-una* din zile.

13. a.

14. *...cât vezi în depărtare* — circumstanțială de loc.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Piatra-Neamț, 25 aprilie 2005

Dragă Radu,

Am aflat din Gazeta Sporturilor, pe care o citim (aproape că aș putea zice studiem) cu regularitate, eu și tatăl meu, că ai luat locul I la concursul de sărituri de la trambulină.

Știam că practici de mic înotul, dar nu credeam că-ți place și să... sari în aer! Felicitări multe și sper să nu fie doar o coincidență de nume... și de localitate. Când mai ai timp de învățat? Îmi închipui că antrenamentele la bazin le faci zilnic, dacă ai reușit asemenea performanță.

Scrie-mi, dacă ai timp, despre programul tău de sportiv. Poate mă mai disciplinez și eu. Încă o dată te felicit și mă bucur mult pentru succesul tău.

Salut,
Lucian

PARTEA A III-A

MOROMEȚII
de Marin Preda

Rezumat

La începutul verii, cu câțiva ani înaintea celui de-al doilea război mondial, într-o sâmbătă seara, familia Moromete se întoarce mai devreme de la munca câmpului.

Scanned with OKEN Scanner

În așteptarea cinei, cei trei fii ai lui Moromete din prima căsătorie, Paraschiv, Nilă și Achim, se culcă. Fetele, Tita și Ilinca, se duc la scăldat.

Ilie Moromete iese la poartă așteptând să apară cineva cu care să discute. Apare vecinul său, Tudor Bălosu, care-l întreabă dacă îi vinde salcâmul și îi spune că a doua zi vine agentul fiscal, Jupuitu, să încaseze fonciirea.

La cină, Morometii discută despre intenția lui Achim de a pleca la București cu oile, spre bucuria lui Niculaie care se poate duce la școală.

A doua zi, duminică, Ilie și cu Nilă taie salcâmul, apoi Moromete se duce la fierărie unde citește ziarul și discută politică cu prietenii lui, Cocoșilă și Dumitru lui Nae. Aici apare și Țugurlan care se ceartă cu ei.

Catrina se duce la biserică, iar Nilă la premilitară.

Din poiana lui Iocan, Moromete este chemat acasă de Ilinca pentru că a venit agentul să încaseze fonciirea. Moromete dă o parte din banii luați pe salcâm pentru plata fonciirei. Pentru a achita alte datorii, este nevoit să împrumute bani de la primarul Aristide. El nu știe că fiii săi cei mari, îndemnați de mătușa lor, Guica, vor să fugă la București cu o parte din avere.

Paraschiv și Nilă încearcă să fugă cu caii, dar se întorc din cauza lui Nilă, care este îngrijorat că tatăl lor nu se poate descurca cu secerișul fără ajutorul lor și fără cai.

Conflicte există și în alte familii țărănești.

Polina, fiica lui Tudor Bălosu, fuge cu Birică, flăcăul sărac pe care-l iubește. Va veni la tatăl său să-i ceară zestrea. Acesta refuză și o alungă. La seceriș, ea vine însoțită de Birică pe lotul ce i se cuvine ca zestre. Ajung să se bată cu fratele și tatăl ei. Polina va da foc casei părintești ca să-i sperie și să arate cât este de hotărâtă să-și obțină zestrea.

Vasile Boțoghină, fiind bolnav, vinde o parte din pământ și se internează în sanatoriu. Fiica lui, Irina, ia premiu la fete, așa cum va lua și Nicolae Moromete la băieți.

Plăcerea lui Ilie Moromete era să discute inteligent cu prietenii săi.

Într-un moment când se afla cu Cocoșilă și Dumitru lui Nae, iar el povestea despre Traian Pisică, apare Ion Țugurlan, care dorește să împrumute un sac de porumb. Acesta constată că Moromete și prietenii lui sunt mulțumiți de viața lor. Țugurlan îl admiră pe Moromete.

Când Moromete află de la Scămosu că Achim nu va trimite bani acasă și nici nu se va întoarce în sat, este atât de descumpănit, încât, după fuga lui Paraschiv și Nilă cu caii, banii de pe grâul vândut și o parte din lucrurile din lada de zestre a fetelor, el se însingurează și se retrage în tăcere.

Va trebui să vândă pământ ca să plătească taxele și datoria la Aristide, să cumpere alți cai, să-l întrețină pe Niculaie la școală.

Moromete nu a reușit să păstreze pământul și nici unitatea familiei. El nu va mai participa la întrunirile din poiana lui Iocan.

În anii care au urmat, gospodăriile țărănești au continuat să se ruineze.

Peste trei ani avea să izbucnească cel de-al doilea război mondial.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 10

PARTEA I

- **Citește textul următor și efectuează cerințele:**

„Foicica macului,
jelui-m-aș și n-am cui.
Să mă jelui vântului,
vântului, crivățului?
Bate vântul,
arde câmpul,
îmi lasă jalea și gândul.

Jelui-m-aș câmpului,
câmpului și drumului,
dar mi-e câmpul pustiit,
tot de jalea mea pârlit.

Jelui-m-aș drumului,
drumului pustiului,
dar nici el n-are putință:
chinul meu n-are credință.

Jelui-m-aș codrului,
codrului voinicului:
codrul are frunza verde
și pe mine nu mă vede,
nu mă vede, nu mă crede!

Foaie verde măr pitic,
nu mai zi, flăcău, nimic.
N-ai pierit cât ai fost mic
dar acum, când ești voinic!"

(*Poezii populare,* G. Dem. Teodorescu)

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie o strofă din poezia reprodusă în care să existe inversiune, repetiție și personificare.
2. Stabilește ritmul și rima din strofa transcrisă.
3. Scrie două structuri specifice poeziei populare.
4. Menționează două trăsături care să justifice faptul că textul literar este o doină.
5. Relevă, într-un text de maximum zece rânduri, relația om-natură în poezia reprodusă.

B. Limba română

6. Rescrie două cuvinte care conțin diftongi diferiți și două cu hiaturi diferite; subliniază grupurile cerute.
7. Explică folosirea cratimei în versul: *Jelui-m-aș și n-am cui.*
8. Indică un sinonim neologic pentru verbul *a se jelui* și unul pentru substantivul *putință.*
9. Indică forma corectă (literară): *să mă jelui/să mă jeluiesc; nu mai zice/nu mai zi* (vezi contextul).
10. Precizează funcția sintactică și cazul cuvântului subliniat: Jelui-m-aș *vântului.*
11. Păstrând forma cuvântului indicat la punctul 10, alcătuiește două enunțuri în care acesta să fie în alt caz, cu alte două funcții sintactice.

Scanned with OKEN Scanner

12. Substantivele din strofa a doua: *Jelui-m-aș câmpului,/câmpului și drumului,/dar mi-e câmpul pustiit/tot de jalea mea pârlit,* au funcții sintactice de:

a) atribut, subiect, complement de agent;

b) subiect, complement de agent, complement indirect;

c) complement indirect, complement circumstanțial de cauză, subiect.

13. Precizează felul subordonatei introduse prin adverbul relativ *cât.*

14. Contrage subordonata identificată la punctul 13 în parte de propoziție echivalentă și arată ce modificări se produc.

PARTEA A II-A

Te numești Sorin/Sorina Comănescu, ești elevă în clasa a VIII-a la Școala Nr. 1 din Mediaș și dorești să te înscrii la cercul „Micii exploratori" din școală. Redactează, în acest sens, o cerere de înscriere, profesorului tău de geografie, Mircea Adam, conducătorul cercului. Data cererii, 1 octombrie 2005.

În realizarea cererii, vei avea în vedere:

– respectarea convențiilor acestui tip de text;

– folosirea unui conținut și a unui stil adecvat;

– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să caracterizezi un personaj secundar dintr-o nuvelă studiată.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

– precizarea și exemplificarea a două mijloace de caracterizare, existente în nuvela aleasă;

– numirea a patru trăsături ale personajului secundar ales;

– ilustrarea trăsăturilor menționate, prin referirea la situații semnificative din nuvelă;

– precizarea relațiilor dintre personajul ales și alte două personaje din nuvelă.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Strofa în care există inversiune, repetiții și personificare este:

„Jelui-m-aș codrului,
codrului voinicului:
codrul are frunza verde
și pe mine nu mă vede,
nu mă vede, nu mă crede!"

„Jelui-m-aș" este inversiunea.

Scanned with OKEN Scanner

În poezie se repetă structurile: „codrului" și „codrul", „drumul", „nu mă vede". Structurile: codrul „nu mă vede", „nu mă crede" sunt personificări.

2. În această strofă ritmul este trohaic, iar rima împerecheată.

3. Structuri specifice poeziei populare sunt:

„Foicica macului,
Jelui-m-aș și n-am cui."

sau

„Foaie verde măr pitic"
„Jelui-m-aș codrului,
Codrului voinicului."

4. Fragmentul reprodus face parte dintr-o doină, pentru că exprimă dorul, într-o tonalitate jalnică, și relevă comuniunea cu natura.

Se mai pot adăuga alte trăsături: este creație anonimă, în versuri, are ritm trohaic și rimă împerecheată, specifice creației literare populare.

5. Ca în orice creație populară și în această doină un element specific este comuniunea omului cu natura. Creatorul anonim își exprimă dorul, care ia forma jalei, transmise prin intermediul naturii. Singurătatea apăsătoare și dorul își află alinare prin natura care-l înconjoară; vântul, devenit crivăț sau câmpul pârjolit sunt metafore prin care se exprimă zbuciumul sufletesc și intensitatea sentimentelor. Suferința devine mai profundă când voinicul însingurat are impresia că nici codrul nu-i mai împărtășește zbuciumul, nu-i mai aferă alinare.

B. 6. jal*ea, cui* — diftongi; f*oi*cica, pust*iit* — hiaturi.

7. *Jelui-m-aș și n-am cui.* Ușurarea pronunțării într-o silabă a pronumelui reflexiv *mă* cu forma de auxiliar *aș,* prin căderea (elidarea) vocalei ă. Rostirea în aceeași silabă a adverbului de negație *nu* cu verbul *am,* prin căderea vocalei *u.* Prin reducerea celor două silabe *(mă, nu)* se păstrează ritmul și măsura din celelalte versuri.

Reține!

Toate formele verbale inversate, cu sau fără pronume intercalate se scriu cu cratimă, indiferent dacă formează sau nu silabe elementele componente: vedea-vei, pleca-vom, duce-te-ai, spune-mi-va, arăta-ți-l-voi ș.a.

8. a se jelui — a se lamenta (sinonim); putință — posibilitate (sinonim).

9. să mă jeluiesc; nu mai zice.

10. *vântului* — complement indirect, dativ.

11. Intensitatea *vântului* creștea din oră în oră — atribut substantival genitival, genitiv. Portul Constanța a fost închis din cauza *vântului* puternic. — complement circumstanțial de cauză, genitiv, precedat de locuțiunea prepozițională *din cauza.*

Reține!

Locuțiunea *din cauza* (din pricina) se întrebuințează în legătură cu situații, fenomene negative, nedorite, iar prepoziția *datorită* în legătură cu situații

Scanned with OKEN Scanner

pozitive, favorabile. A reușit *datorită* perseverenței. Sunt greșite formulări de tipul: Circulația a fost întreruptă datorită inundațiilor.

12. c.

13. N-ai pierit *cât ai fost mic* — circumstanțială de timp.

14. *cât ai fost mic* — în copilărie — complement circumstanțial de timp.

La contragerea unei subordonate în parte de propoziție:

– dispare predicatul;

– dispare elementul de relație specific raportului de subordonare în frază (conjuncții subordonatoare, pronume relative, adverbe relative ș.a.);

– poate apărea un element de relație specific raportului de subordonare în propoziție (prepoziții și locuțiuni prepoziționale; în cazul de față, prepoziția *în*).

PARTEA A II-A

Cerere

Domnule Profesor,

Subsemnatul, Comănscu Sorin, elev în clasa a VIII-a la Școala Nr. 1 din Mediaș, vă rog să-mi aprobați înscrierea la cercul „Micii exploratori", pe care îl conduceți.

Menționez că și în anul școlar trecut am făcut parte din acest cerc!

Sorin Comănescu
Mediaș, 1 octombrie 2005

Domnului profesor Mircea Adam, conducătorul cercului „Micii exploratori"

PARTEA A III-A

ALEXANDRU LĂPUȘNEANUL
de Costache Negruzzi

Caracterizarea doamnei Ruxanda

În nuvela istorică *Alexandru Lăpușneanul* de Costache Negruzzi, un personaj secundar este doamna Ruxanda, soția lui Alexandru Lăpușneanu, prezentată antitetic acestuia. În construirea personajului, scriitorul folosește caracterizarea directă, portretul fizic: „gingașa Ruxanda", avea acea frumusețe rară care făcuse să se ducă vestea despre femeile românce, și portretul moral: „era tristă și tânjenitoare ca floarea espusă arșiții soarelui, ce nu are nimica s-o umbrească", fiindcă trăise moartea tatălui său, Petru Rareș, trecerea fratelui său Iliaș la religia mahomedană și uciderea celuilalt frate, domnitorul Ștefan, de către boierii nemulțumuiți de faptele lui. Pe ea, boierii, din motive politice, o hărăziseră soție unui „oarecare" Jolde, ales domn în locul lui Ștefan. În cele din urmă, Ruxanda devine soția lui Alexandru Lăpușneanu care îl biruise pe acest Jolde.

Scanned with OKEN Scanner

Portretul realizat de autor se completează cu descrierea amănunțită a aspectului vestimentar: „era îmbrăcată cu toată pompa cuvenită unei soții, fiice și surori de domn".

Desigur, principalul mijloc de caracterizare rămân faptele, comportamentul, limbajul personajului, ca și relațiile doamnei Ruxanda cu Alexandru Lăpușneanu, cu mitropolitul și cu boierii fugari, Spancioc și Stroici, reveniți în țară la vestea îmbolnăvirii voievodului.

Noblețea originii sale se regăsește în noblețea comportamentală. Pe Lăpușneanu ar fi vrut să-l iubească dacă el ar fi dovedit o simțire mai aleasă. Doamna Ruxanda este impresionată de jalea, dar și de amenințările boieroaicelor ai căror soți fuseseră uciși, de aceea încearcă să-l convingă pe Lăpușneanu să înceteze omorurile, amintindu-i că în țară și la hotare este liniște, el a devenit foarte puternic și temut, copiii le sunt sănătoși și frumoși, iar ea îl cinstește și-l iubește ca o soție supusă și că nu prin construirea bisericilor va obține iertarea lui Dumnezeu pentru faptele sale, ci cu îngăduință și îndurare. O înfricoșează reacția lui mânioasă, mai ales că acesta, instinctiv, pune mâna pe pumnalul lui din cingătoare. Deși o avertizează să nu mai încerce să se amestece în treburile lui politice, doamna îl înfruntă curajoasă, spunându-i amenințarea văduvei „Ai să dai samă, doamnă" și obsesia pe care o are văzând imaginile sângeroase, capetele boierilor uciși țintuite pe zidurile curții domnești. Zâmbind, Lăpușneanu îi promite un leac de frică.

Trăsăturile antitetice ale celor două personaje apar mai pregnant în scena de la sfârșitul ospățului: piramida de capete ale boierilor omorâți și așezate după rang — este leacul de frică promis. „Buna doamnă", cum o numește scriitorul, era înspăimântată de zgomotele și zvonurile din palat; se ruga împreună cu copiii, când Lăpușneanu vine și o duce în sala de ospăț arătându-i piramida. Văzând grozava priveliște, doamna Ruxanda leșină; cu același zâmbet diabolic Lăpușneanu disprețuiește slăbiciunea doamnei sale: „femeia tot femeie; în loc să se bucure, ea se sperie".

Gingașa, miloasa și buna doamnă Ruxanda va trebui să accepte să-l otrăvească pentru salvarea fiului lor și pentru binele Moldovei, așa cum o sfătuiesc cei doi boieri, Spancioc și Stroici, și cu aprobarea tacită a mitropolitului Teofan, care se grăbește să-i ofere iertarea și să pregătească ungerea noului domnitor, fiul minor al lui Lăpușneanu.

„Duioasa mamă" trebuie să aleagă între bărbat și fiu. „Mahinalicește și silită mai mult de boieri", doamna Ruxanda toarnă otravă în paharul lui Lăpușneanu, dar este cuprinsă de remușcări pentru păcatul săvârșit.

În literatura română, doamna Ruxanda rămâne un chip luminos, un personaj interesant, Costache Negruzzi având o atitudine favorabilă ei.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA I

- **Citește cu atenție textul următor și efectuează cerințele:**

„A trecut apoi toamna și iarna, iară în primăvară, la Duminica Tomei, s-a întrunit sinodul[1]. Părintele Mihai Budulea ne era referent școlar și ne bucuram cu toții, când el ne raporta despre starea învățământului... și ne bucuram mai ales, când el își făcea în urmă propunerile, vorbind așezat și înțelept ca întotdeauna. Era de față și d-nul deputat sinodal, inspector școlar din cercul Cocorăștilor și învățător emerit, Pantelimon Clăiță, și nemaiputându-se stăpâni, el trase pe vecinul său de mânecă și-i grăi încet:

— Îl cunoști, mă rog? A ieșit din școală de la mine. E feciorul lui Budulea, cimpoieșul de la noi. Mi-e ginere.

În urmă ni l-am ales protopop, deși e om tânăr.

— Ții minte — îi zisei în ziua alegerii — când eram în pădure și-mi spărgeai alune?

— Dar tu — îmi răspunse el — ții minte, când îmi ajutai să port coșul cu pește?

Iar după aceea ne-am îmbrățișat și eram fericiți ca în copilăria noastră.

Acum, în sfârșit, primesc o scrisoare: mă poftește la botez.

Un nou Budule, Budulea bunicului!

Și mai întrebați dacă-mi pare bine?

Ba nu-mi pare bine, dar îmi vine să cred că visez numai bucuria ce simt.

Îl văd înaintea mea pe Budulea cel bătrân râzând ca omul care a pus la cale o glumă bună.

Îl văd pe dascălul Clăiță stâmpărat și zicând:

— Acest băiet, care s-a născut acum, e nepotul meu. Pentru că să vedeți d-voastre: eu am avut șase fete, dintre care cea mai mare, pe care gândeam s-o mărit după ginere-meu, după ce va fi ieșit dascăl, s-a măritat după dascălul din Strântea, a doua s-a măritat după Mitrea lui Buduc, care acum e ctitor la biserică, pe a treia a luat-o ginere-meu, protopopul[2], și a născut pe acest copil, care acum e nepotul meu.

O văd apoi pe maica protopopului stând într-un colț cu ochii plini de lacrimi și zicând încet:

— Tu, Doamne, m-ai pedepsit cu bunătățile tale și eu nu sunt vrednică de bucuriile ce mi-ai dăruit!

Îl văd însă înainte de toate pe el, stând la patul ei și privind în tăcută uimire la mamă și la copil."

(Ioan Slavici, *Budulea Taichii*)

---

[1] *sinod* = adunare de conducători bisericești

[2] *protopop* = preot ortodox care conduce mai multe parohii (biserici)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Numește două moduri de expunere din fragmentul propus.
2. Transcrie două enunțuri din care se desprind trăsături ale părintelui Mihai Budulea.
3. Identifică două mijloace de caracterizare a personajului Mihai Budulea, desprinse din fragmentul reprodus.
4. Pe baza răspunsurilor de la 1, 2, 3, încadrează textul literar în genul literar corespunzător.
5. Rezumă, într-un text de maximum zece rânduri, conținutul fragmentului.

B. Limba română

6. Indică două sinonime pentru cuvântul *părinte* (sens contextual).
7. Formulează două enunțuri în care același cuvânt, *părinte,* să aibă alte sensuri.
8. Transcrie patru cuvinte compuse și precizează valoarea lor morfologică.
9. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: își făcea în urmă propunerile, vorbind *așezat* și *înțelept* ca întotdeauna.
10. Formulează enunțuri în care cuvintele indicate la punctul 9 să aibă alte valori morfologice.
11. Alcătuiește enunțuri în care formele subliniate să fie scrise într-un singur cuvânt: *S-a* întrunit sinodul. *Ne-am* îmbrățișat... *M-ai* pedepsit... *Mi-e* ginere...
12. Cuvintele subliniate sunt în ordine: A trecut apoi *toamna.* El *își* făcea în urmă propunerile, *vorbind...* Mi-e *ginere.*

a) complement circumstanțial de timp, complement indirect, complement circumstanțial de mod, complement direct;

b) subiect, complement indirect, complement circumstanțial de mod, nume predicativ;

c) subiect, atribut pronominal, complement circumstanțial de mod, nume predicativ.

13. Subordonatele din secvența: *În urmă ni l-am ales protopop, deși e om tânăr... Dar tu ții minte când îmi ajutai să port coșul cu pește?* sunt în ordine:

a) circumstanțială concesivă, completivă directă, completivă indirectă;

b) circumstanțială concesivă, circumstanțială de timp, completivă indirectă;

c) circumstanțială concesivă, completivă directă, completivă indirectă.

14. Indică felul subordonatelor din fraza: *Ba nu-mi pare bine, dar îmi vine să cred că visez numai bucuria ce simt.,* și contrage în parte de prpoziție una dintre ele, la alegere, precizând funcția sintactică.

PARTEA A II-A

Redactează o compunere narativă de maximum cincisprezece rânduri, cu titlul „În vacanță".

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

Scanned with OKEN Scanner

– respectarea structurii compunerii (introducere, cuprins, încheiere);
– adecvarea conținutului și stilului la tipul de compunere și la titlul propus;
– respectarea corectitudinii exprimării, a normelor ortografice și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să argumentezi că poezia populară *Doină* aparține speciei literare doina.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;
– exemplificarea caracteristicilor menționate;
– relevarea prezenței eului liric;
– ilustrarea mijloacelor artistice folosite.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Două dintre modurile de expunere folosite în fragmentul reprodus sunt narațiunea realizată de un personaj-narator și dialogul.

2. Enunțuri din care se desprind trăsături ale părintelui Mihai Budulea sunt:
„...vorbind așezat și înțelept ca întotdeauna."
„Îl văd... stând la patul ei și privind în tăcută uimire la mamă și la copil."

3. În construirea personajului Mihai Budulea, autorul folosește *caracterizarea directă,* portretul realizat de personajul narator și *caracterizarea indirectă,* adică faptele și comportamentul personajului, limbajul său și opinia altor personaje despre el.

Ajuns referent școlar, Mihai Budulea se distinge prin seriozitatea și înțelepciunea cu care se referă la situația învățământului și prin soluțiile propuse.

Învățătorul emerit Pantelimon Clăiță se mândrește că Budulea i-a fost elev și că acum îi este ginere.

Prin merite proprii, Mihai Budulea ajunge protopop, prilej de bucurie pentru familia sa, părinți și socri, dar și pentru personajul narator cu care acesta a copilărit. Cu emoție, aceștia își amintesc de copilăria lor fericită.

Alt prilej de bucurie este nașterea și botezul copilului lui Mihai Budulea.

Naratorul își exprimă direct sentimentele:
„Și mai întrebați dacă-mi pare bine?
Ba nu-mi pare bine, dar îmi vine să cred că visez numai bucuria ce simt."

Mihai Budulea reprezintă bucuria părinților săi. Mai ales mama lui înțelege că Dumnezeu a pedepsit-o pentru greșelile ei cu bucurii de care nu se consideră vrednică.

El este fiu, ginere, soț și tată bun și grijuliu.

4. Fragmentul reprodus aparține genului epic, pentru că există un personaj-narator, sunt prezentate întâmplări din viața personajelor, din care se desprind trăsăturile acestora, se folosesc cele trei moduri de expunere, dominantă fiind narațiunea, apar

Scanned with OKEN Scanner

cele două mijloace de caracterizare a personajelor, caracterizarea directă și cea indirectă. Textul literar este în proză.

5. În primăvară, la Duminica Tomei, părintele Mihai Budulea, referent școlar, prezintă, în sinod, situația învățământului și propuneri de îmbunătățire a acestuia.

Învățătorul emerit, Pantelimon Clăiță se mândrește că Mihai Budulea i-a fost elev, îi este ginere și i-a dăruit un nepot.

Părintele Mihai Budulea avea să fie ales protopop.

Atât părinții lui, cât și personajul-narator, tovarăș de copilărie, se bucură de reușitele lui.

B. 6. *părinte* — preot, popă (sinonime).

7. Doamna dirigintă s-a bucurat că nici un *părinte* nu a lipsit de la ședință. (tată, mamă). Toți îl considerau adevăratul *părinte* al cenaclului (inițiator, mentor, sufletul...).

8. *întotdeauna* — adverb; *primăvară* — substantiv; *despre* — prepoziție; *nemaiputând* — verb.

9. *așezat, înțelept* — adverbe de mod.

10. Scriu la biroul *așezat* în fața ferestrei. — verb la participiu, valoare adjectivală. A dat un răspuns *înțelept* — adjectiv.

11. Scrisoarea *sa* a primit răspuns. Nu am nici un *neam* în Moldova. Uneori *mai* vine câte-o adiere de vânt. Și *mie* îmi cerea sfatul.

12. c.

13. a.

14. *...să cred* — subiectivă; *că visez numai bucuria* — completivă directă; *ce simt* — atributivă.

Îmi vine *a crede...* — subiect.

PARTEA A II-A

În vacanță

Era mijlocul lunii lui cuptor.

Părinții mei au hotărât să mergem la mare. Mă gândeam cu plăcere la călătoria cu Săgeata Albastră.

Am ajuns în stațiunea 2 Mai devreme. Vechea noastră gazdă ne-a primit cu bucurie.

Ne-am grăbit să ajungem pe plajă și să facem baie. Marea era minunată. N-aș mai fi ieșit din apă.

Pe plajă am cunoscut un grup de tineri care jucau volei. Ne-am făcut planuri de distracție și de jocuri sportive.

Seara ne întâlneam pe faleză. Ne plimbam. Câțiva cântau la chitară, alții voce. Ceilalți dansau și spuneau glume.

În alte zile am fost la Mamaia, la Olimp și în alte stațiuni ale litoralului românesc.

Ne-am distrat excelent. Zilele au trecut în zbor.

Scanned with OKEN Scanner

La plecare am hotărât să ne întâlnim și în anul următor tot la 2 Mai. Cu unii dintre noii mei prieteni mă voi întâlni în București, cu alții voi coresponda.

Am avut o vacanță pe cinste!

PARTEA A III-A

Doina (doina populară)

Reține!

Doina este o creație lirică în versuri, specifică poporului român, în care se exprimă o varietate de sentimente profunde.

În funcție de sentimentele cărora le dau glas, doinele sunt *clasificate* în doine de dor, de jale, de dragoste, de haiducie, de cătănie, de înstrăinare ș.a.

Titlul poeziei denumește una dintre cele mai frumoase și mai dragi creații populare românești. În poezie se exprimă dragostea și prețuirea față de doină, cu care se împletește viața omului din popor.

Procedeul artistic fundamental este personificarea, realizată prin adresare directă: „Doină, doină, cântic dulce,/Când te-aud nu m-aș mai duce!/Doină, doină, viers cu foc,/Când răsuni eu stau în loc!" Epitetul „dulce" și metafora „cu foc", repetiția, ca și formele de persoanele întâi și a doua, la pronume și verbe, exprimă legătura puternică dintre eul liric și doina populară, care concentrează o gamă largă de sentimente profunde, răscolitoare uneori. Comuniunea om-natură îmbracă haină de bucurie când „Bate vânt de primăvară", ori de tristețe când „Vine iarna viscoloasă". Trecerea de la un anotimp la altul este sugerată de simbolurile delicate ale primăverii, florile și privighetorile, prezente în doina voinicească, și de imaginile încărcate de tristețe ale unei naturi pustiite: „Cade frunza gios în vale,/Eu cânt doina cea de jale" — în anotimpul alb. Antiteza se realizează și prin sensurile verbelor „învie" și „cade". Repetiția substantivului *doină* de-a lungul întregului discurs liric subliniază importanța deosebită și locul aparte pe care doina le are în existența românului însoțindu-l permanent: „Doina zic, doina suspin,/Tot cu doina mă mai țin./Doina cânt, doina șoptesc,/Tot cu doina viețuiesc."

Doina, așadar, este însăși viața omului din popor, cu bucurii și tristeți, speranțe și deznădejdi, aspirații și renunțări. Cuvintele, deși simple, în îmbinarea măiestrită a geniului popular anonim, capătă o mare expresivitate.

Elementele de prozodie, ritmul trohaic, rima împerecheată și măsura de șapte-opt silabe amplifică forța de sugestie a altor procedee artistice, cum ar fi enumerația și repetiția: „De-mi mai mângâi zilele/Zilele și nopțile", sau: zic, suspin, cânt, șoptesc, viețuiesc, imaginile vizuale, auditive („mă-ngân cu florile/și privighetorile").

Poezia este o doină populară (creație orală, anonimă, colectivă, sincretică și expresivă), aparține genului liric, exprimând în mod direct, prin intermediul eului liric, sentimentele profunde de dragoste față de doină și față de natură, sentimente de bucurie și tristețe.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 12

PARTEA I

- **Citește textul următor și rezolvă cerințele:**

„A fost odată un împărat. Împăratul acesta stăpânea o lume întreagă, și în lumea asta era un păcurar[1] și o păcurăriță, care aveau trei fete: Ana, Stana și Lăptița. Ana, cea mai în vârstă dintre surori, era frumoasă, încât oile încetau a paște când o zăreau în mijlocul lor; Stana, cea mijlocie, era frumoasă, încât lupii păzeau turma când o vedeau pe ea stăpână; iar Lăptița, cea mai tânără soră, albă ca spuma laptelui și cu păr moale ca lâna mielușeilor, era frumoasă — mai frumoasă decât surorile sale împreună — frumoasă cum numai dânsa era.

Într-o zi de vară, când razele soarelui erau stâmpărate, cele trei surori se duseră să culeagă căpșuni în marginea codrilor.

Pe când ele culegeau căpșunile, îndată se aude un șir de tropote, ca și când ar veni și s-ar apropia o ceată de călăreți. Era cine era: era tocmai feciorul împăratului, venind ca să meargă cu prietenii și cu curtenii săi la vânat.

Tot voinici frumoși, crescuți în șelele cailor, dar cel mai frumos și pe cel mai înfocat armăsar era... cine altul putea să fie?... Făt-Voinic, feciorul de împărat. Focul cailor se stâmpără la zărirea celor trei surori și călăreții deteră în pas mai încetișor, până ce, veniți și sosiți, se simțiră duși.

— Auzi tu, soră, grăi Ana către sora sa mijlocie, dacă m-ar lua pe mine, i-aș frământa o pâne din care mâncând s-ar simți și-ar fi tot june și voinic, mai voinic decât toți voinicii din lume.

— Eu, zise Stana, dacă pe mine m-ar lua, i-aș toarce, țese și coase o cămașă pe care, îmbrăcând-o, s-ar putea lupta cu zmeii, trecând prin apă fără ca să se ude, trecând prin foc fără ca să se ardă.

— Iară eu, grăi Lăptița, cea mai tânără soră, dacă i-aș fi soție, i-aș face doi feți frumoși gemeni cu părul de aur și cu stea în frunte, stea ca luceafărul din zori.

Când trec pe lângă fete, voinicii, chiar și cei împărătești, văd cu ochii și ascultă cu urechile. Ascultând, ei auziră, auzind înțeleseră, iar înțelegând, ei suciră frâiele și săriră la fete.

— Sfântă-ți fie vorba și a mea să fii, soție de împărat! grăi feciorul de împărat ridicând la sine în șea pe Lăptița cu căpșuni cu tot.

— Și tu a mea! grăi cel dintâi voinic către Stana, făcând și el precum a văzut pe stăpânul său.

— Și tu a mea! grăi al doilea în voinicie către Ana, ridicând-o și pe ea în șea.

Făcând așa, voinicii porniră spre curtea împărătească.

În ziua următoare se făcură nunțile și apoi trei zile și trei nopți întreaga împărăție răsuna de veselia oaspeților."

(Ioan Slavici, *Doi feți cu stea în frunte*)

[1] *păcurar* = păstor

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Numește modurile de expunere folosite în fragmentul reprodus.
2. Transcrie o formulă specifică basmului, prezentă în fragment.
3. Precizează timpul și locul de desfășurare a acțiunii din fragmentul dat.
4. Desprinde câte o trăsătură a celor trei fete: Ana, Stana și Lăptița.
5. Transformă textul dialogat în text narativ (vorbire indirectă).

B. Limba română

6. Rescrie și desparte în silabe două cuvinte care conțin triftongi și două hiaturi.
7. Identifică două secvențe în care cuvântul *foc* să apară cu sens propriu și figurat.
8. Indică altă formă de plural a substantivului *zmeu* și formulează un enunț.
9. Precizează valoarea morfologică a cuvântului *a*, în exemplele: a) *A* fost odată...; b) în lume*a* asta; c) începetau *a* paște; d) *a* mea să fii.
10. Indică alte patru posibile valori ale aceluiași cuvânt, *a* (punctul 9).
11. Alcătuiește enunțuri în care formele subliniate să fie scrise în cuvinte separate: ...*cea* mai tânără soră ... era *mai* frumoasă *decât* surorile sale împreună — frumoasă cum *numai* dânsa era.
12. Pronumele personale din secvența: *...oile începetau a paște când o zăreau în mijlocul lor*, au, în ordine, funcțiile sintactice:
    a) complement direct, atribut pronominal;
    b) complement direct, complement indirect;
    c) complement direct, complement circumstanțial de loc.
13. Rescrie și precizează felul propoziției/propozițiilor subordonate din fragmentul: *Ana... era frumoasă, încât oile începetau a paște când o zăreau în mijlocul lor.*
14. În fragmentul: *— Eu, zise Stana, dacă pe mine m-ar lua, i-aș toarce, țese și coase o cămașă pe care, îmbrăcând-o, s-ar putea lupta cu zmeii, trecând prin apă fără ca să se ude, trecând prin foc fără ca să se ardă*, sunt:
    a) trei propoziții principale, patru subordonate;
    b) patru propoziții principale, patru subordonate;
    c) patru propoziții principale, cinci subordonate.

PARTEA A II-A

Redactează o compunere descriptivă de maximum cincisprezece rânduri cu titlul „Prietena mea/Prietenul meu".

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– respectarea structurii compunerii (introducere, cuprins, încheiere);
– adecvarea conținutului la tipul de compunere și la titlu;
– respectarea corectitudinii exprimării, a normelor ortografice și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să argumentezi că opera literară *D-l Goe...*, de I.L. Caragiale este o schiță.

Scanned with OKEN Scanner

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;
– ilustrarea și exemplificarea celor patru caracteristici;
– prezentarea, pe scurt, a conținutului operei literare;
– relevarea semnificației personajelor și a titlului operei literare.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus se folosesc narațiunea, descrierea și dialogul.

2. În textul literar dat apare formula de început specifică basmului popular: „A fost odată un împărat".

3. Timpul și locul de desfășurare a acțiunii din fragmentul reprodus sunt o zi de vară cu soare blând, la marginea codrilor, unde cele trei fete culegeau căpșuni.

4. Principala trăsătură a fiecărei fete este frumusețea:

Ana, cea mai vârstnică dintre ele, era frumoasă „încât oile încetau a paște când o zăreau..."

Stana, mijlocia, era frumoasă „încât lupii păzeau turma când o vedeau..."

Lăptița era cea mai frunoasă dintre ele, „albă ca spuma laptelui și cu păr moale ca lâna mielușeilor."

5. Textul dialogat transformat în text narativ:

Ana îi spune surorii sale mijlocii că, dacă Făt-Voinic, feciorul de împărat, ar lua-o de soție i-ar frământa o pâine din care mâncând s-ar simți tot june și voinic, mai voinic decât toți voinicii din lume.

Stana răspunde că dac-ar lua-o pe ea, i-ar toarce, țese și coase o cămașă pe care, îmbrăcând-o s-ar putea lupta cu zmeii, ar putea trece prin apă fără ca să se ude și prin foc fără ca să se ardă.

Iar Lăptița, cea mai tânără soră, spune că dacă i-ar fi ea soție, i-ar face doi feți frumoși, gemeni, cu păr de aur și cu stea în frunte, stea ca luceafărul din zori.

Al doilea text dialogat transformat în text narativ:

Feciorul de împărat îi spune să-i fie sfântă vorba și soție a lui, ridicând-o la sine în șa pe Lăptița, cu căpșuni cu tot.

Cel dintâi voinic îi zice Stanei să fie soția lui, făcând și el precum l-a văzut pe stăpânul său.

Al doilea voinc îi cere Anei să-i fie soție, ridicând-o și pe ea în șa.

B. 6. av*eau*, ved*eau* — triftongi, a-veau, ve-deau; mielușeilor, *aur* — hiaturi; mie-lu-șe-i-lor, a-ur.

7. ...trecând prin *foc* fără să se ardă — sens propriu. *Focul* cailor se stâmpără la zărirea... — sens figurat.

8. zmeu — *zmei* (în text). Copiii înălțau *zmeie*.

Scanned with OKEN Scanner

9. a) *a* fost — verb auxiliar (perfectul compus); b) lumea — articol hotărât; c) *a* paște — prepoziție (modul infinitiv); d) *a* mea — articol posesiv genitival (face parte din structura pronumelui posesiv).

10. 1. a) Vântul adie *a* primăvară — prepoziție + cazul acuzativ; b) El este autor *a* cinci scenarii cinematografice — prepoziție + cazul genitiv. 2. Când *a* veni și-*a* vedea — verb auxiliar (viitor popular). 3. Nici *a* care a răspuns prima n-a prea știut — pronume demonstrativ de depărtare (popular). 4. *A*, mi-am amintit! — interjecție.

11. *Ce-a* povestit? *M-ai* dojenit degeaba. *De cât* timp n-ai văzut-o? *Nu mai* înțeleg nimic și nici *nu m-ai* convins.

12. c.

13. *...încât oile încetau a paște* — propoziție circumstanțială consecutivă; *...când o zăreau în mijlocul lor* — propoziție circumstanțială de timp.

14. b.

PARTEA A II-A

Prietena mea

Ne-am împrietenit la grădiniță.

Anii care au trecut au întărit prietenia noastră.

Prietena mea se numește Vera. Este blondă, cu plete lungi, cârlionțate și cu ochii verzi. Nasul puțin ridicat în vânt îi dă un aer de cutezanță.

Vera este veselă, mereu pusă pe șotii. Are tot felul de idei năstrușnice. Inventează jocuri amuzante.

Vera vorbește ușor peltic. De aceea mi se pare mai simpatică.

Ea iubește animalele. Are un cățeluș zburdalnic ca și ea.

Verei îi plac tenisul și înotul.

Ne înțelegem foarte bine. Suntem nedespărțite.

În vacanțe, când ne aflăm la bunici, ne scriem zilnic scrisori lungi și hazlii.

Mă bucur că am o astfel de prietenă.

Prietenul meu

Prietenl meu se numește Mirel. Suntem colegi de bancă.

Mirel este înalt și slab, cu părul șaten, răvășit, frunte înaltă și sprâncene dese. Ochii căprui lucesc strengărește. Expresia feței te face să crezi că râde tot timpul. Nasul și buzele arată o fire voluntară. Se îmbracă sport. Are preferință pentru alpinism. Face parte din clubul alpin „Floarea de colț", cu care merge săptămânal la munte, pe trasee dificile, unele nemarcate.

Uneori îl însoțesc și eu. De fiecare dată mă impresionează prin cutezanță, prin forța lui fizică și sufletească.

Cunoaște bine muntele și îi absoarbe frumusețea și tăria. Toată ființa lui se schimbă în fața măreției alpine. El consideră muntele ca ceva sacru.

Eu îl admir mult; sunt mândru că am un astfel de prieten.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

D-L GOE...

de I.L. Caragiale

Reţine!

Schița este o specie a genului epic în proză, de mică întindere, care înfățișează un moment semnificativ din viața unuia sau a câtorva personaje. Acțiunea este liniară, timpul și spațiul, reduse. Alături de narațiune, dialogul, bine reprezentat, contribuie la reliefarea caracteristicilor morale ale personajelor și la realizarea comicului de situație sau de limbaj.

Opera literară „D-l Goe...” aparține genului epic, în proză, având un narator care prezintă întâmplările la care participă personajele literare, Goe în primul rând. Relatarea se face la persoana a treia. Faptele se derulează în ritm alert, totul desfășurându-se într-un timp limitat (câteva ore) și într-un spațiu redus (vagonul de tren, în primul rând).

Tema schiței este educația greșită a copilului și urmările acesteia. Față de comportarea lui Goe și a celor trei „cucoane”, atitudinea autorului este critică, dezaprobatoare, deși întâmplările sunt relatate cu umor și ironie.

Pe peronul gării din urbea x, Goe împreună cu cele „trei dame”, frumos gătite, așteaptă acceleratul spre București. Discuția filologică privind cuvântul „marinar” evidențiază un copil obraznic, needucat și incultura și lipsa de educație dovedite de mam'mare și fiica acesteia. Expoziţiunea prezintă, așadar, timpul (10 mai), locul (peronul gării, din urbea x, unde este așteptat acceleratul spre București) și personajele care participă la acțiune. Intriga o constituie motivul călătoriei: „Ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta...” Întreaga desfășurare a acțiunii cuprinde faptele lui Goe în timpul călătoriei, tot atâtea dovezi de proastă creștere, de necuviință, atât față de mamița, mam'mare și tanti Mița, cât și față de străini: pe peron le zice „proaste” lui mam'mare și tanti Mița, iar în tren se ceartă cu „urâtul”. După ce îi zboară pălăria, Goe țipă și bate din picioare să oprească trenul. Discuția cu conductorul, care „pretinde bilet”, evidențiază din nou incultura „damelor” („n-am plătitără”), „n-am declaratără”, dar în tonul de harță și agresivitatea în apărarea „mititelului”. („Nu-i treaba dumitale! ce te amesteci d-ta? zice tanti Mița urâtului.”). Intimidată de faptul că trebuie să mai plătească o dată biletul lui Goe, mamița „îl zguduie... de mână”. Intervenția lui mam'mare îl caracterizează direct pe Goe ca fiind sensibil, delicat („simțitor”). Tras de cealaltă mână de mam'mare, acesta se lovește la nas și începe să urle. Îmbunat de mam'mare și răsplătit cu „ciucalată” de mamița, în schimbul unei pupături, Goe creează un nou moment de tensiune când se încuie în toaleta trenului, de unde „zbiară disperat”. Deși păzit de mam'mare, Goe trage semnalul de alarmă, producând o panică generală în rândul pasagerilor, care „sar înspăimântați la ferestre, la uși, pe scări...”, fapt ce constituie punctul culminant al subiectului. Cu tot efortul personalului trenului, „nu se poate ști cine a tras manivela”, întrucât „mam'mare doarme în fundul cupeului cu puișorul în brațe”, dovedind lașitate. Deznodământul cuprinde

Scanned with OKEN Scanner

sosirea trenului în București, în Gara de Nord, unde cucoanele și Goe se suie într-o trăsură, cerând birjarului să fie duși „la bulivar".

Așadar, înfățișând un moment încărcat de semnificații din viața personajului — călătoria la București pentru a nu mai rămâne repetent —, o acțiune liniară, desfășurată într-un timp limitat și un spațiu redus, având ca principale moduri de expunere narațiunea și dialogul, prin care sunt evidențiate trăsături caracteristice ale personajului principal în primul rând, opera „D-l Goe..." aparține schiței, ca specie literară.

Testul nr. 13

PARTEA I

- **Citește textul următor și efectuează cerințele:**

„Jos, sub nucul uriaș,
Gruia adormise —
Doarme ca un copilaș
Legănat de vise.

Paloșu-i atârnă-n cui,
Aninat de-o cracă;
Murgul paște-n voia lui,
De urât să-i treacă.

Scoală, Gruio, drag copil,
Scoală, Gruio dragă!
Au nu vezi cum vin tiptil
Turcii și te leagă?

Turci vin ș-aduc cu ei
Funii de mătase,
Funii răsucite-n trei
Și-mpletite-n șase...

Bate vântul cătinel,
Pletele-i mângâie —
Turcii se-ngrozesc de el,
Strâng de căpătâie.

Bate vântul mai avan,
Pletele-i zburlește;
Turcii plâng: „Aman! Aman!"
Gruia se trezește.

Măi, dar greu ce-am fost dormit,
Zice și se miră.
Ori paiangeni au venit
Și mă înveliră?

Ia să mișc puțin din mâni,
Poate m-oi desface —
Alelei, pui de păgâni,
Nu veniți încoace?...

Sar frânghiile în trei
Și plesnesc în șase,
Turcii fug ca vai de ei,
Fug cu moartea-n oase.

Saltă Gruia și — hai-hui! —
Sus pe cal s-aruncă,
Clocotă pe urma lui
Șapte văi și-o luncă.

Tropotă copitele,
Pulberea o scurmă —
Turcii-și pierd săritele,
Alungați din urmă.

Surpă Gruia schelele,
Coborând la vale —
Turcii-și pierd giubelele
Și papucii-n cale.

Dunării fac turcii vad,
Trăsnet este Gruia.
Șapte popi la Țarigrad
Cântă: „Aleluia!"

(Șt.O. Iosif, *Gruia. Baladă din popor*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

- **Alege răspunsul corect!**

1. Poezia reprodusă este:
   a) baladă istorică;
   b) baladă haiducească;
   c) baladă pastorală.
2. Gruia reușește să rupă frânghiile pentru că:
   a) nu a fost bine legat;
   b) frânghiile erau prea subțiri;
   c) personajul are puteri supranaturale.
3. Numește personajele și câte o trăsătură a fiecăruia.
4. Stabilește ritmul și rima din ultima strofă a baladei.
5. Rezumă balada într-un text de maximum cinci rânduri.

B. Limba română

6. Cuvintele din versul: Saltă Gruia și — hai-hui! — conțin:
   a) șase vocale, patru semivocale;
   b) șapte vocale, trei semivocale;
   c) șapte vocale, patru semivocale.

7. Indică valoarea morfologică a cuvântului subliniat: Murgul paște-n *voia* lui. Schimbă locul accentului și formează un enunț cu noul cuvânt.

8. Scrie două sinonime pentru cuvântul *cracă* și două antonime pentru *înveliră*.

9. Indică valoarea morfologică a cuvântului *o:* a) Paloșu-i atârnă-n cui/Aninat de-*o* cracă; b) Clocotă pe urma lui/Șapte văi și-*o* luncă; c) Tropotă copitele/Pulberea *o* scurmă... și formulează un enunț cu altă valoare, diferită de cele din text, pe care o vei preciza.

10. Precizează timpul primelor cinci verbe și modul următoarelor trei, din secvențele: *Jos, sub nucul uriaș/Gruia adormise. Doarme ca un copilaș. Ori paiangeni au venit/Și mă înveliră? Poate m-oi desface. Scoală, Gruio, drag copil. De urât să-i treacă. Coborând la vale.*

11. Indică funcția sintactică și valoarea morfologică a ultimului cuvânt din fiecare vers: *Bate vântul cătinel,/Pletele-i mângâie./Turcii se-ngrozesc de el,/Strâng de căpătâie.*

12. Cuvintele precedate de prepoziția *de*, din exemplele: Gruia doarme legănat *de* vise. Paloșu-i atârnă aninat *de*-o cracă. Turcii aduc funii *de* mătase. Murgul paște... *de* urât să-i treacă, îndeplinesc, în ordine, funcțiile sintactice:

a) complement de agent, complement circumstanțial de loc, atribut, complement indirect;

b) complement indirect, complement circumstanțial de loc, atribut, complement circumstanțial de mod;

c) complement de agent, complement indirect, atribut, complement circumstanțial de mod.

Scanned with OKEN Scanner

13. Precizează felul subordonatei/subordonatelor și funcția sintactică a elementului de relație: *Au nu vezi cum vin tiptil/Turcii și te leagă?*

14. Alcătuiește o frază în care elementul de relație identificat la punctul 13 să introducă alt tip de subordonată și să aibă altă funcție sintactică, pe care le vei preciza.

PARTEA A II-A

Te numești Alexandru/Alexandra Brătescu, ești elev/ă la Liceul de Arte din Bușteni, în clasa a VIII-a. Scrie-le bunicilor tăi din comuna Albești, județul Argeș, o *scrisoare* despre felul în care te pregătești pentru probele de verificare a cunoștințelor, de la sfârșitul clasei a VIII-a. Data redactării scrisorii este 24 aprilie 2005, iar bunicul se numește Lăzărescu Ion și stă pe Strada Lungă, Nr. 68.

În realizarea scrisorii, vei avea în vedere:

– respectarea convențiilor acestui tip de text;

– folosirea unui conținut și a unui stil adecvat;

– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să caracterizezi un personaj secundar dintr-un roman.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

– precizarea și exemplificarea a două mijloace de caracterizare, existente în romanul ales;

– numirea a patru trăsături ale personajului ales;

– ilustrarea trăsăturilor menționate, prin referire la situații semnificative din roman;

– precizarea relațiilor dintre personajul ales și alte personaje din roman.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. b.

2. c.

3. Un personaj este Gruia care are puteri supranaturale reușind să rupă frânghiile împletite în șase. În caracterizarea personajului este folosită metafora „trăsnet".

Există și un personaj colectiv — turcii, îngroziți de voinicia lui Gruia; turcii „fug cu moartea-n oase".

4. În ultima strofă a baladei ritmul este trohaic și rima încrucișată.

5. În timp ce doarme adânc sub un nuc uriaș, Gruia este legat de către turci cu frânghii groase, împletite în trei și în șase. Vântul îl trezește. Gruia rupe frânghiile, iar turcii fug îngroziți. Gruia încalecă și-i alungă peste Dunăre.

Scanned with OKEN Scanner

B. 6. b.

7. *voia* — substantiv. *Voia* și ea să fie ascultată. — verb (imperfect).

8. *cracă* — ramură, creangă (sinonime); *înveliră* — dezveliră, descoperiră — antonime.

9. a) *o* cracă — articol nehotărât; b) *o* luncă — numeral cardinal (propriu-zis); c) *o* scurmă — pronume personal. *O* carte e pe birou, altă carte pe etajeră. — adjectiv pronominal nehotărât. (Oare *o* veni? — verb auxiliar, viitor popular).

10. *adormise* — mai mult ca perfectul; *doarme* — prezent; *au venit* — perfectul compus; *înveliră* — perfectul simplu; m-*oi desface* — viitor; *scoală* — imperativ; *să-i treacă* — conjunctiv; *coborând* — gerunziu.

11. *cătinel* — complement circumstanțial de mod, adverb de mod; *mângâie* — predicat verbal, verb predicativ; *(de)el* — complement indirect; *(de)căpătâie* — complement circumstanțial de loc, substantiv comun.

12. a.

13. ...*cum vin tiptil/Turcii* și *te leagă* — completive directe; *cum* — complement circumstanțial de mod.

14. Nu s-a prognozat *cum va fi vremea în week-end.* — subiectivă; *cum* — nume predicativ.

PARTEA A II-A

Bușteni, 24 aprilie 2005

Dragii mei bunici,

Încep și această scrisoare prin a vă spune că îmi este tare dor de voi și că aștept cu nerăbdare să termin clasa a VIII-a, să trec cu bine de probele de testare națională și să vin la voi.

Știu că aveți, ca și părinții mei, emoții pentru examenele care mă așteaptă și care „bat la ușă" (cum ne spun aproape toți profesorii). Vreau să vă liniștesc, spunându-vă că mi-am făcut un program foarte serios de pregătire și de recapitulare a materiei, atât la limba română, cât și la „mate". Învăț și repet zilnic, îmi fac fișe, mi-am sistematizat aproape întreaga materie, inclusiv la geografie.

Acum îmi dau seama cât de important este să înveți constant, să repeți periodic, dar să-ți rezervi timp și de odihnă. Așa că fiți încrezători în succesul meu.

Vă îmbrățișez cu dor,
Alexandru

PARTEA A III-A

BALTAGUL
de Mihail Sadoveanu

Caracterizarea lui Nechifor Lipan

Nechifor Lipan, oierul din Măgura Tarcăului, bărbatul Vitoriei, este eroul absent al romanului, neapărând în planul acțiunii directe, dar care constituie axul acestuia, în

Scanned with OKEN Scanner

jurul căruia se organizează toate acțiunile, toate mișcările femeii, în căutarea adevărului despre omul dispărut.

El este o prezență permanentă prin evocarea de către Vitoria, de către celelalte personaje și prin observațiile prozatorului, de la primele referiri, în capitolul întâi, până urma i se pierde, între două sate de munte, Sabasa și Suha, spațiu ce trebuia cercetat, ca Vitoria să afle „dacă Lipan s-a înălțat în soare, ori a curs pe o apă". Ca și în cazul Vitoriei, personajul principal feminin, caracterizarea sa se realizează direct și indirect.

Nechifor este un personaj reprezentativ pentru lumea căreia îi aparține. Caracteristicile acestei lumi a oierilor, asprimea vieții lor sunt arătate în povestirea anecdotică referitoare la rânduiala și semnul pus de Domnul Dumnezeu fiecărui neam: „... suim poteci oable și coborâm prăpăstii... Asupra noastră fulgeră, trăsnește și bat puhoaiele...", povestire cu care se deschide romanul și despre care Vitoria își amintește că „o spunea uneori Nechifor Lipan la cumătrii și nunți, la care în vremea iernii era nelipsit". Se subliniază astfel, indirect, firea deschisă și petrecăreață a acestuia, dar și prețuirea femeilor, după rânduiala lui Dumnezeu, căci anecdota continuă: venind ultimii la împărțirea darurilor, Domnul nu le mai poate da muntenilor „într-adaos decât o inimă ușoară ca să vă bucurați cu al vostru. Să vă pară toate bune; să vie la voi cel cu cetera; și cel cu băutura; și s-aveți muieri frumoase și iubețe". Prin caracterizare directă, aflăm și trăsături fizice ale personajului: era chipeș, avea mustață neagră, „groasă, adusă a oală... înfățișare îndesată și spătoasă". Deosebit de priceput în meșteșugul oieritului, făcea parte dintre cei mai vrednici care își întemeiau stâni în munte, cunoscând și el „taina laptelui acru ș-a brânzei de burduf". Era harnic, gospodar, primea prin scrisori cereri de departe, era darnic, generos și-i plăceau petrece-rile cu lăutari. Își iubea copiii, „dezmierda mai mult pe fată", Minodora, fiind mai sever cu Gheorghiță. Portretul lui Nechifor se conturează mai ales din memoria afectivă a Vitoriei, căreia îi era drag la fel ca-n tinerețe: „... am trăit pe lumea asta numai pentru omul acela al meu și-am fost mulțumită și înflorită cu dânsul", mărturisește aceasta, chiar dacă îi reproșa „plăcerea... să-și abată calul în preajma muierilor și să poposească lângă ele". Se întorcea însă de fiecare dată la Vitoria „ca la apa cea bună". Portretul lui Lipan se completează treptat prin relatările celor pe care îi cunoscuse în drumurile sale după oi. Moș Pricop, fierar și potcovar, și-l amintește ca pe un vrednic român, curajos, care spunea „că se bucură să umble pe lună" că nu se teme de oameni răi, pentru care are pistoale încărcate în desagi. Vitoria își amintește de curajul cu care i-a înfruntat pe niște oameni „mânjiți pe obraz cu funingine", care au vrut să-i tâlhărească, în urmă cu câțiva ani, pe când se întorceau de la Piatra. Un alt cârciumar îl caracterizează pe „omul cu căciula brumărie" ca fiind „meșter la vorbă", darnic, îi cinstește pe ciobanii cărora le vânduse o sută de oi, credincios, îl roagă pe părintele Vasile „să-i facă o cetanie și-o aghiazmă și să-i stropească oile", neuitând să mai ceară „o bucată de pâne" cu care a hrănit „cu mâna lui un câne pe care-l avea". Trăsăturile fundamentale ale personajului le regăsim în portretul colectiv al oamenilor de la munte: „Iuți și nestatornici ca apele, ca vremea, răbdători în suferință ca și-n ierni cumplite, fără griji în bucurii ca și-n arșițele lor de cuptor,

Scanned with OKEN Scanner

plăcându-le dragostea și beția și datinile lor de la începutul lumii, ferindu-se de alte neamuri și de oamenii de la câmpie și venind la bârlogul lor ca fiara de codru... stau în fața soarelui c-o inimă ca din el ruptă: cel mai adesea desmiardă și lucește de cântec, de prietenie... Așa era și acel Nechifor Lipan, care acum lipsea". Se subliniază, așadar, firea deschisă, prietenoasă, dar conservatoare în același timp, a muntenilor, iar comparațiile, epitetele, metaforele, ca și enumerația, plasticizează imaginea personajului colectiv și, indirect, a lui Lipan. Dacă omorârea acestuia de către cei doi oieri, Calistrat Bogza și Ilie Cuțui, distruge parcă, armonia, echilibrul naturii, descoperirea lui în râpă, îngroparea după datină și pedepsirea ucigașilor refac echilibrul, nu doar al naturii, ci și al Vitoriei, viața ei urmându-și traseul firesc.

Alcătuit, retrospectiv, din amănunte ce se adaugă treptat, luminat continuu de iubirea statornică a Vitoriei, portretul lui Nechifor Lipan rămâne unul dintre cele mai reușite din întreaga noastră literatură.

Testul nr. 14

PARTEA I

- **Citește cu atenție textul următor și efectuează cerințele:**

„Bine face dar lumea care vine la Maria Radna să se închine, și Marei îi râde inima când pe la Sânte Marii timpul e frumos, ca lumea să poată veni cale de o săptămână de zile, cete-cete, cu praporele în vânt, cu crucile împodobite cu flori și cântând psalmi și litanii. Acum, când vin sutele și se adună miile pe locul cel larg din fața mănăstirii, acum e secerișul Marei, care dimineața iese cu coșurile pline și seara se întoarce cu ele goale. De aceea se închină Mara și în fața icoanei, apoi își ia copilașii, pe care totdeauna îi poartă cu dânsa, îi dă puțin înainte și le zice: „Închinați-vă și voi, sărăcuții mamei!"

Sunt săraci, sărăcuții, că n-au tată; e săracă și ea, c-a rămas văduvă cu doi copii, cui, doamne, ar putea să-i lase când se duce la târg? Cum ar putea dânsa să stea de dimineață până seara fără ca să-i vadă? Cum, când e atât de bine să-i vezi?

Umblă Mara prin lume, aleargă sprintenă, se târguiește și se ceartă cu oamenii, se mai ia și de cap câteodată, plânge și se plânge c-a rămas văduvă, și-apoi se uită împrejur să-și vadă copiii și iar râde.

«Tot n-are nimeni copii ca mine!» își zice ea, și nimeni nu poate s-o știe aceasta mai bine decât dânsa, care ziua toată vede mereu copii și oameni și nu poate să vadă ființă omenească fără ca s-o pună alături ea de copiii ei. Mult sunt sănătoși și rumeni, voinici și plini de viață, deștepți și frumoși, răi sunt mare minune și e lucru știut că oameni de dai doamne[1] numai din copii răi se fac."

(Ioan Slavici, *Mara*)

[1] „oameni de dai doamne" = oameni de ispravă

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Numește modurile de expunere folosite în fragmentul dat.
2. Prezintă o trăsătură a personajului Mara, desprinsă din următorul enunț „Tot n-are nimeni copii ca mine!"
3. Explică semnificația enunțurilor: „îi râde inima", „acum e secerișul Marei" din textul literar reprodus.
4. Transcrie fragmentul în care sunt caracterizați copiii Marei de către autor.
5. Exprimă-ți, în maximum trei rânduri, opinia referitoare la atitudinea autorului față de personaje.

B. Limba română

6. În fragmentul: *Bine face dar lumea care vine la Maria Radna să se închine, și Marei îi râde inima când pe la Sânte Marii timpul e frumos, ca lumea să poată veni,* diftongi sunt:
   a) șase;
   b) cinci;
   c) șapte.
7. Scrie câte un sinonim pentru cuvântul *lume,* în contxtele: a) Bine face dar *lumea* care vine...; b) Umblă Mara prin *lume,* aleargă.
8. Găsește în prima parte (alineat, paragraf) a fragmentului două perechi de antonime și precizează valoarea lor morfologică.
9. Indică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate și formulează enunțuri cu alte valori ale acestora: Acum, când vin sutele și se adună miile pe locul *cel larg din fața* mănăstirii, acum e secerișul Marei, care *dimineața* iese cu coșurile pline...
10. Identifică patru locuțiuni diferite și precizează felul fiecăreia.
11. În secvența: *De aceea se închină Mara și în fața icoanei, apoi își ia copilașii, pe care totdeauna îi poartă cu dânsa, îi dă puțin înainte și le zice: «„Închinați-vă și voi, sărăcuții mamei!»* pronume în cazul acuzativ sunt:
   a) cinci;
   b) șase;
   c) patru.
12. Indică felul verbului subliniat — predicativ/copulativ — și formulează un enunț cu cealaltă valoare: ... e săracă și ea, c-*a rămas* văduvă...
13. Precizează funcția sintactică și felul pronumelor din fragmentul: *și nimeni nu poate să știe aceasta mai bine decât dânsa, care toată ziua vede mereu copii...*
14. Subordonatele introduc prin conjuncția *să,* din secvențele: *Cum ar putea dânsa să stea de dimineață până seara, fără ca să-i vadă? Cum, când e atât de bine să-i vezi? se plânge c-a rămas văduvă, ș-apoi se uită împrejur să-și vadă copiii...* sunt, în ordine:
   a) completivă directă, completivă indirectă, circumstanțială de scop;
   b) completivă directă, circumstanțială de mod, circumstanțială de cauză;
   c) completivă directă, subiectivă, circumstanțială de scop.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Redactează o compunere descriptivă de maximum zece rânduri cu titlul *Anotimpul preferat.*

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– respectarea caracteristicilor tipului de compunere;
– adecvarea conținutului și a stilului la titlul propus;
– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini în care să argumentezi că poezia *Mezul iernei* de Vasile Alecsandri este un pastel.

În realizarea compunerii, vei ține seama de recomandările de la partea a III-a, testul 5.

Sugestii pentru realizarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Modurile de expunere folosite în fragment sunt narațiunea, dialogul, monologul interior („Tot n-are nimeni copii ca mine! își zice ea") și descrierea.

2. Din enunțul indicat se desprinde dragostea de mamă. Mara este mândră de copiii ei, pe care îi socotește fără egal, ca ai nimănui.

3. Enunțul „îi râde inima" exprimă bucuria Marei.

Iar enunțul „acum este secerișul Marei" se referă la prilejul cel mai potrivit ca ea să-și vândă marfa și deci să câștige mai mult decât în alte ocazii.

4. „ Mult sunt sănătoși și rumeni, voinici și plini de viață, deștepți și frumoși, răi sunt mare minune și e lucru știut că oameni de dai doamne numai din copii răi se fac."

5. Este evident că autorul o prezintă pe Mara cu simpatie ca și pe copiii ei, dovadă finalul fragmentului, adică portretul lor. Autorul folosește o expresie din limbajul Marei, de exemplu, „sărăcuții". Ea spune „sărăcuții mamei".

B. 6. a.

7. a) *lumea* — oameni; b) *lume* — loc, ținut (sinonime).

8. *dimineața-seara* — adverbe; *pline-goale* — adjective.

9. *cel* — articol adjectival (demonstrativ). *Cel* de acolo pare student — pronume demonstrativ de depărtare; *larg* — adjectiv. L-au întâmpinat cu brațele *larg* deschise. — adverb; *din fața* — locuțiune prepozițională. Ne-am așezat pe locurile *din față* — locuțiune adverbială; *dimineața* — adverb de timp. *Dimineața* aceasta este mohorâtă, cu ceață. — substantiv.

10. oameni *de dai doamne* — locuțiune adjectivală; *cete-cete* — locuțiune adverbială; *alături de* — copiii ei — locuțiune prepozițională; *fără ca să ...* — locuțiune conjuncțională.

11. b.

Scanned with OKEN Scanner

12. *a rămas văduvă* — copulativ (formează predicat nominal). Unii *au rămas* până târziu prin parcuri. — predicativ (formează predicat verbal).

13. *nimeni* — subiect, pronume negativ; *aceasta* — complement direct, pronume demonstrativ de apropiere; *dânsa* — complement circumstanțial de mod, pronume personal; *care* — subiect, pronume relativ.

14. c.

PARTEA A II-A

Anotimpul preferat

Razele soarelui băteau gingaș în geam.

Trilurile păsărelelor pătrund în odaie prin fereastra larg deschisă.

Ramurile copacilor, încărcate de frunze verde-crud și de muguri, se leagănă în blânda adiere a vântului.

În rondurile de flori zărite prin fereastră se află zambile albe, roz și albastre, care te îmbată cu parfumul lor pătrunzător. Alături de zambile, se văd narcise albe și galbene. Mai departe sunt garoafe multicolore.

Primăvara aduce o simfonie de culori, parfumuri suave și cântece de păsărele.

După o iarnă lungă și aspră, primăvara întinerește natura și sufletul.

PARTEA A III-A

MEZUL IERNEI

de Vasile Alecsandri

Reține!

Pastelul este specie a genului liric, poezie descriptivă, care prezintă un peisaj prin intermediul căruia sunt exprimate cu discreție sentimentele poetului.

Poezia „Mezul iernei" se înscrie în seria celor mai frumoase pasteluri închinate de Alecsandri anotimpului alb.

Titlul poeziei indică faptul că peisajul hibernal înfățișează caracteristicile acestui anotimp, surprinse în plenitudinea manifestărilor lor. Iarna este în toi, atotstăpânitoare, pe pământ și-n cer, creând imaginea unui spațiu cotropit de „un ger amar, cumplit". Poezia este alcătuită din patru strofe — patru secvențe descriptive, componente ale unui tablou „măreț, fantastic" de iarnă, care se remarcă prin armonie și echilibru clasic. Versurile lungi, de cincisprezece și șaisprezece silabe, cu ritm trohaic, oferă poetului câmp larg pentru descriere, pentru exprimarea directă a sentimentelor, prin intermediul eului liric față de peisajul zugrăvit.

Poezia debutează cu imaginea panoramică a peisajului de iarnă geroasă, într-o noapte senină, când „Stelele par înghețate, cerul pare oțelit". Epitetele „amar", „cumplit", „înghețate", „oțelit" plasticizează imaginea statică, încremenită, monocromă a iernii. Albul anotimpului hibernal este exprimat direct, „fumuri albe".

Scanned with OKEN Scanner

sau sugerat prin epitete și comparații: „Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare/Pare-un lan de diamanturi ce scârție sub picioare". Verbele la indicativ prezent: „trăsnesc", „scârție" completează percepțiile vizuale cu senzații auditive. Componentelor spațiului terestru, păduri câmpii li se adaugă satele, sugerate prin imaginea fumurilor albe care „se ridică în văzduhul scânteios", continuând cu descrierea bolții înstelate, „Unde luna își aprinde farul tainic de lumină". Personificarea astrului nopții, metafora și epitetul dau tabloului măreț o notă de straniu, de mister. În strofa următoare, eul liric își face simțită prezența prin exclamațiile retorice de mare intensitate: „O! tablou măreț, fantastic!..." Este imaginat un decor de basm, „un nemărginit templu" în care „mii de stele argintii" ard „ca vecinice făclii". Imaginile vizuale, inversiunile și comparația plasticizează tabloul. Munții devin altare, copacii codrilor — tuburi de orgă pe care crivățul le pune în mișcare, „scoțând note-ngrozitoare". Strofa finală, prin enumerație și repetiție, readuce imaginea tabloului static, încremenit, care exercită o fascinație aparte asupra celui care îl contemplă (eul liric). „Totul e în neclintire, fără viață, fără glas;/Nici un zbor în atmosferă, pe zăpadă nici un pas". Versurile următoare aduc însă ideea de mișcare, de viață: „Dar ce văd?... în raza lunei o fantasmă se arată.../E un lup ce se alungă după prada-i spăimântată!" Interogația retorică subliniază și ea emoția eului liric, surprins de apariția „fantasmei".

Poezia, în ansamblu, perfect echilibrată din punct de vedere compozițional, ilustrează cu strălucire trăsăturile speciei căreia îi aparține — pastelul, emanând un sentiment de fascinație în fața măreției și a frumuseții peisajului hibernal.

Testul nr. 15

PARTEA I

- **Citește cu atenție textul următor și rezolvă cerințele:**

„— Iar ne-a inundat imbecilul ăsta de deasupra! se repezi cu o falcă în cer și cealaltă în pământ consoarta sa, de altminteri o femeie la locul ei, asupra lui Doruleț Pălădică.

— Ce spui?!... își manifestă acesta, cu jumătate de gură, indignarea, ridicând ochii din ziarul „Sportul" pe care îl citea cu multă atenție, tolănit pe sofaua din sufragerie.

— E insuportabil! Vrea să ne ducă la balamuc! Du-te la el!

— Și ce să fac la el?!... întrebă tot cu jumătate de gură, Doruleț Pălădică. Am mai fost de trei ori și... degeaba! El nu-i acasă, iar nevastă-sa zice că noi suntem de vină!

— Ce vină avem noi? Ce vină?!... Că doar apa nu curge în sus, să-mi inunde tavanul. Dacă ar fi de la noi, l-am inunda pe cel de dedesubt, nuuu... Du-te imediat și ia-l mai tare! Fii bărbat, nu cârpă!...

Anevoie, Doruleț Pălădică se hotărăște să fie bărbat! Își abandonează cu nesfârșit regret poziția confortabilă, intră în papuci și urcă la etajul superior. Timid sună la ușă. Nici un răspuns! Mai sună o dată, cu același rezultat și, împăcat cu situația, coboară iute la soția sa:

Scanned with OKEN Scanner

— Nu-i nimeni acasă! o informează el și dă să-și reia poziția.

— Ce faci? îl interpelează aceasta mustrător. Apucă-te și scrie-i o scrisoare. I-o pui în ușă, s-o găsească când o veni acasă. Îl dăm în judecată...

La gândul umblatului pe la Tribunal, lui Doruleț Pălădică i se înmoaie picioarele:

— Lasă că îl pândesc eu și, cum apare, cum i-o zic de la obraz!

— M-am lămurit! îl privește cu dispreț soția sa. Tot eu trebuie să le fac pe toate! Îi scriu eu! Să te duci să i-o pui în ușă. Imediat!...

Și cu mișcări energice, trasează câteca rânduri, taie, scrie din nou, rupe hârtia și definitivează, în final, un text, pe care i-l întinde soțului:

— Ia și o pioneză! Să n-o zboare curentul!

— I-o duc, i-o duc! geme din rărunchi Pălădică și pleacă pe ușă.

Urcând treptele, mai mult împotriva voinței sale, întârzie aruncându-și ochii pe misiva soției. Și se ia cu mâinile de păr!

„Domnule!", scrie aceasta, „am ajuns la capătul răbdărilor! Apartamentul nostru, pe care am dat o groază de bani, a ajuns într-un hal fără de hal, din cauza indolenței dumitale. La toate insistențele noastre în vederea reparării instalației, nu ai dat nici un semn că vei fi receptiv. De aceea, te somez pentru ultima dată, că, dacă în 24 de ore, nu iei măsurile necesare, ne întâlnim la Tribunal."

Și semnat: „D. Pălădică".

Uitându-se în toate părțile, „D. Pălădică" se scociorăște prin buzunare, găsește un capăt de creion, rupe textul conceput cu atâta nerv de soția sa, și, oftând din greu, izvodește altul, pe petecul de hârtie rămas:

„Mult stimate vecin,

Convins fiind că turbiionul preocupărilor cotidiene nu ți-a permis până la ora actuală să-ți îndrepți atenția și asupra micului nostru necaz provocat de minuscula fisură în instalația dumitale de alimentare cu apă, independent de voința noastră a tuturor, cerându-mi anticipat scuze pentru deranjul ce ți-l provoc fortuit, apelez încă o dată la noblețea sufletească ce-am întrevăzut-o încă din primul moment când ne-am intercalat cu șifonierele pe scară, pentru a-ți repartiza din răgazul dumitale, oferit de viața în continuă mișcare, o infimă părticică necesară remedierii acestui neajuns, care agravându-se, ar putea să ne transforme cohabitatul, într-un adevărat purgatoriu, pentru a nu folosi termenul „infern", drept pentru care îți mulțumesc din suflet și în numele nefericitei mele soții, căreia i-ai readuce astfel zâmbetul în suflet. Al dumitale plecat, Doruleț P." „P.S. Apartamentul de dedesubt."

Apăsând cu gesturi delicate pioneza, autorul acestor rânduri prinse în ușă hârtiuța, după care ..."

(Petru Idriceanu, *Orație pentru un talent defunct*)

A. Înțelegerea textului

1. Numește două moduri de expunere existente în fragmentul reprodus.
2. Precizează intriga din acest fragment.
3. Prezintă trăsăturile personajului Doruleț Pălădică, desprinse din sintagma „cu jumătate de gură", repetată în textul literar și din următorul fragment:

Scanned with OKEN Scanner

„Anevoie, Doruleț Pălădică se hotărăște să fie bărbat! Își abandonează cu nesfârșit regret poziția confortabilă... Timid sună la ușă... împăcat cu situația, coboară iute la soția sa..."

4. Stabilește procedeul prin care sunt înfățișate cele două personaje având în vedere comportamentul lor.

5. Exprimă-ți opinia, într-un text de trei rânduri, referitoare la stilul celor două scrisorele cuprinse în fragmentul reprodus.

B. Limba română

6. Rescrie, despărțite în silabe, un cuvânt bisilabic, unul trisilabic, unul alcătuit din patru silabe și unul din cinci.

7. Identifică două perechi de antonime și precizează valoarea morfologică.

8. Indică două sinonime pentru expresia *cu o falcă în cer și cealaltă în pământ* și două pentru cuvântul *fortuit.*

9. Precizează valoarea morfologică a cuvântului *cel* din enunțul *... l-am inunda pe cel de dedesubt* și alcătuiește un enunț cu altă valoare.

10. În secvența: — *Nu-i nimeni acasă! o informează el și dă să-și reia poziția. — Ce faci? îl interpelează aceasta mustrător. Apucă-te și scrie-i o scrisoare,* pronumele sunt:

a) trei personale, trei reflexive, unul negativ, unul demonstrativ;

b) unul demonstrativ, unul interogativ, unul reflexiv, cinci personale;

c) unul demonstrativ, unul negativ, două reflexive, patru personale, unul interogativ.

11. Indică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Mai* sună *o dată,* cu *același* rezultat și coboară *iute* la soția sa.

12. Formulează enunțuri în care cuvintele indicate la punctul 11 să aibă alte valori morfologice, pe care le vei preciza.

13. Indică funcția sintactică și valoarea morfologică a cuvintelor în cazul genitiv, din secvența: *Apartamentul nostru, pe care am dat o groază de bani, a ajuns într-un hal fără de hal, din cauza indolenței dumitale. La toate insistențele noastre în vederea reparării instalației, nu ai dat nici un semn că vei fi receptiv.*

14. Rescrie din text o subordonată subiectivă; precizează valoarea morfologică a termenului regent.

PARTEA A II-A

Te numești Ștefan/Ștefania Andreescu, locuiești în orașul Constanța, ești elev/ă la Liceul „Mircea cel Bătrân", în clasa a VIII-a și dorești să obții un abonament cu reducere pe liniile de transport în comun. Pentru aceasta, ai nevoie de o adeverință în care să se specifice că ești elev/ă al/a liceului menționat și că frecventezi, cu regularitate, cursurile școlare. Redactează, în acest sens, o cerere către directorul liceului. Data redactării cererii — 18 ianuarie 2005.

În realizarea cererii, vei avea în vedere:

– respectarea convențiilor acestui tip de text;

Scanned with OKEN Scanner

– folosirea unui conținut și a unui stil adecvat;
– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Rezumă în maximum douăzeci de rânduri subiectul baladei *Toma Alimoș*.
În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– identificarea secvențelor narative;
– prezentarea succintă a întâmplărilor esențiale în succesiunea logică a textului;
– identificarea personajelor și rolul lor în desfășurarea acțiunii;
– respectarea trăsăturilor specifice ale acestui tip de compunere.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus apar, ca moduri de expunere, narațiunea și dialogul.

2. Intriga din fragmentul dat o reprezintă relațiile de conviețuire la bloc; mai exact, refuzul unui vecin de a-și repara defecțiunea de la instalația de alimentare cu apă provoacă inundație în apartamentul de dedesubt și de aici conflictul dintre vecini.

3. Din sintagma și din fragmentul indicat se desprind următoarele trăsături ale personajului Doruleț Pălădică: el este timid, o fire pașnică, dornic să trăiască în relații de bună înțelegere, repede acceptând situația de fapt și neavând curajul unei confruntări energice cu vecinul, așa cum îi pretinde soția. Adept al conviețuirii pașnice, nu are curajul să-l înfrunte pe vecinul care le provoacă neplăceri și pagube.

4. Cele două personaje, Doruleț Pălădică și soția sa, sunt prezentate prin procedeul antitezei.

5. Scrisoarea soției are un stil energic, cu pretenții ultimative, de fapt îndreptățite, ceea ce dovedește un caracter voluntar.

Biletul compus de Doruleț este exagerat protocolar și evaziv ceea ce denotă un caracter slab, timorat.

B. 6. vi-nă — două silabe; ta-va-nul — trei silabe; in-for-mea-ză — patru silabe; in-ter-pe-lea-ză — cinci silabe.

7. deasupra, dedesubt (adverbe);
urcă, coboară (verbe).

8. *cu o falcă în cer și cealaltă în pământ* — nervoasă, iritată (cătrănită, oțărâtă, mânioasă); *fortuit* — întâmplător, neprevăzut, accidental.

9. cel — pronume demonstrativ (de depărtare) (în text).
Gândul *cel* bun a fost pus în aplicare. (articol demonstrativ adjectival).
Prin *cel* colț de țară n-am ajuns. (adjectiv pronominal demonstrativ, popular).

10. c.

Scanned with OKEN Scanner

11. *mai* — adverb; *o dată* — numeral adverbial (de repetiție); *același* — adjectiv pronominal demonstrativ de identitate; *iute* — adverb.

12. Ne-am revăzut în lunile februarie, *mai* și iunie. (substantiv).

Nu am fixat deocamdată nici *o dată* pentru teze. (substantiv).

Colegul meu de bancă a rămas *același*. (pronume demonstrativ de identitate).

Ne place cititul *iute* pe calculator. (adjectiv).

13. din cauza indolenței — complement circumstanțial de cauză, substantiv precedat de locuțiunea prepozițională *din cauza*.

dumitale — atribut pronominal genitival, pronume de politețe.

în vederea reparării — atribut substantival, substantiv precedat de locuțiune prepozițională *în vederea*.

instalației — atribut substantival genitival, substantiv.

14. *Tot eu*[1a]*/trebuie*[2]*/să le fac pe toate*[1b]*/*.

trebuie — verb predicativ impersonal

1 — P.S. subiectivă

2 — P.P.

PARTEA A II-A

Cerere

Domnule Director,

Subsemnatul, Andreescu Ștefan, elev în clasa a VIII-a la Liceul „Mircea cel Bătrân" din Constanța, vă rog să-mi eliberați o adeverință din care să rezulte că sunt elev la această școală.

Actul îmi este necesar la obținerea unui abonament cu reducere pentru transportul în comun.

Ștefan Andreescu

Constanța, 18 ianuarie 2005

Domnului Director al Liceului „Mircea cel Bătrân", Constanța

PARTEA A III-A

TOMA ALIMOŞ

Rezumatul

În mijlocul naturii, un haiduc din Țara de Jos, pe nume Toma Alimoș, având alături murgul, mănâncă și se cinstește, tânjind după compania semenilor săi.

„Prietenii" apropiați, murgul, armele și codrul, îi vestesc apropierea unei primejdii. Își face apariția năvalnică boierul Manea, stăpânul acelor locuri, care îi cere haiducului să i-l dea pe murgul său în contul pagubelor pe care i le-a pricinuit. Toma îl invită pe boier să-și potolească mânia, bând vin din plosca haiducească. Boierul se preface

Scanned with OKEN Scanner

că acceptă invitația, dar îl înjunghie pe haiduc și apoi fuge, zorindu-și calul pe care venise. Haiducul își roagă murgul să-l ajute în pedepsirea răufăcătorului. Ajungându-l din urmă pe boier, Toma îi retează capul. Simțindu-și sfârșitul aproape, haiducul își roagă murgul să-l îngroape în mijlocul naturii, iar apoi să plece în codru, la paltinii trăsniți, la tovarășii lui de haiducie. Îi mai cere calului său să-l slujească cu credință pe un anume haiduc, frățiorul său de vitejie.

După moartea haiducului, murgul acestuia îi îndeplinește întocmai dorințele: îi sapă groapa cu copita, îi așterne fân, îi pune câte o floare la cap și la picioare, le stropește cu lacrimi, iar apoi pleacă în codru la locul indicat de stăpânul său, haiducul Toma Alimoș.

Testul nr. 16

PARTEA I

- **Citește cu atenție textul următor și efectuează cerințele:**

„Sub flori de măr
Ce mi se scutur în păr
Se umple sufletul de soare;
Pe orice frunți suferitoare,
Oh! ningeți albe flori de măr.

Sub liliac
Sunt paseri dulci ce nu mai tac,
Concert de voci mângâietoare:
Sărmani cu inimi gemătoare,
Uitați, dormiți sub liliac.

Pe sub cais
Din aripi bate albul vis
De-o inocență răpitoare:
Amanți cu inimi arzătoare,
E fericirea sub cais.

Sub nucul lat
Te afli însă izolat
Și-n umbra lui îmbătătoare
Trecutul naște ca o floare:
Ah! de-aș muri sub nucul lat."

(Al. Macedonski, *Primăvara*)

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie o structură care conține o imagine cromatică a florilor.
2. Prezintă, într-un text de cinci rânduri, efectul naturii asupra eului liric.
3. Transcrie două structuri în care să existe câte un epitet.
4. Stabilește măsura și rima primelor patru versuri ale poeziei.
5. Explică, prin două argumente convingătoare, încadrarea poeziei în genul liric.

B. Limba română

6. Rescrie, despărțite în silabe, primele două cuvinte care conțin hiaturi.
7. Precizează sensul, propriu și figurat, al cuvântului *răpitoare* în text și formulează un enunț cu celălalt sens.

Scanned with OKEN Scanner

8. Scrie un enunț în care substantivul *păr* să aibă alt sens decât în text.

9. Alcătuiește familia lexicală a cuvântului *izolat* și precizează valoarea morfologică a fiecărui derivat (cel puțin patru derivate) .

10. Transcrie patru cuvinte, părți diferite de vorbire, alcătuite din două litere.

11. Precizează felul și cazul adjectivului pronominal din text.

12. Indică felul subiectului (inclus, subînțeles, exprimat) din propozițiile strofei finale.

13. Primele două substantive precedate de prepoziția *de* îndeplinesc, în ordine, funcțiile sintactice:

a) atribut, complement indirect;

b) atribut, complement de agent;

c) atribut, complement circumstanțial de cauză.

14. Precizează felul primei subordonate din text și funcția sintactică a elementului de relație.

PARTEA A II-A

Te numești Marius/Maria Dutescu, locuiești în Oradea și ești elev/ă în clasa a VIII-a la Liceul „Petru Maior" din localitate. Cercul de creație literară din școală, pe care-l frecventezi, organizează o întâlnire cu poetul Sabin Maior-Andreescu, în ziua de 21 mai 2005, ora 10, în sala de festivități a liceului. Dorești să participe la această întâlnire și d-l Nicolae Petrașcu, fostul tău profesor de limba română, acum pensionar, cel care ți-a descoperit înclinațiile literare. Trimite-i o *invitație* la acest moment festiv. Data redactării invitației — 15 mai 2005.

În realizarea textului, vei avea în vedere:

– respectarea structurii și a convențiilor specifice acestui tip de text funcțional;

– folosirea unui stil și a unui conținut adecvate situației imaginate;

– respectarea normelor de ortografie, de punctuație și de exprimare corectă.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, un personaj feminin dintr-o comedie studiată.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 13.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Structură care conține o imagine cromatică:

„Oh! ningeți albe flori de măr".

sau

„liliac".

Scanned with OKEN Scanner

2. „Ninsoarea " florilor albe de măr aduce bucurie eului liric aflat în suferință. Concertul păsărelelor, parfumul și cromatica liliacului reprezintă balsam pentru „inimi gemătoare". Eul liric îndeamnă la contopirea cu natura alinătoare: „E fericirea sub cais". „Sub nucul lat" și moartea este blândă.

3. Epitete apar în următoarele structuri:
„sunt paseri dulci", „voci mângâietoare";
sau „inimi *gemătoare*"; sintagma este metaforă
„inocență răpitoare"
sau „umbră îmbătătoare".

4. Primul vers are o măsură de patru silabe; al doilea vers are șapte silabe, iar versul al treilea și al patrulea au nouă silabe. În aceste versuri rima este împerecheată.

5. Poezia aparține genului liric prin prezența eului liric care-și dezvăluie sentimentele; de asemenea, are un stil poetic bogat în epitete, metafore, comparații. Textul literar este scris în versuri.

B. 6. li-l*i*-ac; ca-*i*s.

7. *răpitoare* — sens figurat (în text). Uliul este o pasăre *răpitoare.* — sens propriu.

8. Acest *păr* a rodit prima dată anul trecut.

9. *izolat* — (a) izola (verb), izolare (substantiv), izolație (substantiv), izolator (substantiv, adjectiv), (a) reizola (verb).

10. *de* — prepoziție; *ce* — pronume relativ; *oh* — interjecție; *și* — conjuncție.

11. pe *orice* frunți — adjectiv pronominal nehotărât, acuzativ.

12. te afli — inclus (tu); *trecutul* naște — exprimat; de-aș muri — inclus (eu).

13. a.

14. *... ce mi se scutur în păr* — atributivă; *ce* — subiect.

PARTEA A II-A

Invitație

Domnule Profesor,

Cercul de creație literară al Liceului „Petru Maior", din care fac parte, organizează o întâlnire festivă cu poetul Sabin Maior-Andreescu.

M-aș bucura mult dacă ați fi și Dumneavoastră alături de noi la acest eveniment, care va avea loc în sala de festivități a liceului, în ziua de 21 mai 2005, la ora 10.

Cu deosebit respect,
Duțescu Maria

Oradea, 15 mai 2005

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

O SCRISOARE PIERDUTĂ

de I.L. Caragiale

Caracterizarea Zoei Trahanache

Zoe, „coana Joița", unul dintre personajele principale ale comediei de moravuri, este prezentă în desfășurarea întregii acțiuni. Este cea care conduce, direct sau din umbră, treburile județului. Este caracterizată atât direct, în indicațiile scenice și regizorale, ca și de alte personaje, cât mai ales indirect, trăsăturile sale morale desprinzându-se din frământările, vorbele, reacțiile acesteia.

Zoe este soția lui Zaharia Trahanache, unul dintre „stâlpii" puterii locale și amanta lui Tipătescu, prefectul județului. Este o femeie voluntară, impunându-și deciziile atât asupra soțului, cât și asupra prefectului, speculând sentimentele de dragoste ale ambilor. Rolul important al acesteia este subliniat și de Farfuridi, în replica: „Adică partidul nostru: madam Trahanache, dumneata (adică Tipătescu), nenea Zaharia, noi și ai noștri...". Când Farfuridi și Brânzovenescu îi bănuiesc de trădarea intereselor partidului pe Zoe și Tipătescu, Trahanache îi apără cu indignare (comic de situație și de caracter): „Ai puțintică răbdare... zic: pentru mine să vie cineva să bănuiască pe Joița, ori pe amicul Fănică, tot una e... De opt ani trăim, împreună ca frații..." Autoritară și dârză, trece peste ordinul lui Fănică și-l trimite pe Pristanda să-l elibereze pe Cațavencu: „...și să nu vii fără Cațavencu. Poartă-te bine cu el. Ia o birjă și vino într-o clipă", dovedind oportunism, ca și celelalte personaje ale comediei. Lucidă, decisă, e hotărâtă să-l sprijine pe Cațavencu, contra voinței lui Tipătescu. Uzează de toate „armele" în urmărirea interesului, trecând de la o stare la alta, pentru a fi convingătoare și a-și impune voința: întâi se roagă de Fănică s-o scape de rușine (dar îi respinge propunerea de a fugi împreună), se tânguiește, apoi amenință, plânge, adoptând un ton ultimativ: „Fănică, dacă mă iubești..., scapă-mă, scapă-mă de rușine!... lasă-mă în nenorocire... să mor în rușine... Omoară-mă pe mine care te-am iubit, care am jertfit totul pentru tine... M-ai adus la moarte — pentru că (hotărâtă) mă omor înainte de izbucnirea scandalului, astăzi, acum, aici! (plânge)... ori mă iubești și eu trăiesc, ... ori nu, și atunci mor... dar nu voi să mor până nu voi fi luptat cu toate împrejurările și am să lupt! cu tine am să lupt din toate puterile, cu tine..." În cele din urmă, Tipătescu cedează și acceptă să-l susțină pe Cațavencu. Aceeași dârzenie și îndârjire manifestă când apare candidatul impus de la centru: „A! nu se poate! Vom lupta contra oricui... vom lupta contra guvernului!" După ce Cațavencu pierde „arma șantajului", Zoe îl umilește, îl dojenește și-l pune să conducă manifestația în cinstea noului ales. Fericită că reputația nu-i mai este amenințată, având scrisoarea în mână, îl iartă pe Cațavencu, ba chiar îl încurajează: „Puțin îmi pasă dacă ai vrut să-mi faci rău și n-ai putut... eu am să fiu tot bună ca și până acum... Du-te și ia loc în capul mesei: fii zelos, asta nu-i cea din urmă Cameră!"

În final, contemplă fericită, alături de Tipătescu, manifestația populară organizată în cinstea lui Dandanache. „În sănătatea coanii Joițichii — închină însă cetățeanul turmentat — că e damă bună!"

Scanned with OKEN Scanner

Caracterizată direct, în indicațiile scenice și de alte personaje, dar mai ales indirect, prin gesturi, reacții, atitudini ori limbaj, Zoe rămâne un memorabil personaj al dramaturgiei noastre, privit cu îngăduință de autor și simpatizat de publicul spectator.

Testul nr. 17

PARTEA I

- **Citește textul următor și efectuează cerințele:**

„Un ceas măcar să retrăiesc farmecul de odinioară, o singură clipă!...

Râpele, stâncile, copacii, chiar soarele, care-mi dogorea cumplit obrajii, mi se păreau mai frumoase ca aiurea. Mă miram cum puteau sta nepăsători ceilalți oameni, și-i compătimeam. Buzele mele șopteau mereu „uite, uite", dar atât de domol, că numai sufletul meu auzea glasul. Îmi dădeam seama că înflăcărarea mea ar putea părea ridicolă celor ce și-au încuiat în geamantane inimile, precum de râs mi s-ar fi părut și mie acum câteva zile omul care ar alerga să găsească fericirea trecută într-un sat pierdut pe Valea Someșului.

Cu cât mă apropiam de Vărarea, cu atât emoția mă copleșea mai mult. Silit să-mi stăpânesc izbucnirile, mă închideam tot mai bine în coaja sufletului meu, ca într-un cuib cald și ferit de primejdiile nimicirii. Pe când trenul suia greu printre coastele sălbatece, gândul meu cobora lin în lumea amintirii. Mă simțeam din ce în ce mai mititel și mai mulțumit. Vremea și locurile se îmbinau într-o ceață trandafirie, în care oamenii și lucrurile apar și dispar ca niște arătări din basme sau ca niște crâmpeie de visuri...

Uite Vărarea... Din vârful Măgurii, soarele o privește ca un ochi de foc, ocrotitor. Lumina aurie o mângâie și o leagănă... Șoseaua o taie în două, nesfârșită, iar Someșul o spală ca pe un copil răsfățat... Și totuși, cât e de mare! Nici cu închipuirea n-o poți cuprinde. Dincolo de apă, doar să ieși din sat, și îndată pășești în împărăția zmeilor... De câte ori ne avântăm până-n capul satului din jos, prin țigănime, mama ne așteaptă cu nuiaua... Mai bine să ne jucăm în fața casei noastre, în șanț, să nu ne calce căruțele... Dumitru Roșca, Constantin Partenie! Stați! Mihoc, du-te cheamă pe Iulian și pe Vichenție și pe Octavian!... Emil, tu rămâi cu fetele, că ești copil mic... Acu haideți s-o tulim la Someș, să ne scăldăm, dar să nu ne vadă tata, că-i vai și-amar!..."

(Liviu Rebreanu, *Cuibul visurilor*)

A. Înțelegerea textului

1. Numește modurile de expunere existente în fragmentul reprodus.
2. Identifică naratorul din textul literar dat.
3. Explică enunțul „și-au încuiat în geamantane inimile".

Scanned with OKEN Scanner

4. Prezintă, într-un text de maximum zece rânduri, locul și timpul acțiunii din fragmentul reprodus.

5. Explică semnificația titlului pe baza textului dat.

B. Limba română

6. Subliniază silaba accentuată din cuvintele: *râpele, copacii, aiurea, mângâie.*

7. Precizează cuvântul de bază din derivatul *închipuire*(a) și adaugă alte patru cuvinte care să compună familia lexicală.

8. Indică valoarea morfologică a cuvântului *și* în primele patru situații ale apariției în text.

9. Identifică patru locuțiuni diferite și precizează-le felul (valoarea morfologică).

10. Precizează valoarea morfologică a secvențelor subliniate: ...de râs mi *s-ar* fi părut...; ...să nu ne vadă tata, *că-i* vai ș-amar.

11. Rescrie patru propoziții cu predicat exprimat prin diferite părți de vorbire, pe care le vei preciza.

12. Găsește două propoziții care să conțină părți multiple de propoziție, diferite.

13. Primele trei subordonate, introduse prin conjuncția *că* sunt, în ordine:

a) circumstanțială consecutivă, circumstanțială de mod, circumstanțială de cauză;

b) circumstanțială consecutivă, completivă indirectă, circumstanțială de cauză;

c) circumstanțială de mod, completivă directă, completivă indirectă.

14. Alcătuiește enunțuri în care aceeași conjuncție, *că,* să introducă alte două subordonate, diferite de cele din text.

PARTEA A II-A

Te numești Adrian/Adriana Dinescu, ești elev/ă la un liceu cu profil sportiv din Baia-Mare și ai primit din partea bunicilor tăi un echipament deosebit de ziua ta. Redactează o *scrisoare de mulțumire* pentru cadoul primit, bunicilor tăi din orașul Salonta. Data redactării scrisorii, 7 februarie 2005, iar bunicii locuiesc pe Str. Matei Corvinul, nr. 3.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele și recomandările formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–doua pagini în care să caracterizezi un personaj dintr-o schiță studiată.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

– precizarea și exemplificarea a două mijloace de caracterizare, existente în schița aleasă;

– numirea a patru trăsături ale personajului ales;

– ilustrarea trăsăturilor menționate, prin referirea la situații semnificative din schiță;

– precizarea relațiilor dintre personajul ales și alte personaje din schiță.

Scanned with OKEN Scanner

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus apar narațiunea și descrierea.

2. În textul literar dat naratorul este vocea autorului, personaj implicat în acțiune, de aceea se folosește persoana I.

3. Enunțul „și-au încuiat în geamantane inimile" conține o metaforă prin care personajul narator pune în evidență indiferența celorlalți călători la frumusețea locurilor care pentru el au o mare încărcătură emoțională.

4. În fragmentul reprodus se îmbină prezentul narativ cu trecutul, timpul amintirii care evocă personajului narator vremea copilăriei fericite. Cu cât trenul îl duce mai aproape de satul copilăriei, Vărarea de pe Valea Someșului, cu atât îl copleșește emoția. Locurile și acum i se par pline de încântare. Apropierea de sat îl face să coboare tot mai adânc în lumea amintirii. Naratorul găsește în sufletul său „cuibul cald și ferit de primejdiile nimicirii". Ca într-o ceață trandafirie îi apar locuri și oameni, chipul mamei, frații, tovarășii de joacă. Toate acestea sunt crâmpeie de visuri, venite dintr-o lume ca de basm.

5. Titlul evocării este o metaforă prin care personajul narativ sugerează lumea copilăriei ca pe un loc al ocrotirii, sensul cuvântului „cuib" și ca pe un timp al fericirii depline, al visurilor frumoase.

B. 6. *râ*pele, co*pa*cii, a*iu*rea, *mân*gâie.

7. *chip;* chipeș, chipos, (a-și) închipui, neînchipuit, închipuit.

8. a) Mă miram *și*-i compătimeam — conjuncție coordonatoare; b) ...celor ce *și*-au încuiat în geamantane — pronume reflexiv; c) ...mi s-ar fi părut *și* mie... — adverb; d) ...ca într-un cuib cald *și* ferit de ... — conjuncție coordonatoare.

9. a) *din ce în ce* — locuțiune adverbială; b) *dincolo de* — locuțiune prepozițională; c) *de câte ori* — locuțiune conjuncțională; d) *s-o tulim* — locuțiune verbală.

10. ... de râs mi *s-ar* fi părut: *s* — pronume reflexiv, *ar* — verb auxiliar; ... să nu ne vadă tata, *că-i* vai și-amar: *că* — conjuncție subordonatoare, *i* — verb.

11. *Mai bine să ne jucăm în fața casei noastre, în șanț...*: *mai bine* — adverb predicativ; *să ne jucăm* — verb predicativ. *Acu haideți s-o tulim la Someș: haideți* — interjecție predicativă; *s-o tulim* — locuțiune verbală predicativă.

12. *Vremea și locurile* se îmbinau într-o ceață trandafirie — subiect. Oamenii și lucrurile apar... *ca niște arătări* din basme *sau ca niște crâmpeie* de visuri — complement circumstanțial de mod.

13. b (circumstanțială consecutivă, completivă indirectă, circumstanțială de cauză).

14. Teama tuturor era *că nu vor ajunge la timp* — predicativă. Se știe *că probele de concurs vor fi dificile* — subiectivă (în text: consecutivă, completivă indirectă, circumstanțială de cauză).

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Scrisoare

Baia-Mare, 7 februarie 2005

Dragi bunici,

Am primit cu mare bucurie cadoul deosebit și cu totul neașteptat pe care mi l-ați trimis de ziua mea și pentru care vă mulțumesc mult.

A fost o aniversare deosebită, am avut mulți invitați, prieteni și colegi de clasă, de la care am primit multe cadouri frumoase, utile și variate. Ne-am distrat de minune, părinții s-au dovedit excelente gazde, au făcut tot ce le-a stat în putință ca noi să ne simțim bine. Deși apartamentul a devenit, pentru o seară, neîncăpător, ne-am simțit toți excelent (poate mai puțin vecinii...). Cred că v-ați fi molipsit și voi de buna noastră dispoziție și ați fi întinerit cu vreo zece ani, pe puțin, dacă ați fi fost cu noi. Ar fi avut și mama un ajutor la pregătirea impresionantelor cantități de sandvișuri, fursecuri, prăjituri ș.a.

Închei, mulțumindu-vă încă o dată pentru echipament, cu care, sunt sigur, mă voi remarca la următoarele antrenamente.

Sărut mâna,
Adrian

PARTEA A III-A

VIZITĂ...
de I.L. Caragiale

Caracterizarea personajului principal

În activitatea literară a lui Ion Luca Caragiale, schițele ocupă un loc important prin varietatea tematică și prin măiestria realizării artistice, fiind, așa cum s-a apreciat, „monumente" de creație literară.

Schițele *Vizită...* și *D-l Goe...* abordează tema educației în familiile burgheze.

În schița *Vizită...*, personajul principal este Ionel, în jurul lui centrându-se acțiunea. Autorul folosește caracterizarea directă, în portretul din expoziție, el este „un copilaș foarte drăguț de vreo opt anișori", „îmbrăcat ca maior de roșiori în uniformă de mare ținută", fiind ziua lui onomastică, în schița de portret realizată de mama sa, doamna Popescu, atunci când vorbește cu admirație despre tentația fiului ei de a fuma, „să-l vezi ce caraghios e cu țigara-n gură, să te prăpădești de râs... ca un om mare...", îi spuse ea autorului, personaj-narator sau în portretul făcut de narator în momentul în care copilului îi vine rău datorită fumatului, „văz pe maior, alb ca varul, cu ochii pierduți și cu drăgălașa lui figură strâmbată".

Principalele mijloace de caracterizare a personajului sunt cele de caracterizare indirectă, trăsăturile acestuia desprinzându-se din faptele, comportamentul, limbajul lui Ionel, ca și relațiile sale cu celelalte personaje.

Scanned with OKEN Scanner

În timp ce doamna Popescu îi explică musafirului preocuparea ei pentru educarea lui Ionel, acesta se comportă întocmai ca un copil lipsit de educație, neastâmpărat, nepoliticos și răsfățat. Aflat în bucătărie, o necăjește pe servitoare, fiind în pericol de a răsturna mașina, de a vărsa spirtul și de a se arde; venit în salon, pune sabia în teacă, salută milităreşte, dar alege dintre jucării o trâmbiță și o tobă, făcând un zgomot asurzitor, încât mama sa și musafirul nu mai pot discuta. Intervențiile doamnei Popescu, prea blândă și neconvingătoare, rămân fără efect. La apariția slujnicei în salon cu tava cu cafele și dulceață, maiorașul se repede, cu sabia scoasă, asupra „inamicului", dar o lovește la ochi pe mama sa, care încercase s-o apere pe servitoare. Pentru asemenea fapte, „pedeapsa" este nepotrivită. Doamna Popescu îi cere copilului s-o sărute pentru ca ea să-l ierte și să n-o mai doară obrazul.

Șirul năzdrăvăniilor continuă: Ionel mănâncă prea multă dulceață, apoi dispare cu cheseaua; se va întoarce cu ea goală; cu gesturi de adult, ia o țigară din tabachera de pe măsuță și cere un foc, privit cu admirație de mamă, apoi ia mingea primită cadou și, jucându-se cu ea în salon, varsă cafeaua pe pantalonii musafirului. Admonestările mamei sunt fără efect.

Rezultatul educației greșite pe care a primit-o Ionel atinge punctul culminant în momentul în care copilului i se face rău datorită fumatului, leșină, iar mama este disperată. Când băiatul își revine, musafirul este acela care îi arată acestuia consecințele dăunătoare ale faptelor lui. Ajuns acasă, naratorul descoperă că Ionel vărsase dulceața în șoșonii săi. Încheierea aceasta a schiței accentuează valoarea educativă a operei. Totuși autorul privește cu anume simpatie, dar mai ales cu ironie personajul, ceea ce se desprinde din diminutivele „un copilaș foarte drăguț", „băiețelul", „drăgălașă", din repetarea substantivului „maior", din abundența termenilor militari, din pronumele de politețe „dumnealui" folosit de doamna Popescu, din limbajul protocolar cu care personajul narator i se adresează copilului ca și când acesta ar fi fost adult.

În comportamentul băiatului se îmbină gesturi și atitudini copilărești cu mimarea comportamentului adult.

Deși personajul are replici puține, limbajul lui Ionel este altă modalitate de caracterizare. El vorbește nepoliticos musafirului.

Doamna Popescu are o admirație nelimitată față de odrasla sa, îl scuipă să nu-l deoache, îl îndeamnă și pe oaspete să facă acest lucru, îl sărută chiar când n-o ascultă și o lovește cu sabia. Îi îngăduie să fumeze, dovedind necugetare, dar după consumarea incidentului rămâne „liniștită cu scumpul ei maior afară din orice stare alarmantă", ceea ce ne-ar face să bănuim că va continua același stil de educație (deznodământul schiței).

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 18

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

«— Eu te privesc de sus, furnică,
Și-mi pari atât de mică!
Te văd cum jos muncești
Din greu,
Ca să trăiești;
Când eu
Stau sus, stau sus ca Dumnezeu,
Pe frunza-naltului copac
Pe care trupu-mi se răsfață.
Stau sus: atâta numai fac
Ca să câștig comoda-mi viață!»

Furnica e de obicei
Cam prea modestă (treaba ei!);
Dar socoți că d-astă dată
Din cale-afară e prea lată
Ca să îi ție o omidă
O cuvântare-așa stupidă.
Și-i zise:
«— Bre, nu ți-e rușine?
Eu merg, nu mă târăsc ca tine!
Stai sus pe-o frunză cocoțată
Ce mâine va muri uscată,
Când toată seva-i vei fi supt;
Dar eu, d-aici de dedesubt,
Eu, mândră, fără s-arăt plânsu-mi,
Îți strig, omidă parvenită,
Că ești o parazită!
Când eu trăiesc prin mine însămi,
Tu îți furi hrana de la alți,
Și doar târându-te te-nalți.»

(George Ranetti,
Omida și furnica)

A. Înțelegerea textului

1. Alege răspunsul corect!
Poezia reprodusă aparține:
a) genului liric;
b) genului epic;
c) genului dramatic.

2. Încadrează poezia în specia literară corespunzătoare, menționând două argumente.

3. Transcrie o comparație și o personificare din poezia reprodusă.

4. Menționează câte o trăsătură a fiecărui personaj din poezie.

5. Stabilește măsura, ritmul și rima ultimelor versuri ale poeziei:
„Tu îți furi hrana de la alți,
Și doar târându-te te-nalți."

B. Limba română

6. Indică primele patru cuvinte, diferite ca părți de vorbire, monosilabice, care conțin diftongi.

Scanned with OKEN Scanner

7. Rescrie două secvențe care conțin cacofonii.

8. Găsește în text patru neologisme.

9. Selectează patru verbe la timpuri diferite, modul indicativ, și numește-le.

10. Precizează conjugarea, diateza și funcția sintactică a versului la modul gerunziu.

11. Formulează enunțuri în care verbe la gerunziu să îndeplinească patru funcții sintactice diferite, altele decât cea din text.

12. Rescrie din text două propoziții simple.

13. Indică funcția sintactică a pronumelui *mi* în primele două apariții în text.

14. În fragmentul: *Stai sus pe-o frunză cocoțată/Ce mâine va muri uscată,/Când toată seva-i vei fi supt;/Dar eu, d-aici de dedesubt,/Eu, mândră, fără s-arăt plânsu-mi/Îți strig, omidă parvenită,/Că ești o parazită!*, propozițiile subordonate sunt, în ordine:

a) atributivă, circumstanțială de mod, circumstanțială de cauză, completivă directă;

b) atributivă, circumstanțială de cauză, circumstanțială de mod, completivă indirectă;

c) atributivă, circumstanțială de timp, circumstanțială de mod, completivă directă.

PARTEA A II-A

Te numești Dan/Dana Crăciun și locuiești în Târgoviște. Redactează o scrisoare de felicitare verișoarei tale, Adelina, studentă în anul I la o facultate din A.S.E. – București, care a terminat prima ei sesiune de examene cu media 10. Adresa Adelinei Crăciun este Căminul 4, Aleea Trandafirilor Nr. 1, iar data redactării scrisorii este 15 februarie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de aproximativ 2 pagini, un personaj principal dintr-un roman studiat.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 1.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. b.

2. Poezia reprodusă este o fabulă pentru că prezintă dialogul dintre două personaje-animal, personificate, cărora li s-au atribuit trăsături umane, și cuprinde o morală.

3. Comparație: „nu mă târăsc *ca tine!*", iar personificare: „omidă parvenită" sau „Eu, mândră, fără s-arăt plânsu-mi,/Îți strig..."

Scanned with OKEN Scanner

4. Omida se caracterizează prin mândrie specifică unui parvenit, în timp ce mândria furnicii este demnitatea omului cinstit, muncitor.

5. În ultimele două versuri măsura este de opt silabe, ritmul este iambic și rima împerecheată.

B. 6. *eu*, gr*eu*, st*au*, pr*ea* (eu — pronume personal; din greu — locuțiune adverbială; stau — verb; prea — adverb).

7. de-aici *de de*subt; târându-*te te*-nalți.

8. comodă, modestă, parvenită, stupidă.

9. *văd* — prezent; *zise* — perfectul simplu; *va muri* — viitor (I); *vei fi supt* — viitorul anterior (al II-lea).

10. Și doar *târându-te* te-nalți. — conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, funcția de complement circumstanțial de mod.

11. Am rămas *privind* vaporul care se îndepărta de chei. — nume predicativ. Toți admirau avioanele *zburând* la mică înălțime. — atribut verbal. *Intrând* în apartament, am auzit telefonul — complement circumstanțial de timp. *Depășind* greutatea corporală admisă, boxerul a fost descalificat. — complement circumstanțial de cauză.

12. Dar socoti. Eu merg.

13. Și-*mi* pari atât de mică. — complement indirect.

Pe care trupu-mi se răsfață. — atribut pronominal (dativ posesiv).

14. c (Ce mâine va muri uscată — atributivă; Când toată seva-i vei fi supt — circumstanțial de timp; ... fără s-arăt plânsu-mi — circumstanțial de mod; că ești o parazită — completivă directă).

PARTEA A II-A

Scrisoare

Târgoviște, 15 februarie 2005

Draga mea verișoară, Adelina,

Am aflat cu bucurie de rezultatele grozave cu care ai încheiat prima ta sesiune de examene, ca studentă.

Să-ți spun drept, mă așteptam să iei note mari, dar nu chiar numai 10, mai ales că în scrisorile pe care le-am primit de la tine îmi vorbeai mai mult de modul în care îți petreceai timpul în afara orelor de cursuri și seminarii. Se vede însă că ai rămas la fel de serioasă și de conștiicioasă, cum erai în liceu și nu degeaba mama te laudă și nu scapă ocazia să mi te dea ca exemplu.

Îmi pare rău că nu ne-am putut întâlni în vacanță, mi-ai fi spus mai multe despre sesiunea de examene, la ce materii ai dat, cum sunt profesorii și asistenții la facultate. În mod sigur voi da și eu examen la una dintre facultățile A.S.E.-ului, undeva unde vor fi mai multe locuri (și mai puțini candidați!!).

Până atunci, mă bucur pentru performanța ta și te felicit.

Te îmbrățișez cu drag,
Dana

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

BALTAGUL

de Mihail Sadoveanu

Caracterizarea Vitoriei Lipan

Opera literară *Baltagul* de M. Sadoveanu are structura unui roman pastoral, cu implicații sociale, erotice și psihologice. Acțiunea este densă și dinamică, urmărind drumul Vitoriei Lipan, țărancă din Măgura Tarcăului, de la instaurarea treptată și dramatică a convingerii că soțul ei, Nechifor, a fost ucis, la expediția pe urmele lui, încheiată cu aflarea adevărului și pedepsirea vinovaților de crimă, Calistrat Bogza și Ilie Cuțui.

Vitoria este, așadar, personajul principal al romanului, exponent al unei colectivități arhaice. Ea este întruchiparea umană a tot ceea ce înseamnă profunzime, echilibru, inteligență, înțelepciune și etică sănătoasă. Este un personaj complex, caracterizat direct, dar și indirect, prin acțiunile sale, limbaj, gânduri. Portretul fizic subliniază, prin caracterizare directă, o frumusețe aparte, un „etern" farmec feminin: „Ochii ei căprii în care parcă se răsfrângea lumina castanie a părului, erau duși departe"... „Nu mai era tânără, dar avea o frumusețe neobișnuită în privire. Ochii ei pluteau ca-ntr-o ușoară ceață în dosul genelor lungi și răsfrânte în cârligașe". Tot direct este caracterizată de Gheorghiță, fascinat de priceperea ei de a citi în sufletul oamenilor: „Mama asta trebuie să fie fărmăcătoare: cunoaște gândul omului... Dacă-i într-adevăr vrăjitoare, apoi eu mănânc și ea prinde putere", și de negustorul David, care laudă inteligența Vitoriei, abilitatea de a negocia și de a obține prețul dorit, voința pe care știe să și-o impună și nu în ultimul rând, frumusețea și farmecul neobișnuit (mărturisind chiar că „... într-o săptămână aș face o nuntă"). Pentru călătorul care-i adresează vorbe indecente, Vitoria, prin riposta ei, este o apariție ciudată: „Femeia asta trebuie să fie de pe altă lume; cele de pe la noi (ținutul Dornelor) sunt mai prietenoase: taie cu vorba, nu cu baltagul". Accentul cade însă pe caracterizarea indirectă.

Pe parcursul derulării evenimentelor, Vitoria apare în ipostază de mamă, de soție și de femeie care, prin intuiție și inteligență, prin respectul față de datină, știe să se adapteze diverselor situații, să-și atingă țelul propus. Ca mamă, este preocupată de educarea copiilor în respectul pentru tradiții, datină, pentru muncă. Pe Minodora o dojenește cu vorbe grele pentru apelativul „domnișoară" din scrisoarea lui Ghiță C. Topor, ca și pentru tendința ei de emancipare: „... Îți arăt eu coc, valț și bluză, ardă-te para focului... Nici eu, nici bunică-ta, nici bunică-mea n-am știut de acestea și-n legea noastră trebuie să trăiești și tu". Față de Gheorghiță însă, manifestă o dragoste și o înțelegere aparte, ocrotindu-l „de câte ori în ochii lui Lipan erau nouri de vreme rea". Caută să-l formeze, să-i sădească încredere în sine, pregătindu-l pentru a prelua rosturile gospodăriei aflate până atunci în grija lui Nechifor.

Monologul interior relevă tenacitatea Vitoriei: „Totuși va găsi un mijloc pentru ca mintea ei să ajute și brațul lui să lucreze". Ca soție, Vitoria se definește prin dragoste statornică, fidelitate absolută, dar și o doză de gelozie nedisimulată. Convingerea că

Scanned with OKEN Scanner

Nechifor nu mai este în viață îi frânge inima. Pentru ea „Timpul stătu... Sărbătorile și petrecerile solstițiului de iarnă i-au fost pentru întâia oară străine și depărtate... Ea însă se socotea moartă, ca și omul ei care nu era lângă dânsa. Abia acum înțelegea că dragostea ei se păstrase ca-n tinerețe". Dragostea pentru Lipan îi călăuzește toate acțiunile. Ea se transformă în datoria de a împlini rânduiala mortului cu înmormântarea după ritualul creștin din veac și cu praznicele la anumite intervale: „N-am să am hodină cum n-are pârâul Tarcăului, pân' ce l-oi găsi pe Lipan". Credincioasă, Vitoria se supune unui ritual de purificare, postind douăsprezece vineri, înaintea plecării pe urmele lui Nechifor. Între timp merge, însoțită de Gheorghiță, la mănăstirea Bistrița, unde se închină la icoana Sfintei Ana, de la care primește „sfat", și de la părintele Visarion. Acasă, caută sprijin la părintele Daniil, iar, superstițioasă, trece și pe la baba Maranda. Crede în visul rău prevestitor „care a împuns-o în inimă ș-a tulburat-o și mai mult. Se făcea că vede pe Nechifor Lipan călare, cu spatele întors către ea, trecând spre asfințit o revărsare de ape". Cocoșul cel mare „întors cu pliscul spre poartă", dând „semn de plecare", îi întărește convingerea că Nechifor este mort.

Adevăratele calități morale ale eroinei se relevă pe parcursul reconstituirii drumului lui Nechifor și, mai ales, la praznicul de după înmormântarea acestuia. Pregătirile pentru plecare le face cu calm și minuțiozitate, neuitând nici un amănunt, pentru a lăsa totul în bună rânduială. Grijulie, o duce pe Minodora la mănăstirea Văraticului, pentru perioada cât va dura căutarea lui Nechifor, iar treburile gospodăriei i le lasă lui Mitrea. Cu perseverență, tenacitate, stăpânire de sine, ea știe când și cum să pună întrebări, unde să insiste, găsind urma trecerii lui Nechifor, din crâșmă-n crâșmă, prin diverse localități, ghidându-se și după semnele vremii. Se adaptează situațiilor de moment, participând la o cumetrie și o nuntă întâlnite în drum, arătând „veselă față și limbă ascuțită, deși s-ar fi cuvenit să fie scârbită..." Aceeași diplomație și reale calități de detectiv, intuiție psihologică dovedește Vitoria în descoperirea osemintelor lui Lipan, iar la praznic, prin insinuări, energie și curaj, prezență de spirit și o uimitoare stăpânire de sine îl face pe Bogza să-și piardă cumpătul și să se autodenunțe, recunoscându-și crima, cu complicitatea lui Cuțui. Odată împlinite căutarea și aflarea adevărului, pedepsirea vinovaților de crimă, Vitoria redevine activă, reintră în viața care își urmează cursul, planificând, conform datinei, termenele viitoarelor parastase și opunându-se, fermă în hotărâre, căsătoriei Minodorei cu „feciorul acela nalt și cu nasul mare al dăscăliței lui Topor".

Caracterizată direct, de narator, ca și de alte personaje, dar mai ales indirect, prin gânduri (monolog interior), vorbe și mai ales prin acțiune, fapte, reacții și prin nume (eroina fiind evident o învingătoare, o victorioasă), Vitoria Lipan se înscrie în galeria celor mai izbutite personaje literare feminine din literatura noastră, atât sub aspectul fizic, cât și sub cel moral.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Natură, al plăcerii altar și-al suferinții,
Mă-ncânți când frumusețea curată mă înveți
Și mă-ncântați, țâșnite din arcurile minții,
Ideilor, în grindini de săgeți.

E poezie-n dura sforțare omenească:
Efortul unor brațe crispate de oțel,
Efortul unui suflet luptând să-și stăpânească
O patimă mai mare decât el.

Dar eu cunosc puterea ce, peste toate-aceste,
Cuprinde-nrt-însa duhul adâncilor mișcări,
Ca soarele, deasupra zăpezii de pe creste,
Ca vântu-n pânza navelor pe mări.

Săgețile gândirii ce-nvălmășite-aleargă
Le-adună și în taine le-mplântă, drept șuvoi,
Ca învelișul aspru al tainelor să-l spargă
Și să răsară adevăruri noi.

Iar omului, această putere colosală
I-a îndreptat efortul pe rodnicele căi —
Să zămislească noua natură, amicală,
Din fier și piatră, gânduri și văpăi.

Priviți natura nouă: vulcanii din furnale
Erup și își încheagă în forme roșul miez!
Priviți, din mohorâte, acvatice cvartale
Cresc delicate lanuri de orez!

Vibrând pe stâlpi de fontă nevroticele fire
Duc zărilor desfrâul de ape, preschimbat;
Și-n locurile unde era nemărginire
Orașul crește-n rocă îmbrăcat.

Vezi, suflete, cu toate acestea, îți rămâne
Plăcerea încleștării cu-al patimilor vânt;
Poți fi chiar trist, ori vesel tu poți privi spre mine
Între-nstelări aduse pe pământ.

(Nicolae Labiș, *Imn*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Menționează două trăsături ale poeziei care să justifice titlul.
2. Transcrie două metafore și două comparații din textul literar.
3. Selectează un fragment de cel puțin patru versuri care să indice prezența eului liric.
4. Stabilește măsura și rima versurilor transcrise la cerința 3.
5. Explică sintagma „săgețile gândirii" din poezia reprodusă.

B. Înțelegerea textului

6. Rescrie, despărțite în silabe, cuvintele: *preschimbat, deasupra, grindini, desfrâul.*
7. Identifică două perechi de antonime și precizează-le valoarea morfologică.
8. Scrie câte un sinonim și un antonim pentru cuvintele: *rodnic, amical.*
9. Formulează două enunțuri în care cuvântul *fire* să aibă sensuri diferite de cel din text.
10. Indică altă formă de plural a substantivului *arc,* diferită de cea din text (arcuri) și introdu-o într-un enunț.
11. Substantivele din versurile: *Vibrând pe stâlpi de fontă nevroticele fire/Duc zărilor desfrâul de ape, preschimbat..* sunt:
a) unul în dativ, trei în acuzativ, două în nominativ;
b) unul în dativ, patru în acuzativ, unul în nominativ;
c) două în dativ, două în acuzativ, două în nominativ.
12. În versurile date la punctul 11, substantivele îndeplinesc funcțiile sintactice de:
a) atribut, complement direct, complement circumstanțial de mod, subiect;
b) complement circumstanțial de loc, complement indirect, complement de agent, subiect, atribut;
c) subiect, complement circumstanțial de loc, complement direct, atribut, complement indirect.
13. Precizează funcția sintactică și cazul substantivelor din versurile: *Vezi, suflete, cu toate acestea, îți rămâne/Plăcerea încleștării cu-al patimilor vânt.*
14. Selectează două subordonate atributive împreună cu termenii regenți, introduse prin elemente de relație (joncționale) diferite.

PARTEA A II-A

Redactează o compunere narativă de zece-cincisprezece rânduri cu titlul „Excursie în Delta Dunării".

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– respectarea structurii compunerii (introducere, cuprins, încheiere);
– adecvarea conținutului și a stilului la tipul de compunere și la titlu;
– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

Rezumă, într-o compunere de 15-20 de rânduri, subiectul schiței *D-l Goe...* de I.L. Caragiale.

În realizarea acestei compuneri, vei avea în vedere:
- identificarea secvențelor narative;
- prezentarea succintă a întâmplărilor esențiale în succesiunea logică a textului;
- identificarea personajelor și rolul lor în desfășurarea acțiunii;
- respectarea trăsăturilor specifice ale acestui tip de compunere.

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. Titlul poeziei *Imn* este justificat de prezența eului liric care exprimă direct admirația nețărmurită față de elanul creator al omului, făuritor de lumi noi.

Altă trăsătură este limbajul retoric cu numeroase figuri de stil, verbe la imperativ, substantive în cazul vocativ și construcții exclamative.

2. Metaforele sunt: „altar al plăcerii", „arcurile minții" sau „brațe crispate de oțel", „duhul adâncilor mișcări", „săgețile gândirii", „grindini de săgeți" etc.

Comparații sunt: „ca soarele", „ca vântu-n pânza...".

3. Fragment care indică prezența eului liric:

„Natură, al plăcerii altar și-al suferinții,
Mă-ncânți când frumusețea curată mă înveți
Și mă-ncântați, țâșnite din arcurile minții,
Ideilor, în grindini de săgeți."

sau

„Vezi, suflete, cu toate acestea, îți rămâne
Plăcerea încleștării cu-al patimilor vânt;
Poți fi chiar trist, ori vesel tu poți privi spre mine
Între-nstelări aduse pe pământ."

4. În fragmentul transcris măsura este de paisprezece silabe în versul întâi și al treilea, de treisprezece silabe în versul al doilea, iar în versul al patrulea de zece silabe. Rima este încrucișată.

5. Sintagma „săgețile gândirii" este o metaforă prin care eul liric exprimă cutezanța și măreția minții omenești, capabilă să pătrundă tainele și să zămislească o nouă natură, „amicală/Din fier și piatră, gânduri și văpăi".

B. 6. pre-schim-bat, dea-su-pra, grin-dini, des-frâ-ul.

7. plăcere – suferință — substantive; trist – vesel — adjective.

8. *rodnic* — fertil, mănos, roditor (sinonime);
arid, steril, sterp (antonime);

Scanned with OKEN Scanner

amical — prietenos, apropiat (sinonime);
distant, rece, neprietenos, ostil (antonime).

9. *fire* — cablu (în text). Toți o simpatizau pentru că avea o *fire* veselă. După ploaie, întreaga fire și-a recăpătat prospețimea.

10. *arce* — Copilul a desenat două *arce* de cerc egale.

11. b (zărilor — dativ; (pe) stâlpi, (de) fontă, desfrâul, (de) ape — acuzativ; fire — nominativ).

12. c (fire — subiect, pe stâlpi — complement circumstanțial de loc, desfrâul — complement direct, (de) fontă — atribut, (de) ape — atribut, zărilor — complement indirect).

13. *suflete* — nu are funcție sintactică, vocativ; *plăcerea* — subiect, nominativ; *încleștării* — atribut, genitiv; *cu vânt* — atribut, acuzativ; *al patimilor* — atribut, genitiv.

14. săgețile... *ce*-nvălmășite-aleargă; *ce* — pronume relativ; locurile *unde* era nemărginire; *unde* — adverb relativ.

PARTEA A II-A

Excursie în Delta Dunării

Am ajuns în orașul Tulcea puțin după ora 14^{00}.

Ghidul ne-a condus la vasul-ponton „Speranța", care îmi amintea de romanul „Toate pânzele sus!" de Radu Tudoran. Mă pregăteam pentru o aventură în împărăția apelor.

În legănarea vasului, admiram flora și fauna deltei. Am văzut miracolul răsăritului și al apusului de soare.

Uneori căpitanul ne explica din tainele marinăriei și ne arăta diverse specii de pești și de păsări. Aveam impresia că ne aflăm în Paradis.

Am mâncat cele mai delicioase și nebănuite preparate din pește.

În ciuda țânțarilor pe care i-am alungat cu un spray special, totul a fost extraordinar.

Mi-am propus să revin în acele locuri de vis.

PARTEA A III-A

D-L GOE...

de I.L. Caragiale

Rezumatul

Ca să nu mai rămână repetent, mam'mare, mamițica și tanti Mița îl duc pe Goe la București, de 10 Mai.

Frumos îmbrăcați, așteaptă nerăbdători sosirea trenului în gară. Cucoanele discută despre costumul de marinar în care este îmbrăcat Goe. Mam'mare și mamițica pronunță incorect cuvântul *marinar*, fiind corectate ireverențios (fără respect) de către Goe, care îl rostește tot greșit. Cucoanele admiră „știința" băiatului.

Scanned with OKEN Scanner

În timpul călătoriei, Goe rămâne pe culoar cu bărbații. Scoate capul pe fereastră, desconsiderând sfatul unui tânăr, căruia îi vorbește urât; îi este spulberată pălăria sub panglica căreia se afla biletul de călătorie. Cucoanele trebuie să plătească conductorului alt bilet și amenda.

Goe se lovește la nas, apoi se încuie în toaletă, în cele din urmă trage semnalul de alarmă. Pentru a ascunde fapta necugetată a băiatului, mam'mare și Goe simulează (se prefac) că dorm.

Ajunși în București, cucoanele și „puișorul" se urcă în trăsură și pornesc la plimbare prin oraș.

Test 20

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„— Sunt mort de oboseală și n-am găsit nici o cameră... Toate hotelurile sunt pline.

— Vin' la mine, ghenerale...

— Dacă nu deranjez... Bravo, îți mulțumesc... Atunci mă duc la gară să-mi iau bagajul... Unde stai?

— Parfumului, 9 bis... Merg să-i spun nevestii... Să vezi ce bine o să-i pară!

Conu Alecu, om ca la cincizeci de ani, nici înalt, nici scund, nici gras, nici slab, dar bun peste fire, o luă pe jos singur și foarte încurcat. Plătea scump plăcerea naivă de a semnala trecătorilor intimitatea lui cu gheneralul. Niciodată nu i s-a părut că locuiește atât de aproape de centru. Nevastă-sa era femeie rea. Mică, slabă, neagră, dar mult mai tânără decât el, îl mânca de viu. Bietul om, pentru a avea liniște, pleca din casă cum se lumina de ziuă, căci furia nevestii se manifesta o dată cu zorile și, de la o bucată de vreme, dimineața mai ales, era nesuferită.

„Să te ții gură pe ea acum... își zicea conu Alecu. La urma urmei, se-ncuraja el, căutându-și drepturile, ce, n-am voie să primesc un prieten?!... Ea cum își cheamă toate rudele?... Hrănesc o casă întreagă de neamuri și nu zic nimic..."

Dar tot curajul adunat în drum plesni, risipindu-se ca o bășică de săpun, când conu Alecu se trezi în fața nevestii, ce răsărea legată la cap dintr-un morman de perne și saltele, scoase pe scaune la soare.

— Scuturi?

— Ce mi-ai venit de pe acum?

— Vine Popescu.

— Care Popescu?

— Gheneralul.

— Ce gineral?

— Gheneralul Popescu.

— Unde vine? îl întrebă feme[illegible], învinețindu-se de mânie, temându-se să priceapă.

Scanned with OKEN Scanner

— La noi.
— Va să zică nu-ți ajunge că hoinărești toată ziua și nu te interesezi de nimic... Ai început să cari de pe stradă toți golanii!
— Nu vorbi așa, e gheneral.
— Și ce dacă e gineral...
— Cum ce dacă e gheneral?
— Crezi că mă sperii?... E un dobitoc!
— Popescu, frate?
— Popești pe toate cărările...
— Gheneralul Popescu?!
— E plină lumea de ginerali...
— Pardon, e gheneral și gheneral.
— Tot gineral le zice...
— Atunci nu cunoști pe gheneralul Popescu.
— Nici n-am nevoie să-l cunosc! Să nu mi-l aduci, că-i închid ușa în nas!..."

(Gheorghe Brăescu, *Cum nasc dramele*)

A. Înțelegerea textului

1. Precizează modurile de expunere folosite în fragmentul reprodus.
2. Transcrie schița de portret al celor două personaje din textul literar, menționând procedeul folosit.
3. Explică expresia „îl mânca de viu".
4. Stabilește specia literară căreia îi aparține opera din care este reprodus fragmentul, având în vedere că este înfățișată o singură întâmplare la care participă numai trei personaje, iar opera literară are o întindere redusă.
5. Prezintă, într-un text de zece rânduri, două mijloace de caracterizare a personajului Conu Alecu din fragmentul dat.

B. Limba română

6. Rescrie un cuvânt monosilabic, unul bisilabic, unul trisilabic și unul alcătuit din șase silabe.
7. Indică valoarea morfologică a cuvintelor cerute la punctul 1.
8. Găsește un cuvânt derivat cu prefix, unul cu sufix și două cuvinte compuse; subliniază, la fiecare cuvânt, elementele cerute.
9. Rescrie al treilea alineat (replică), completând spațiul marcat prin puncte de suspensie, adăugând secvențele presupuse (părți de propoziție ori propoziții).
10. Precizează funcția sintactică a primelor două verbe la modul infinitiv.
11. Dezvoltă în subordonate echivalente părțile de propoziție cerute la punctul 10 și precizează felul lor.
12. Indică funcția sintactică și cazul substantivului *nevastă*, în text.
13. În propoziția *Nevastă-sa era femeie rea*, cuvintele sunt în cazurile:

Scanned with OKEN Scanner

a) nominativ și genitiv;
b) nominativ și acuzativ;
c) numai nominativ.

14. Identifică felul subordonatelor introduse prin conjuncția *că*.

PARTEA A II-A

Te numești Eugen/Eugenia Gavrilescu, ești elev/ă la Școala Generală Nr. 5 din Sighișoara și te afli într-o tabără în stațiunea 2 Mai. Deoarece nu-ți ajung banii cu care ai plecat de acasă, pentru a participa și la o excursie la Nisipurile de Aur, în Bulgaria, îți rogi părinții, printr-o *telegramă,* să-ți trimită 800.000 de lei. Adresa părinților este Str. Lunca Bradului, Nr. 13, Bl. A2, Sc. III, Ap. 18, Sighișoara, iar a ta este Tabăra „Pescărușul" , Vila 5.

În redactarea telegramei, va trebui:
– să ții seama de specificul acestui tip de text funcțional;
– să te rezumi la datele strict necesare comunicării;
– să fie clar mesajul transmis.

Partea a III-a

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, un personaj (pozitiv) dintr-o baladă populară studiată la clasă.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 1.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus apar, în ordine, dialogul, descrierea, narațiunea și monologul interior.

2. Portretul personajului Conu Alecu, „om ca la cincizeci de ani, nici înalt, nici scund, nici gras, nici slab, dar bun peste fire".

Portretul soției sale:

„Nevastă-sa era femeie rea. Mică, slabă, neagră, dar mult mai tânără decât el, îl mânca de viu."

Procedeul folosit este antiteza.

3. Expresia „îl mânca de viu" dezvăluie răutatea soției Conului Alecu și suferințele acestuia.

4. Fragmentul reprodus face parte dintr-o schiță.

5. În fragmentul reprodus apare caracterizarea directă, portretul realizat de autor personajului Conu Alecu, prin descriere. Apare, de asemenea, caracterizarea indirectă, de pildă faptele personajului. Om bun, îl invită la el pe generalul care nu găsise

Scanned with OKEN Scanner

cameră la hotel, deși știa că nevastă-sa nu se va bucura. Alt procedeu de caracterizare indirectă este atitudinea sau părerea altui personaj față de Conu Alecu, în primul rând comportarea soției sale, dar și opinia autorului. Sintagma „bietul om" exprimă compătimirea, ca și simpatia autorului față de acest personaj.

B. 6. sunt — monosilabic; plesni — bisilabic; întreagă — trisilabic; preocupărilor — șase silabe.

7. sunt — verb; plesni — verb; întreagă — adjectiv; preocupărilor — substantiv.

8. derivat cu prefix: *în*chid; derivat cu sufix: oboseala; compuse: *niciodată; de la; cincizeci.*

9. Dacă nu deranjez *vin cu plăcere.* Bravo, îți mulțumesc *pentru invitație.* Atunci mă duc la gară să-mi iau bagajul *pe care l-am lăsat acolo.* Unde stai?

10. plăcerea *de a semnala* — atribut verbal; *pentru a avea* liniște, pleca... — complement circumstanțial de scop.

11. plăcerea *să semnaleze* — subordonată atributivă; *ca să aibă liniște,* pleca... — subordonată circumstanțială de scop.

12. a) să-i spun *nevestii* — complement indirect (D); b) *Nevastă*-sa era femeie rea — subiect (N); c) furia *nevestii* se manifesta... — atribut substantival genitival (G); d) se trezi *în fața nevestii* — complement circumstanțial de loc; G + locuțiune prepozițională *în fața.*

13. c.

14. nu i s-a părut *că locuiește atât de aproape de centru* — subordonată subiectivă; nu-ți ajunge *că hoinărești toată ziua/și nu te interesezi de nimic* — subordonate subiective. Crezi *că mă sperii* — subordonată completivă directă; Să nu mi-l aduci, *că-i închid ușa în nas!* — subordonată circumstanțială de cauză.

PARTEA A II-A

Telegramă

Indicații speciale: Urgent
Destinatar: Gavrilescu Petre
Str. Lunca Bradului, nr. 3, Bl. A2, sc. III, ap. 18
Sighișoara

Trimiteți, dacă se poate, 800.000 lei pentru excursie Bulgaria.

Eugen

Expeditor: Gavrilescu Eugen, Tabăra „Pescărușul",
Vila 5, 2 Mai, județul Constanța

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

TOMA ALIMOŞ

Caracterizarea haiducului

Geniul popular a creat modele morale prin eroi care săvârșesc fapte excepționale și pedepsesc pe cei care încalcă cinstea, omenia și demnitatea.

Un astfel de prototip este și Toma Alimoș, personajul principal al poeziei cu același titlu. Protagonistul baladei apare pe tot parcursul acțiunii. Primele versuri ni-l prezintă pe haiduc în mijlocul naturii, „La poalele muntelui,/În mijlocul câmpului,/La puțul porumbului,/Pe câmpia verde,-ntinsă/Și de cetine coprinsă." Prin caracterizare directă, creatorul anonim conturează frumusețea fizică a haiducului, „Nalt la stat" și pe cea morală, firea deschisă și vitejia: „Mare la sfat/Și viteaz cum n-a mai stat", trăsături repetate în cuprinsul baladei pentru a se impune atenției ascultătorului.

Accentul cade însă pe caracterizarea indirectă, prin intermediul faptelor, al atitudinilor, al limbajului acestuia. Fire prietenoasă, sociabilă, Toma tânjește după compania semenilor, pentru a se cinsti împreună: „Închinar-aș, și n-am cui!". Personificate, natura, murgul și armele vestesc apropierea unei primejdii. Privirea ageră a ochilor săi negri (caracterizare directă) îl vede venind „Ca vântul și ca gândul" pe stăpânul moșiilor, boierul Manea. Portretul haiducului este realizat în antiteză cu acela al boierului. Salutului disprețuitor al lui Manea, ca și învinuirilor înverșunate și nedrepte, Toma le răspunde cu calm, chiar cu prietenie: „Mulțumescu-ți, frate Mane!" și îl invită să-și dea mânia la o parte, să bea din plosca haiducească și să vorbească „Ca c-un frate", dovedind sinceritate și încredere în acesta. Fiind demn și cinstit, gestul mișelesc al boierului îl descumpănește pe moment. Dovedind însă o uimitoare stăpânire de sine, haiducul își mobilizează întreaga energie pentru a pedepsi viclenia, cruzimea și lașitatea celui pe care-l primise cu ospitalitate, dar care îl înjunghiase mișelește. Ajutat de nedespărțitul său prieten, calul, Toma pornește în urmărirea lui Manea și îl răpune: „Murguleț-u-și repezea/Și cu sete mi-l lovea;/Capu-n pulbere-i cădea..."

Testamentul haiducului, un emoționant discurs liric, lăsat murgului pentru a-l îndeplini, evidențiază dragostea și legătura puternică cu natura, prețuirea semenilor, dorința ca lupta împotriva nedreptății să fie continuată. El cere „murguleț-ului" să-l îngroape în mijlocul naturii ocrotitoare, apoi să plece la „frații poposiți" într-un loc știut doar de haiduci și să fie devotat, slujind cu credință, unui tânăr „Cu păr lung și gălbior", care-i este „Frățior de vitejie" (Tovarăș de haiducie). Cu sentimentul datoriei împlinite, haiducul se stinge în mijlocul naturii: „Codrul se cutremura,/Ulmi și brazi se cletina,/Mâna de i-o săruta..." (enumerații, repetiții și personificări, prin care se realizează starea emoțională, tragicul situației).

Toma Alimoș este imaginea artistică, iubitor de cinste și de adevăr, dârz și neînfricat în lupta pentru dreptate și necruțător cu cei care încalcă legile omeniei. Din baladă, se desprind dragostea și prețuirea creatorului anonim față de haiduc.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 21

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Trahanache: Ce sunteți d-voastră, mă rog? Vagabonți de pe uliță? nu... Zavragii? nu... Căuzași? nu... D-voastră, adică noi, suntem cetățeni, d-le, suntem onorabili... Mai ales noi trei suntem stâlpii puterii: proprietari, membrii Comitetului permanent, ai Comitetului electoral, ai Comitetului școlar (...) Noi votăm pentru candidatul pe care-l pune pe tapet partidul întreg... pentru că de la partidul întreg atârnă binele țării, și de la binele țării, atârnă binele nostru...

Brânzovenescu: Așa e...

Farfuridi: Așa e, dar...

Trahanache: Dar ce? Numele candidatului poate să fie al meu, al d-tale, ori al d-sale, după cum cer enteresurile partidului. Din moment în moment așteptăm să-l știm... Prefectul trebuie să vie; nu-l așteptăm să vie de la telegraf? Ei? nu bate telegraful?... bate; ce treabă alta are? Poate că acuma când noi vorbim, poate să fi și sosit numele... pe sârmă, stimabile... Da, pe sârmă, ce crezi d-ta?

Farfuridi: Toate bune și frumoase cum le tălmăcești d-ta, neică Zahario, dar nouă... nouă ni-e frică de trădare...

Brânzovenescu: Nu din partea d-tale...

Farfuridi: Nu din a d-tale...

Trahanache: Da din a cui?

Farfuridi: Din a cui, din a cui? știi d-ta din a cui...

Trahanache: Să n-am parte de Joițica, dacă știu.

Brânzovenescu: Ei, stimabile, prea te faci chinez, dă-mi voie...

Farfuridi: Știi ce, venerabile neică Zahario, ia să dăm noi mai bine cărțile pe față.

Trahanache: Dă-le, neică, să vedem.

Farfuridi: Ți-am spus că mi-e frică de trădare... Ei?

Brânzovenescu: Ei?

Trahanache: Ei?

Farfuridi: Ei! ni-e frică din partea amicului.

Trahanache: Care amic?

Brânzovenescu: Care amic, care amic? Știi d-ta...

Trahanache: Să n-am parte de Joițica dacă știu.

Farfuridi: Iar te faci chinez...

Trahanache: Zău nu...

Farfuridi: Din partea amicului... Fănică.

Trahanache (surprins): Ce?

Brânzovenescu: Din partea prefectului.

Trahanache (încruntat): Cum?

Farfuridi (scurt): Nouă ni-e frică... dè! că-și dă coatele cu Cațavencu...

Scanned with OKEN Scanner

Trahanache (urmează jocul crescendo): Cu Cațavencu?

Farfuridi: Cu moftologul...

Brânzovenescu: Cu nifilistul...

Trahanache (de-abia stăpânindu-și indignarea): Cu Cațavencu? trădare? Fănică trădător! Ei! bravos! Ei! asta mi-a plăcut! Ei! nu m-așteptam! Ei! ne-am procopsit!

Farfuridi: De! noi...

Brânzovenescu: Ce ne-am zis?

Trahanache (biruit din ce în ce mai mult de indignare): Ai puțintică răbdare, stimabile. Nu dau voie nimănui să-și permită, mă-nțelegi, să bănuiască măcar câtuși de puțin pe Fănică. Pentru mine, stimabile, mă-nțelegi, să vie cineva să-mi bănuiască nevasta, pe Joița...

Brânzovenescu: Pe coana Joița, onorabile...

Farfuridi: Îmi pare rău, neică Zahario, noi nu...

Trahanache (și mai indignat): Ai puțintică răbdare... zic: pentru mine să vie cineva să bănuiască pe Joița, ori pe amicul Fănică, tot una e... E un om cu care nu trăiesc de ieri de alaltăieri; trăiesc de opt ani, o jumătate de an după ce m-am însurat a doua oară. De opt ani trăim împreună ca frații și nici un minut n-am găsit la omul ăsta măcat atâtica rău... Credeți d-voastră că ar fi rămas el prefect aici și nu s-ar fi dus director la București, dacă nu stăruiam eu și cu Joița... și la dreptul vorbind, Joița a stăruit mai mult...

Farfuridi: Ei! se-nțelege, damele sunt mai ambițioase..."

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

A. Înțelegerea textului

1. Numește genul și specia cărora le aparține fragmentul reprodus.
2. Transcrie două ticuri, verbale ale personajelor, existente în textul literar.
3. Rezumă, într-un text de cinci rânduri, fragmentul dat.
4. Explică intenția autorului desprinsă din ultima replică a personajului Trahanache din textul reprodus.
5. Exprimă-ți opinia, într-un text de trei rânduri, referitoare la importanța indicațiilor regizorale din textul literar.

B. Limba română

6. Rescrie patru cuvinte formate dintr-o literă, din două, din trei, respectiv din patru litere și precizează felul sunetelor care le alcătuiesc.
7. Explică semnificația expresiei *te faci chinez.*
8. Identifică în text două cuvinte formate cu același sufix ca și cuvântul *onorabil.*
9. Rescrie patru derivate diminutivale și subliniază cuvântul *onorabil.*
10. Indică valoarea morfologică a cuvintelor identificate la punctul 6.
11. Precizează felul propoziției: *...și de la binele țării, atârnă binele nostru,* după criteriile de clasificare învățate.

Scanned with OKEN Scanner

12. Indică valoarea predicativă/copulativă a verbului *a rămâne* în enunțul: *Credeți d-voastră că ar fi rămas el prefect aici...* și formulează o propoziție cu cealaltă valoare.

13. Propozițiile din secvența: *Noi votăm pentru candidatul pe care-l pune pe tapet partidul întreg... pentru că de la partidul întreg atârnă binele țării, și de la binele țării, atârnă binele nostru...*, sunt, în ordine:

a) principală, atributivă, completivă indirectă, completivă indirectă;
b) principală, atributivă, circumstanțială cauzală, principală;
c) principală, atributivă, circumstanțială cauzală, circumstanțială cauzală.

14. Extrage din text o subordonată subiectivă împreună cu termenul ei regent.

PARTEA A II-A

Te numești Tudor/Tudora Dumitrescu, ești elev/ă la Colegiul „Dimitrie Cantemir" din Ploiești și faci parte din echipa de dans clasic din cadrul Casei de Cultură din oraș. În ziua de 11 iunie a.c., la ora 17, va avea loc un spectacol la care vei participa și tu cu formația de dans. Trimite-i o *invitație* dirigintei tale, doamna Claudia Nemțeanu, de a participa la acest spectacol. Data trimiterii — 4 iunie 2005.

În redactare, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 16.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de una–două pagini cu titlul „Sursele comicului în fragmentul reprodus din comedia «O scrisoare pierdută» de I.L. Caragiale".

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– respectarea structurii compunerii (introducere, cuprins, încheiere);
– adecvarea conținutului la tipul de compunere și la titlu;
– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Fragmentul reprodus aparține genului dramatic, specia comedie.

2. Ticuri verbale sunt: „stimabile", „să n-am parte de Joița" sau „venerabile", „ai puțintică răbdare".

3. Farfuridi și Brânzovenescu se tem că prefectul trădează. Auzind aceasta Zaharia și Trahanache se indignează apărându-și prietenul în care are încredere desăvârșită, argumentând că Fănică nu a plecat la București din prietenie pentru el și pentru soția sa, Zoe.

4. Ultima replică a personajului Zaharia Trahanache relevă intenția critică a autorului. Trahanache consideră o mare jignire bănuiala că Fănică ar trăda; pentru el încrederea în acesta este asemănătoare cu aceea în Zoe. Pare o mare naivitate din partea lui Trahanache să nu bănuiască în opt ani și jumătate o relație suspectă între Fănică și Zoe.

Scanned with OKEN Scanner

5. În acest fragment, indicațiile regizorale pun în evidență trăsături ale personajelor, fiind o modalitate de caracterizare a acestora. În același timp, indicațiile regizorale orientează interpretarea actorilor.

B. 6. (care)-*l, pe, noi, când; l* — consoană; *pe* — p - consoană, e - vocală; *noi* — n - consoană, o - vocală, i - semivocală; *când* — c, n, d - consoane, â - vocală.

7. *te faci chinez* — te prefaci (că nu știi), simulezi necunoașterea adevărului, a realității.

8. stima*bil*, venera*bil* (sufixul — *bil*).

9. *Fănică, puțintică, Joițica, atâtica.*

10. *l* — pronume personal; *pe* — prepoziție simplă; *noi* — pronume personal; *când* — adverb relativ de timp.

11. *și de la binele țării, atârnă binele nostru* — propoziție enunțiativă propriu-zisă, dezvoltată, afirmativă, subordonată circumstanțială cauzală, se află în raport de subordonare față de predicatul *votăm*, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *pentru că*, subînțeleasă, și în raport de coordonare prin conjuncția copulativă *și* cu propoziția anterioară *(pentru că de la partidul întreg atârnă binele țării).*

12. *ar fi rămas prefect* — predicat nominal, *a rămâne* — verb copulativ (în text). Zăpada *a rămas* peste tot, până spre sfârșitul lui martie — predicat verbal, *a rămâne* — verb predicativ.

13. c.

14. *Prefectul ... să vie* — subordonată subiectivă; *trebuie* — termen regent, verb impersonal.

PARTEA A II-A

Invitație

Doamnă Dirigintă,

Echipa de dans clasic, din care fac parte, va evolua într-un spectacol în sala Casei de Cultură, în ziua de 11 iunie 2005, la ora 17.

Vă invit, cu acest prilej, să fiți alături de noi.

Cu deosebit respect,
eleva Tudora Dumitrescu

Ploiești, 4 iunie 2005

PARTEA A III-A

O SCRISOARE PIERDUTĂ
de I.L. Caragiale

Sursele comicului în fragmentul reprodus

Comicul denumește una dintre atitudinile esențiale ale omului în fața vieții, opusă tragicului, avându-și sursa în constrastul dintre esență (realitate) și aparență, dintre

Scanned with OKEN Scanner

ceea ce vrei să pari și ceea ce ești în realitate. În fragmentul reprodus, comicul constă în contrastul dintre ceea ce vor să pară personajele, „cetățeni onorabili... Mai ales noi trei suntem stâlpi ai puterii: proprietari, membri" a numeroase comitete, cum afirmă Zaharia Trahanache și ceea ce sunt în realitate, politicieni lipsiți de scrupule, inculți și prea puțin onorabili.

În acest fragment, principala sursă de comic este limbajul. Din primele replici ale lui Trahanache se desprinde disprețul față de căuzași (revoluționari), socotiți vagabonzi, la antipodul onorabilității. Personajul le impune celor doi, Brânzovenescu și Farfuridi supunere totală față de interesele partidului (de fapt față de interesele sale și ale prefectului), pentru că de la binele partidului atârnă binele lor.

Pe cât de șovăielnici sunt cei doi parteneri politici, pe atât de autoritar este Trahanache, care nu permite nici o suspiciune din partea acestora referitoare la prefect. Pentru a-i sublinia convingerea, autorul atribuie personajului ticuri verbale, prin care se creează comic de limbaj și de situație; ticurile sunt: „onorabile", „stimabile", „să n-am parte de Joița", „ai puțintică răbdare". Limbajul lui Trahanache relevă incultura personajului, el pronunțând incorect unele cuvinte, (aici) „enteresele", „nifilistul".

Indignat că este bănuit de trădare tocmai amicul său, Fănică, în ultima sa replică, se creează comic prin ambiguitate și subînțeles.

Comicul apare și din succesiunea replicilor incomplete, cu puncte de suspensie, din folosirea unor zicale cu semnificația lor contextuală, de exemplu „ia să dăm noi mai bine cărțile pe față", „prea te faci chinez", din repetiții sau din abundența interjecțiilor: „ei?, ia, zău", din construcții eliptice: „Trahanache (de-abia stăpânindu-și indignarea): Cu Cațavencu? trădare? Fănică trădător? Ei! bravos! Ei! asta mi-a plăcut! Ei! nu m-așteptam! Ei! ne-am procopsit!"

Numele personajelor sugerează trăsături ale acestora și în același timp reprezintă sursă de comic. Zaharia Trahanache, deși politician abil, este zaharisit, reacționează încet, de unde și ticul său verbal „ai puțintică răbdare". Sunetele din numele său semnifică târârea, aspectul greoi.

Tache Farfuridi este întruchiparea incapacității intelectuale, a platitudinii și incoerenței în gândire (asemenea unei farfurii plate), a inculturii.

Iordache Brânzovenescu, umbra lui Farfuridi cu care alcătuiește un cuplu, este și mai șters, rădăcina numelui Brânzovenescu exprimând resursele sale intelectuale și morale.

Comedia „O scrisoare pierdută" oferă toate tipurile de comic, de la comicul de intrigă — pierderea scrisorii compromițătoare, la comicul de moravuri, de caractere: variate tipuri de politicieni necinstiți, inculți și imorali, la comicul de situație, de nume și mai ales la comicul de limbaj.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 22

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Împărecheri ciudate de slove... o, cuvinte!
Ce farmec se deșteaptă când vă rostește gura...
De n-ați fi fost voi oare, atunci cu ce veșminte
S-ar fi-mbrăcat pe lume și dragostea și ura?

Ce-ar fi făcut un suflet cu tot ce-adună-ntr-însul,
Și oare brațul volnic, și buza ce sărută,
Și ochii, luminoșii, ce au cu dânșii plânsul,
Ar fi putut să spuie ce tace-o gură mută?

Cuvinte, juvaere... voi singurele-amante
Ce mi-ați păstrat credință, din ce adânci nevoi
Ați răsărit, ca-n umbră, ca niște diamante,
Din val în val s-ajungeți curate pân'la noi?

Supt bolta cărei peșteri ați răsunat voi oare,
Ca după vremuri strânse, vers după vers, cu greu,
În ganga unei strofe pe veci nemuritoare,
Să răsunați prin gura și harfa lui Orfeu?

Cuvinte, juvaere, ecouri depărtate
Al' altor suferințe și bucurii — cuvinte,
Cu voi trăiesc trecutul și clipa care bate,
Și viața care-ncepe dincolo de morminte.

(Dimitrie Anghel, *Imn*)

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie, din poezie, două structuri/versuri care exprimă adresarea directă.
2. Identifică, în poezia reprodusă, două metafore, o comparație și o personificare.
3. Menționează două trăsături ale poeziei care să justifice titlul.
4. Stabilește măsura și rima poeziei.
5. Explică, într-un text de maximum cinci rânduri, versul „Ce-ar fi făcut un suflet cu tot ce-adună-ntr-însul", raportându-l la întreaga poezie.

B. Limba română

6. Precizează numărul literelor și al sunetelor din cuvântul *atunci*.
7. Identifică două cuvinte derivate cu același prefix.

Scanned with OKEN Scanner

8. Găsește o pereche de sinonime și una de antonime în prima strofă.

9. Enumeră părțile de vorbire neflexibile și găsește în prima strofă câte un exemplu pentru fiecare.

10. Indică modul și timpul formelor verbale: *ar fi făcut, adună, să spuie* (din a doua strofă), *ați răsărit* (din strofa a treia).

11. Precizează valoarea morfologică și cazul cuvântului subliniat: ... când *vă* rostește gura...

12. Formulează o propoziție în care același cuvânt, *vă*, să fie în alt caz.

13. Rescrie două propoziții simple, din strofe diferite.

14. Ultimele două versuri ale poeziei conțin:

a) două propoziții;

b) trei propoziții;

c) patru propoziții.

PARTEA A II-A

Redactează o compunere descriptivă de zece-cincisprezece rânduri cu titlul „Orașul natal".

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

– respectarea structurii unei compuneri (introducere, cuprins și încheiere);

– adaptarea conținutului la cerințele acestui tip de compunere și la titlul propus;

– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Rezumă, într-o compunere de una–două pagini, subiectul unei comedii studiate.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 4.

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. Versurile care exprimă adresarea directă sunt:

„Împărecheri ciudate de slove... o, cuvinte!"

„Cuvinte, juvaere... voi singurele-amante"

sau

„Cuvinte, juvaere, ecouri depărtate...

.....

Cu voi trăiesc trecutul și clipa care bate".

Scanned with OKEN Scanner

2. Metafore sunt:
„cuvinte, juvaere"
„împărecheri ciudate de slove"
sau
„ganga unei strofe", „ecouri depărtate", „din val în val".
Comparația este „ca niște diamante"
Personificare:
„... atunci cu ce veșminte
S-ar fi-mbrăcat pe lume dragostea și ura?"

3. Poezia este un imn, pentru că poemul preamărește cuvântul, limba ca instrument de comunicare între oameni și pentru că se folosește adresarea directă — prezența substantivului *cuvinte,* de pildă, la cazul vocativ.

4. Măsura poeziei este de 14 silabe, iar rima încrucișată.

5. Versul „Ce-ar fi făcut un suflet cu tot ce-adună-ntr-însul?" exprimă nevoia de comunicare a omului ca ființă socială. Cu cât sufletul este mai bogat și sentimentele sunt mai profunde, cu atât eul liric simte nevoia de a și le dezvălui. De asemenea, experiența de viață trebuie transmisă urmașilor prin limbă.

B. 6. *atunci* (șase litere; cinci sunete).

7. *îm*părecheri; *-m*brăcat.

8. slove, cuvinte — sinonime; dragoste, ură — antonime.

9. adverb: *atunci;* prepoziție: împărecheri *de* slove; conjuncție: *de* n-ați fi fost voi... (dacă); interjecție: *o,* cuvinte.

10. *ar fi făcut* — condițional-optativ, perfect; *adună* — indicativ, prezent; *să spuie* — conjunctiv, prezent, forma populară; *ați răsărit* — indicativ, perfectul compus.

11. *vă* — pronume personal, acuzativ.

12. *Vă* dau și vouă același exemplu. — dativ.

13. *ce sărută; care bate.*

14. b.

PARTEA A II-A

Orașul natal

M-am născut într-un orășel vechi, de pe malul Mureșului, înconjurat de dealuri cu viță de vie din soiuri nobile, prețuite la export.

Din depărtare, se văd turlele celor două biserici.

Orașul este străbătut de o stradă principală, care se pierde în șoseaua națională. Pe această stradă, se află clădiri vechi, cu arhitectură specifică Banatului.

În parcul din oraș, foșnesc arbori seculari. În soare, se răsfață flori multicolore. Adesea vin în parc, mă așez pe bancă la răcoarea copacilor, ascult cântecul păsărelelor și citesc o carte.

Clima locurilor este plăcută. Deși iernile nu sunt lungi și aspre, iar verile nu sunt caniculare, eu prefer primăvara și toamna în orașul meu natal.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

O SCRISOARE PIERDUTĂ

de I.L. Caragiale

Rezumatul

I. Ștefan Tipătescu, prefectul unui județ de munte, comentează un articol apărut în Răcnetul Carpaților, în prezența lui Ghiță Pristanda, polițaiul orașului. După lămurirea termenului vampir și a afacerii cu steagurile, Pristanda povestește cum era să afle conținutul unei scrisori ajunse în mâna lui Nae Cațavencu, proprietarul ziarului amintit și care, împreună cu institutorii Ionescu și Popescu, cu popa Pripici ș.a. formau gruparea din opoziție.

Zaharia Trahanache, unul din stâlpii puterii locale, prieten foarte apropiat al prefectului, îi citește acestuia un bilet primit de la Nae Cațavencu prin care îl informează că se află în posesia unei scrisori de amor, adresate soției lui, Zoe Trahanache, de către prefectul însuși. Un asemenea bilet primește și Zoe, căreia Cațavencu îi cere să-i asigure alegerea în schimbul restituirii scrisorii compromițătoare. Tache Farfuridi și Iordache Brânzovenescu, ambii avocați, făcând parte din același partid cu familia Trahanache, se tem de trădare, de sprijinirea lui Cațavencu în alegeri, de către chiar membrii partidului lor. În timp ce Zoe și Tipătescu se frământă căutând o soluție de a împiedica publicarea scrisorii lor, își face apariția Cetățeanul Turmentat care vrea să dea scrisoarea, pe care o găsise, Zoei, dar constată că n-o mai are, aceasta fiindu-i furată de Cațavencu, după ce-l amețise bine cu țuică, bere și vin. Trahanache, care crede că scrisorica de amor este o plastografie, descoperă o poliță falsificată de Cațavencu. Tipătescu ordonă arestarea acestuia și percheziționarea casei lui pentru găsirea scrisorii.

II. Temându-se de scandal, Zoe decide să-l sprijine pe Cațavencu, chiar împotriva voinței lui Tipătescu. Deși prefectul îi oferă lui Cațavencu în schimbul scrisorii posturi importante, moșii ș.a., acesta din urmă rămâne ferm pe poziție: mandatul de deputat. După ce-l amenință chiar cu uciderea pe Cațavencu, Tipătescu cedează insistențelor Zoei și acceptă să-i sprijine acestuia candidatura. Zoe este hotărâtă să-l susțină pe Cațavencu, chiar dacă va trebui să lupte contra guvernului, din partea căruia li se cere alegerea lui Agamemnon Dandanache.

III. Având în mână polița descoperită de Trahanache, cu care Cațavencu, falsificând-o, a ridicat cinci mii de lei de la Societate, Tipătescu nu se mai teme de șantaj. La adunarea electorală care are loc, Trahanache proclamă candidatura lui Agamiță Dandanache.

IV. Făcându-și apariția, acesta povestește cum era să rămână fără colegiu, dar s-a folosit și el tot de șantaj, pentru a reuși. Zoe îi propune lui Cațavencu să-i restituie scrisoarea în schimbul poliței falsificate, dar Cațavencu pierduse scrisoarea în învălmășeala produsă la adunarea electorală, după enunțarea candidaturii lui Dandanache. Din nou apare Cetățeanul Turmentat, aducând de data aceasta scrisoarea, care era în căptușeala unei pălării găsite la adunarea amintită. Intrând în

Scanned with OKEN Scanner

posesia scrisorii, Zoe îl umilește pe Cațavencu, punându-l să conducă manifestația în cinstea noului ales, Dandanache, încurajându-l totodată și dându-i speranțe că va reuși la următoarele alegeri. La sărbătorirea alesului se toastează, Cațavencu laudă binefacerile unui sistem constituțional, iar Cetățeanul închină în sănătatea coanii Joițichii.

Testul nr. 23

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

.Sus, pe gardul dinspre vie,
O găină cenușie
Și-un cocoș împintenat
S-au suit și stau la sfat:
«— Ia te uită, mă rog ție,
Cât de sus ne-am înălțat!...»

Și deodată, cu glas mare,
Începură amândoi,
Să cotcodăcească-n soare:
«— Nimeni-nu-mai-e-ca-noi!
Nimeni-nu-mai-e-ca-noi!...»

Dar de sus, din corcoduș,
Pitulindu-se-ntre foi,
Mititel și jucăuș,
Le-a răspuns un pițigoi:
«— Câți-ca-voi! Câți-ca-voi!...»

(George Topârceanu, *Câți ca voi!*)

A. Înțelegerea textului

Alege răspunsul corect!

1. Poezia aparține genului:
   a) liric;
   b) epic;
   c) dramatic.
2. Versul „Nimeni-nu-mai-e-ca-noi" exprimă:
   a) mândria nejustificată;
   b) merite deosebite reale;
   c) dorința de mărire.
3. Precizează ritmul și rima din primele patru versuri.
4. Stabilește specia literară căreia îi aparține poezia, pe baza a două trăsături.
5. Transformă textul dialogat în text narativ.

B. Limba română

6. Identifică patru cuvinte care conțin hiaturi diferite.
7. Explică rolul cratimei în versul: *Le-a răspuns un pițigoi.*
8. Indică valoarea morfologică a cuvântului *vie* (din primul vers) și alcătuiește enunțuri cu alte două valori.

Scanned with OKEN Scanner

9. Precizează procedeul de formare a cuvântului *(să) cotcodăcească.*

10. Formulează două enunțuri în care adjectivul *cenușie* (în text) să fie scris cu doi, respectiv trei *i*.

11. Identifică în text patru pronume diferite, indicând felul lor.

12. Indică valorile morfologice ale părților multiple de propoziție, aflate în raport de coordonare copulativă.

13. Rescrie propoziția incidentă.

14. Propoziția *Cât de sus ne-am înălțat!* este:

a) completivă indirectă;
b) completivă directă;
c) circumstanțială de mod.

PARTEA A II-A

Redactează o compunere descriptivă de zece-cincisprezece rânduri cu titlul „Bucuriile iernii".

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– respectarea structurii compunerii (introducere, cuprins, încheiere);
– adaptarea conținutului la tipul de compunere și la titlu;
– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Redactează o compunere de maximum două pagini în care să argumentezi că opera literară „Morometii" de Marin Preda este un roman.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– precizarea a patru caracteristici ale speciei literare;
– exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza operei literare;
– prezentarea, pe scurt, a subiectului romanului, cu referire la situații semnificative;
– relevarea semnificațiilor personajelor și ale titlului romanului.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. b.

2. a.

3. În primele patru versuri ritmul este trohaic și rima împerecheată.

4. Poezia „Câți ca voi" este o fabulă, pentru că personajele sunt animale personificate, investite cu trăsături umane, și conține o morală.

5. O găină cenușie și un cocoș împintenat, care s-au suit pe gard, constată cât de sus s-au înălțat și cotcodăcesc în soare că nimeni nu mai e ca ei.

Scanned with OKEN Scanner

B. 6. cenușie; (s-au) suit; găină; jucăuș.

7. *Le-a* = ușurarea pronunțării, unirea într-o silabă a două părți de vorbire — pronume și verb auxiliar — și, prin aceasta, păstrarea ritmului și a măsurii versului (ritm trohaic, măsura de șapte).

8. *vie* — substantiv (în text). Deși rănită, pasărea era încă *vie*. — adjectiv. *Vie* cine-o vrea. — verb, formă populară, să vină.

9. *a cotcodăci* — verb, format prin derivare de la interjecția *cotcodac*, cu sufixul verbal *i*.

10. Nori *cenușii* au împânzit cerul. *Cenușiii* pereți ai încăperii m-au impresionat neplăcut.

11. *s*-au suit — reflexiv; *nimeni* — negativ; *le*-a răspuns — personal; *câți* ca voi — nehotărât.

12. o găină *și*-un cocoș — substantive; mititel *și* jucăuș — adjective.

13. *mă rog ție*.

14. a.

PARTEA A II-A

Bucuriile iernii

Au început să cadă fulgi de zăpadă răzleți.

Curând ninsoarea s-a întețit. Pământul se îmbracă într-o mantie albă tot mai groasă. În pădure brazii sunt încărcați de nea.

Pârtia este luată cu asalt. Vin schiori de diferite vârste. Ei se îndreaptă spre teleschi. Unii au ajuns deja în vârful muntelui. Se văd ca niște mogâldețe care pornesc la vale într-un dans încântător. Unii cad, dar pornesc din nou. Copiii se dau cu săniuțele sau folosesc pungi de plastic. Alții încing o bătaie cu bulgări de zăpadă.

În dreapta pârtiei, câțiva tineri și copii au făcut un om de zăpadă. Dintr-o pungă de plastic colorată au improvizat o căciulă. În loc de ochi au pus două capace albastre de coca-cola. Nasul este o bucată de grisină, iar în gură i-au pus o caramea în staniol roșu.

Este multă veselie.

PARTEA A III-A

MOROMEȚII

de Marin Preda

Reține!

Romanul este o specie a genului epic în proză, de mari dimensiuni, cu acțiune complexă, desfășurată pe o durată de timp extinsă, în diverse locuri, pe diferite planuri, la care participă numeroase personaje, unele complexe în funcție de importanța lor la derularea evenimentelor.

În activitatea literară a lui Marin Preda, romanul „Morometii" ocupă un loc aparte, ca și în literatura română, fiind capodoperă a prozei de după cel de-al doilea război mondial.

Scanned with OKEN Scanner

Această operă este un roman pentru că înfățișează imaginea complexă a satului Siliștea Gumești, din Câmpia Dunării, într-un moment când „se pare că timpul era foarte răbdător cu oamenii; viața se scurgea aici fără conflicte mari." În expozițiune se precizează și momentul începerii acțiunii, la începutul verii, într-o sâmbătă seara, când familia Moromete se întorsese acasă mai devreme de la munca câmpului. De asemenea, sunt surprinse trăsături, comportamente ale personajelor. Cei trei fii ai lui Moromete, din prima căsătorie, Paraschiv, Nilă și Achim, se culcă unul pe prispă, altul în casă și al treilea în ieslea cailor, în așteptarea cinei. Fetele, Ilinca și Tita, se duc la scăldat. Moromete iese la poartă. Apare vecinul său, Tudor Bălosu, care vrea să-i cumpere salcâmul. Pentru a-l convinge să i-l vândă, îi spune lui Moromete că a doua zi vine agentul fiscal, Jupuitu, să încaseze „fonciirea".

La cina Moromeților se discută plecarea lui Achim la București, pentru a vinde oile, de unde să trimită bani pentru plata datoriilor. Fericit este Niculaie, cel mai mic dintre copii, pentru că se va putea duce la școală. Aceasta chiar ia premiul întâi la băieți.

Evenimentele semnificative din desfășurarea acțiunii sunt: tăierea salcâmului, discuțiile politice din poiana lui Iocan, plata „fonciirei", Rusaliile, sfârșitul anului școlar, secerișul și treieratul, fuga lui Paraschiv și a lui Nilă de acasă cu caii, o parte din banii obținuți pe vânzarea grâului și a lucrurilor din lada de zestre a fetelor, conflictul din familia lui Tudor Bălosu etc. Acesta, dornic de îmbogățire, intenționează să o mărite pe fiica sa, Polina, cu un țăran bătrân și urât, dar bogat. Ea îl iubește pe Ion Birică, un flăcău sărac, fuge la el și-și cere zestrea. De aceea se ceartă cu tatăl și fratele său, Victor. Ajung să se bată și ea chiar dă foc casei părintești.

Vasile Boțoghină, fiind bolnav, vinde din pământ lui Tudor Bălosu, pentru a se interna în sanatoriu. În lipsa lui, Irina, fiica sa, trebuie să meargă la secerat, deși este încă mică.

Majoritatea țăranilor din Siliștea-Gumești sunt mici proprietari de pământ, împroprietăriți după primul război mondial. Ei se străduiesc să-și păstreze pământurile. Conflictul este în primul rând familial, dar și social, întrucât datoriile la stat îi împovărează pe țărani și unii sunt nevoiți să vândă din pământ.

Ilie Moromete este mulțumit cu cele două loturi de pământ, unul al lui și celălalt al Catrinei, nevasta de-a doua. Dorința lui este să păstreze intact pământul și familia unită. Ceea ce nu reușește.

Ațâțați de mătușa lor, Guica, sora lui Moromete, cei doi fii, Paraschiv și Nilă, fug de acasă la scurt timp după plecarea lui Achim la București. Asaltat de „fonciire", de datoria la primarul Aristide și nevoit să cumpere alți cai și să-l întrețină pe Niculaie la școală, Moromete vinde din pământ. Acest fapt îl face să se retragă în tăcere, să nu mai participe la întrunirile din poiana lui Iocan, descumpănit că nu mai poate înțelege viața și nu se poate înțelege cu fiii săi. Fuga celor doi băieți reprezintă punctul culminant. Cea mai mare parte din evenimente se desfășoară lent de sâmbătă seara până la fuga acestora. Apoi acțiunea se curmă brusc, autorul menționând că în următorii ani gospodăria țărănească se ruinează, Moromete intră într-o lungă stare depresivă din care-l vor scoate marile zguduiri ale războiului ce avea să izbucnească peste trei ani, „timpul nu mai avea răbdare" (deznodământul).

Scanned with OKEN Scanner

Dimensiunea temporală a romanului se extinde prin îmbinarea prezentului narativ cu trecutul, timpul amintirilor și al povestirilor lui Moromete.

Personajul Ilie Moromete este complex, un țăran inteligent căruia îi place să contemple viața ca pe un spectacol.

În roman există numeroase personaje: principale, secundare și episodice. În centrul romanului se află Moromeții, așa cum arată și titlul.

Marin Preda are meritul de a fi adus în literatura română o imagine inedită a satului și a țăranului român.

Testul nr. 24

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„Și într-o duminică, spre primăvară, Nagy veni. Era îmbrăcat de sărbătoare, ceremonios, pomădat. Îi aducea Lenei un buchet de garoafe. Conversația se urni greu, Nagy tăcea și stătea pe jumătate de scaun de parcă cealaltă jumătate ar fi fost fierbinte, Octav nu găsea ce să spună și se gândea cu nădejde că poate va mai veni cineva care să împiedice să se rostească niște lucruri pe care le presimțea supărătoare. Nesiguranța că vor veni sau nu îl chinuia, Mioara își făcea de lucru la bucătărie pregătind o cafea cu lapte, numai Lena vorbea cu glasul ei molcom, de om care se cruță, care s-a deprins de mult să vorbească încet și măsurat.

În sfârșit, se strânseră toți în jurul cafelei și al prăjiturilor, la masa așternută frumos. Dar Nagy n-avea poftă nici să mănânce, înghițea greu și era din ce în ce mai îmbujorat. În sfârșit, când se goliră cești le, se hotărî să vorbească.

— Eu, stimată doamnă, am venit cu o problemă, sau să-i spunem întrebare. Nu, mai bine problemă. De viață, stimată doamnă.

Lena era deprinsă să i se ceară părerea... Zâmbi larg cu buzele ei albăstrui și-i făcu un semn prietenesc lui Nagy.

— Am treizeci și cinci de ani. Sunt burlac. Atelierul e al meu. Aș vrea să mă însor.

Nagy tăcu, sufocat.

— Foarte bine, foarte bine, domnule Nagy. Oamenii trebuie să se căsătorească, îl încurajă ea. Îl înțelesese numaidecât. Nu era o partidă rea pentru Mioara. Niciodată cei din curte nu-l bârfiseră, nu-i găsiseră cusururi, era un om de treabă, avea atelierul lui.

— Și, v-o spun cu tot respectul, mi-e dragă Mioara. Dacă nu mă găsiți prea bătrân pentru ea, și dacă ea... și dacă Octav... și mai ales dumneavoastră, stimată doamnă, care îi sunteți mătușă... Mă cunoașteți de mult, nu v-a intrat un străin în casă, mă puteți judeca. Mai ales dumneavoastră, stimată doamnă!

— Mai ales Mioara, domnule Nagy, rosti zâmbind iar Lena. S-o întrebăm întâi pe ea. Eu te cunosc și n-am nimic împotrivă, dar aici e vorba de viața ei.

Scanned with OKEN Scanner

Mioara împietrise. Se uita în fundul ceștii și mâinile adunate în poală îi tremurau. Toți ochii erau ațintiți asupra ei."

(Lucia Demetrius, *Bărbatul Lenei*)

A. Înțelegerea textului.

1. Numește unul din momentele subiectului, existent în fragmentul reprodus.
2. Transcrie două enunțuri din care se desprind trăsături ale unui personaj, la alegere.
3. Notează starea sufletească exprimată de epitetul din propoziția „Nagy tăcu, sufocat".
4. Motivează semnificația repetării grupului de cuvinte: „mai ales dumneavoastră, stimată doamnă", în textul reprodus.
5. Explică, într-un text de cinci rânduri, rolul dialogului în fragmentul reprodus.

B. Limba română

6. Demonstrează, prin patru exemple, polisemantismul cuvântului *masă.*
7. Identifică două enunțuri în care cuvântul *toți* să aibă valori morfologice diferite (pronume, respectiv adjectiv pronominal).
8. Rescrie, din text, câte două verbe, toate la timpul trecut, modul indicativ.
9. Pronumele *mă* din enunțurile: Aș vrea să *mă* însor. *Mă* cunoașteți de mult., este, în ordine:
   a) personal, reflexiv;
   b) reflexiv, reflexiv;
   c) reflexiv, personal.
10. Indică valoarea morfologică a cuvântului subliniat și alcătuiește un enunț cu altă valoare: se strânseră toți *în jurul* cafelei...
11. Identifică patru propoziții cu predicat nominal, al cărui nume predicativ să fie exprimat prin diferite părți de vorbire.
12. Rescrie patru propoziții cu subiectul exprimat prin diferite pronume: personal, demonstrativ, relativ, nehotărât.
13. Secvența: *Nesiguranța că vor veni sau nu îl chinuia, Mioara își făcea de lucru la bucătărie pregătind o cafea cu lapte,* conține:
   a) trei propoziții;
   b) patru propoziții;
   c) cinci propoziții.
14. Rescrie cea mai scurtă propoziție din secvența indicată la punctul 13 și precizează felul ei.

PARTEA A II-A

Te numești Silviu/Silvia Niculescu, ești elev în clasa a VIII-a la Școala nr. 195 din București. Adresează, în numele elevilor școlii, o invitație domnului primar al

Scanned with OKEN Scanner

sectorului 3, de a participa la inaugurarea sălii de sport, în ziua de 2 martie 2005, la ora 12.

În redactare, vei avea în vedere recomandările de la partea a II-a, testul 16.

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una–două pagini, că una dintre poeziile populare studiate aparține baladei, ca specie literară.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 3.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus apare expoziţiunea, componentă a momentelor subiectului, în care se precizează timpul narativ: într-o duminică de primăvară, și câteva date despre personaje.

2. Două enunțuri din care se desprind trăsături ale personajului Lena:

„Lena vorbea cu glasul ei molcom, de om care se cruță, care s-a deprins de mult să vorbească încet și măsurat."

sau

„Lena era deprinsă să i se ceară părerea... Zâmbea larg cu buzele albăstrui și-i făcu un semn prietenesc lui Nagy."

3. Nagy este timid, timorat (intimidat, speriat), emoționat de ipostaza în care se afla, ca pretendent la mâna Mioarei, neștiind dacă familia și ea îl vor accepta.

4. Repetarea grupului de cuvinte „mai ales dumneavoastră, stimată doamnă" relevă faptul că Nagy este conștient de rolul Lenei în deciziile familiei, de aceea i se adresează cu un respect deosebit, încercând să-i cîștige bunăvoința.

5. Dialogul reprezintă un mod de expunere prin care se desfășoară acțiunea. Tânărul Nagy a venit s-o ceară în căsătorie pe Mioara. Dialogul pune în evidență trăsături ale personajelor și relațiile dintre ele. Este semnificativ că la cererea lui Nagy răspunde numai Lena, obișnuită să decidă ea lucrurile.

B. 6. a) Am cumpărat o masă nouă în bucătărie. (mobilier); b) Unii luau *masa* în oraș. (a mânca); c) Vom participa la o *masă rotundă* pe tema poluării fonice. (colocviu, dezbatere); d) Terminând de mâncat, am strâns *masa* și am ieșit în oraș. (tacâmuri, farfurii, pahare etc.); e) O *masă* de oameni se vedea la intrarea în muzeu. (mulțime).

7. În sfârșit, se strânseră *toți* în jurul cafelei și al prăjiturilor, la masa așternută frumos. (pronume nehotărât). *Toți* ochii erau ațintiți asupra ei. (adjectiv pronominal nehotărât).

8. *imperfect:* aducea, stătea; *perfectul simplu:* veni, se urni; *perfectul compus:* s-a deprins, am venit; *mai mult ca perfectul:* înțeleseseră, găsiseră.

Scanned with OKEN Scanner

9. c.

10. *în jurul* — locuțiune prepoziționlă. S-a uitat mirat *în jur.* — locuțiune adverbială.

11. Nu era o *partidă* rea pentru Mioara. (substantiv). Atelierul e *al meu.* (pronume posesiv). Mi-e *dragă* Mioara. (adjectiv). Nagy... era din ce în ce mai *îmbujorat.* (verb la participiu).

12. *Eu*... am venit cu o problemă. (personal). Niciodată *cei* din curte nu-l bârfiseră. (demonstrativ). ...om *care* se cruță... (relativ). ...poate va mai veni *cineva.* (nehotărât).

13. b.

14. (sau) nu — subordonată atributivă.

PARTEA A II-A

Invitație

Domnule Primar,

În cadrul programului „Săli pentru sport", s-a construit și în curtea Școlii nr. 195 din sectorul 3, o modernă sală, a cărei inaugurare va avea loc în ziua de 2 martie 2005, la ora 12.

Vă invit, în numele elevilor școlii, să fiți împreună cu noi la acest moment festiv.

Cu respect,
elevul Niculescu Silviu

București, 25 februarie 2005

PARTEA A III-A

TOMA ALIMOŞ

Reţine!

- **Balada populară** este o creație epică în versuri, în care se povestește o întâmplare din trecutul îndepărtat, cu o acțiune simplă, la care participă un număr restrâns de personaje, înfățișate de obicei în antiteză, iar realul se împletește cu supranaturalul.

Baladele populare, după faptele și eroii prezentați, pot fi grupate în: păstorești, istorice, fantastice, haiducești ș.a.

„Toma Alimoș" este o baladă haiducească, personajul principal, al cărui nume dă titlul poeziei, fiind un „Haiduc din Țara-de-Jos". Este o creație epică, autorul anonim exprimându-și sentimentele, gândurile în mod indirect, prin personajele care participă la acțiune. Narațiunea se face la persoana a III-a și, ca mod de expunere, aceasta

Scanned with OKEN Scanner

se îmbină armonios cu descrierea (a peisajului, a cadrului natural sau a pesonajelor, Toma și Manea, ori a „frățiorului de vitejie" al haiducului) și cu dialogul (între personajele principale, între haiduc și murgul său). În structura operei se regăsesc momentele subiectului specifice operelor epice.

Balada debutează cu expoziţiunea, prezentându-l pe Toma Alimoș în mijlocul naturii — o sinteză a peisajului românesc alcătuit din munte, deal, câmpie, pădure, apă — „La poalele muntelui/În mijlocul câmpului/La puțul/Porumbului,/Pe câmpia verde,-ntinsă/Și de cetine coprinsă..."/ Viteazul haiduc, prietenos, fire deschisă, tânjește după compania semenilor cu care să bea vin „din burdușel". Personificate, elementele naturii — codrul, ulmii, brazii, murgul — dar și armele care „din teci ieșea" vestesc apropierea unei primejdii. Apariția năvalnică a boierului „Manea, slutul/Și urâtul/... grosul/Ș-arțăgosul", care îi cere haiducului murgul drept „vamă" pentru pagubele aduse (stricarea naturii și înșelarea copilelor) constituie intriga. Haiducul, surprins, încearcă să domolească furia boierului, oferindu-i plosca haiducească, tratându-l ca pe un frate cu care vrea să stea de vorbă. Viclean și laș, „Manea stânga-și întindea/Să ia plosca și să bea,/Iar cu dreapta.../Paloș mic că răsucea", înjunghiindu-l pe Toma și fugind apoi mișelește. Acțiunea continuă cu dialogul haiducului cu calul său, căruia îi cere ajutor în urmărirea boierului. Pedepsirea exemplară a acestuia: „Murgulețu-și repezea/Și cu sete mi-l lovea;/ Capu-n pulbere-i cădea..." constituie punctul culminant. Împlinind actul de dreptate, Toma simte că i se apropie sfârșitul. Aceluiași statornic și devotat prieten, murgul său, îi împărtășește dorințele legate de înmormântarea sa în mijlocul naturii, trimițându-l apoi la „frățiorul de vitejie", un haiduc pe care să-l slujească cu aceeași credință. Îndeplinirea ultimelor dorințe ale haiducului constituie deznodământul.

Cele două personaje principale, haiducul și boierul, sunt prezentate în antiteză, atât în privința trăsăturilor fizice, cât și a celor morale: Toma este „Nalt la stat,/Mare la sfat/Și viteaz cum n-a mai stat", în timp ce boierul, stăpânul moșiilor, este slut, urât, gros și arțăgos. Trăsăturile morale ce se desprind din vorbele și faptele celor doi, (caracterizare indirectă) amplifică opoziția dintre aceștia. Începând cu urmărirea boierului lacom, ucigaș, intervine fabulosul.

Pe lângă debutul poeziei, „Foicica fagului...", specifice creației populare sunt repetițiile și interjecțiile, ca și formele de dativ etic: „Că-mi venea, măre, venea...", „D'alei, Toma Alimoș...", „D-alelei fecior de lele...", apoi dezacordurile: „Ulmi și brazi se cletina/Fagi și paltini se pleca..." ș.a. Ritmul este trohaic, rima împerecheată și monorima. Versurile nu se grupează în strofe și măsura este variabilă.

Întrunind toate caracteristicile acestei specii literare, „Toma Alimoș" este, așadar, o baladă. Având caracter oral, anonim, colectiv, sincretic și expresiv, ea aparține folclorului literar, fiind o baladă populară.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 25

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Pe bolta clară barca molatică plutea...
Albeți neprihănite curgeau din cer; — voioase
Zâmbeau în fundul apei răsfrângeri argintoase;
Ah! alba dimineață, și visul ce șoptea,
Și norii albi — și crinii suavi — și bolta clară,
Și sufletul — curatul argint de-odinioară —

Oh! sufletul! — curatul argint de-odinioară.

(Al. Macedonski, *Pe bolta clară*)

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie patru structuri care redau cromatica (culorile) peisajului.
2. Identifică versul care se repetă. Transcrie acest vers.
3. Explică semnificația versului izolat.
4. Stabilește măsura și rima primelor patru versuri ale poeziei.
5. Prezintă, într-un text de trei-cinci rânduri, prin două argumente convingătoare, apartenența poeziei la genul liric.

B. Limba română

6. Rescrie patru cuvinte monosilabice având valori, morfologice diferite, pe care le vei preciza.
7. Găsește două cuvinte cu același radical/cuvânt de bază și adaugă alte două cuvinte, pentru a forma o familie lexicală.
8. Indică antonimul cuvântului subliniat: bolta *clară.*
9. Formulează un enunț cu sensul figurat al antonimului găsit (punctul 8).
10. În versul al patrulea *Ah! alba dimineață și visul ce șoptea,* cuvintele au, în ordine, valorile morfologice:
    a) interjecție, adjectiv, substantiv, conjuncție, substantiv, pronume, verb;
    b) interjecție, adverb, substantiv, conjuncție, substantiv, pronume, verb;
    c) interjecție, adjectiv, adverb, conjuncție, substantiv, pronume, verb.
11. Alcătuiește enunțuri în care cuvântul *ce* să fie, în ordine: a) pronume interogativ; b) adjectiv pronominal interogativ; c) să intre în alcătuirea unei locuțiuni adverbiale și d) să facă parte dintr-o locuțiune conjuncțională.
12. Rescrie propoziția subordonată (din text) și precizează felul ei, după criteriile de clasificare cunoscute.
13. Secvența subliniată: ... curatul argint *de-odinioară* este:

Scanned with OKEN Scanner

a) complement circumstanțial de mod;
b) complement circumstanțial de timp;
c) atribut adverbial.

14. Formulează enunțuri, astfel ca propoziția identificată la punctul 12 să fie, pe rând, subiectivă, completivă directă, completivă indirectă, predicativă.

PARTEA A II-A

Te numești Dorin/Dorina Oprescu, ești elev/ă la Liceul „Petru Rareș" din Suceava. Doi buni prieteni ai tăi — Ionel și George Panait, din localitatea Sucevița — au câștigat o sumă importantă de bani la o extragere specială LOTO. Felicită-i, cu această ocazie, printr-o scrisoare. Adresa celor doi este Str. Ion Creangă, nr. 18, iar data redactării scrisorii este 5 martie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una–două pagini, că una dintre operele studiate aparține basmului, ca specie literară.

În redactarea compunerii, va trebui:
– să evidențiezi (cel puțin) patru caracteristici ale speciei;
– să exemplifici caracteristicile menționate pe baza operei alese;
– să prezinți, pe scurt, subiectul basmului, cu referire la situații semnificative;
– să relevi semnificațiile personajelor și ale titlului basmului.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Elemente cromatice: „Albeți neprihănite curgeau din cer", „răsfrângeri argintoase", „alba dimineață", „norii albi" sau „crinii suavi", „curatul argint".

2. Se repetă versul „Și/Oh! sufletul! — curatul argint de-odinioară".

3. Peisajul dominat de culoarea alb-argintie redeșteaptă eului liric puritatea sufletească de-odinioară. Versul care se repetă pune în evidență retrăirea stării de inocență sufletească, starea de încântare, natura fiind un balsam pentru sufletul omului.

4. În primele patru versuri măsura este de 13 silabe în versurile 1 și 4 și de 14 silabe în versurile 2 și 3; rima este îmbrățișată, rimează versurile 1 cu 4 și 2 cu 3.

5. Poezia aparține genului liric pentru că este un pastel și exprimă sentimentele eului liric, într-un limbaj poetic bogat în figuri de stil.

B. 6. *din* — prepoziție; *cer* — substantiv; *ah* — interjecție; *ce* — pronume relativ.

7. *albeți*, *alba* (albi) + *alb*uriu, *alb*ire, în*alb*ire (*argint*, *argint*oase + *argint*ar, *argint*iu, *argint*ărie).

Scanned with OKEN Scanner

8. *tulbure* (murdară, poluată).
9. Discuțiile s-au purtat într-o atmosferă *tulbure.*
10. a.
11. a) La *ce* te gândești? b) *Ce* vești îmi aduci? c) Elevul suie *din ce în ce* mai repede și mai corect. d) *De vreme ce* n-ai răspuns, am crezut că nu erai acasă.
12. *ce șoptea* — propoziție enunțiativă propriu-zisă, simplă, afirmativă, subordonată atributivă (termen regent *visul*), introdusă prin pronumele relativ *ce* (cu valoare de conjuncție subordonatoare).
13. c.
14. Nu se auzea *ce șoptea* — subiectivă. Nu știu *ce șoptea* — completivă directă. Mă uitam *ce șoptea*, dar nu înțelegeam nimic. — completivă indirectă. Curiozitatea tuturor era *ce șoptea.* — predicativă.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Suceava, 5 martie 2005

Dragii mei prieteni,

Mă grăbesc să fiu printre primii care vă felicită și care se bucură sincer pentru norocul care v-a surâs, mai bine zis, ținând seama de suma importantă, v-a râs cu gura până la urechi.

Să știți că eu până acum nu am jucat niciodată la nici un fel de joc noroc, ba chiar mă amuz și mă mir că atâția oameni, și tineri, și mai bătrâni, stau la coadă pe la agențiile LOTO. Voi sunteți primii mei prieteni care ați câștigat și poate mă faceți să-mi încerc și eu norocul.

Voi cum vă simțiți acum, ce-au zis părinții, cum vă privesc prietenii și colegii? V-ați făcut vreun plan mai serios ce să faceți cu banii? Sau v-ați luat, așa cum știu că vă doreați, tu, Ionel, un calculator mai performant, iar tu, George, o combină muzicală? Scrieți-mi, să mă bucur și eu.

Abia aștept vacanța, să fim din nou împreună.

Vă îmbrățișez cu prietenie,
Dorin

PARTEA A III-A

PRÂSLEA CEL VOINIC ŞI MERELE DE AUR
(Basm)

Reţine!

- **Basmul** este o creație epică de mare întindere, care prezintă lupta dintre bine și rău, încheiată cu triumful binelui; sunt relatate întâmplări reale și fabuloase, la care participă personaje reale sau supranaturale, înzestrate cu puteri miraculoase.

Scanned with OKEN Scanner

„Prâslea cel voinic și merele de aur" este un basm popular, întrunind toate caracteristicile speciei. Încă din titlu, înțelegem că mezinul, personajul principal, are puteri neobișnuite, iar merele de aur țin de domeniul fabulosului.

Basmul debutează cu formula specifică acestei specii literare: „A fost odată ca niciodată..." și se încheie cu nunta împărătească la care participă și naratorul: „Trecui și eu pe acolo și stătui de mă veselii la nuntă, de unde luai O bucată de batoc/Ș-un picior de iepure șchiop,/și încălecai pe-o șa și v-o spusei dumneavoastră-așa". Formule specifice întâlnim și-n cuprinsul basmului: „și se luptară,/și se luptară,/zi de vară/pânăn seară".

Lupta dintre bine (întruchipat de Prâslea, corb, zgripsoroaică) și rău (simbolizat de zmei, balaur, frații lui Prâslea) se desfășoară pe parcursul întregii narațiuni și se finalizează cu victoria binelui: Prâslea se căsătorește cu fata cea mică și moștenește tronul împărăției, iar frații cei cruzi primesc pedeapsa capitală: săgețile trase în sus se întorc și le cad în creștete.

Întâmplările și personajele reale (împăratul și fiii săi, fetele de împărat, dorința de prindere a hoților ș.a.) se împletesc cu altele, supranaturale (zmeii, lupta lui Prâslea cu aceștia, corbul vorbitor, balaurul, merele de aur, zgripsoroaica, transformarea palatelor în mere de aramă, de argint, de aur, metamorfozarea lui Prâslea și a zmeului în flăcări, furca și cloșca cu puii de aur, tărâmul „celălalt" ș.a.).

Întâlnim în cuprinsul basmului cifra magică trei, ca număr de personaje (trei feciori de împărat, trei fete, trei zmei), unitate de timp (trei săptămâni acordate argintarului, în trei zile termină Prâslea odoarele), număr de încercări (Prâslea aruncă trei săgeți în hoțul merelor, se luptă, pe rând, cu cei trei zmei, buzduganul miraculos anunță prin trei semnale venirea zmeului, lovind în ușă, în masă și apoi se așază în cui ș.a.m.d.).

Întâmplările sunt ordonate în succesiunea tipică operelor epice: situația inițială (expoziționea, cu formula de început, prezentarea împăratului, a fiilor, a grădinii fermecate, dar și tristețea împăratului legată de furtul sistematic al merelor), cauza care modifică situația (intriga: Prâslea reușește să-l rănească pe hoț, salvând merele de aur), încercările prin care trece eroul (desfășurarea acțiunii: peripețiile lui Prâslea în aflarea adevărului și pedepsirea zmeilor, întoarcerea pe tărâmul său), punctul culminant (pedepsirea fraților) și situația finală (deznodământul: restabilirea adevărului, a dreptății și nunta împărătească).

Fiind un basm popular, „Prâslea cel voinic și merele de aur" se caracterizează și prin oralitatea stilului (cuvinte și expresii populare, asocierea vorbirii directe cu cea indirectă, construcții imperative, interogative sau exclamative, repetiții, inversiuni precum: „a povățui", „piroteală", „soroc"; „— Fugi d-aci, nesocotitule!", „Împăratul se înduplecă"; „— Corbule, corbule!", „N-auzi tu ce prăpăstii spun frații tăi?", „Unde dă Dumnezeu să cază un asemenea noroc chior peste mine", „făcu ce făcu"; „rogu-te", „adevăr grăiește gura mea" ș.a.

Prin tema sa, ideea care se desprinde, frumusețea morală a personajului principal confruntat cu atâtea piedici în restabilirea dreptății, „Prâslea cel voinic și merele de aur" este unul dintre cele mai cunoscute și mai îndrăgite basme românești.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 26

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„Atunci se ridică mireasa în sus și zise împăratului socru:

— Eu am gătit bucatele pentru împăratul ce s-a supărat, și iată pentru ce am făcut-o:

Acest împărat este tatăl meu. Noi eram trei surori în casa părintească. Tata ne-a întrebat într-o zi cum îl iubim noi. Surorile mele mai mari, una îi răspunse că îl iubește ca mierea, alta ca zahărul. Eu îi zisei că îl iubesc ca sarea în bucate. Așa am socotit eu că nu se poate mai multă iubire decât aceasta. Tata s-a supărat pe mine și m-a gonit din casă. Dumnezeu nu m-a lăsat să piei și, prin muncă, cinste și hărnicie am ajuns unde mă vedeți. Acum am vrut să dovedesc tatei că fără miere și fără zahăr poate omul să trăiască, dar fără sare nu, d-aia i-am gătit bucatele fără sare. Judecați dumneavoastră cu minte împărătească cine a avut dreptate.

Toți mesenii într-o glăsuire găsiră cu cale că pe nedrept a fost gonită din casa părintească.

Atunci tatăl fetei mărturisi că n-a știut să prețuiască duhul fetei sale, și și-a cerut iertăciune.

Fata, și ea, i-a sărutat mâna și și-a cerut și dânsa iertăciune dacă fapta ei l-a supărat.

Și se puseră pe o veselie și pe o petrecere de se duse vestea în lume.

Tatăl fetei se veselea, nu se veselea, dar socrul știu că se veselea și se mândrea că a dobândit o așa noră, și de viță bună, și înțeleaptă, și harnică.

Eram și eu la nuntă împreună cu cheleșul ăla care se tupilează printre d-voastră, cinstiți boieri. Multe ciolane, doamne, mai căzură de la acea masă, și, care cum cădea, tot în capul chelului le da; care cum cădea, tot în capul chelului le da.

Și încălecai p-o șea, și v-o spusei d-voastră așa.

Și încălecai p-o lingură, să trăiască cine ascultă.

Și mai încălecai p-un fus, să trăiască și cel ce-a spus."

(Petre Ispirescu, *Sarea în bucate*)

A. Înțelegerea textului

1. Numește momentul subiectului prezentat în fragmentul reprodus.
2. Transcrie, din textul literar, o formulă specifică basmului.
3. Prezintă două trăsături ale fetei celei mici a împăratului, desprinse din fragmentul dat.
4. Notează două comparații din textul reprodus.
5. Rezumă, într-un text de cinci-zece rânduri, fragmentul dat.

B. Limba română

6. Scrie două sinonime și două antonime ale cuvântului *a prețui*.
7. Indică forma literară a patru cuvinte care în text nu au această formă.

Scanned with OKEN Scanner

8. Rescrie, cu forma din text, un verb de conjugarea I, unul de a II-a, unul de a III-a și un verb de conjugarea a IV-a.

9. Precizează timpul fiecărui verb identificat la punctul 8.

10. Găsește patru propoziții al căror predicat verbal să fie exprimat prin: a) locuțiune verbală; b) verb la diateza reflexivă; c) verb la diateza pasivă; d) verb la diateza activă.

11. Formează adjective de la substantivele din secvența: *Dumnezeu nu m-a lăsat să piei și, prin muncă, cinste și hărnicie am ajuns unde mă vedeți.*

12. Identifică două locuțiuni (diferite) și precizează felul lor.

13. Pronumele personale din fragmentul: *Așa am socotit eu că nu se poate mai multă iubire decât aceasta. Tata s-a supărat pe mine și m-a gonit din casă.*, îndeplinesc, în ordine, funcțiile sintactice:

a) subiect, complement direct, complement direct;
b) subiect, complement indirect, complement direct;
c) subiect, complement circumstanțial de mod, complement direct.

14. Rescrie, împreună cu termenul regent, patru subordonate diferite.

PARTEA A II-A

Redactează o compunere narativă de cincisprezece-douăzeci de rânduri cu titlul „O întâmplare din viața mea".

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– respectarea structurii compunerii (introducere, cuprins, încheiere);
– adecvarea conținutului la tipul de compunere și la titlu;
– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una–două pagini, faptul că una dintre operele studiate aparține fabulei, ca specie literară.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 2.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus apare deznodământul.

2. Formula de încheiere a basmului din textul dat:
„Și încălecai p-o șea, și v-o spusei d-voastră așa."
și ultimele două enunțuri.

3. Cele două trăsături ale fetei celei mici sunt: sinceritate în exprimarea dragostei filiale (a fiicei față de părinți); ea îi spune tatălui, împăratul, că îl iubește ca sarea în

Scanned with OKEN Scanner

bucate, și cinstea sau hărnicia: „prin muncă, cinste și hărnicie am ajuns unde mă vedeți".

Altă trăsătură este înțelepciunea; ea dovedește tatălui său că a avut dreptate; fără sare, bucatele nu sunt bune.

Sau: Socrul fetei de împărat se mândrește că a dobândit o noră „de viță bună și înțeleaptă și harnică".

4. Comparații: „îl iubește ca mierea, ca zahărul" sau „ca sarea în bucate".

5. Mireasa spune împăratului-socru că ea a gătit bucatele, că împăratul oaspete este tatăl său care a alungat-o pentru că i-a spus că îl iubește ca sarea în bucate. În mâncarea oaspetelui, ea a pus numai zahăr și miere, nu sare ca să-i dovedească tatălui său faptul că omul nu poate trăi fără sare. Toți au recunoscut că ea a avut dreptate. Și împăratul și fiica lui s-au împăcat. A urmat o petrecere de s-a dus vestea în toată lumea.

B. 6. *a prețui:* a aprecia, a stima — sinonime.
a disprețui, a nesocoti — antonime (a desconsidera).

7. să piei — *să pier;* d-aia — *de aceea;* iertăciune — *iertare;* nuroră — *noră.*

8. ...*se ridică* mireasa (a se ridica — conjugarea I); *nu se poate* mai multă iubire (a nu se putea — conjugarea a II-a); să trăiască cel ce-*a spus* (a spune — conjugarea a III-a); tatăl fetei *se veselea* (a se veseli — conjugarea a IV-a).

9. *se ridică* — perfectul simplu; *nu se poate* — prezent; *a spus* — perfectul compus; *se veselea* — imperfect.

10. a) Toți mesenii într-o glăsuire *găsiră cu cale* — locuțiune verbală; b) Socrul... *se mândrea* — verb, diateza reflexivă; c) ... pe nedrept *a fost gonită* din casa părintească — diateza pasivă; d) Eu *am gătit* bucatele pentru împăratul — diateza activă.

11. *dumnezeiesc* (Dumnezeu); *muncitor* (muncă); *cinstit* (cinste); *harnic* (hărnicie).

12. *pe nedrept* — locuțiune adverbială; *împreună cu* — locuțiune prepozițională.

13. b.

14. a) ... împăratul *ce s-a supărat* — atributivă; b) (ne)-a întrebat *cum îl iubim noi* — completivă directă; c) se puseră pe o veselie *de se duse vestea în lume* — circumstanțială consecutivă; d) să trăiască *cine ascultă* — subiectivă.

PARTEA A II-A

O întâmplare din viața mea

Eram în vacanță la bunici.

Într-o zi, bunicul care este pădurar, m-a luat cu el să-mi arate diferite specii de copaci și animalele de-acolo. El trebuia să păzească pădurea de oamenii care tăiau copaci, la întâmplare, pentru lemne de foc și de braconierii care puneau capcane pentru animale.

Nici nu îmi închipuiam câtă frumusețe există într-o pădure și câte lucruri interesante voi învăța.

Scanned with OKEN Scanner

bucate, și cinstea sau hărnicia: „prin muncă, cinste și hărnicie am ajuns unde mă vedeți".

Altă trăsătură este înțelepciunea; ea dovedește tatălui său că a avut dreptate; fără sare, bucatele nu sunt bune.

Sau: Socrul fetei de împărat se mândrește că a dobândit o noră „de viță bună și înțeleaptă și harnică".

4. Comparații: „îl iubește ca mierea, ca zahărul" sau „ca sarea în bucate".

5. Mireasa spune împăratului-socru că ea a gătit bucatele, că împăratul oaspete este tatăl său care a alungat-o pentru că i-a spus că îl iubește ca sarea în bucate. În mâncarea oaspetelui, ea a pus numai zahăr și miere, nu sare ca să-i dovedească tatălui său faptul că omul nu poate trăi fără sare. Toți au recunoscut că ea a avut dreptate. Și împăratul și fiica lui s-au împăcat. A urmat o petrecere de s-a dus vestea în toată lumea.

B. 6. *a prețui:* a aprecia, a stima — sinonime.
a disprețui, a nesocoti — antonime (a desconsidera).

7. să piei — *să pier;* d-aia — *de aceea;* iertăciune — *iertare;* nuroră — *noră.*

8. ...*se ridică* mireasa (a se ridica — conjugarea I); *nu se poate* mai multă iubire (a nu se putea — conjugarea a II-a); să trăiască cel ce-*a spus* (a spune — conjugarea a III-a); tatăl fetei *se veselea* (a se veseli — conjugarea a IV-a).

9. *se ridică* — perfectul simplu; *nu se poate* — prezent; *a spus* — perfectul compus; *se veselea* — imperfect.

10. a) Toți mesenii într-o glăsuire *găsiră cu cale* — locuțiune verbală; b) Socrul... *se mândrea* — verb, diateza reflexivă; c) ... pe nedrept *a fost gonită* din casa părintească — diateza pasivă; d) Eu *am gătit* bucatele pentru împăratul — diateza activă.

11. *dumnezeiesc* (Dumnezeu); *muncitor* (muncă); *cinstit* (cinste); *harnic* (hărnicie).

12. *pe nedrept* — locuțiune adverbială; *împreună cu* — locuțiune prepozițională.

13. b.

14. a) ... împăratul *ce s-a supărat* — atributivă; b) (ne)-a întrebat *cum îl iubim noi* — completivă directă; c) se puseră pe o veselie *de se duse vestea în lume* — circumstanțială consecutivă; d) să trăiască *cine ascultă* — subiectivă.

PARTEA A II-A

O întâmplare din viața mea

Eram în vacanță la bunici.

Într-o zi, bunicul care este pădurar, m-a luat cu el să-mi arate diferite specii de copaci și animalele de-acolo. El trebuia să păzească pădurea de oamenii care tăiau copaci, la întâmplare, pentru lemne de foc și de braconierii care puneau capcane pentru animale.

Nici nu îmi închipuiam câtă frumusețe există într-o pădure și câte lucruri interesante voi învăța.

Scanned with OKEN Scanner

Deodată am auzit un scâncet. Ne-am uitat împrejur și am văzut un pui de lup. Am căutat lupoaica. Cum n-am găsit-o, am luat puiul acasă cu noi. Era flămând și înspăimântat.

Mira, cățeaua bunicilor, avea patru pui. I-am dat puiul de lup să-l alăpteze. Cățeaua l-a lăsat să sugă, apoi l-a lins pe creștet. Mă bucuram că l-a adoptat atât de ușor.

Cât am stat la bunici, am văzut că puiul de lup și-a găsit o familie. Era hrănit de Mira și se juca cu cei patru cățeluși.

La plecare, l-am întrebat pe bunicul meu ce va face când lupul va fi mare. El m-a asigurat că îl va duce în pădure. Și așa a făcut.

PARTEA A III-A

CÂINELE ŞI CĂŢELUL

de Grigore Alexandrescu

Reține!

- **Fabula** este o specie a epicii culte, în versuri sau proză, alcătuită dintr-o narațiune alegorică (cu animale, plante sau lucruri personificate), cu sens moral (satirizează moravuri, deprinderi, comportamente, trăsături de caracter, aspecte sociale), finalizată cu o învățătură.

Poezia „Câinele și cățelul" de Grigore Alexandrescu are structura unei fabule. Este concepută ca o narațiune alegorică, având trei personaje: dulăul Samson (aluzie la forța fizică și la mărime), cățelul Samurache și „un bou oarecare".

Ipocrit, dulăul vorbește despre egalitate „între dobitoace", aducând ca argument exemplul țărilor civilizate: „Oamenii spun adesea că-n țări civilizate/Este egalitate./Toate iau o schimbare și lumea se cioplește/Numai pe noi mândria nu ne mai părăsește." Apoi, cu falsă modestie, declară că e fericit „Când toată lighioana, măcar și cea mai proastă,/Câine sadea îmi zice, iar nu Domnia voastră." Cățelul Samurache, „simplu privitor", aderă cu entuziasm la ideile exprimate: „Gândirea voastră, zice, îmi pare minunată,/Și simtimentul vostru îl cinstesc, frații mei", fapt care declanșează reacția violentă a dulăului: „— Noi, frații tăi?... potaie!" și îl amenință cu o bătaie de pomină. Când cățelul încearcă să-și justifice intervenția, răspunsul lui Samson este categoric, nemaiadmițând nici o replică: „Adevărat vorbeam,/Că nu iubesc mândria și că urăsc pe lei,/Că voi egalitate, dar nu pentru căței."

Povestirea alegorică, în cuprinsul căreia dialogul dintre personaje are rol însemnat nu numai în derularea întâmplărilor, ci mai ales în evidențierea trăsăturilor morale, este urmată de morala concentrată în ultimele două versuri: „Aceasta între noi adesea o vedem,/Și numai cu cei mari egalitate vrem."

Samson, dulăul de curte „ce lătra foarte tare" este tipul omului ipocrit, fățarnic, demagog, care afișează o falsă modestie. Discrepanța dintre aparență și esență apare o dată cu intrarea în scenă a lui Samurache, simbol al naivității, al credulității omului

Scanned with OKEN Scanner

de rând, cinstit, asupra căruia se revarsă potopul de vorbe goale și amenințătoare din partea celui care proclamase egalitatea prin cuvinte sforăitoare.

Dincolo de caracterizarea personajelor de către narator, directă, autorul lasă eroii să se miște și să dialogheze ca într-o mică scenetă. Din comportamentul și limbajul lor, se desprind trăsăturile morale, în mod indirect, ca și din numele pe care le au, Samson și Samurache.

Stilul este vioi, sprinten, dialogul animat, ajutat de o versificație liberă, care dă impresia unei vorbiri naturale, trăsătură accentuată și de folosirea unor termeni din limbajul popular: dobitoace, lighioane, fieștecine, sadea, potaie, lichea... (ultimele două, epitete depreciative).

Având structura unei fabule, o povestire alegorică urmată de morală, care pune în evidență defecte ale animalelor personificate, respectiv ale oamenilor, cu scopul de a le îndrepta, „Câinele și cățelul" de Grigore Alexandrescu aparține acestei specii literare.

Testul nr. 27

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„De-aș trăi ca bradu-n munte,
N-aș avea supărări multe,
Dar trăiesc ca plopu-n vale,
Și sunt plin de supărare.
Inimioară, inimioară,
Ce-mi stai tristă și amară?
— Inimioară, stai pe loc,
Că-ți pun lacăt la mijloc.
— Lacăte să-mi pui și-o sută,
Inima tot nu te-ascultă.
Inimioară cu dor mult,
Când să te mai văd râzând
De la cârciumă venind
Cu toți oamenii la rând?
Inimă cu venin mult,
Dacă te-aș vedea arzând
Nu pui mâna să te sting;
Îți mai pui un brat de paie
Ca să arzi mai cu văpaie."

(*Doină populară*, județul Olt)

A. Înțelegerea textului

Alege răspunsul corect!

1. Structurile „ca bradu-n munte" și „ca plopu-n vale" sunt:
   a) hiperbole;
   b) metafore;
   c) comparații.
2. Versul „Ca să arzi mai cu văpaie" semnifică:
   a) suferința fizică;
   b) profunzimea iubirii;
   c) înverșunarea, ura.

Scanned with OKEN Scanner

3. Transcrie două repetiții din doina reprodusă.
4. Precizează ritmul și rima din ultimele două versuri ale doinei.
5. Stabilește tipul de doină, pe baza a două trăsături specifice.

B. Limba română

6. Găsește două substantive trisilabice, un verb și un adjectiv bisilabice. Scrie-le despărțite în silabe.
7. Identifică un cuvânt care conține triftong, unul cu hiat și două cu diftongi. Subliniază grupurile cerute.
8. Alcătuiește familia lexicală a cuvântului *venin* (patru derivate),
9. Indică modul și timpul verbului *a trăi* (apare de două ori în text).
10. Identifică un verb la conjunctiv, unul la imperativ și două la gerunziu, aparținând tuturor celor patru conjugări.
11. Cuvântul *inimă* este, în ordine, în cazurile:
    a) nominativ, vocativ;
    b) nominativ, nominativ;
    c) nominativ, acuzativ.
12. Numărul complementelor din secvența: *Îți mai pui un braț de paie* este:
    a) unul;
    b) trei;
    c) patru.
13. Rescrie subordonatele introduse prin conjuncția *să* și precizează felul lor.
14. Contrage în parte de propoziție ultima subordonată din text și precizează-i funcția sintactică.

PARTEA A II-A

Te numești Liviu/Livia Stănescu, ai absolvit clasa a VII-a la o școală din Roman, unde domiciliezi, și te afli în vacanță la un vechi prieten, în localitatea Mânăstireni, județul Olt. Scrie-i prietenului tău, Ionuț Hristea, cum îți petreci aceste zile de vacanță. Adresa lui Ionuț este Str. Unirii, nr. 2, Bl. M8, Et. IV, Ap. 20, Roman, iar data redactării scrisorii, 14 august 2005.

În redactarea scrisorii, va trebui:
– să utilizezi convențiile stabilite acestui tip de compunere;
– să folosești un stil și un conținut adecvate situației imaginate;
– să respecți normele de ortografie, de punctuație și de exprimare corectă.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, personajul principal dintr-un basm studiat.

În redactarea compunerii vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 1.

Scanned with OKEN Scanner

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. c.
2. b.
3. Repetițiile sunt: „inimioară", „aș trăi/trăiesc" sau „stai tristă"/ „stai pe loc", „lacăt/lacăte" sau „Nu pui.../Îți mai pui..."
4. În ultimele versuri, ca în întreaga poezie, ritmul este trohaic și rima pereche (împerecheată).
5. Poezia este o doină de dor pentru că exprimă dragostea profundă, mistuitoare într-o tonalitate tristă. Limbajul poetic conține epitete, metafore, comparații și repetiții.

B. 6. *cân-ciu-mă, vă-pa-ie* — substantive; *tră-iesc* — verb; *tris-tă* — adjectiv.
7. inimi*oa*ră — triftong; (aș) *trăi* — hiat; m*ai*, *oa*men*ii* — diftongi.
8. *venin* — veninos, înveninat, înveninare, reînvenina.
9. *aș trăi* — condițional-optativ, prezent; *trăiesc* — indicativ, prezent.
10. *să văd* — conjunctiv, conjugarea a II-a; *stai* — imperativ, conjugarea I; *arzând* — gerunziu, conjugarea a III-a; *venind* — gerunziu, conjugarea a IV-a.
11. a.
12. b.
13. *Lacăte să-mi pui și-o sută* — concesivă; *să te sting* — circumstanțială de scop.
14. *ca să arzi mai cu văpaie* — *pentru a arde...* — complement circumstanțial de scop.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Mânăstireni, 14 august 2005

Dragul meu prieten, Ionuț,

Am încercat zadarnic să dau de tine înainte de a pleca din Roman, nu știu pe unde ai umblat (e drept că e vacanță).

Voiam să-ți las în grijă hamsterul, ca și în vacanța trecută, când abia ai mai vrut să mi-l dai înapoi. În fine, negăsindu-te, l-am luat cu mine. Nu-ți închipui ce uluiți au fost cei de aici când au dat cu ochii de șoricel în borcan (nu i-am putut lua cușca). Acum, „musafirul nepoftit", cum îi zic toți, este în centrul atenției, se pare că l-au și îndrăgit.

Îmi petrec timpul ca și în alte vacanțe: merg la scăldat, citesc, mai urmăresc la televizor câte un program... Păcat că n-am cablu! Acum, fiind mai mari, ne iau

Scanned with OKEN Scanner

și pe noi la câmp, să dăm o mână de ajutor. Am fost deja de trei ori într-o săptămână, de când am sosit. Două zile a plouat, așa că ne-am jucat în casă cu Mihai și cu șoricelul, bineînțeles.

O să-ți povestesc lucruri interesante despre satul acesta, împrejurimi și... unele fenomene „paranormale"..., când mă întorc acasă.

Până atunci, te salut și-ți urez și ție vacanță frumoasă,

Liviu

PARTEA A III-A

PRÂSLEA CEL VOINIC ŞI MERELE DE AUR

Caracterizarea lui Prâslea

Prâslea este personajul principal al basmului, așa cum indică și titlul, personaj complex, simbol al binelui în confruntarea cu răul.

Determinantul „cel voinic" îl singularizează față de frații săi, subliniindu-i vitejia. Curajul de a se confrunta cu hoțul merelor, dar modestia și perseverența îl ajută să obțină îngăduința împăratului de a păzi mărul fermecat. Meticulos și înțelept, își pregătește cu grijă pânda, alungându-și somnul, reușind să-l rănească pe hoț. Fire tenace, pornește îndată după dâra de sânge și, prietenos și deschis, îi ia și pe frații săi, pentru a se bucura împreună de izbândă. Învingându-și teama de necunoscut, coboară în prăpastie și ajunge pe tărâmul celălalt, unde se luptă cu zmeii pentru salvarea fetelor de împărat. Lupta cu primii doi îi dovedește vitejia și forța, iar răpunerea celui de al treilea, însușirile supranaturale, comunicând cu corbul, care îl ajută. Isteț și prevăzător, Prâslea rămâne în viață, păcălindu-i pe frații invidioși care îi plănuiseră pieirea: își pune căciula deasupra pietrei pe care aceștia o aruncă în groapă. Spiritul de sacrificiu și generozitatea îl ajută să salveze puii unei zgripsoroaice, făcând bucățele balaurul care-i amenința. Recunoscătoare, aceasta îl readuce pe Prâslea pe tărâmul oamenilor, ocazie pentru viteaz de a-și dovedi stăpânirea de sine, tăria de a suporta durerea, dar și rapiditatea în luarea deciziei de a-și tăia o bucată de carne din coapsă, pentru hrănirea zgripsoroaicei. Ajuns pe tărâmul său, Prâslea urmărește cu răbdare și perseverență apropierea de momentul restabilirii dreptății și a adevărului. Se angajează la argintar ca ucenic pentru a-i putea da de știre fetei de împărat că trăiește și când ajunge la palat, din nou dovedește mărinimie, noblețe sufletească și credință în Dumnezeu, în spiritul lui de dreptate, lăsând ca Domnul să-i judece și să hotărască soarta fraților săi. Astfel, frații vor fi pedepsiți.

Pe parcursul derulării întâmplărilor, Prâslea este caracterizat direct, de narator și de alte personaje, însă un loc mult mai însemnat ocupă caracterizarea indirectă, desprinsă din faptele sale, relațiile cu celelalte personaje, reale sau fantastice, limbajul și gesturile sale.

Finalul basmului, pedepsirea celor care au reprezentat răul și nunta împărătească a lui Prâslea cu fata salvată din mâna zmeilor, aduce victoria, triumful binelui asupra răului, fiind în concordanță cu spiritul de dreptate al poporului nostru.

Scanned with OKEN Scanner

Prâslea întruchipează, așadar, cinstea, adevărul și dreptatea, curajul și spiritul de sacrificiu, perseverența în lupta împotriva răului, reprezentat de zmei, de balaur și chiar de frații săi.

Testul nr. 28

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„Cu harfa pe umăr și cu ranița în spinare, iată-ne iarăși pe drumuri, însoțiți de Capi, care se tăvălea prin praf de bucurie.

Ca să spun drept, am simțit o adevărată fericire, la ieșirea din orășel, să calc pe pământul bătătorit al șoselei, care răsuna cu totul altfel decât glodul din mină: ce minunat era soarele, ce frumoși copacii!

Înainte de plecare, Mattia și cu mine ne sfătuisem îndelung asupra drumului pe care urma să apucăm — căci îl învățasem și pe Mattia să citească harta, și acum nu-și mai închipuia ca altădată că distanțele erau mai lungi pentru picioarele care străbat o șosea decât pentru degetul care trece de la un pas la altul. După ce am cumpănit bine, am hotărât amândoi ca să trecem prin Clermont, ceea ce nu ne lungea prea mult drumul și ne dădea în schimb prilejul să ne oprim și prin stațiunile balneare — pe timpul acela, pline de bolnavi — Saint Nectaire, Mont Dore, Royat, Bourboule. Pe când lucram în mină, Mattia întâlnise într-o raită de-a lui un bătrân ursar care se îndrepta spre localitățile acelea, unde — zicea el — se puteau câștiga bani buni. Și Mattia voia să câștigăm bani, socotind că cei o sută cincizeci de franci ai noștri nu puteau să ne ajungă pentru vaca pe care voiam s-o cumpărăm. Cu cât aveam să adunăm mai mulți bani, cu atât vaca avea să fie mai frumoasă, și cu atât tușa Barberin avea să fie mai mulțumită. Iar cu cât tușa Barberin avea să fie mai mulțumită, cu atât noi aveam să fim mai fericiți...

Pe drumul de la Paris la Varses îl învățasem pe Mattia să citească și-i dădusem primele noțiuni de muzică; de la Varses la Clermont am continuat cu lecțiile.

Însă, fie că nu eram eu un profesor prea grozav — tot ce se poate — fie că Mattia nu era un elev prea strălucit — lucru de asemenea cu putință — fapt este că cititul mergea tare greu și încet. Oricât se silea și-și zgâia ochii în carte, Mattia nu afla acolo decât bazaconii care făceau mai multă cinste închipuirii decât atenției lui...

În schimb, la muzică... Mattia a făcut progrese atât de uimitoare, încât foarte repede, a ajuns să mă minuneze cu întrebările lui, apoi, după ce m-a minunat, m-a încurcat și, în cele din urmă, m-a lăsat cu gura căscată de nu mai știam nici eu ce să-i răspund."

(Hector Malot, *Singur pe lume*)

Atenție!

- Capi este un cățel de circ.
- Narator este copilul Remi.

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie un enunț din textul literar reprodus, din care se desprinde starea sufletească a personajelor la părăsirea orașului.

2. Prezintă două trăsături ale personajului Mattia, desprinse din povestirea naratorului, copilul Remi.

3. Scrie ideile principale din fragmentul reprodus.

4. Stabilește, pe baza a două argumente, genul căruia îi aparține fragmentul dat.

5. Exprimă-ți, într-un text de maximum trei rânduri, opinia despre relația dintre narator, Remi și personajul Mattia, așa cum apare în fragmentul reprodus.

B. Limba română

6. Indică două sinonime și două antonime pentru verbul *a câștiga.*

7. Precizează funcția sintactică și cazul substantivului diminutiv.

8. Indică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *iată-ne iarăși* pe drumuri... am hotărât *amândoi.*

9. Precizează cazul substantivului precedat de prepoziția *asupra* și formulează două propoziții în care cuvinte precedate de aceeași prepoziție să fie în alte două cazuri, pe care le vei preciza.

10. Indică modul verbului *a câștiga,* în text (apare de două ori).

11. Substantivele precedate de prepoziția *de,* din secvențele: *... însoțiți de Capi, care se tăvălea prin praf de bucurie... stațiunile balneare — pe timpul acela pline de bolnavi... îi dădusem primele noțiuni de muzică,* îndeplinesc, în ordine, funcțiile sintactice:

a) complement indirect, complement circumstanțial de cauză, complement indirect, atribut;

b) complement de agent, complement circumstanțial de mod, complement indirect, atribut;

c) complement de agent, complement circumstanțial de cauză, complement indirect, atribut;

12. Precizează felul propozițiilor (principală/tipul de subordonată) și valoarea morfologică a elementelor de relație, din secvența: *... apoi, după ce m-a minunat, m-a încurcat și, în cele din urmă, m-a lăsat cu gura căscată, de nu mai știam ce să-i răspund.*

13. Subordonatele din secvența: *Înainte de plecare, Mattia și cu mine ne sfătuisem îndelung asupra drumului pe care urma să apucăm — căci îl învățasem și pe Mattia să citească harta,* sunt, în ordine:

a) atributivă, circumstanțială de scop, circumstanțială de cauză, completivă indirectă;

b) atributivă, completivă directă, circumstanțială de cauză, completivă directă;

c) atributivă, subiectivă, circumstanțială de cauză, completivă directă;

14. Identifică subordonata concesivă introdusă prin adverb nehotărât și indică alte patru elemente de relație specifice acestui tip de subordonată.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Te numești Emil/Emilia Petrescu, ești elev/ă la un liceu din Timișoara și frecventezi cercul de pictură „Nicolae Tonitza" de la Palatul copiilor din localitate. La expoziția care cuprinde cele mai reușite lucrări ale membrilor cercului și care se va deschide în data de 13 aprilie 2005, ora 11, în holul mare al Palatului copiilor, dorești să participe și profesorul tău de desen, de la liceu, d-l Adrian Bădescu. Adresează-i, în acest sens, o *invitație.*

În redactare, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 16.

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una–două pagini, faptul că una dintre poeziile studiate aparține genului liric.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:
– menționarea a patru caracteristici ale genului;
– exemplificarea caracteristicilor menționate;
– relevarea prezenței eului liric;
– ilustrarea mijloacelor artistice.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Enunțul care exprimă starea sufletească a personajelor la părăsirea orașului este:

„Ca să spun drept, am simțit o adevărată fericire, la ieșirea din orășel, să calc pe pământul bătătorit al șoselei, care răsuna cu totul altfel decât glodul din mină: ce minunat era soarele, ce frumoși copacii!"

2. Două trăsături ale lui Mattia:

Mattia nu se descurcă cu cititul, totuși el se străduia. În schimb învață ușor la muzică, făcând progrese care-l uimesc pe Remi. El îi punea întrebări care-l lăsau „cu gura căscată" pe acesta, ceea ce dovedește o inteligență deosebită.

3. Ideile principale din fragment:

– Remi și Mattia au părăsit bucuroși orașul, însoțiți de cățelul Capi.

– Ei hotărâseră să treacă printr-o serie se stațiuni balneare unde pot câștiga bani.

– Cu banii câștigați, cei doi copii vor să cumpere o vacă frumoasă pentru tușa Barberin, ca răsplată pentru bunătatea ei.

– Pe drum, Remi îl învață pe Mattia să citească și-l pregătește la muzică pentru care acesta avea aptitudini.

4. Fragmentul reprodus aparține genului epic, pentru că există un personaj narator — Remi, care povestește întâmplări din viața lui și a lui Mattia. Modul de expunere folosit în acest fragment este narațiunea. În acțiune apar mai multe personaje.

5. Remi și Mattia sunt prieteni și tovarăși de suferință. Ei se ajută unul pe altul. Remi îl învață pe Mattia să citească și-i dă noțiuni de muzică. Împreună sunt fericiți.

Scanned with OKEN Scanner

B. 6. *a câștiga* — sinonime: a obține, a dobândi
antonime: a pierde, a risipi.
7. la ieșirea din *orășel* — atribut substantival prepozițional, cazul acuzativ.
8. *iată* — interjecție predicativă; *ne* — pronume personal; *iarăși* — adverb de mod; *amândoi* — numeral colectiv.
9. (ne sfătuisem...) *asupra drumului* — genitiv. Nu s-a găsit nimic suspect asupra *sa* — acuzativ. O ploaie de reproșuri s-a abătut asupră-*i.* — dativ.
10. se puteau *câștiga* — infinitiv; voia *să câștigăm* — conjunctiv.
11. c.
12. *apoi... m-a încurcat* — principală; *și*, în cele din urmă, m-a lăsat cu gura căscată — principală, *și* — conjuncție coordonatoare copulativă; *după ce* m-a minunat — circumstanțială de timp; *după ce* — locuțiune conjuncțională subordonatoare; *de* nu mai știam — circumstanțială consecutivă, *de* — conjuncție subordonatoare (încât); *ce* să-i răspund — completivă directă, *ce* — pronume relativ.
13. c.
14. *oricât se silea; deși, cu toate că, chiar dacă, măcar că.*

PARTEA A II-A

Invitație

Domnule Profesor,

Cercul de pictură „Nicolae Tonitza", de la Palatul copiilor din Timișoara, organizează o expoziție cu cele mai reușite lucrări ale membrilor săi.

Vă adresez invitația de a participa la vernisajul care va avea loc în holul mare al palatului, în ziua de 13 aprilie 2005, ora 11.

Cu deosebit respect,
elevul dumneavoastră,
Petrescu Emil

Timișoara, 3 aprilie 2005

PARTEA A III-A

LACUL
de Mihai Eminescu

Reține!

- **Genului liric** aparțin opere literare în care transmiterea gândurilor, sentimentelor, emoțiilor poetului se face în mod direct, prin intermediul eului liric. Alături de descriere, ca mod de expunere, apare adesea dialogul, real sau imaginar, cu ființa iubită sau cu elemente personificate ale naturii. Sunt frecvente forme de persoana I la verbe și pronume (genul liric fiind al autoexprimării), dar și de persoana a II-a, ca expresie a adresării directe.

Scanned with OKEN Scanner

Exprimarea subiectivă a trăirilor se bazează pe un limbaj metaforic, pe o gamă largă de figuri de stil.

O operă literară care întrunește caracteristicile acestui gen este și poezia „Lacul" de Mihai Eminescu.

Titlul poeziei, substantivul articulat, indică locul tainic din natura mereu ocrotitoare a îndrăgostiților, unde poetul își așteaptă iubita. Este o poezie de dragoste, sentimentul iubirii fiind exprimat prin vocea eului liric.

Poezia cuprinde trei secvențe, are o structură oarecum simetrică, ultima strofă reluând elemente ale naturii — codrul, lacul, nuferii — care apar și în prima strofă, dar cu semnificații diferite. Prima strofă, prin imagini vizuale (lacul albastru, nuferi galbeni) și de mișcare („tresărind", „cutremură"), prin construcție metaforică „cercuri albe" conturează un cadru feeric, în care îndrăgostitul își așteaptă iubita. Emoția așteptării acesteia este subliniată de absurdul repetat „parcă", apoi de verbele la persoana I singular „trei", „ascult", „aștept" — mărci ale eului liric —, ca și de conjunctivul plural al verbelor la persoana I „să sărim...", „să plutim", care exprimă visul de iubire, în strofele următoare.

Comuniunea cu natura personificată, gama largă a mijloacelor artistice, vizuale, auditive, de mișcare, și a figurilor de stil, precum epitete cromatice ori personificatoare, apoi repetiții și inversiuni, „îngânați de glas de ape", „să scap din mână cârma", „lopețile să-mi scape", „lumina blândei lune", „Vântu-n trestii lin foșnească/Unduioasa apă sune" sunt alte argumente pentru încadrarea poeziei în genul liric.

Ultima strofă exprimă sentimentul dureros al neîmplinirii visului de iubire. Conjuncția adversativă „dar"..., indicativul prezent al verbelor „nu vine", „suspin", „sufăr" marchează trecerea din planul reveriei în cel al realității.

Elementele prozodice — catrene cu rimă încrucișată imperfectă, versurile cu măsura de opt silabe, ritmul trohaic — contribuie și ele la exprimarea directă a sentimentelor poetului, sentimente ce evoluează de la așteptare înfrigurată, emoție profundă, iubire intensă la tristețea neîmplinirii, prin intermediul eului liric.

Testul nr. 29

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Și dacă ramuri bat în geam
Și se cutremur plopii,
E ca în minte să te am
Și-ncet să te apropii.

Și dacă stele bat în lac
Adâncu-i luminându-l,
E ca durerea mea s-o-mpac
Înseninându-mi gândul.

Și dacă norii deși se duc,
De iese-n luciu luna,
E ca aminte să-mi aduc
De tine-ntotdeauna.

(Mihai Eminescu, *Și dacă...*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie două structuri care exprimă prezența eului liric.
2. Numește procedeul poetic folosit, raportând textul la titlul poeziei.
3. Prezintă elemente ale naturii prin intermediul cărora eul liric își comunică sentimentele.
4. Explică versul „Și se cutremur plopii".
5. Stabilește rima din poezia reprodusă.

B. Limba română

6. Indică paronimul verbului *a apropia* și precizează-i sensul.
7. Explică rolul cratimei în versul: *De iese-n luciu luna.*
8. Scrie câte două sinonime pentru verbul *bat* (sensurile din prima și a doua strofă).
9. În propoziția: ... *ca durerea mea s-o-mpac/Înseninându-mi gândul...*, pronumele sunt în cazurile:
   a) acuzativ, dativ;
   b) nominativ, acuzativ;
   c) acuzativ, genitiv.
10. Indică valoarea verbului *a fi* (copulativ, predicativ, auxiliar, impersonal) în text.
11. Precizează cazul și funcția sintactică a pronumelor din secvența: *adâncu-i luminându-l.*
12. Indică funcția sintactică a primului și a ultimului adverb din text.
13. Prima subordonată din fiecare strofă este:
   a) circumstanțială condițională;
   b) subiectivă;
   c) predicativă.
14. Ultima subordonată a fiecărei strofe este:
   a) predicativă;
   b) subiectivă;
   c) circumstanțială de scop.

PARTEA A II-A

Te numești Mihai/Mihaela Spătaru și ai absolvit clasa a VII-a la o școală din Câmpia Turzii. Te afli împreună cu părinții în stațiunea Soveja, județul Vrancea. Ți-e dor de colegii de clasă, cu care urmează să te întâlnești peste două săptămâni, când va începe noul an școlar. Scrie-i prietenei tale, Ioana Banea, o *scrisoare* din stațiunea în care te afli.

Adresa Ioanei este: Câmpia Turzii, Aleea Postăvarul, nr. 13, iar data redactării scrisorii este 30 august 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

Demonstrează, într-o compunere de una–două pagini, faptul că opera dramatică studiată este comedie, ca specie literară.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

– prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;

– exemplificarea caracteristicilor menționate, pe baza textului literar;

– prezentarea, pe scurt, a subiectului operei literare, cu referire la situații semnificative;

– relevarea semnificației personajelor și a titlului comediei.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Structură care relevă prezența eului liric:

„E ca în minte să te am"
„E ca durerea mea s-o-mpac
Înseninându-mi gândul."

sau

„E ca aminte să-mi aduc
De tine-ntotdeauna."

2. Procedeul folosit este repetiția structurii „Și dacă"..., în fiecare din cele trei strofe și în titlul poeziei.

3. Eul liric comunică sentimentele prin intermediul unor elemente ale naturii terestre (ramurile care bat în geam, legănarea plopilor, lacul) și ale naturii cosmice: stelele, norii în mișcarea lor, luna.

4. Versul „Și se cutremur plopii" pune în evidență comuniunea eului liric cu natura, prin personificarea folosită. Cutremurul, emoția puternică este a eului liric ce transferă această trăire unui element al naturii — plopii, prin analogie. Zbaterea plopilor sub acțiunea vântului pare asemănătoare cutremurului sufletesc al poetului sub influența amintirii iubirii și din dorința de a păstra amintirea iubitei.

5. În poezia „Și dacă..." rima este încrucișată.

B. 6. *(a) apropia - (a) apropria* (paronim), a-și însuși un lucru (străin).

7. elidarea (căderea) vocalei *î* și, prin aceasta, ușurarea (fluidizarea) rostirii; pronunțarea în aceeași silabă a două părți de vorbire (verb — *iese* — și prepoziție — *în*); reducerea numărului de silabe și, prin aceasta, păstrarea (conservarea) ritmului iambic și a măsurii de șapte silabe, din versurile al doilea și al patrulea.

8. I. bat — *freamătă, lovesc;* II. bat — *se oglindesc, se reflectă.*

9. a.

10. *e* — se întâmplă (predicativ impersonal).

Scanned with OKEN Scanner

11. *i* (adâncu-i) — dativ, atribut pronominal; *l* (luminându-l) — acuzativ, complement direct.

12. *încet* — complement circumstanțial de mod; *-ntotdeauna* — complement circumstanțial de timp.

13. b.

14. c.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Soveja, 30 august 2005

Dragă Ioana,

Mă aflu, împreună cu părinții și cu fratele meu cel mic, în stațiunea Soveja și, să-ți spun drept, mă cam plictisesc.

Dar nu de plictiseală îți scriu, ci pentru că realmente mi-e dor de tine. Aștept cu nerăbdare să ne revedem, să ne povestim cum am petrecut vacanța (care se apropie cu pași repezi de sfârșit... Mamă, ce personificare am tras!). Stațiunea este mică, are un singur hotel, „Zboina", frumos și curat și masa o luăm la parterul hotelului. Sunt câțiva copii cazați aici cu noi, dar cei mai mulți sunt mici, doar vreo patru-cinci sunt școlărei, restul — „grădinițari". Este și o sală undeva, care ar trebui să fie discotecă, dar care e mereu închisă. Așa că... plictiseală „cât cuprinde". În afara unei excursii, interesante, ce-i drept, la o mănăstire, o păstrăvărie și o cascadă aproape înfricoșătoare, numită Putna, n-am beneficiat decât de aerul puternic ozonat. Se zice că zona este cel mai puternic ozonată din țară. Cam atât despre Soveja.

Cum mi-am petrecut prima parte a vacanței, vei afla când ne întâlnim acasă, cu toți prietenii de care acum mi-e tare dor.

Te îmbrățișez,
Mihaela

PARTEA A III-A

Opera dramatică — Comedia

Reţine!

- **Genul dramatic** cuprinde opere destinate reprezentării scenice. Modalitatea fundamentală de expunere este dialogul, iar structura operelor dramatice cuprinde acte, scene și tablouri. După aspectul de viață surprins, natura conflictului și sentimentele trezite în sufletul spectatorului (sau al cititorului), operele dramatice pot fi clasificate în tragedie, comedie, dramă, farsă, vodevil și melodramă.

Scanned with OKEN Scanner

- **Comedia** este o specie a genului dramatic care provoacă buna dispoziție și râsul prin surprinderea moravurilor, a unor tipuri umane sau a unor situații neașteptate amuzante. Comedia are, așadar, acțiune și deznodământ vesele și poate fi în proză sau în versuri.
  Două dintre *formele comicului* sunt umorul și ironia.
  Sursa comicului constă în discordanța dintre aparență și esență, dintre conținut și formă, dintre intenție și realizare etc.
  Moravurile, caracterele, situațiile în care sunt puse personajele, *limbajul* acestora, *numele* sunt *mijloace de realizare a comicului.*
  Comedia poate fi *de caracter, de moravuri, de intrigă.*

„O scrisoare pierdută" de Ion Luca Caragiale aparține genului dramatic, fiind o *comedie de moravuri. Titlul* indică factorul care declanșează acțiunea piesei. Comedia dezvăluie corupția din viața publică și de familie a unor politicieni din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea. Acțiunea se desfășoară în capitala unui județ de munte, în preajma alegerilor pentru parlament. Se luptă pentru putere — candidatura pentru un loc în parlament — două grupări politice adverse: pe de o parte prefectul Tipătescu, Zaharia Trahanache, „prezidentul" partidului, Zoe, soția acestuia, avocații Farfuridi și Brânzovenescu și „polițaiul" Pristanda, iar de cealaltă parte, gruparea independentă constituită de dăscălime, Ionescu, Popescu și popa Pripici în jurul avocatului Nae Caţavencu.

Acțiunea se desfășoară în jurul rătăcirii unei scrisori de dragoste, pe care prefectul Tipătescu i-o trimisese soției lui Trahanache, Zoe. Aceasta pierde scrisoarea care e găsită de Cetățeanul turmentat, de la care ajunge în posesia adversarului politic, Caţavencu. Acesta amenință cu publicarea „documentului" compromițător, dacă Tipătescu, Trahanache și cei din partidul lor nu îi susțin candidatura. În mod abuziv prefectul ordonă „polițaiului" să-i percheziționeze casa, oferindu-i în același timp diverse funcții și avantaje materiale. Caţavencu rămâne însă inflexibil. Situația se complică, întrucât „de la centru" este impus drept candidat Agamemnon Dandanache. După ce Zoe reușește să-și convingă soțul și amantul să-l susțină pe Caţavencu, acesta pierde scrisoarea în învălmășeala adunării electorale. Între timp, Trahanache descoperă o poliță falsificată de Caţavencu, acesta pierzând orice șansă de a mai obține candidatura râvnită. Scrisoarea ajunge din nou la Cetățeanul turmentat, care i-o înmânează Zoei. Deznodământul este fericit și-i mulțumește pe toți, manifstația care încheie „alegerile" fiind condusă cu zel de însuși Caţavencu.

Apar, pe parcursul derulării întâmplărilor, diverse tipuri de *comic: de situație:* Caţavencu și Dandanache folosesc aceeași armă a șantajului, o scrisoare compromițătoare; Dandanache creează situații penibile și comice considerând-o pe Zoe „consoarta" lui Tipătescu; contextul în care Caţavencu îi fură Cetățeanului turmentat scrisoarea; „povestea" reușitei lui Dandanache ș.a., *de moravuri:* Zoe și Tipătescu, imorali, sunt gata să accepte orice compromis pentru salvarea „moralității" lor; Trahanache, soțul înșelat, se zbate să-i liniștească pe cei doi amanți etc.; *de caracter,* ilustrat de Farfuridi și Caţavencu, în discursurile electorale; *de limbaj,* personajele

Scanned with OKEN Scanner

fiind individualizate prin felul de a vorbi: formulele stereotipe ale lui Pristanda („curat...; „famelie mare, remunerație după buget, mică"), expresiile stereotipe ale lui Trahanache („ai/aveți puțintică răbdare;" „unde nu e moral, acolo e corupție" etc., citându-l pe fiu-său de la facultate); frazeologia lui Farfuridi; întrebările naive ale lui Brânzovenescu; cuvintele peltice ale lui Dandanache („neicusorule", „puicusorule" etc.); întrebarea repetată a Cetățeanului turmentat („eu cu cine votez?") ș.a., *de nume:* Zaharia Trahanache sugerează omul senil, zaharisit, dar și gândirea confuză (trahana = cocă moale); Cațavencu sugerează un om lătrător, o cață; Farfuridi și Brânzovenescu — aluzii culinare; Dandanache trimite la încurcături, dandana.

Așadar, „O scrisoare pierdută" este o comedie, întrunind toate caracteristicile speciei: aparține genului dramatic cult, are structura operei destinate scenei (patru acte alcătuite fiecare din mai multe scene), dialogul și monologul sunt modalități fundamentale de expunere, conține indicații scenice privind jocul actorilor, costumele, decorul, conținutul de idei și sensurile operei sunt puse în evidență de jocul actorilor, efecte vizuale (de lumină), sunete, zgomote etc., acțiunea se desfășoară în fața spectatotilor, subiectul are conflict, intrigă, o dezvoltare a acțiunii, punct culminant și un deznodământ fericit.

Testul nr. 30

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Un brad înalt, semeț, voinic,
Privind un fir de iarbă mic,
Zicea-ngâmfat: «— În zece ani cât m-am suit,
Sărmane fir nenorocit,
Și tu ești tot cum te-am lăsat
Pe când alături petreceam;
În umbra ta necunoscută,
Abia c-o palmă te-ntreceam
Și astăzi te întrec c-o sută.
Și vezi, sunt bun că-mi amintesc
Și-am drept să fiu orgolios,
Căci ai rămas atât de jos,
Abia, abia te mai zăresc.»

Firul de iarbă îi zise: «— Bine,
Ești mai înalt, e drept, vecine,
Și totuși, între noi, îmi pare
Că e grozavă-asemănare:

Oricât te-ai înălța în vânt,
Cu fruntea-n nori sau în lumină,
O, nu uita — ai rădăcină
Tot ca și mine, în pământ.»

(Cincinat Pavelescu,
Bradul și firul de iarbă)

A. Înțelegerea textului

1. Identifică genul și specia literară cărora le aparțin versurile reproduse.
2. Scrie două argumente pe baza cărora ai stabilit genul și specia literară.

Scanned with OKEN Scanner

3. Transcrie din textul literar reprodus un epitet, o comparație, o repetiție și o enumerație.

4. Precizează pentru fiecare „personaj" câte o trăsătură fizică și una morală.

5. Rima din ultima strofă a poeziei este:

a) împerecheată;

b) încrucișată;

c) îmbrățișată.

B. Limba română

6. Rescrie, despărțite în silabe, două cuvinte alcătuite din patru silabe și două cuvinte alcătuite din cinci silabe.

7. Identifică două cuvinte derivate cu același prefix.

8. Formează substantive de la adjectivele: *înalt, semeț, voinic, nenorocit* și subliniază sufixele.

9. Indică timpul/timpurile la care apare verbul *a zice* în text.

10. Scrie forma verbului indicat la punctul 9 la modul imperativ, formele afirmativă și negativă, persoana a II-a, singular, în propoziții.

11. Alcătuiește propoziții în care verbul *a zice,* la modul infinitiv, să îndeplinească funcțiile sintactice:

a) subiect;

b) nume predicativ;

c) complement circumstanțial de mod.

12. Indică predicatul și felul lui, din propoziția: *(căci) ai rămas atât de jos.*

13. Identifică patru subordonate diferite și precizează felul lor.

14. Alcătuiește două fraze în care o subordonată subiectivă și alta predicativă să aibă regent verbul *a rămâne;* precizează valoarea acestuia și felul predicatului regent, în fiecare caz.

PARTEA A II-A

Redactează o compunere descriptivă, de zece-cincisprezece rânduri, cu titlul *„Autoportret".*

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

– respectarea structurii compunerii (introducere, cuprins, încheiere);

– adecvarea conținutului și stilului la tipul de compunere și la titlu;

– respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una–două pagini, faptul că poezia „Pașa Hassan" de George Coșbuc este o baladă (cultă).

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 3.

Scanned with OKEN Scanner

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Versurile aparțin genului epic, specia fabulă.

2. Genul și specia literară au fost stabilite pe baza următoarelor argumente:
– apar ca moduri de expunere narațiunea la persoana a III-a, descrierea și dialogul;
– personajele sunt elemente vegetale personificate, investite cu trăsături umane;
– finalul poeziei implică o morală.

3. epitet: „sărmane fir nenorocit"
sau „înalt, semeț, puternic", „grozavă-asemănare";
– comparație „ca și mine";
– repetiție „abia, abia";
– enumerație „un brad înalt, semeț, voinic".

4. Bradul este „înalt, voinic" — trăsături fizice; „semeț", „îngâmfat" — trăsături morale,

Firul de iarbă este „mic" — trăsătură fizică; „modest", „înțelept" — trăsături morale.

5. c.

B. 6. or-go-li-os, ră-dă-ci-nă — patru silabe; a-se-mă-na-re, ne-cu-nos-cu-tă — cinci silabe.

7. *ne*norocit, *ne*cunoscută (*ne* — prefix negativ).

8. înălț*ime*, semeț*ie*, voinic*ie*, nenoroc*ire*.

9. *zicea* — imperfect; *zise* — perfectul simplu.

10. *Zi* și tu ceva. (persoana a II-a, forma afirmativă); Nu zice rău de nimeni! (persoana a II-a, forma negativă).

11. a) E ușor *a zice* (subiect); b) Intenția ei era (de) *a zice* adevărul. (nume predicativ); c) *Înainte de a zice* ceva, gândește-te! (complement circumstanțial de timp); d) Toți au plecat *fără a zice* un cuvânt, măcar. (complement circumstanțial de mod).

12. *ai rămas* — predicat verbal.

13. a) tot *cum* te-am lăsat — predicativă; *oricât* te-ai înălța în vânt, cu fruntea-n nori sau în lumină — concesivă; între noi... *că* e grozavă asemănare — subiectivă; *că*-mi amintesc — circumstanțială de cauză.

14. Rămâne *să continuăm discuția săptămâna viitoare* — subiectivă; *rămâne* — verb predicativ, impersonal, predicat verbal. Casele vecinilor au rămas *cum le văzusem cu ani în urmă* — predicativă; *au rămas* — verb copulativ, personal predicat nominal incomplet.

PARTEA A II-A

Autoportret

Sunt încă un copil. Îmi place să mă joc, dar nu neglijez lecțiile. Am treisprezece ani. Nu sunt nici înalt, nici scund, nici slab și nici gras. Am ochii verzi, părul șaten, des și ondulat, tuns scurt, sprâncenele bine conturate, nasul drept și gura voluntară.

Scanned with OKEN Scanner

Mă îmbrac sport, cu blue-geans, tricouri viu colorate și adidași. Fotbalul este pasiunea mea. Fac parte din echipa școlii. În meciurile cu echipele altor școli, m-am remarcat prin inteligența jocului și prin dexteritate. Nu mă laud. Sunt aprecierile antrenorului, care îmi spune că reprezint un „element de valoare", o speranță în echipă. Mă antrenez zilnic patru ore, totuși găsesc timp să ascult muzică. În week-end vizionez casete cu meciurile celebre, din care pot învăța multe lucruri folositoare.

Cam acesta ar fi portretul meu.

PARTEA A III-A

PAȘA HASSAN

de George Coșbuc

Reține!

- **Balada** este o specie a genului epic în versuri care înfățișează fapte de vitejie săvârșite de personaje puternic individualizate, având trăsături excepționale, caracterizate adesea prin antiteză și hiperbolă.

„Pașa Hassan" este o baladă cultă de inspirație istorică, înfățișând o secvență eroică din lupta de la Călugăreni din 1595, când oastea română condusă de Mihai Viteazul a repurtat o victorie de răsunet împotriva armatei otomane conduse de pașa Hassan (și Sinan pașa).

Se deosebește de balada populară prin faptul că are autor cunoscut, preamărește vitejia unor personalități, versurile se grupează în strofe și limbajul este literar, corect.

Subiectul baladei se constituie din momentele specifice operelor epice: expoziția-unea prezintă imaginea panoramică a câmpului de luptă unde se înfruntă cele două oști. Zărirea lui Hassan de către Mihai constituie intriga. Provocările la luptă dreaptă adresate de voievod pașei și goana nebună a acestuia spre taberele turcești, urmărit de Mihai, alcătuiesc desfășurarea acțiunii, care evoluează spre punctul culminant, când groaza lui Hassan atinge paroxismul. Sosirea acestuia la corturile spahiilor, compătimit de bei (și ironizat de autor) constituie deznodământul.

Poezia este alcătuită din douăsprezece strofe a câte șase versuri, cu măsura între douăsprezece și șase silabe, cu ritm amfibrahic (sugerând cavalcada) cu rimă îmbrățișată în primele patru versuri ale fiecărei strofe. Elementele prozodice dau o muzicalitate aparte poeziei, contribuind și la reliefarea trăsăturilor caracteristice ale personajelor.

Modul principal de expunere este narațiunea, relatarea întâmplărilor făcându-se la persoana a III-a, de către narator. Alături de narațiune, apar și dialogul și descrierea, în provocările directe adresate de Mihai pașei: „— Stai, pașă, o vorbă de-aproape să-ți spun!"..., „— Stai, pașă, să piară azi unul din noi!" și în conturarea chipului personajelor. Pașa are „ochii de sânge" (metaforă), „barba, vâlvoi" (epitet). Hiperbolizat apare chipul voievodului în ochii îngroziți de spaimă ai pașei: „Gigantică poartă-o cupolă pe frunte,/Și vorba-i e tunet, răsufletul ger,/Iar barda din stânga-i ajunge la cer,/Și vodă-i un munte."

Scanned with OKEN Scanner

Personajele principale, Mihai și Hassan, aduse în prim-plan sunt caracterizate mai ales indirect, prin vorbele și îndeosebi prin faptele, comportamentul lor, fiind prezentate în antiteză. Astfel, în timp ce Mihai apare impetuos, „cu fulgeru-n mână", în fruntea armatei sale, pașa, temător, rămâne „alături de drum,/Departe de luncă." Mihai dovedește curaj și spirit de sacrificiu, îl provoacă la luptă directă pe Hassan, dar acesta, îngrozit și derutat, „nu știe de-i vis ori aieve-i", își pierde „și capul și firea" și „Cu frâul pe coamă el fuge nebun/Că-n gheară de fiară și gură de tun/Mai dulce-i pieirea." Figura măreață a voievodului este în opoziție totală cu chipul pașei desfigurat de frică: „îi dârdâie dinții și-i galben pierit." Finalul urmăririi aduce nota de ironie nedisimulată a autorului față de lașitatea lui Hassan, în timp ce comportamentul lui Mihai trezește sentimente de admirație, voievodul devenind simbol al demnității naționale și al jertfei pentru libertate.

Poezia „Pașa Hassan" întrunește toate caracteristicile speciei și ale genului literar cărora le aparține: narează fapte de vitejie din trecut, are personaje puține, puternic individualizate, prezentate în antiteză, cu ajutorul a numeroase figuri de stil.

Testul nr. 31

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„Efimița (curioasă): Da... ce spunea în scrisoare?

Leonida (cu importanță): Patru vorbe, numai patru, da vorbe, ce-i drept! Uite, țin minte ca acuma: «Bravos, națiune! Halal să-ți fie! Să trăiască Republica! Vivat Prințipatele Unite!» și jos iscălit în original «Galibardi».

Efimița (satisfăcută): Apoi, atunci dacă-i așa, a vorbit destul de frumos omul!

Leonida: Hehei! unul e Galibardi: om, odată și jumătate! (.....)

Efimița (dregându-și patul): Ei! cum le spui dumneata, să tot stai s-asculți; ca dumneata, bobocule, mai rar cineva. (.....) Și zi așa cu Galibardi, ai?

Leonida: Așa zău!... Ei! mai dă-mi încă unul ca el, și până mâine seara — nu-mi trebuie mai mult — să-ți fac republică... (cu regret). Da nu e! Da o să-mi zici că cu încetul se face oțetul, ori că mai rabdă, că n-a intrat zilele-n sac (cu tărie). D'apoi bine, frate, până când tot rabdă azi, rabdă mâine? că nu mai merge, domnule, s-a săturat poporul de tiranie, trebue republică!

Efimița: Adică, zău, bobocule, dè! eu, cu mintea ca de femeie, pardon să te-ntreb și eu un lucru: ce procopseală ar fi și cu republica?

Leonida (minunat de așa întrebare): Ei! bravos! ș-asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vezi asta-i vorba: cap ai, minte ce-ți mai trebuie? Apoi închipuiește-ți dumneata numai un condei, stăi să-ți spui: mai întâi și-ntâi că dacă e republică, nu mai plătește niminea bir...

Efimița: Zău?

Scanned with OKEN Scanner

Leonida: Zău... Al doilea că fiștecare cetățean ia câte o leafă bună pe lună, toți într-o egalitate.

Efimița: Parol?

Leonida: Parol... Par egzamplu, eu...

Efimița: Pe lângă pensie?

Leonida: Vezi bine; pensia e bașca, o am după legea a veche, e dreptul meu; mai ales când e republică, dreptul e sfânt: republica este garanțiunea tuturor drepturilor.

Efimița (cu toată aprobarea): Așa da.

Leonida: Și al treilea, că se face și lege de murături.

Efimița: Cum lege de murături?

Leonida: Adicătelea că nimini să nu mai aibă drept să-și plătească datoriile.

Efimița (crucindu-se de mirare): Maică Precistă, Doamne! apoi dacă-i așa, de ce nu se face mai curând republică, soro?

Leonida: Hei! te lasă reacționarii, domnule? Firește, nu le vine lor la socoteală să nu mai plătească niminea bir! e aproape de mintea omului: de unde ar mai mânca ei lefurile cu lingura?

Efimița: Așa e... da... (reflectând mai adânc), un lucru nu-nțeleg eu.

Leonida: Ce lucru?

Efimița: Dacă n-o mai plăti niminea bir, soro, de unde or să aibă cetățenii leafă?

Leonida (în luptă cu somnul): Treaba statului, domnule; el ce grije are? pentru ce-l avem pe el? e datoria lui să-ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme...

Efimița (lămurită): Așa da... vezi, mie nu-mi dădea-n gând (după o pauză de reflecție). Ce bine ar fi! unde nu dă Dumnezeu odată să o mai vedem ș-asta, republica! (Leonida începe să sforăie). Dormi, soro?

(Leonida sforăie-nainte). A adormit.

(I.L. Caragiale, *Conul Leonida față cu reacțiunea*)

A. Înțelegerea textului

Încercuiește răspunsul corect!

1. Fragmentul aparține:
   a) genului epic;
   b) genului liric;
   c) genului dramatic.

2. Fragmentul „Bravos națiune! Halal să-ți fie! Să trăiască Republica! Vivat Prințipatele Unite!" exprimă:
   a) admirație;
   b) ironie;
   c) indignare.

3. Scrie două ticuri verbale ale personajelor din textul reprodus.

4. Transcrie două caracteristici ale republicii, așa cum le prezintă Leonida soției sale, Efimița.

5. Explică, în cinci–șase rânduri, semnificația indicațiilor regizorale.

Scanned with OKEN Scanner

B. Limba română

6. Explică înțelesul expresiei *a intra zilele-n sac.*

7. Indică alte două expresii care conțin substantivul *sac.*

8. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate, în exemplele: a) s-a săturat poporul *de* tiranie; b) Adică, zău, bobocule, *de!*; c) Și zi așa cu Galibardi, *ai?*; d) cap *ai,* minte ce-ți mai trebuie?

9. În exemplele: *Da... ce spunea în scrisoare?; ce procopseală ar fi și cu republica?; Ce bine ar fi!,* cuvântul *ce* are, în ordine, valorile morfologice:

a) pronume interogativ, pronume relativ, adverb;
b) pronume interogativ, adjectiv pronominal interogativ, adverb;
c) pronume interogativ, adverb, adjectiv pronominal interogativ.

10. Identifică două forme verbale de viitor, care nu apar cu forma literară.

11. Indică felul pronumelor din secvența: *Apoi închipuiește-ți dumneata numai un condei, stăi să-ți spui: mai întâi și-ntâi că dacă e republică, nu mai plătește niminea bir...*

12. Rescrie o propoziție care conține un dezacord între subiect și predicat și scrie forma corectă.

13. Identifică patru funcții sintactice (diferite) îndeplinite de adverbe.

14. Propozițiile din secvența: *...e datoria lui să se-ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme,* sunt, în ordine:

a) principală, predicativă, completivă indirectă;
b) principală, atributivă, completivă directă;
c) principală, subiectivă, completivă indirectă;

PARTEA A II-A

Te numești Andi/Anda Mihalache, ești elev/ă la un liceu din Hunedoara. Echipajul „Sanitarii vă salvează", al liceului tău, din care face parte și prietena ta, Roxana Voicu, a obținut locul I la un concurs sanitar. Drept recompensă, întregul echipaj se află acum într-o tabără organizată în localitatea Stâna de Vale, de unde ți-a telefonat Roxana. Felicit-o, printr-o *scrisoare,* pentru succesul obținut și recompensa binemeritată. Adresa ei este Vila Făgețel, iar data redactării scrisorii este 5 aprilie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Rezumă, într-o compunere de una–două pagini, subiectul unui basm popular studiat.

În redactarea compunerii, vei ține seama de recomandările de la partea a III-a, testul 4.

Scanned with OKEN Scanner

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. c.

2. b.

3. *frate, domnule, parol* sunt ticuri ale lui Leonida; *parol, soro, bobocule* sunt ticuri ale Efimiței.

4. Caracteristici ale republicii, așa cum le prezintă Leonida, sunt:

– „dacă e republică, nu mai plătește niminea bir...";

– „fiștecare cetățean ia câte o leafă bună pe lună, toți într-o egalitate".

sau

– „mai ales când e republică, dreptul e sfânt: republica este garanțiunea tuturor drepturilor".

În naivitatea sa, Leonida crede că își va păstra pensia curentă după legea veche pentru că republica respectă și drepturile vechi și în plus va avea și o leafă bună, dată de noua orânduire.

– „nimeni să nu mai aibă drept să-și plătească datoriile".

Deși este o femeie simplă, Efimița nu înțelege de unde ar putea plăti statul lefurile cetățenilor dacă nu mai există taxe (dări). Leonida îi explică faptul că statul are datoria de a găsi resurse pentru salariile oamenilor.

Ironia autorului apare și mai pregnant în momentul în care Leonida este adormit înainte să clarifice problemele politice pe care le discută. El și consoarta sa reprezintă categoria micilor burghezi naivi și ușor de manipulat de propaganda politică a vremurilor.

5. Indicațiile regizorale pun în evidență sensul ironic și mai ales critic al textului. În același timp, acestea reprezintă o modalitate de caracterizare a personajelor. Leonida, după ce-și expune convingerile despre republică, adoarme, în timp ce cu Efimița se petrece fenomenul invers: este inițiată în probleme politice; devine curioasă, se miră și în cele din urmă începe să reflecteze mai adânc, dar în mod naiv.

B. 6. *a intra zilele-n sac* — a se sfârși o perioadă, a fi presat de timp.

7. a prinde cu mâța-n *sac;* cum e *sacul,* și peticul.

8. a) *de* — prepoziție; b) *de* — interjecție; c) *ai* — interjecție; d) *ai* — verb.

9. b.

10. Dacă *n-o* mai *plăti* niminea bir, soro, de unde *or să aibă* cetățenii leafă?

11. *-ți* (închipuiește-ți) — reflexiv; *dumneata* — (personal) de politețe; *-ți* (să-*ți* spui) — personal; *niminea* (corect: nimeni) — negativ.

12. *...(că) n-a intrat zilele-n sac;* corect: (că) n-au intrat zilele-n sac.

13. a) ... și *jos* iscălit în original — complement circumstanțial de loc; b) ... atunci, dacă-i *așa,* — nume predicativ; c) ... a vorbit destul de *frumos* omul — complement circumstanțial de mod; d) ... rabdă *mâine* — complement circumstanțial de timp.

14. c.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Scrisoare

Hunedoara, 5 aprilie 2005

Roxana, draga mea prietenă,

Telefonul tău m-a luat prin surprindere, încât am uitat, cred, lucrul cel mai important: să te felicit.

Așa că o fac acum, printr-o scrisoare, pe care sper s-o primești repede: felicitări din toată inima pentru locul I obținut. Și pregătește-te să-mi răspunzi la multe întrebări, când ne vom întâlni. Nu mi-ai vorbit niciodată despre activitatea ta în cadrul echipajului „Sanitarii vă salvează". E ceva serios? Cumva ai de gând să dai la medicină? Ai mai participat și la alte concursuri, alte etape? În ce au constat probele? Când și cum, cu cine v-ați pregătit? În fine, pe măsură ce mă gândesc la primul loc, tot mai multe curiozități se nasc în capul meu. Oricum, să știi că mă bucur tare mult de reușită. Îmi închipui că la Stâna de Vale e foarte frumos, mai ales acum, primăvara. Am văzut câteva forografii din zonă, într-un album turistic și mi-am propus să ajung și eu pe acolo. Poate plănuim cu colegii o excursie în vacanța de vară. Ne vei fi ghid, desigur.

Aștept cu nerăbdare să te întorci.

Cu drag,
prietenul tău Andi

PARTEA A III-A

PRÂSLEA CEL VOINIC ŞI MERELE DE AUR

Rezumatul

Un împărat avea în grădina lui un măr care făcea mere de aur. Nu s-a putut bucura însă de gustul lor, deoarece erau furate an de an înainte de a se coace.

Primii doi fii ai împăratului, ca și alți viteji, nu au reușit să-l prindă pe hoț, dar Prâslea, mezinul, reușește să-l rănească.

Acesta pleacă a doua zi cu frații lui să-l pedepsească pe hoț, luându-se după dâra de sânge. Ajunși la o prăpastie ce ducea spre tărâmul celălalt, Prâslea coboară, lăsat cu o frânghie de frații mai mari. Pe tărâmul zmeilor, acesta ajunge la un palat de aramă, apoi la unul de argint și la al treilea de aur, salvând de fiecare dată pe câte o fată de împărat. Acestea erau trei surori răpite de pe tărâmul oamenilor, de trei frați zmei. Învingându-i în luptă pe primii doi, Prâslea este ajutat de un corb să-l răpună și pe cel de-al treilea, care furase merele de aur. Cu palatele transformate în mere fermecate cu ajutorul unor bice, Prâslea și cele trei fete se pregătesc să ajungă pe tărâmul lor. Sunt ridicate întâi fetele, iar Prâslea, bănuind pizma fraților săi, a legat un bolovan de frânghie, punând deasupra căciula lui. La vederea acesteia, frații dădură drumul frânghiei, ca Prâslea să moară. Apoi au plecat la împărăție unde au spus că

Scanned with OKEN Scanner

mezinul a murit și cei doi s-au însurat cu primele două fete de împărat. Prâslea, rămas pe tărâmul zmeilor, salvează puii unei zgripsoroaice amenințați de un balaur și, ca răsplată, aceasta îl scoate pe tărâmul oamenilor.

După ce află de căsătoria fraților săi, Prâslea reușește să-i dea de știre fetei celei mici de împărat că trăiește și c-a ajuns pe tărâmul lor, trimițând împăratului furca de aur cerută de aceasta. Împlinindu-i apoi și cealaltă dorință, de a avea o cloșcă cu pui de aur, Prâslea este chemat la palat. Recunoscut de fata de împărat și de părinții lui, el povestește întâmplările prin care a trecut.

Cei doi frați își primesc pedeapsa de la Dumnezeu: săgețile trase în sus se întorc și cad în creștetele lor, omorându-i. Prâslea se însoară cu fata cea mică, iar după moartea tatălui său, preluă tronul, împărățind ani mulți în pace.

Testul nr. 32

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„Foaie verde și-un dudău,
De-ar ști dorul ce știu eu
Și de-ar ști ce-i dragostea,
N-ar mai sta în calea mea.
Aseară când bătea vântu,
Pe mine mă bătea gându
Și întrebam stelele
Unde sunt dragostele.
Dar o stea mai luminoasă,
Tot ca mândra de frumoasă:
— Băiete, nu te-ntrista,
Căci eu sunt dragostea ta.
Măicuța m-a blestemat
Să nu fiu cu tine-n sat;
M-a blestemat să ard în foc,
De tine să n-am noroc
Și de-atunci și până-acuma,
Ard în foc întotdeauna."

(*Doină populară*, județul Olt)

A. Înțelegerea textului

Încercuiește răspunsul corect!

1. Poezia reprodusă este:
   a) doină de haiducie:
   b) doină de înstrăinare;
   c) doină de dragoste.
2. Scrie o structură specifică doinei.
3. Transcrie două repetiții din textul reprodus.
4. Identifică un element cosmic și unul terestru în poezia reprodusă.
5. Notează sentimentul exprimat în ultimele două versuri ale doinei.

Scanned with OKEN Scanner

B. Limba română

6. Găsește în text două cuvinte, cu valori morfologice diferite (pe care le vei preciza), care conțin același diftong.

7. Formulează două enunțuri în care substantivele *foaie, cale* să aibă sensuri diferite de cele din text.

8. Indică valoarea morfologică a unui cuvânt compus, a unuia derivat cu sufix, a altuia cu prefix și a unui cuvânt cu formă diminutivală.

9. Identifică un cuvânt care să aibă în text două valori morfologice diferite, pe care le vei preciza.

10. Precizează cazul adjectivului posesiv/adjectivelor posesive din text.

11. Pronume personale în secvența: *Băiete, nu te-ntrista,/Căci eu sunt dragostea ta./Măicuța m-a blestemat/Să nu fiu cu tine-n sat,* sunt:

a) trei; b) patru; c) două.

12. Precizează funcția sintactică și cazul pronumelor personale identificate (punctul 11).

13. Rescrie patru propoziții cu predicatul exprimat prin verbe la fiecare din modurile personale.

14. Subordonatele din secvența: *Și de-ar ști ce-i dragostea,/N-ar mai sta în calea mea./Aseară când bătea vântu,/Pe mine mă bătea gându/Și-ntrebam stelele/Unde sunt dragostele* sunt, în ordine:

a) circumstanțială de cauză, completivă directă, circumstanțială de timp, completivă directă;

b) circumstanțială condițională, completivă directă, circumstanțială de timp, completivă directă;

c) circumstanțială condițională, completivă directă, circumstanțială de timp, circumstanțială de loc.

PARTEA A II-A

Te numești Cornel/Cornelia Ardeleanu, ești elev/ă în clasa a VII-a la Liceul „Banu Mihai" din Craiova. Ca și alți tineri de vârsta ta, ești pasionat de muzica pop-rock. Prietena ta, Amalia Petre, care acum locuiește în orașul Ocna-Sibiului, cunoscându-ți pasiunea, ți-a trimis două CD-uri cu acest gen de muzică. Mulțumește-i printr-o *scrisoare* pentru darul oferit. Adresa Amaliei este Str. Văii, nr. 2, iar data redactării scrisorii este 4 decembrie 2005.

În redactarea scrisorii, vei ține seamă de recomandările făcute la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una–două pagini, faptul că una dintre operele studiate aparține nuvelei, ca specie literară.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 7.

Scanned with OKEN Scanner

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. c.

2. Structură specifică doinei este: „Foaie verde și-un dudău".

3. Repetiții sunt: „de-ar ști", „bătea vântu/bătea gându" sau „m-a blestemat", „ard în foc".

4. Un element cosmic îl reprezintă stelele. Elementul terestru poate fi *vântul* ori *satul.*

5. Întreaga doină exprimă, gradat, sentimentul dragostei. Ultimele două versuri dezvăluie pasiunea, iubirea trăită cu maximă intensitate, așa cum relevă metafora „ard în foc". Sentimentul este însoțit de suferință, cu atât mai mare, cu cât și iubirea este mai profundă.

B. 6. aseară — adverb; bătea — verb (dragostea — substantiv).

7. în text: *foaie* = frunză; *cale* = drum. Am rupt o *foaie* din caiet. Nu vedeam nici o *cale* de a ne salva.

8. *întotdeauna* — adverb (compus); *luminoasă* — adjectiv (derivat cu sufix); *întrista* — verb (derivat cu prefix); *măicuța* — substantiv (diminutiv).

9. *de*(-ar ști dorul) — conjuncție subordonatoare; *de* (tine să n-am noroc) — prepoziție simplă.

10. N-ar mai sta în calea *mea* — acuzativ; (Căci) eu sunt dragostea *ta* — nominativ.

11. a.

12. *eu* — subiect, nominativ; *m* — complement direct, acuzativ; *cu tine* — complement indirect, acuzativ.

13. Măicuța m-*a blestemat* — indicativ; *să ard* în foc — conjunctiv; De-*ar ști* dorul — condițional-optativ; Băiete, *nu te-ntrista* — imperativ.

14. b.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Craiova, 4 decembrie 2005

Draga mea Amalia,

Am început să ne obișnuim, eu și prietenii comuni, cu surprizele foarte plăcute pe care nu pierzi ocazia să ni le faci.

Cred că eu sunt mai favorizată și mai norocoasă, întrucât CD-urile pe care mi le-ai trimis sunt extraordinare. Le-am ascultat aproape continuu de alaltăieri, când le-am primit, și parcă de fiecare dată descopăr ceva nou în ritmurile muzicii pop-rock. Și, culmea, mama nu mi-a reproșat că îmi neglijez învățătura. De fapt, am terminat cu tezele, am note suficiente (chiar dacă nu-s toate foarte

Scanned with OKEN Scanner

bune...) și atmosfera de vacanță plutește pretutindeni. Ne-am bucurat de 1 Decembrie, vine peste două zile Moș Nicolae și... Moș Crăciun, cu vacanța mult așteptată.

Până atunci, când sper să ne vedem aici, la Craiova, te îmbrățișez cu drag și-ți mulțumesc încă o dată pentru CD-uri.

Cu multă prietenie,
Cornelia

PARTEA A III-A

POPA TANDA
de Ioan Slavici

Reţine!

- **Nuvela** este o specie a genului epic în proză, cu un singur fir narativ, cu un conflict concentrat, care implică un număr redus de personaje. Dimensiunile nuvelei se situează între schiță și roman.

„Popa Tanda" este nuvelă, opera întrunind caracteristicile speciei: *aparține genului epic*, gândurile, *sentimentele, ideile, concepțiile* autorului fiind *transmise în mod indirect*, prin intermediul *personajelor literare* care participă la *acțiune;* întâmplările sunt prezentate de un *narator, narațiunea,* ca principal mod de expunere, făcându-se *la persoana a treia.* Întâmplările se constituie în *momente ale subiectului* specifice operelor epice, importanță mare având caracterizarea personajelor în comparație cu acțiunea propriu-zisă.

În expoziționea nuvelei sunt prezentate locul și timpul, precum și câteva personaje (familia dascălului Pintilie), insistându-se asupra unor trăsături de caracter ale preotului: harnic, întreprinzător, dar „cam greu la vorbă, cam aspru la judecată". Astfel, preotul Trandafir este mutat din satul natal Butucani în Sărăceni, din cauza neînțelegerilor cu colectivitatea sătească, dar și cu protopopul, fapt ce constituie intriga. În desfășurarea acțiunii, sunt prezentate încercările preotului de a-i schimba pe sărăceni, de a-i face, din oameni leneși și nepăsători față de muncă și de aspectul satului, oameni harnici, activi, cu un alt nivel de trai.

După ce la slujba din prima duminică trăiește cu speranța că-i va putea influența pe sătenii veniți în număr mare la biserică, în perioada următoare se vede nevoit să găsească alte metode, mai aspre, pentru a-i schimba: umblă prin sat și-i omoară cu sfatul, apoi îi ironizează, îi batjocorește, trecând apoi la ocară. După ce au început să-l ocolească pe preot și să-l ocărască, sărăcenenii au cerut schimbarea acestuia. Episcopul, însă, nu le dă dreptate. Conflictul cu sătenii se adâncește, zbuciumul preotului se accentuează, tensiunea evoluând spre punctul culminant, când, disperat de sărăcia în care se zbătea, cu o familie numeroasă și soție bolnavă, dar și de neputința de a-i schimba pe săteni adresează, plângând singur în biserică, o rugă patetică: „Puternice Doamne! Ajută-mă!"

Scanned with OKEN Scanner

Luminat de Atotputernicul, părintele Trandafir devine gospodar, începând „a se îngriji mai-nainte de toate de binele casei sale": și-a reparat casa pe care o cumpărase, a văruit pereții, și-a împrejmuit ograda, a semănat, la ideea „preutesei", straturi cu „ceapă, morcovi, fasole, barabule și curechi". Și cum „o dorință naște pe cealaltă", preotul, ajutat de câțiva săteni, Cozonac și Marcu, a început să împletească lese și să le vândă la târg! Exemplul preotului a fost curând urmat de tot mai mulți sărăceneni, care, văzând bunăstarea familiei preotului, au început să muncească, imitându-l. Deznodământul nuvelei este semnificativ: deși tot Tanda îi rămăsese porecla (dată de săteni, când, după părerea lor, părintele pierdea vremea cu sfaturile și batjocura, adică tândălea), oamenii, care uimiți de hărnicia și perseverența în noi acțiuni, ziceau că „e omul dracului", în final, când satul și-a schimbat înfățișarea, iar ei, mentalitatea, exclamă cu admirație: „Ține-l, Doamne, la mulți ani, că este omul lui Dumnezeu!"

Așadar, urmărind destinul unui personaj, „popa Tanda", din tinerețe până în anii senectuții, trecând prin diverse situații, uneori dramatice, accentul se pune pe profilul moral al acestuia (prin caracterizare directă făcându-se în final referire la vârsta lui „moș-tătuca" printr-un detaliu fizic, „părul cărunt și barba căruntă"). *Popa Tanda* are un număr redus de personaje, având ca principal mod de expunere narațiunea, îmbinată armonios cu descrierea, fie a personajului principal, fie a satului Sărăceni, dar și cu dialogul autentic dintre personaje. Nuvela se situează, ca dimensiuni, între schiță și roman. Toate acestea sunt caracteristici care fac din opera *Popa Tanda* de Ioan Slavici o nuvelă, ca specie literară.

Testul nr. 33

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„De-acolo, după ce am schimbat o vorbă cu paznicul, un bătrânel stafidit, cu buza de jos despicată, ca la iepuri, m-am întors la școală unde-am întâlnit-o pe Lilica. Venise să le deschidă femeilor tocmite să spoiască și să spele dușumelele din sălile de curs.

— Bună dimineața, îmi ură ea, veselă. Am auzit că te-a vizitat Dimache cu noaptea-n cap.

— Da, îi răspunsei eu cam în silă, a fost pe-aici.

— Și de-aia ești supărat? mă cercetă ea, bănuitoare. Nu trebuie să-l iei în seamă. Omul spune multe la mânie. Hai să stăm colea în grădiniță, pe o bancă și să vorbim. Zicea Temărașu că te-ai înfuriat și i-ai repetat și lui c-o să pleci din Lacul-dulce. Nici asta nu trebuia s-o faci. O să stai aici și-o să vorbești la postul de radioficare despre el și altfel, căci, din fire, băiatul nu-i nici repezit, nici rău. Cât a fost mic, n-a gătuit niciodată o vrabie sau o rândunică. Ciori, da, la multe le-a stricat cuiburile — dar cioara, zice el, nu merită să trăiască, fiindcă numai să strice știe. Noi doi am fost buni prieteni. Am răscolit împreună prin toate găurile malului de la gârlă după prigorii și lăstuni. El

Scanned with OKEN Scanner

m-a învățat, întâi, cum să culeg ciuperci, că le cunoaște pe toate, și care-i otrăvită și care-i bună de mâncat. Ce mai, am fost prieteni la toartă. Odată, de mult, într-o iarnă, am auzit că pe baltă la noi au rămas lebede și că noaptea pe viscol, se trag unde-i apa mai adâncă și bat până în zori cu aripile ca să nu înghețe apa în jurul lor. Ni s-a făcut milă de bietele păsări și-am strâns amândoi o ciurdă de copii, le-am umplut buzunarele cu pietre și-am plecat pe baltă, și-am aruncat în gheață, departe de margini, până am făcut scurtă la braț, ca s-o subțiem și s-o spargem, să aibă lebedele mai multă lărgime.

— Și chiar erau lebedele acolo? o întrebă mirat.

— Nu știu, zise Lilica, nu le-am văzut. Dimache, însă se jură că sunt cu cârdul."

(Fănuș Neagu, *Cantonul părăsit*)

A. Înțelegerea textului

1. Încadrează fragmentul în genul literar corespunzător, pe baza a două particularități ale acestuia.
2. Notează două structuri/enunțuri care relevă naratorul din fragmentul dat.
3. Prezintă modalitățile de caracterizare a personajului Dimache din textul literar dat.
4. Transcrie un enunț în care apar trăsături ale altui personaj din fragment.
5. Rezumă, în maximum zece rânduri, conținutul fragmentului.

B. Limba română

6. Găsește două cuvinte monosilabice cu valori morfologice diferite, pe care le vei preciza, care conțin același diftong.
7. Subliniază vocala accentuată din cuvintele indicate și precizează-le valoarea morfologică; schimbă apoi locul accentului și indică părțile de vorbire obținute: — Bună dimineața, îmi *ură* ea, veselă.
8. Indică pentru expresiile următoare câte un sinonim (cuvânt, expresie, locuțiune): a) *am schimbat o vorbă;* b) *cu noaptea-n cap;* c) *prieteni la toartă;* d) *am făcut scurtă la braț.*
9. Scrie două sinonime pentru adjectivul subliniat: un bătrân *stafidit.*
10. Precizează funcția sintactică a secvenței subliniate: Te-a vizitat Dimache *cu noaptea-n cap.*
11. Găsește, în text, exemple în care cuvinte precedate de aceeași prepoziție, *cu,* să îndeplinească alte două funcții, pe care le vei preciza.
12. Indică funcția sintactică a primelor patru cuvinte precedate de prepoziția simplă *de.*
13. În secvența: *Odată, de mult, într-o iarnă, am auzit că pe baltă la noi au rămas lebede și că noaptea, pe viscol, se trag unde-i apa mai adâncă și bat până în zori cu aripile ca să nu înghețe apa în jurul lor,* subordonatele sunt, în ordine:

a) completivă directă, completivă directă, circumstanțială de loc, completivă directă, circumstanțială de cauză;

Scanned with OKEN Scanner

b) completivă indirectă, completivă directă, circumstanțială de loc, completivă directă, circumstanțială de scop;

c) completivă directă, completivă directă, circumstanțială de loc, completivă directă, circumstanțială de scop.

14. Rescrie două propoziții subordonate care au regent verbul *trebuie* și precizează felul lor.

PARTEA A II-A

Te numești Bogdan/Bogdana Predescu, ești elev/ă la Școala Nr. 6 din Petroșani și practici handbalul la Clubul sportiv „Mihaela Peneș" din localitate. Dorești, însă, transferarea la secția de gimnastică aerobică. Redactează, în acest sens, o *cerere* către directorul clubului, d-l profesor Sorin Lăzărescu. Data redactării cererii: 12 ianuarie 2005.

În redactare, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 2.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, personajul negativ din balada „Pașa Hassan" de George Coșbuc.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 1.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Fragmentul reprodus aparține genului epic pentru că se îmbină narațiunea la persoana întâi cu dialogul și cu descrierea și există câteva personaje implicate în acțiune.

2. Prezența personajului narator este marcată prin următoarele enunțuri:

„după ce *am schimbat* o vorbă cu paznicul... *m-am întors* la școală".

„am întâlnit-o pe Lilica".

sau

„Bună dimineața, *îmi* ură ea..."

„îi *răspunsei eu* cam în silă..."

„*mă* cercetă ea".

3. Personajul Dimache este caracterizat indirect prin atitudinea naratorului față de el și mai ales prin opinia Lilicăi, ea schițându-i portretul moral: „din fire, băiatul nu-i nici repezit, nici rău." În copilărie Lilica și Dimache au fost buni prieteni, el a învățat-o lucruri utile. Ea își amintește o întâmplare care arată bunătatea lui.

4. Personajul narator, prin descriere (caracterizare directă), realizează portretul paznicului „un bătrânel stafidit, cu buza de jos despicată, ca la iepuri".

Scanned with OKEN Scanner

5. După o discuție cu paznicul, personajul narator se întoarce la școală unde o întâlnește pe Lilica. După ce se salută, Lilica îi cere să rămână la școală, să nu mai fie supărat pe Dimache care nu e un om rău. Îl cunoaște din copilărie. Acesta a învățat-o lucruri folositoare. Ea își amintește că într-o iarnă, Dimache i-a spus că pe baltă au rămas lebede și că noaptea băteau din aripi să nu înghețe apa. Fiindu-le milă de păsări, ei au adunat copiii, care au aruncat pietre ca să spargă gheața.

B. 6. n*oi* — pronume personal; d*oi* — numeral cardinal.

7. ur*ă* — verb, vesel*ă* — adjectiv; *u*r*ă* — substantiv, vesel*ă* — substantiv.

8. a) *am schimbat o vorbă* — am vorbit (discutat) puțin; b) *cu noaptea-n cap* — dis de dimineață, devreme (matinal); c) *prieteni la toartă* — prieteni foarte buni, foarte apropiați, intimi; d) *am făcut scurtă la braț* — am făcut febră musculară, ne-a durut mâna, ne-au prins cârceii.

9. *stafidit* — zbârcit, ridat, cutat, smochinit.

10. *cu* noaptea-n cap — complement circumstanțial de timp.

11. 1) ...le-am umplut buzunarele *cu* pietre — complement indirect; 2) un bătrânel stafidit, *cu* buza de jos despicată — atribut substantival (prepozițional).

12. 1) *De*-acolo... m-am întors — complement circumstanțial de loc; 2) ... un bătrânel... cu buza *de* jos despicată — atribut adverbial; 3) ... să spele dușumelele din sălile *de* curs — atribut substantival prepozițional; 4) Și *de*-aia ești supărat? — complement circumstanțial de cauză.

13. c.

14. (Nu trebuie) *să-l iei în seamă* — subiectivă. *Nici asta* (nu trebuia) *s-o faci* — subiectivă.

PARTEA A II-A

Cerere

Domnule Director,

Subsemnata, Predescu Bogdana, elevă la Școala Nr. 6 din Petroșani, legitimată la Clubul sportiv „Mihaela Peneș", secția handbal, vă rog să-mi aprobați transferul la secția de gimnastică aerobică.

Solicit această schimbare de profil la recomandarea medicului sportiv al clubului.

Bogdana Predescu

Petroșani, 12 ianuarie 2005

Domnului Director al Clubului Sportiv „Mihaela Peneș", Petroșani

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

PAŞA HASSAN

de George Coşbuc

Caracterizarea paşei Hassan

Reţine!

- **Balada cultă** este specie a genului epic în versuri care înfăţişează fapte de vitejie (din trecut), săvârşite de personaje puternic individualizate, caracterizate adesea prin antiteză şi hiperbolă.

Paşa Hassan este unul dintre personajele importante ale baladei culte cu acelaşi titlu, de George Coşbuc.

El este unul dintre comandanţii armatei otomane în bătălia de la Călugăreni din 1595, când oastea română condusă de Mihai Viteazul a repurtat o strălucită victorie împotriva cotropitorilor turci. Paşa este prezent, alături de voievodul român, pe tot parcursul derulării evenimentelor, portretul său întregindu-se şi completându-se treptat cu noi caracteristici. Este caracterizat atât direct, de către narator, cât, mai ales, indirect, trăsăturile sale desprinzându-se din comportamentul, reacţiile sale în faţa situaţiei create. De la prima apariţie este sugerată frica acestuia, teama de o confruntare directă: „...de sub poala pădurii" trimite porunci, dar el „rămâne alături de drum,/Departe de luncă". Năvala luptătorilor români conduşi de Mihai îl derutează de-a dreptul: „Nu ştie de-i vis ori aieve-i", iar când îşi dă seama că în faţa acestora „puterile turcilor sunt/Tăriile plevei" intră în panică. Provocările la luptă adresate de voievodul român îl descumpănesc total: „... paşa-şi pierduse şi capul şi firea!/Cu frâul pe coamă el fuge nebun". Stăpânit de groază, îl vede pe Mihai ca pe o forţă dezlănţuită a naturii, căreia nimic nu-i rezistă. Gesturile sale sunt ale unui dezechilibrat: „Cu scările-n coapse fugaru-şi loveşte/Şi gâtul i-l bate cu pumnii-amândoi/Cu ochii de sânge, cu barba vâlvoi/El zboară şoimeşte". Inversiunile, metaforele şi epitetele reliefează laşitatea paşei, ridicolul situaţiei în care apare conducătorul oastei otomane venit să poarte un război de cucerire, de supunere a românilor. Groaza care îl stăpâneşte atinge paroxismul şi se exteriorizează şi pe chipul său: „Şi-i dârdâie dinţii şi-i galben pierit" (imagini auditive şi vizuale).

Finalul urmăririi pare o ilustrare a proverbului românesc „Fuga esre ruşinoasă, dar e sănătoasă", aducând nota de ironie nedisimulată a autorului faţă de laşitatea lui Hassan, căruia „Spahiii din corturi se-ndeasă grăbit/Să-i deie scăpare" (tocmai cei în fruntea cărora trebuia să se afle, oferindu-le exemplu de neînfricat cuceritor).

De la prima apariţie în scena de luptă, Hassan apare într-o permanentă antiteză cu voievodul român. Contrastul puternic dintre trăsăturile morale ale celor doi conducători de oşti se adânceşte pe măsură ce acţiunea evoluează spre punctul culminant, iar deznodământul îl subliniază şi mai mult: laş, fricos, lipsit de demnitate, pierzându-şi „şi capul şi firea", gesturile sale frizează ridicolul, dar mai ales patologicul. Accentul cade pe caracterizarea indirectă, dedusă din comportamentul personajului, ale cărui reacţii, stări sufleteşti, trăiri emoţionale sunt surprinse şi consemnate cu exactitate.

Scanned with OKEN Scanner

Pașa Hassan rămâne un personaj negativ, al cărui portret este realizat cu măiestrie, cu ajutorul figurilor de stil, fiind prezentat într-o permanentă antiteză cu voievodul român.

Testul nr. 34

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„Ipingescu (citește greoi și fără interpunctație): „Democrațiunea romană, sau mai bine zis ținta democrațiunii romane este de a persuada pe cetățeni, că nimeni nu trebuie a mânca de la datoriile ce ne impun solemnaminte pactul nostru fundamentale, sfânta Constituțiune..."

Jupân Dumitrache (mulțumit): Ei, bravos! Aici a adus-o bine.

Ipingescu (căutând șirul unde a rămas): „... A mânca... sfânta Constituțiune..."

Jupân Dumitrache (cam nedumerit): Adică, cum s-o mănânce?

Ipingescu: Stai să vezi... că spune el... „Sfânta Constituțiune, și mai ales cei din masa poporului..."

Jupân Dumitrache (nedumerit): E scris adânc.

Ipingescu: Ba nu-i adânc deloc. Nu pricepi? Vezi cum vine vorba lui, să nu mai mănânce nimeni din sudoarea bunăoară a unuia ca mine și ca dumneata, care suntem din popor; adică să șază numai poporul la masă, că el e stăpân.

Jupân Dumitrache (lămurit): Ei! așa mai vii de-acasă. Bravos! Z-i nainte.

Ipingescu: Stai să vezi: acuma vine un ce și mai tare.

Jupân Dumitrache: Ei?

Ipingescu (urmând citirea): „... A mânca poporul mai ales, este o greșeală neiertată, ba putem zice chiar o crimă..."

Jupân Dumitrache (cu deplină aprobare): Știi că și aici lovește bine! Da! cine mănâncă poporul să meargă la cremenal!

Ipingescu (bătând cu mâna-n gazetă): Apoi de ce scrie el, sireacul!

Jupân Dumitrache: Dă-i nainte, că-mi place.

Ipingescu: „... Ba putem zice chiar o crimă (schimbând tonul și mai grav). Nu, orice s-ar zice și orice s-ar face, cu toate zbieretele reacțiunii, ce se zvârcolește sub disprețul strivitor al opiniunii publice; cu toate urletele acelora ce cu nerușinare se intitulează sistematici opozanți..."

Jupân Dumitrache (care la fiecare accent al lui Ipingescu a dat mereu din cap în semn de aprobare, îl întrerupe cu entuziasm): Hahahaha! i-a-nfundat!

Ipingescu (urmând cu tărie): „Nu! în van! noi am spus-o și o mai spunem: situațiunea României nu se va putea chiarifica; ceva mai mult, nu vom putea intra pe calea viritabilelui progres, până ce nu vom avea un sufragiu universale... (amândoi rămân foarte încurcați).

Jupân Dumitrache: Adicătelea, cum vine vorba asta?

Scanned with OKEN Scanner

Ipingescu (după adâncă reflecție): A! înțeleg: bate în ciocoi, unde mănâncă sudoarea poporului suveran... știi: masă... sufragerie...

Jupân Dumitrache: Ei! acu înțeleg eu unde bate vorba lui! Ei! bravos! bine vorbește...

Ipingescu: Ăsta combate, domnule, nu ți-am spus eu!

Jupân Dumitrache: Apoi, nu-i zice lui degeaba „Vocea Patriotului Naționale!"

Ipingescu: „... Până ce nu vom avea un sufragiu universale. Am zis și subsemnez! R. Venturiano, studinte în drept și publicist."

(I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

A. Înțelegerea textului

1. Încadrează fragmentul reprodus în genul literar corespunzător pe baza a două particularități ale acestuia.

2. Încercuiește răspunsul corect!

Cele două personaje din textul literar:

a) citesc și comentează un articol din ziar;

b) discută probleme politice;

c) comentează un discurs.

3. Cuvântul *sufragiu* înseamnă:

a) serviciu de masă;

b) cel care servește la masă;

c) drept de vot.

4. Identifică sursa comicului din fragmentul dat.

5. Explică, în maximum cinci rânduri, semnificația construcțiilor interogative și exclamative din textul dat.

B. Limba română

6. Identifică două cuvinte care conțin același sufix și care nu au forma (literară) actuală.

7. Indică, pentru următoarele cuvinte, câte un sinonim: *țintă, a persuada, pact, veritabil.*

8. Găsește o pereche de sinonime în secvența: *Nu orice s-ar zice și orice s-ar face, cu toate zbieretele reacțiunii, ce se zvârcolește sub disprețul strivitor al opiniunii publice; cu toate urletele acelora ce cu nerușinare se intitulează sistematici opozanți...*

9. Rescrie secvența în care verbul *a zice* să apară la două moduri personale, predicative și la două nepersonale, nepredicative, pe care le vei preciza.

10. Atribute pronominale în secvența: *Vezi cum vine vorba lui, să nu mai mănânce nimeni din sudoarea bunăoară a unuia ca mine și ca dumneata, care suntem din popor; adică să șază numai poporul la masă, că el e stăpân,* sunt:

a) trei; b) două; c) patru.

11. Subiectele propozițiilor din secvența indicată la punctul 10 se exprimă prin pronume de tipul:

Scanned with OKEN Scanner

a) negativ, personal, nehotărât;
b) personal, relativ, negativ;
c) relativ, nehotărât, personal.

12. Identifică funcția sintactică a primelor două verbe la modul infinitiv, din text.

13. Înlocuiește modul nepersonal, infinitivul, din secvențele identificate la punctul 12, cu modul conjunctiv și precizează tipul propozițiilor obținute.

14. Rescrie două subordonate diferite din secvența indicată la punctul 8 și precizează felul lor.

PARTEA A II-A

Te numești Nicolae/Nicoleta Popovicioiu, locuiești în Curtea de Argeș și te afli în vacanță la bunicii din localitatea Viștea, județul Brașov. Scrie-le părinților cum îți petreci această perioadă din ultima vacanță de elev la gimnaziu, întrucât în anul școlar care se apropie vei fi elev al Liceului „Anghel Saligni" din orașul în care domiciliezi, pe Str. Nicolae Grigorescu, Bl. 2 B, Cs. IV, Ap. 85. Data redactării *scrisorii* este 29 iulie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una-două pagini, faptul că opera literară „Deșteaptă-te, române!" de Andrei Mureșanu este un imn (ca specie literară).

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:
– prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;
– exemplificarea caracteristicilor menționate;
– relevarea prezenței eului liric;
– ilustrarea mijloacelor artistice.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Fragmentul reprodus aparține genului dramatic, pentru că este scris sub formă de dialog, de schimb de replici între personaje, și are indicații regizorale.

2. a.

3. c.

4. În textul dat, comicul provine din limbaj, pe de o parte limbajul prețios și latinizant al lui R. Venturiano, „studinte în drept și publicist", autorul articolului din ziarul *Vocea Patriotului Naționale*, pe de altă parte, limbajul personajelor Ipingescu și Jupân Dumitrache, relevând incultura lor. Comicul de limbaj se bazează pe etimologia populară. Cei doi atribuie cuvântului *sufrágiu* sensul mai cunoscutului cuvânt

Scanned with OKEN Scanner

sufragíu, adică cel care le servește masa și nu înțelesul corect. La fel se petrec lucrurile și în cazul cuvintelor *moratoriu* (asociat cu *murături*), adică amânare cu caracter general a plății datoriilor publice sau particulare, acordată prin lege, sau a cuvântului *mânca,* provenit din franțuzescul *manquer,* a lipsi. Jupân Dumitrache este nedumerit „Adică, cum s-o mănânce?" (constituția), iar Ipingescu îi explică „să nu mănânce nimeni din sudoarea bunioară a unuia ca mine și ca dumneata, care suntem din popor; adică să șază numai poporul la masă, că el e stăpân." Înțelegând „deplin" și aprobând argumentația, Jupân Dumitrache concluzionează „Știi că și aici lovește bine! Da! cine mănâncă poporul să meargă la cremenal!"

5. În fragmentul din „O scrisoare pierdută" de I.L. Caragiale construcțiile interogative exprimă nedumerirea celor două personaje privind ideile politice exprimate în articol. Construcțiile exclamative relevă aprobarea lor și chiar entuziasmul, deși ei nu înțeleg exact opiniile autorului.

B. 6. democrați*une;* opini*une* (situațiune; Constituțiune).

7. *țintă* — scop, țel; *a persuada* — a convinge; *pact* — înțelegere, acord; *veritabil* — real, adevărat.

8. *zbierete* — urlete.

9. orice *s-ar zice* — condițional-optativ; *Zi*-i nainte — imperativ (moduri personale); sau mai bine *zis* — participiu; ba putem *zice* chiar o crimă — infinitiv (moduri nepersonale).

10. c.

11. b.

12. 1. ... ținta democrațiunii romane este *de a persuada* pe cetățeni — nume predicativ; 2. nimeni nu trebuie *a mânca* de la datoriile... — subiect.

13. 1. ...ținta democrațiunii romane este *să persuadeze pe cetățeni...* — predicativă; 2. *nimeni* nu trebuie *să mănânce de la datoriile...* — subiectivă.

14. *orice s-ar zice* — concesivă; *ce se zvârcolește sub disprețul strivitor al opiniunii publice...* — atributivă.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Vișlea, 29 iulie 2005

Dragii mei părinți,

Au trecut aproape zece zile de când sunt la bunici și, în afară de faptul că m-am bronzat incredibil de tare, n-am făcut nimic deosebit. Am stat mult la soare profitând de vremea frumoasă, ca să nu am surprize la mare, în tabăra care mă așteaptă.

Bunicii se bucură de prezența mea, mă răsfață la fel cum o făceau și când eram mai mic, în primii ani de școală, după câte îmi amintesc. Și tot ca în

Scanned with OKEN Scanner

vacanțele trecute, mă întâlnesc cu aceiași prieteni, aceleași prietene. Nu ne mai jucăm însă ca în copilărie, ci povestim mai mult (subiectele de discuții sunt dintre cele mai variate), mergem la discotecă, dar ne și ajutăm bunicii ori părinții la treburi, de câte ori ne-o cer.

Am găsit aici la un prieten, a cărui mamă e învățătoare, o mulțime de cărți, din literatura română și universală. Se vede că este pasionată de literatură, astfel n-ar avea o asemenea bibliotecă.

Dragii mei, v-am scris de toate, ca să nu fiți îngrijorați, ori să credeți că acum, viitor licean, mă plictisesc la bunici. Și, de altfel, ne revedem săptămâna viitoare.

Până aunci, vă sărut cu drag și dor,

Nicolae

PARTEA A III-A

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!

de Andrei Mureșanu

Reține!

- **Imnul** este o specie a genului liric, în versuri, în care sunt preamăriți eroi, o idee sau un eveniment deosebit.

În secolul a XIX-lea, epoca de formare a națiunilor, imnul a căpătat semnificația de cântec solemn, exprimând idealurile de libertate socială, unitate și independență națională.

Scrisă în atmosfera de efervescență revoluționară a anului 1848, poezia s-a răspândit cu repeziciune și, transpusă pe note, a fost adaptată ca imn al revoluționarilor români din generația pașoptistă.

Poezia are un caracter mobilizator, versurile caracterizându-se prin patosul chemării la luptă pentru libertate, exprimat prin vocative și imperative, începând chiar cu titlul: „Deșteaptă-te, române!", „croiește-ți altă soartă", „înalță-ți a ta frunte", „priviți, măreațe umbre,"... Evocarea strămoșilor legendari are menirea de a demonstra noblețea originii neamului: „... în aste mâini mai curge un sânge de roman/ ...păstrăm cu fală-un nume,/Triumfător în lupte, un nume de Traian!" Cu efect mobilizator și pentru trezirea conștiinței naționale sunt evocați marii voievozi Mihai, Ștefan, Corvin, ca și figura „văduvită" a lui Mihai cel Mare. Legământul „Jurăm că vom da mâna, să fim pururea frați!", „Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină...", ca și imperația „De fulgere să piară, de trăsnet ori pucioasă..." conferă poeziei un ton incendiar.

Alături de invocație și exclamațiile retorice întâlnite aproape în fiecare strofă, tonul profetic al imnului este realizat și prin intermediul figurilor de stil, al procedeelor artistice: metafore „somnul cel de moarte", „cu focul nostru-n vine" ș.a., inversiuni: „cruzii tăi dușmani", „măreațe umbre", „cu oarba neunire" ș.a., enumerații „Bătrâni,

Scanned with OKEN Scanner

bărbați, juni tineri...", comparații „stau ca brazii în munte voinici sute de mii", „sar ca lupii-n stâne", epitete, adesea în inversiune: „sfânta libertate", „viclene uneltiri".

Valoarea poeziei stă în retorica ei, în precizia cu care dă expresie unor scumpe idealuri naționale: unitatea și libertatea. Retoric sunt invocați voievozii, retoric sunt formulate câteva opoziții, întreaga compoziție a poeziei fundamentându-se pe alternative: viață/moarte; acum/ori niciodată; „murim mai bine-n luptă.../decât să fim sclavi iarăși..." La tonul profetic, mobilizator, contribuie și elementele prozodice: poezia este alcătuită din unsprezece catrene, cu ritm iambic, rimă încrucișată și o măsură de treisprezece-paisprezece silabe (versuri lungi cadențate).

Scrisă în timpul revoluției de la 1848, poezia „Deșteaptă-te, române!"[1] ne-a însoțit continuu istoria, iar la 24 ianuarie 1990, prin hotărâre guvernamentală, devine imnul național al României.

Testul nr. 35

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Etern, Atotputernic, o! Creator sublime,
Tu ce dai lumei viață și omului cuvânt,
În tine crede, speră, întreaga românime...
Glorie ție-n ceruri, glorie pe pământ!

Sub ochii tăi în lume lungi valuri de-omenire
Pe marea veciniciei dispar ca norii-n vânt,
Și-n clipa lor de viață trecând strigă-n uimire:
Glorie ție-n ceruri, glorie pe pământ!

Tu din sămânța mică înalți stejarul mare,
Tu junelor popoare dai un măreț avânt,
Tu-n inimile noastre ai sacre, vii altare.
Glorie ție-n ceruri, glorie pe pământ!

În tine-i viitorul, trecutul în prezent!
Tu duci la nemurire prin tainicul mormânt
Și numele-ți cu stele lumină firmamentul.
Glorie ție-n ceruri, glorie pe pământ!

[1] Cu titlul inițial „Un răsunet".

Scanned with OKEN Scanner

Etern, Atotputernic, o! Creator sublime,
Tu care ții la dreapta pe Ștefan, erou sfânt,
Fă-n lume să străluce iubita-i românime...
Glorie ție-n ceruri, glorie pe pământ!
(Vasile Alecsanddri, *Imn religios*)

A. Înțelegerea textului

1. Identifică figurile de stil din următoarele versuri:
„Sub ochii tăi în lume lungi valuri de-omenire
Pe marea veciniciei dispar ca nori în vânt".
2. Transcrie două structuri care exprimă adresarea directă.
3. Menționează două repetiții din poezie.
4. Explică, într-un text de maximum cinci rânduri, versul „Glorie ție-n ceruri, glorie pe pământ!", relevând semnificația titlului poeziei.
5. Stabilește măsura și rima poeziei.

B. Limba română

6. Conțin hiaturi toate cuvintele din seria:
a) viitorul, ție, întreaga;
b) glorie, viitorul, ție;
c) viață, glorie, uimire.
7. Au același număr de silabe cuvintele din seria:
a) anului, întreaga, omenire;
b) ceruri, sacre, glorie;
c) românime, firmamentul, veșniciei.
8. Identifică o pereche de sinonime și una de antonime.
9. În propoziția: *Tu junelor popoare dai un măreț avânt,* părți de vorbire diferite sunt:
a) patru; b) trei; c) cinci.
10. Rescrie două propoziții în care substantivul *lume* să aibă funcții sintactice diferite, pe care le vei preciza.
11. Alcătuiește două propoziții în care același substantiv, *lume,* să aibă alte două funcții, diferite de cele din text.
12. Indică două atribute pronominale în cazuri diferite.
13. Rescrie propozițiile subordonate din ultima strofă și precizează-le felul.
14. Contrage în parte de propoziție una dintre subordonatele identificate la punctul 13 și precizează-i funcția sintactică.

PARTEA A II-A

Te numești Constantin/Constantina Vrânceanu, ai început anul școlar la Liceul „Dante Alighieri" din Buzău, unde ai fost repartizat/ă pe baza mediei de absolvire a

Scanned with OKEN Scanner

ciclului gimnazial. Scrie-le bunicilor din localitatea Poșta-Câlnău, județul Buzău, la care ți-ai petrecut o parte din vacanță, despre noii colegi, profesori, manualele școlare. Bunicii stau pe Str. Bisericii Nr. 20 și data redactării *scrisorii* este 4 octombrie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Rezumă, în aproximativ două pagini, subiectul unui roman studiat.

În redactarea rezumatului, vei avea în vedere cerințele (recomandările) formulate la partea a III-a, testul 4.

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. În versurile indicate există:
– metaforă și epitet: lungi valuri de-omenire;
– metaforă: marea veciniciei;
– comparație: ca nori.

2. Structuri care exprimă adresarea directă sunt: „Etern Atotputernic, o! Creator sublime"

„Glorie *ție*"

sau

„Sub ochii *tăi*..."

„*Tu* ce dai lumei viață..." etc.

Folosirea persoanei a doua relevă adresarea directă, ca și substantivele și adjectivele în cazul vocativ. La acestea se adaugă verbele la modul imperativ, exemplu „*Fă*-n lume să străluce".

3. În poezie se repetă pronumele personal *tu*, persoana a doua, singular. Primul vers este primul și în ultima strofă, de asemenea versul al patrulea se repetă în fiecare strofă a poeziei.

4. Versul indicat (Glorie ție-n ceruri, glorie pe pământ!), vers laitmotiv pentru că se repetă în fiecare strofă, justifică titlul poeziei *Imn religios*, exprimând preamărirea Divinității, fiind cântecul de slăvire a atotputerniciei lui Dumnezeu, căruia poetul îi cere un viitor strălucit neamului său pe măsura idealurilor patriotice ale lui Ștefan.

5. În acest imn religios, Vasile Alecsandri folosește măsura de 13–14 silabe și rima încrucișată.

B. 6. b.
7. c.
8. sfânt, sacru — sinonime; mică, mare — antonime.
9. c.

Scanned with OKEN Scanner

10. ...ce dai *lumei* viață și omului cuvânt — complement indirect; Sub ochii tăi *în lume* lungi valuri de-omenire/Pe marea veciniciei dispar ca norii-n vânt — complement circumstanțial de loc.

11. Întreaga *lume* este afectată de poluare — subiect. Terorismul amenință pacea *lumii* — atribut (substantival genitival).

12. ...în clipa *lor* de viață... strigă-n uimire — genitiv; ...numele-*ți* cu stele lumină firmamentul — dativ (posesiv).

13. *care ții la dreapta pe Ștefan erou sfânt* — atributivă; *-n lume străluce iubita-i românime* — completivă directă.

14. *a străluci* în lume... — complement direct.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Buzău, 4 octombrie 2005

Dragii mei bunici,

Așa cum v-am promis la despărțirea de voi, vă scriu după primele săptămâni de școală.

Am intrat într-un colectiv nou și într-o școală nouă și încă încerc să mă acomodez cu noii profesori și cu noile materii. Cel mai repede „m-am împrietenit" cu manualele, toate noi. Mai greu mi-a fost în primele zile, cânt totul era necunoscut. Singura colegă din „generală", care e la acest liceu, a fost repartizată la o clasă paralelă. Am retrăit parcă, pentru o clipă, emoțiile din primele zile de școală din clasa întâi. Am ore după-amiaza și suntem 25 de elevi în clasă, mai multe fete decât băieți. Stau în bancă, pe rândul de la geam, cu o fată care îmi seamănă în multe privințe. Ne-am împrietenit deja și sper să fie o prietenie frumoasă și durabilă. Programul liceului este mai încărcat, avem în plus ore de informatică și de engleză. Profesorii par exigenți, nu ne-au dat încă note, am dat, în schimb, aproape la toate materiile, teste de evaluare. Cam astea ar fi primele impresii despre școală.

Mai multe veți afla în următoarea scrisoare.

Până atunci, vă îmbrățișez cu drag,
nepoata voastră, Constantina

PARTEA A III-A

BALTAGUL
de Mihail Sadoveanu

Rezumatul

I. Stând singură pe prispă și torcând, Vitoria, nevasta lui Nechifor Lipan, își amintește de o anecdotă spusă de acesta la nunți și cumetrii, despre însușirile dăruite de Domnul Dumnezeu fiecărui neam. Ea se gândea cu îngrijorare la bărbatul său

Scanned with OKEN Scanner

plecat să cumpere oi la Dorna și la întârzierea mare a acestuia. Victoria îi scrie, cu ajutorul părintelui Dănilă, lui Gheorghiță, fiul său, să vină acasă. Neliniștea femeii crește după visul său prevestitor.

II. O dată cu înrăutățirea vremii și cu semnul dat de cucoșul din ogradă, îngrijorarea sporește.

III. Femeia caută sfat și sprijin la părintele Daniil Milieș.

IV. Vitoria trece pe la baba Maranda, vrăjitoarea, fără să creadă în vorbele acesteia.

V. Gheorghiță se întoarce de prin părțile Jijiei, lăsând oile în grija baciului Alexa. Vitoria face un drum până la Piatra, însoțită de băiat. Se opresc la mănăstirea Bistrița, unde se închină la icoana Sfintei Ana și se sfătuiește cu preasfințitul Visarion. Acesta o trimite la Piatra pentru a cere sprijin autorităților în găsirea lui Nechifor. VI. Vitoria și Gheorghiță se întorc acasă, la Măgura, cu convingerea că tot părintele Daniil poate face o jalbă mai bună. Drumurile făcute îi întăresc tot mai mult convingerea Vitoriei că Nechifor este mort.

VII. Vitoria începe pregătirile de plecare pe urmele celui dispărut: o duce pe Minodora la mănăstirea Văraticului, duce poclăzi și scorțuri la părintele Dănilă, vinde negustorului David marfă — burdufuri de brânză, păpuși afumate, piei de miel — pentru a obține bani de drum.

VIII. După binecuvântarea călătoriei la slujba părintelui, Vitoria și Gheorghiță, pregătiți și înarmați, pleacă împreună cu domnul David către apa Bistriței.

IX. După un popas la Bicaz, ei ajung la Călugăreni, acasă la negustor, pleacă apoi la Fărcașa unde îl cunosc pe subprefectul Anastase Balmezi. Îi amintește de Nechifor și moș Pricop, la care și el poposise și căruia îi potcovise calul.

X. Continuându-și drumul, Vitoria și Gheorghiță cunosc obiceiuri și datini legate de cumetrii, la Borca, și de nuntă, la Cruci. Ajunși în Țara Dornelor, află de vânzare mare de oi, în toamnă, la Vatra Dornei. Aici află că doi negustori i-ai vândut lui Nechifor Lipan trei sute de oi și că acesta s-a învoit cu alți doi să le dea o sută de capete, plecând apoi împreună spre Neagra.

XI. Mergând pe urmele celor trei oieri, află noi date de la crâșmarul Dumitru Macovei. Trec prin alte localități prin care trecuseră în toamnă și Nechifor și ceilalți doi cu oile și ajung în Sabasa. În satul următor, trecând peste muntele Stânișoara, cu piscul Crucea Talienilor, la Suha, în relatarea oamenilor nu mai apar decât doi oieri. De la crâșmarul Iorgu Vasiliu, Vitoria află numele acestora, Calistrat Bogza și Ilie Cuțui. Vitoria își dă seama că între Sabasa și Suha trebuie găsită cheia adevărului.

XII. Alte informații despre cei doi și nevestele lor, primește de la Maria, soția domnului Vasiliu. Îi întâlnește pe cei doi ciobani la primărie, unde fuseseră invitați. După discuția cu aceștia, Vitoria și Gheorghiță se întorc în Sabasa, trecând iar muntele, pentru a întreprinde noi cercetări. Este ajutată de domnul Toma și nevastă-sa Catrina. La un gospodar, îl găsesc pe Lupu („Pripas"), câinele lui Nechifor.

XIII. Vitoria și Gheorghiță însoțiți de Lupu se întorc la Suha, unde află de la cucoana Maria că nevestele celor doi au căutat-o, neliniștite. Trecând din nou muntele

Scanned with OKEN Scanner

spre Sabasa, Lupu dă semne de neliniște. Eliberat din lanț, acesta se lasă într-o râpă, unde vor descoperi rămășițele lui Nechifor și ale calului.

XIV. Vitoria coboară în Sabasa să anunțe autoritățile și pe domnul Toma. După sosirea subprefectului, a doctorului și a procurorului, lui Nechifor i se face o primă slujbă aici, apoi este dus cu un car cu boi în Sabasa pentru îngropăciune.

XV. Subprefectul Balmez îi interoghează pe Bogza și Cuțui, de față cu Vitoria, care îi invită apoi pe toți la praznic, unde vor mai putea sta de vorbă. Înmormântarea are loc după datină, cu preoți, bocitoare, buciumași, iar praznicul se face acasă la domnul Toma.

XVI. Hotărâtă să-i facă pe cei doi să-și recunoască fapta, Vitoria îi întărâtă povestind cum s-a petrecut crima. Nemaisuportând umilința și tensiunea creată, Bogza se repede la băiat pentru a-și lua baltagul, dar este respins și lovit în creștet cu muchia baltagului. Sugușat de câine, Bogza își recunoaște crima și cere preotului să-i citească dezlegările. Cuțui este luat de jandarmi. Vitoria și Gheorghiță se pregătesc de plecare, hotărăsc ce au de făcut în continuare pentru împlinirea datinii, dar și pentru continuarea treburilor gospodărești.

Testul nr. 36

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„— Drăguțule bace!
Dă-ți oile-ncoace
La negru zăvoi,
Că-i iarbă de noi
Și umbră de voi.
Stăpâne, stăpâne,
Îți cheamă ș-un câne
Cel mai bărbătesc
Și cel mai frățesc,
Că l-apus de soare,
Vreau să mi te-omoare
Baciul ungurean
Și cu cel vrâncean!"
„— Oiță bârsană,
De ești năzdrăvană
Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să-i spui lui vrâncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aici pe aproape,
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În dosul stânii
Să-mi aud cânii.
Aste să le spui,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraș de fag,
Mult zice cu drag!
Fluieraș de os,
Mult zice duios!
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc!
Vântul când a bate
Prin ele-a răzbate
Și-oile s-ar strânge
Pe mine m-ar plânge
Cu lacrimi de sânge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor,
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă;
Că la nunta mea
A căzut o stea;
Soarele și luna
Mi-au ținut cununa.
Brazi și păltinași
I-am avut nuntași,
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsările mii
Și stele făclii!"

(Miorița)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Identifică modul de expunere din textul dat.
2. Explică semnificația diminutivelor: *drăguțule, oiță, fluieraș, păltinaș, păsărele.*
3. Transcrie patru epitete din poezie.
4. Explică sintagma *lacrimi de sânge.*
5. Relevă semnificația alegoriei din fragmentul reprodus.

B. Limba română

6. Se accentuează aceeași silabă (prima, a doua sau ultima) în toate cuvintele din seria:
   a) soarele, cununa, bărbătesc;
   b) lăutari, ungurean, îngroape;
   c) stăpâne, crăiasă, bârsană.
7. Indică două antonime pentru adjectivul *bărbătesc (...un câne/Cel mai bărbătesc)* și două sinonime pentru adverbul *curat (Să le spui curat).*
8. Rescrie enunțuri/secvențe în care să apară câte un substantiv în fiecare caz.
9. Identifică o formă de dativ posesiv și una de dativ etic.
10. Substantivul *oi* apare în text cu funcțiile sintactice:
    a) complement direct, complement indirect, subiect;
    b) subiect, atribut, complement direct;
    c) atribut, complement indirect, subiect.
11. Rescrie propoziții în care pronume personale îndeplinesc funcții sintactice de: a) subiect; b) complement direct; c) complement indirect în dativ; d) complement indirect în acuzativ.
12. Indică funcția sintactică a substantivului precedat de prepoziția *la,* în secvențele: *Dă-ți oile-ncoace/La negru zăvoi; Că l-apus de soare/Vreau să mi te-omoare...*
13. Dezvoltă în propoziție (subordonată) una dintre părțile de propoziție identificate la punctul 12 și precizează-i felul.
14. Propozițiile care încep cu conjuncția *să: Să fiu tot cu voi; Să mor în câmp de mohor; Să-i spui lui vrâncean...; Să mi te-omoare baciul ungurean,* sunt în ordine:
    a) circumstanțială de cauză, subiectivă, principală, circumstanțială de mod;
    b) circumstanțială de scop, subiectivă, principală, completivă directă;
    c) circumstanțială de scop, completivă dirctă, principală, completivă directă;

PARTEA A II-A

Te numești Virgil/Virginia Basarabescu, ești elev/ă la un colegiu din Galați. Mama ta, o talentată pictoriță, participă la o expoziție de grup, al cărei vernisaj va avea loc în holul Teatrului Național în ziua de 8 martie 2005, ora 12. Adresează-i o *invitație* de participare directorului colegiului, profesor de desen, d-l Andrei Olteanu.

În redactarea invitației, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 16.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de aproximativ două pagini, că una dintre operele studiate este roman, ca specie literară.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a testul 7.

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. Fragmentul din balada populară *Miorița* reprezintă dialogul dintre oaia năzdrăvană și ciobănașul moldovean.

2. Cuvintele diminutive indicate exprimă legătura afectivă (sufletească) dintre oier și universul său existențial: oile, fluierașele care exprimă dorul și-i alină singurătatea. În același timp, se figurează natura terestră.

3. Epitetele sunt: „negru zăvoi", „Cel mai bărbătesc/și cel mai frățesc", câine, fluierașul, „zice cu drag" sau „zice duios/cu foc", „mândră crăiasă"... etc.

4. Sintagma „lacrimi de sânge", metaforă, exprimă durerea pierderii vieții în floarea tinereții, creatorul anonim atribuind, prin personificare, acest sentiment oilor care i-au fost atât de dragi ciobănașului, ele au reprezentat esența vieții lui. Mort de timpuriu, în locuri singuratice, numai ele pot împlini ritualul bocetului. Epitetul metaforizat „de sânge" semnifică moartea nefirească, violentă.

5. În fragmentul reprodus, apare alegoria morții. În viziunea tânărului ciobănaș moartea apare ca o nuntă cosmică. Mireasa este „mândră crăiasă", „a lumii mireasă". Nuni i-au fost elementele cosmice: soarele și luna, iar nuntași — brazi și păltinași, preoți — munții înalți, lăutari — păsărelele. Dar au existat și făclii, adică stelele; este o nuntă nefastă (aducătoare de nenorociri); cade o stea; este, de fapt, ritualul nuntirii în slujba de înmormântare a unui tânăr necăsătorit.

Alegoria reprezintă, în structura baladei, momentul de maximă tensiune emoțională și, deci, secvență lirică.

B. 6. c. (se accentuează silaba a doua din mijloc).

7. bărbătesc — fricos, laș, temător (antonime); curat — sincer, direct, deschis, drept (sinonime).

8. Și-*oile* s-or strânge — nominativ; Stăpâne, stăpâne,/Îți cheamă și-un *câne* — acuzativ; Să-i spui *lui vrâncean* — dativ; Să mă îngroape.../În dosul *stânii* — genitiv; *Oiță* bârsană,/De ești năzdrăvană... — vocativ.

9. Să-*mi* aud cânii — dativ posesiv. Vreau să *mi* te-omoare — dativ etic.

10. b.

11. a) Iar *tu* de omor/Să nu le spui lor — subiect; b) Pe *mine m*-or plânge/Cu lacrimi de sânge! — complement direct; c) Să *le* spui curat — complement indirect, dativ; d) Că-i iarbă *de noi* — complement indirect în acuzativ.

Scanned with OKEN Scanner

12. *la*... zăvoi — complement circumstanțial de loc; *l*-apus de soare — complement circumstanțial de timp.

13. *la* negru zăvoi — unde este zăvoi des — circumstanțială de loc; *l*-apus de soare — când va apune soarele — circumstanțială de timp.

14. b.

PARTEA A II-A

Invitație

Domnule Director,

Am bucuria să vă invit la vernisajul unei expoziții de pictură, unde vor expune cei mai cunoscuți pictori gălățeni. Printre aceștia, se numără și mama mea.

Vernisajul va avea loc în holul Teatrului Național, în ziua de 8 martie 2005, la ora 12.

Cu deosebit respect,
Virginia Basarabescu

Galați, 28 februarie 2005

PARTEA A III-A

BALTAGUL
de Mihail Sadoveanu

Reține!

- **Romanul** este o specie a genului epic în proză, cu acțiune mai complicată și de mai mare întindere decât a schiței ori a nuvelei, desfășurată, de regulă, pe mai multe planuri, cu numeroase personaje.

„Baltagul" este o operă epică, în proză, autorul exprimându-și în mod indirect gândurile, sentimentele, prin intermediul personajelor literare, care participă la acțiune. Principalul mod de expunere este *narațiunea*, care se realizează la persoana a III-a, de către un narator obiectiv, omniprezent și omniscient. Romanul conține însă și numeroase *descrieri de natură* (sunt surprinse elemente caracteristice toamnei, iernii ori primăverii, în armonie desăvârșită cu starea sufletească a eroinei, de cele mai multe ori), sau *ale personajelor*, ale căror portrete fizice sau morale sunt măiestrit realizate, ori ale locurilor străbătute de Vitoria și Gheorghiță, în căutarea lui Nechifor. Monologul interior (al Vitoriei, chiar și al lui Gheorghiță), ca și *dialogul* dintre personaje creează momente de suspans și contribuie la reliefarea trăsăturilor morale ale personajelor. Acțiunea este liniară, dar se desfășoară pe două planuri narative: unul retrospectiv, acela al amintirilor Vitoriei despre soțul său și viața lor dinaintea plecării lui la târgul de oi, și unul în planul prezent, în timp real, care urmărește drumul

Scanned with OKEN Scanner

eroinei și căutările ei înfrigurate, terminate cu descoperirea osemintelor lui Nechifor, demascarea ucigașilor și pedepsirea lor. Faptele, întâmplările care se desfășoară în planul prezent se constituie în *componente ale subiectului:* prima parte a romanului, conținând primele șase capitole, reprezintă *expoziținea,* în care se precizează locul acțiunii, satul Măgura de pe valea Tarcăului, se fac referiri la timp, toamna, apoi Sfântul Andrei, sărbătorile de iarnă... și sunt prezentate personajele principale, Vitoria și Nechifor Lipan, dar și altele, mai mult sau mai puțin importante: Gheorghiță, Minodora (copiii), argatul Mitrea, preotul Daniil Ilieș ș.a. Pe măsură ce timpul trece și Nechifor nu se întoarce, neliniștea și presimțirile Vitoriei se transformă în certitudinea că soțul ei nu se mai află printre cei vii. Hotărârea ei de a pleca în căutarea lui, pentru aflarea adevărului, constituie *intriga.* Capitolele VII-XIII, corespund momentului următor, *desfășurarea acțiunii,* care începe cu pregătirile de ordin spiritual și material făcute de Vitoria în vederea călătoriei, alături de Gheorghiță, pe urmele celui plecat din toamnă. Reconstituirea drumului (un drum inițiatic pentru Gheorghiță, dar și de descoperire pentru mama sa) oferă naratorului prilejul de a zugrăvi locuri și oameni, datini și obiceiuri, dezvoltând caracteristici de roman etnografic și psihologic, ori chiar de aventuri și polițist. Ultima parte, capitolele XIV-XVI, cuprind *punctul culminant,* descoperirea lui Nechifor „împuținat de dinții fiarelor", și *deznodământul:* înmormântarea osemintelor conform datinilor creștinești, cercetările întreprinse de autorități, praznicul de înmormântare, reconstituirea crimei și demascarea și pedepsirea ucigașilor.

Întâlnim în roman un număr relativ mare de personaje, dintre care se detașează Vitoria și Nechifor, personaje principale. Vitoria devine exponent al unei colectivități arhaice, întruchiparea umană a tot ceea ce înseamnă inteligență și înțelepciune, echilibru și etică sănătoasă, fidelitate conjugală, credință în Dumnezeu (dar și în „semne"), respect adânc față de datini, obiceiuri străvechi, și o tenacitate, o intuiție ieșite din comun, puse în slujba aflării adevărului.

„Baltagul" are, așadar, caracteristicile romanului: caracter epic, acțiune complexă, multe personaje, interferența planurilor, precum și prezența unei viziuni ample și profunde asupra vieții.

Testul nr. 37

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Peste vârfuri trece lună,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună.

Mai departe, mai departe,
Mai încet, tot mai încet,
Sufletu-mi nemângâiet
Îndulcind cu dor
de moarte.

De ce taci, când fermecată
Inima-mi spre tine-ntorn?
Mai suna-vei, dulce corn,
Pentru mine vreodată?

(Mihai Eminescu, *Peste vârfuri*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie două versuri care compun o imagine vizuală.
2. Numește procedeul prin care se sugerează estomparea (micșorarea, diminuarea) elementului auditiv. Transcrie versurile.
3. Explică sintagma *dor de moarte*.
4. Relevă semnificația expresivă a construcțiilor interogative din ultima strofă.
5. Argumentează, într-un text de cinci rânduri, apartenența poeziei la genul liric.

B. Limba română

6. Conțin diftongi toate cuvintele din seria:
   a) suna-vei, moarte, inimă;
   b) moarte, mai, nemângâiet;
   c) mai, departe, suna-vei.
7. Indică sensul, propriu sau figurat, în text, al adjectivului *dulce* și formulează un enunț cu celălalt sens.
8. Formulează enunțuri cu alte două sensuri ale cuvântului *lună*, diferite de cel din text.
9. Identifică două cuvinte derivate *(și)* cu prefixe.
10. Indică seria în care cuvintele au aceeași valoare morfologică: a) melancolic, dulce, fermecată; b) și, vei, mi; c) când, încet, lin.
11. Substantivul *corn* apare în cazurile: a) acuzativ, vocativ; b) vocativ, nominativ; c) nominativ, acuzativ.
12. Identifică un verb de conjugarea I și unul de a II-a.
13. Precizează felul primelor patru complemente din text.
14. Rescrie propoziția subordonată și precizează felul acesteia, după criteriile de clasificare învățate.

PARTEA A II-A

Te numești Cosmin/Cosmina Iliescu, ești elev/ă la Liceul „George Coșbuc" din Orșova, în clasa a VII-a. Sora ta, Carmen, este studentă în anul I la Facultatea de Jurnalism din Constanța. De curând, v-ați montat o centrală de apartament, de care sunteți încântați. Scrie-i surorii tale despre acest eveniment. Ea locuiește la Căminul studențesc „Orizont", de pe Aleea Tineretului, nr. 36. Data redactării scrisorii este 17 aprilie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere precizările făcute la testul 1, partea a II-a.

PARTEA A III-A

Redactează, în una–două pagini, *rezumatul* unei *nuvele* studiate.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

Scanned with OKEN Scanner

– identificarea secvențelor narative;
– prezentarea succintă a întâmplărilor esențiale în succesiunea logică a textului;
– identificarea personajelor și rolul lor în desfășurarea acțiunii;
– respectarea trăsăturilor specifice acestui tip de compunere.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Imaginea vizuală apare în versurile următoare:
„Peste vârfuri trece lună.
Codru-și bate frunza lin."

2. Procedeul folosit pentru a sugera diminuarea elementului auditiv este repetiția:
„Mai departe, mai departe,
Mai încet, tot mai încet."

3. Sintagma *dor de moarte,* metaforă, exprimă sentimentul morții. Sufletul îndurerat își dorește alinarea prin moarte.

4. Construcțiile interogative intensifică melancolia. Absența sunetului de corn, tăcerea la chemările iubirii sunt expresia însingurării. Ultima interogație dă glas durerii, neîmplinirii și în același timp nevoii de dragoste.

5. Poezia *Peste vârfuri* aparține genului liric, pentru că exprimă sentimentul iubirii, o iubire nefericită. Eul liric cunoaște starea de melancolie întreținută de sunetul duios al cornului. Estomparea acestuia duce la ideea morții ca balsam („îndulcind") al sufletului „nemângâiet". Poetul folosește persoana I: *„mi"*, „mine", ceea ce sporește emoția trăirii.

B. 6. b.

7. *dulce* corn — sens figurat. Ceaiul este prea *dulce.* — sens propriu.

8. În *luna* noiembrie ninge adesea. Reparațiile din subsolul blocului vor mai dura încă *o lună.* Am făcut o curățenie *lună.*

9. *ne*mângâiet, *în*dulcind.

10. c.

11. b.

12. *sună* — conjugarea I (a suna); *taci* — conjugarea a II-a (a tăcea).

13. *peste vârfuri* — complement circumstanțial de loc; *frunza* — complement direct; *lin* — complement circumstanțial de mod; *dintre ramuri* — complement circumstanțial de loc.

14. *când fermecată/Inima-mi spre tine-ntorn* — propoziție subordonată circumstanțială de timp, enunțiativă propriu-zisă, dezvoltată, afirmativă; se subordonează termenului regent *taci,* prin adverbul relativ de timp *când.*

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Scrisoare

Orșova, 17 aprilie 2005

Carmen, sora mea dragă,

Te vei mira, desigur, că-ți scriu din nou, după nici zece zile de la scrisoarea precedentă. Nici n-am primit încă răspunsul tău la ceea ce ți-am scris.

Acum, în sfârșit, îți dau vestea bună, minunată chiar, asupra căreia am păstrat tăcere, tocmai ca să fie surpriză: ne-am montat o microcentrală de apartament. Ce zici de asta? Noi suntem tare încântați, nu atât de instalația care „ne-a ciuruit" pereții, cât de faptul că avem apă caldă și căldură când vrem. Nici nu-mi vine să cred și abia aștept să vii acasă să te convingi că nu exagerez deloc. Când îmi spuneai că în privința căldurii și a apei calde era mai bine la cămin decât acasă, nu înțelegeam cum poți spune așa ceva. Acum îți dau dreptate, dar să știi că tot acasă e mai bine. Poate până voi termina și eu liceul, se va face și în Orșova vreo universitate, ca să nu plec de aici.

Dă-mi un telefon când primești scrisoarea, să știm cum primești vestea-surpriză.

Te sărut cu dor,
sora ta, Cosmina

PARTEA A II-A

DOUĂ LOTURI

de Ion Luca Caragiale

Rezumatul

Domnul Lefter Popescu, împreună cu soția sa, caută cele două bilete de loterie ieșite câștigătoare. El cumpărase biletele cu bani împrumutați de la căpitanul Pandele, convins că astfel ar putea avea noroc.

După mai multe amânări, în sfârșit, au loc tragerile. Căpitanul Pandele află că cele două bilete ale lui Lefter au ieșit câștigătoare, dar acesta nu le găsește. El trimite o scrisoare șefului său prin care cere trei zile de concediu, pe motiv că este bolnav, pentru a căuta biletele.

La un moment dat, Lefter își amintește că a pus biletele în jacheta cenușie de vară, dar soția sa a dat jacheta chivuței Țâca, în schimbul a zece farfurii. După ce sparge farfuriile, pe înserate se duce în mahalaua Farfurigiilor unde locuia Țâca, însoțit de căpitanul Pandele, de comisarul Turtureanu și de doi sergenți. Ei nu găsesc biletele la țigancă; comisarul le arestează, pe Țâca și pe mama ei, le apostrofează și le maltratează.

Lefter se întâlnește cu prietenii lui la berărie.

Acolo apare și șeful său care-l somează să se prezinte la serviciu. Lefter îl însoțește pe comisar la secția de poliție în speranța că va obține biletele de la țigănci în

Scanned with OKEN Scanner

schimbul unei recompense. Țigăncile fuseseră eliberate, de aceea Lefter se duce la ele acasă, așteaptă până dimineața când acestea se scoală, dar ele se reped la el și-l lovesc cu ce apucă fiecare.

La serviciu, șeful îi cere dosarul Goldstein și astfel Lefter găsește biletele de loterie în sertarul unde se afla acest dosar.

D. Lefter Popescu își scrie demisia, semnată Eleutheriu Poppescu, pe care o înmânează șefului o dată cu dosarul cerut.

Apoi merge la agenția de loterie să-și încaseze câștigurile. Împreună cu bancherul verifică lista câștigurilor și află că biletele sale sunt câștigătoare, dar viceversa (numărul de la o loterie era câștigător la cealaltă).

În încheierea nuvelei, autorul mărturisește că nu știe ce s-a mai întâmplat cu personajul său. Alți autori l-ar prezenta după mulți ani, bătrân, plimbându-se dimineața prin fața universității, iar seara în jurul Observatorului pompierilor murmurând „viceversa", iar pe soția sa, ca maică bătrână la mănăstirea Țigănești, toată ziua adunând cioburi de străchini.

Testul nr. 38

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„— Te temi degeaba de Pascalopol, pot să zic chiar că ești ingrat. Pascalopol a pus totdeauna o vorbă bună pentru tine și fără el poate că nu te aflai aici. Vei vedea tu mai târziu. El este un om delicat, care ne poate fi de folos unor orfani, în definitiv, ca noi. Pe cine avem noi? Pe papa numai. Papa e bătrân, ascultă de tanti Aglae. Nu m-aș mira, deși țiu la el, să mă lase pe drumuri. Nu sunt așa de orbită să nu-mi dau seama ce pot aștepta și ce nu de la papa. Tu ești încă sub tutelă și n-ai pe nimeni mai de aproape încă vreun an. Papa poate să fie înșelat, să-ți încurce treburile, a început să fie cam zăpăcit. Nu te mira când îți spun că Pascalopol, așa, fără să te cunoască (spunea numai că ți-a cunoscut părinții), s-a interesat de tine, l-a ținut de scurt pe papa, care are o stimă grozavă pentru el. De altfel, i-a făcut și multe servicii. Papa e ciudat. Când mi-ai scris că vii, se-ncăpățâna mereu să stai acolo. Nici nu știu bine ce era în capul lui, dar dragostea pentru el n-o să mă împiedice să-ți spun că e cam avar. Ai văzut tu singur. El dădea zor că ai să-ți găsești o slujbă din care să trăiești, acolo, la Iași și că n-o să-i ceri nici un ban. O, nu, să nu crezi că papa ar fi avut de gând să-ți ia veniturile tale, dar ar fi voit ca tu să faci ce-ar fi făcut el, adică să nu te atingi de bani. Venitul l-ar fi pus deoparte, însă cine poate ști cum stau socotelile lui papa? Eu trăiesc cu el în casă de când sunt mică și nu știu precis ce are. Nu-i cunosc proprietățile, deși sunt oameni serioși care m-au asigurat că cutare casă e a lui. Tanti Aglae îl întreține în misterul ăsta, ca să poată pune mâna pe averea lui. Doamne, dacă mâine ar muri bietul papa, Aglae m-ar zvârli în stradă.

Scanned with OKEN Scanner

— Ești cu mine, Otilia, poți s-o disprețuiești, declară fanatic Felix.
— Știu, nu mă-ndoiesc. Și tu ai nevoie încă de un protector."

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

A. Înțelegerea textului

1. Identifică modul de expunere prezent în fragmentul reprodus.
2. Numește două mijloace de caracterizare a personajului literar existente în textul dat.
3. Transcrie două trăsături ale lui Leonida Pascalopol și două ale lui Costache Giurgiuveanu, desprinse din fragmentul reprodus.
4. Formulează ideea principală a fragmentului.
5. Motivează, într-un text de maximum cinci rânduri, încadrarea textului în genul epic.

B. Limba română

6. Rescrie câte un verb, pronume, adverb, prepoziție alcătuite fiecare dintr-o singură silabă.
7. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele: *degeaba, ingrat, delicat, de folos.*
8. Transcrie propoziții ale căror predicate să fie exprimate prin verbe la diatezele activă și pasivă (câte unul) și la diateza reflexivă (două).
9. Indică două propoziții care conțin complemente indirecte în acuzativ, precedate de prepoziția *de,* exprimate prin părți de vorbire diferite.
10. Precizează funcția sintactică a cuvântului subliniat și dezvoltă-l apoi, într-o subordonată corespondentă: ...dragostea *pentru el* n-o să mă împiedice...
11. Rescrie patru propoziții diferite introduse prin conjuncția *să,* precizând felul fiecăreia.
12. Identifică două subordonate concesive.
13. Indică elemente de relație specifice subordonatei concesive, diferite de conjuncția *deși,* care apare în text.
14. Subordonatele din secvențele: *El dădea zor că ai să-ți găsești o slujbă din care să trăiești, acolo, la Iași. Tanti Aglae îl întreține în misterul ăsta, ca să poată pune mâna pe averea lui. Doamne, dacă mâine ar muri bietul papa, Aglae m-ar zvârli în stradă,* sunt în ordine:

a) completivă indirectă, atributivă, circumstanțială de cauză, circumstanțială condițională.

b) completivă directă, atributivă, circumstanțială de scop, circumstanțială condițională.

c) completivă indirectă, atributivă, circumstanțială de scop, circumstanțială condițională.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Te numești Viorel/Viorica Petrașcu, ești elev/ă în clasa a VIII-a la Liceul „Alecu Russo" din Dorohoi și dorești să te înscrii la Biblioteca „Mihail Sadoveanu" din localitate. Pentru aceasta, ai nevoie de o adeverință în care să se arate că ești elev/ă și că frecventezi cu regularitate cursurile la o școală din localitate. Redactează o *cerere*, în acest sens, către directorul liceului, domnul profesor Alexandru Mondescu. Data redactării — 12 februarie 2005.

În redactarea cererii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 2.

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una–două pagini, că una dintre operele studiate, aparține basmului, ca specie literară.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:
- prezentarea a patru caracteristici ale speciei;
- exemplificarea caracteristicilor menționate, pe baza textului literar;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului basmului, cu referire la situații semnificative;
- relevarea semnificației personajelor și a titlului basmului.

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus, apare dialogul dintre Otilia și Felix.

2. Cele două mijloace de caracterizare a unui personaj din fragmentul dat sunt: opinia despre acesta, în cazul de față opinia Otiliei despre tatăl ei vitreg, Costache Giurgiuveanu, și despre Pascalopol, și al doilea mijloc, chiar faptele acestor personaje.

3. Trăsăturile lui Pascalopol, om delicat și generos.

„el este un om delicat care ne poate fi de folos unor orfani, în definitiv, ca noi."

„Nu te mira când îți spun că Pascalopol, așa, fără să te cunoască... s-a interesat de tine, l-a ținut de scurt pe papa, care are o stimă grozavă pentru el."

Trăsăturile lui Costache Giurgiuveanu sunt avariția și teama de sora sa, Aglae.

„Papa e bătrân, ascultă de tanti Aglae."

„Papa e ciudat... dar dragostea pentru el n-o să mă împiedice să-ți spun că e cam avar."

sau

„... ar fi voit ca tu să faci ce-ar fi făcut el, adică să nu te atingi de bani."

„Eu trăiesc cu el în casă de când sunt mică și nu știu precis ce are. Nu-i cunosc proprietățile..... Tanti Aglae îl întreține în misterul ăsta, ca să poată pune mâna pe averea lui."

4. Otilia și Felix discută despre relațiile lor cu Pascalopol și cu Costache Giurgiuveanu.

Scanned with OKEN Scanner

5. Textul literar reprodus aparține genului epic, pentru că îmbină modurile de expunere, dialogul (în cazul de față, nu este particularitate a unei piese de teatru, ci a unui text epic) cu descrierea. Apar mai multe personaje: Felix și Otilia, aceasta prezentându-i tânărului trăsăturile caracteristice ale lui Pascalopol și ale lui Costache Giurgiuveanu.

B. 6. *pot* — verb; *lui* — pronume; când — adverb; *sub* — prepoziție.

7. *degeaba* — inutil, zadarnic, în van; *ingrat* — nerecunoscător; *delicat* — fin; *de folos* — util.

8. *Vei vedea tu mai târziu* — diateza activă. Papa poate *să fie înșelat* — diateză pasivă. *Te temi* degeaba de Pascalopol — diateză reflexivă... nu *mă-ndoiesc* — diateză reflexivă.

9. Te temi degeaba *de Pascalopol* — substantiv propriu... (că) Pascalopol ... s-a interesat *de tine* — pronume personal.

10. *pentru el* — atribut pronominal... dragostea *pe care o am pentru el* n-o să mă împiedice... — subordonată atributivă.

11. 1) Nu m-aș mira *să mă lase pe drumuri* — completivă indirectă; 2) Nu sunt așa de orbită *să nu-mi dau seama...* — circumstanțială consecutivă; 3) Papa a început *să fie cam zăpăcit* — completivă directă; 4) O, nu, *să nu crezi cumva...* — principală.

12. *... deși țin la el; deși sunt oameni serioși.*

13. măcar să, *și* dacă, chiar dacă, măcar că.

14. c.

PARTEA A II-A

Domnule Director,

Subsemnata, Viorica Petrașcu, elevă la Liceul „Alecu Russo" din Dorohoi, clasa a VIII-a, vă rog să binevoiți a-mi elibera o adeverință din care să reiasă faptul că sunt elevă la acest liceu și că frecventez cu regularitate cursurile.

Adeverința îmi este necesară înscrierii la Biblioteca „Mihail Sadoveanu" din localitate.

Viorica Petrașcu

Dorohoi, 5 octombrie 2005

Domnului Director al Liceului „Alecu Russo", Dorohoi

PARTEA A III-A

GREUCEANU

Basmul

Între cele mai îndrăgite creații literare, ascultate sau citite de copii de diferite vârste, și nu numai de ei, se numără și basmele.

Scanned with OKEN Scanner

Reţine!

- **Basmul** este creaţia epică, în versuri sau proză, de mare întindere, în care se povestesc întâmplări reale şi fantastice, la care participă personaje reale, dar şi supranaturale, aflate într-un conflict puternic şi care se termină cu victoria **binelui** asupra **răului**.

O asemenea creaţie este şi basmul *Greuceanu,* care întruneşte caracteristicile speciei: este o *naraţiune amplă,* în care, la persoana a III-a, se povesteşte că pe vremea împăratului Roşu nişte zmei au furat soarele şi luna de pe cer. După multe peripeţii şi ajutat de fratele său de cruce, Faurul-Pământului, viteazul Greuceanu reuşeşte să elibereze astrele răpite, să-i pedepsească pe zmei şi zmeoaice, dar şi pe sfetnicul mincinos care, ajutat de diavol, a reuşit să-l amăgească pe împărat. Basmul se încheie cu nunta lui Greuceanu cu fata împăratului Roşu. Personajele se grupează în *forţe ale binelui* — Greuceanu, Faurul-Pământului, fratele de cruce ş.a. — şi *forţe ale răului* — zmeii, zmeoaicele, sfetnicul „mangosit", Satana, cu care Greuceanu şi ceilalţi se află într-o luptă îndârjită pentru restabilirea adevărului, a dreptăţii. Personajele, atât cele reale, cât şi cele supranaturale (zmeii, zmeoaicele, diavolul) au însuşiri reale (curaj, vitejie, spiritul de sacrificiu), dar şi *miraculoase:* Greuceanu se metamorfozează în porumbel, muscă ori buzdugan, zmeoaicele într-un păr cu roade, într-o grădină înflorită sau într-un nor „ca un vârtej", ori „ca o flăcăraie", iar în final „într-un munte de fier", diavolul se transformă într-o stană de piatră. Puteri supranaturale au şi *corbul* care-l ajută pe Greuceanu să-l învingă pe „tartorul cel mare", adică pe tatăl zmeilor, *„apa dulce", cuţitul* ori *basmalele* împărţite la despărţirea celor doi fraţi buni şi care aveau să dea de veste dacă vreunul dintre ei a murit. Un personaj cu rol important în învingerea zmeilor este şi Faurul-Pământului, care „era şi năzdrăvan". De domeniul supranaturalului ţin şi *furtul astrelor,* închiderea acestora într-o culă din Codrul Verde, cu un lacăt a cărui cheie era „degetul cel mic de la mâna dreaptă" a zmeului.

O caracteristică a basmului, întâlnită şi în acest caz, este prezenţa *formulelor tipice* speciei: formulă *de început:* „A fost odată ca niciodată...", *de mijloc:* „şi merse, merse, merse cale lungă...", „merseră cale lungă şi mai lungă", „se bătură ce se bătură", „se loviră ce se loviră", „şi se luptară ce se luptară..." (formule bazate pe repetiţii, care sugerează durata acţiunilor) şi *de încheiere:* „... şi se făcu o nuntă... care ţinu trei săptămâni... Şi eu încălecai pe-o şa, şi vă povestii d-voastră aşa."

Timpul şi spaţiul desfăşurării întâmplărilor *nu sunt determinate,* rezumându-se la „în zilele lui" (împăratului Roşu) sau „Pe vremea aceea..." După ce merge mult, Greuceanu ajunge la casele zmeilor „aşezate unde-şi înţărcase dracul copiii." *Cifra trei,* cu încărcătură simbolică, apare ca număr de personaje (trei zmei, trei zmeoaice), ori ca unitate de timp (trei zile şi trei nopţi ţin sfat Greuceanu şi Faurul-Pământului şi tot atâta timp se veselesc după omorârea zmeoaicei, iar nunta „d-alea împărăteştile" durează trei săptămâni).

„Greuceanu", ca toate basmele populare, se caracterizează prin oralitatea stilului, prin expresivitatea limbajului popular, prin relaţia specială narator-ascultător (cititor), situându-se printre cele mai cunoscute şi mai îndrăgite creaţii ale genului.

Scanned with OKEN Scanner

Test 39

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Juni ostași ai țării mele, însemnați cu stea în frunte!
Dragii mei vultani de câmpuri, dragii mei șoimani de munte!
Am cântat în tinerețe strămoșeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie
Ce la vechiul nostru nume au adaos un renume
Dus pe Dunărea în Marea și din Marea dus în lume!

Vin acum, la rândul vostru, să v-aduc o închinare,
Vin cu inima crescută și cu sufletul mai tare,
Ca eroi de mari legende, vin să vă privesc în față,
Voi, nepăsători de moarte, disprețuitori de viață,
Ce-ați probat cu-avântul vostru lumei pusă în mirare
Că din vultur vultur naște, din stejar stejar răsare!

(Vasile Alecsandri, *Odă ostașilor români*)

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie patru structuri care compun portretul ostașilor români.
2. Rescrie două metafore și două epitete care scot în evidență istoria noastră zbuciumată.
3. Explică versul *Că din vultur vultur naște, din stejar stejar răsare.*
4. Stabilește măsura și ritmul din primele două versuri ale poeziei.
5. Motivează, într-un text de cinci rânduri, prin două argumente convingătoare, încadrarea poeziei în genul liric.

B. Limba română

6. Rescrie câte un substantiv, adjectiv, verb, o prepoziție alcătuite din două silabe fiecare.
7. Identifică două cuvinte, cu valori morfologice diferite, care conțin hiat.
8. Indică radicalul/cuvântul de bază la două cuvinte, derivate parasintetice (formate, în același timp, și cu prefix și cu sufix).
9. Scrie un sinonim pentru verbul *ați probat* (sensul contextual) și alcătuiește un enunț cu alt sens al aceluiași verb.
10. Cuvintele: *ai, cu, ce, că* sunt, în ordine:
    a) articol, prepoziție, pronume, conjuncție;
    b) verb, prepoziție, pronume, conjuncție;
    c) articol, prepoziție, pronume, prepoziție.

Scanned with OKEN Scanner

11. Formele neaccentuate ale pronumelui personal de persoana a II-a plural apar în text, în ordine, în cazurile:

a) acuzativ, dativ;
b) dativ, dativ;
c) dativ, acuzativ.

12. Cuvinte în cazul genitiv, în prima strofă a textului, sunt:

a) două;
b) cinci;
c) patru.

13. Transformă (dezvoltă) în subordonată corespondentă partea de propoziție subliniată și precizează-i felul: Am cântat *în tinerețe* strămoșeasca vitejie.

14. Indică elemente de relație (cel puțin patru) pentru subordonata identificată la punctul 8.

PARTEA A II-A

Te numești Flaviu/Flavia Moisescu, ești elev/ă la o școală generală din Mediaș și ai aflat că buna ta fostă colegă de clasă, Laura Dănescu, a obținut locul I la Consursul „Mihai Eminescu", etapa națională. Scrie-i fostei colege câteva rânduri prin care o feliciți pentru performanța neașteptată. Adresa Laurei este: Sibiu, Str. Andrei Mureșanu, nr. 31, iar data redactării scrisorii este 18 aprilie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere recomandările din partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, personajul principal dintr-o schiță studiată.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 1.

Sugestii pentru rezolvarea cerinţelor

PARTEA I

A. 1. Portretul ostașilor români apare în următoarele structuri:

„Juni ostași... însemnați cu stea în frunte",
„Dragii mei vultani de câmpuri" „șoimani de munte".

sau

„eroi de mari legende", „nepăsători de moarte", „disprețuitori de viață", „vultur", „stejar".

2. Epitete: „cu inima crescută", „lume pusă în mirare", „timp de grea urgie".
Metafore: „din vultur vultur naște", „din stejar stejar răsare".

Scanned with OKEN Scanner

3. Versul indicat exprimă, prin metafore, vitejia și demnitatea, dragostea de patrie și de libertate a strămoșilor, pildă pentru urmașii care se dovedesc la fel de măreți ca înaintașii lor.

4. În primele două versuri măsura este de 16 silabe, iar ritmul trohaic.

5. Poezia este o odă închinată eroismului ostășesc. Eul liric exprimă direct admirația față de bravura ostașilor, demni urmași ai unor strămoși iluștri. Poezia conține numeroase figuri de stil, dominante fiind metaforele. Alte argumente ar fi elementele de prozodie, versul de 16 silabe, ritmul trohaic, rima pereche, exclamații retorice, substantive și pronume în cazul vocativ, pronume la persoana a II-a plural (persoana adresării), adjective posesive cu emoționantă valoare afectivă, verbe predominant la persoana I.

B. 6. *lume* — substantiv; *dragii* — adjectiv; *naște* — verb; *fără* — prepoziție.

7. *urgie* — substantiv; *(au) adaos* — verb.

8. *strămoșească*, cuvânt de bază — moș; *disprețuitori*, cuvânt de bază — preț.

9. *ați aprobat* — ați dovedit, ați adeverit. *Ați probat* hainele înainte de a le cumpăra?

10. a.

11. c.

12. a.

13. *când eram tânăr* — subordonată circumstanțială de timp.

14. *în timp ce, în vreme ce, ori de câte ori, înainte să, până ce* (când, să), *cât timp* (vreme) ș.a.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Mediaș, 18 aprilie 2005

Laura, draga mea,

Sunt sigură că rândurile mele te vor mira (a trecut ceva timp de când n-am mai corespondat), dar și mai sigură sunt că te vei bucura mult, citindu-le.

Deși nu mai suntem colege, și alte fete, și alți băieți se mândresc cu tine, cu faptul că ai luat locul I la prestigiosul Concurs „Mihai Eminescu", noi, foștii tăi colegi și colege, tot „a noastră" te considerăm și ne bucurăm de performanța ta. Vorbim adesea despre tine, uneori profesorii ne întreabă dacă am păstrat legătura cu tine. S-ar putea chiar să primești mai multe scrisori, oricum, sunt sigură că rândurile fostei tale colege de bancă (adică eu, dacă ai uitat cumva) te vor bucura mai mult. Te felicit și-ți doresc să ai parte și în viitor de asemenea performanțe.

Îi salut cu respect și pe părinții tăi.

Te îmbrățișez cu prietenie,
Flavia

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

D-L GOE...

de I.L. Caragiale

Caracterizarea lui Goe

Prin intermediul personajelor literare „componente" ale operelor epice, autorii acestora transmit gânduri, sentimente, idei, concepții de viață.

Goe oferă imaginea unui copil prost crescut, leneș și impertinent, a cărui educație este dezaprobată de autor și cititori.

Goe este personajul principal al schiței, așa cum indică și titlul. „Domnul" și punctele de suspensie alăturate numelui sugerează intenția ironică în prezentarea protagonistului. Din faptele relatate, reiese că nici în privința vârstei și nici în comportament, Goe nu este un domn. Acesta se găsește permanent în centrul atenției celor trei cucoane, mam'mare, mamița și tanti Mița, participând la toate întâmplările relatate de narator. Portretul cuprinde atât aspectul fizic, realizat prin caracterizare directă, de către narator — „Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar..."— cât și pe cel moral, asupra căruia cade accentul. Trăsăturile morale se desprind (indirect) din comportamentul său pe parcursul călătoriei, din atitudinea față de familia sa, dar și față de străini.

Aflăm, așadar, că tânărul este dus la București de 10 Mai „ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta" — o răsplată în avans oferită unui copil leneș, certat cu învățătura. Goe este răsfățat, prost crescut, obișnuit să i se facă toate poftele, să i se îndeplinească toate dorințele pe care și le manifestă zgomotos xde cele mai multe ori: „Ce treabă ai tu, urâtule?"... și se strâmbă la el, Goe își pierde pălăria, începe să zbiere, bătând din picioare, oprește trenul, urlă când se lovește la nas și zbiară disperat când se blochează în toaletă. Reacțiile cucoanelor sunt prompte, „adecvate situațiilor: mam'mare îl sărută și-i admiră ... cultura, tanti Mița îi zice pricopsit, „cu un zâmbet simpatic", după ce Goe le spusese că sunt proaste. Cucoanele sunt într-o continuă admirație a lui Goe, faptele, gesturile, intervențiile verbale necuviincioase ale acestuia fiind considerate dovezi de deșteptăciune, cultură, precocitate, niciodată sancționate, ba chiar susținute și încurajate: „— E lucru mare, cât e de deștept! zice mam'mare. — E ceva de speriat, parol! adaogă tanti Mița." (caracterizare directă, făcută de alte personaje). După „liberarea captivului", „toate trei cucoanele îl sărută dulce..." După atâtea pupături și scuipături să nu fie deocheat, nu e de mirare că „puișorul" nu are nici un reper moral, nici un exemplu bun de urmat. Necuviința și nepolitețea le-a învățat de mic în familie, ca și disprețul față de muncă, învățătură. Se adaugă acum fuga de răspundere, lașitatea, acoperirea greșelilor: „— Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam'mare", „— Ce faci, soro? ești nebună? nu știi ce simțitor e?..." După oprirea bruscă a trenului, cu tot efortul personalului, „nu se poate ști cine a tras manivela", deoarece „mam'mare doarme în fundul cupeului cu puișorul în brațe". Goe nu are prea multe de învățat nici din felul în care vorbesc cele trei doamne: „marinal, ciucalată, declatatără, plătitără, bulivar..." sunt doar câteva exemple.

Scanned with OKEN Scanner

Crescut într-o familie înstărită, parvenită, cu pretenții de cultură, Goe poartă amprenta mediului din care provine. Caracterizat sub aspectul fizic, dar mai ales moral, atât prin mijloace directe, cât mai cu seamă indirecte, deduse, Goe reprezintă prototipul copilului răsfățat, obraznic, neascultător, lipsit total de educație, speculând cu dibăcie slăbiciunile familiei. El oferă un exemplu negativ de copil a cărui comportare trebuie condamnată.

Testul nr. 40

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„... Feciorul de-mpărat, întorcându-se de la vânătoare și mai fometos ca în ziua trecută, dar și mai vesel, c-avusese și mai mult noroc la fiarele sălbatice, porunci să i se puie masa. Dar... când să guste din bucate, ce să vezi? Și mai sărate decât ale dintâi! Chemă pe bucătar, și-l mustră, ba puse să-l bată; dar ce folos, că rămase tot nemâncat și dus pe gânduri.

Nu era lucru curat la mijloc, că bucătarul se văieta și se jura că el nu e de vină, fiindcă nu pusese nici pic de sare-n bucate.

A treia zi, feciorul de-mpărat se sculă dis-de-dimineață și plecă iarăși la vânătoare, spuind bucătarului că, d-o mai face bucatele tot atât de potroacă, apoi unde-i stau picioarele, acolo o să-i stea și capul.

Bucătarul s-apucă de gătit tot ca și pân-atunci, iar când fu la nămeazi îl ajunse osteneala și-l îmbătă mirosul dafinilor. Deci se dete după cort, ca să se mai odihnească pân'la vremea mesei, și pe dată îl fură somnul.

Dar feciorul de-mpărat, ca să afle cine-i tot sară lui bucatele, se furișase de slujitori prin pădure și venise ca să pândească într-un stufiș de lângă cort.

Sora mai mică zise și ea atunci surorilor ei:

— Cum mi s-a urât și mie-n Dafinul-verde și cât aș dori să calc și io pe pământ ca voi!

— Aș! ce să cauți tu? îi ziseră surorile.

— Ia, să mă-ncerc, să fac și io ce-ați făcut voi!

— Ei haide, du-te și tu!

Se coborî dar din case și, ajungând la poartă, zise și ea ca surorile-i mai mari:

— Deschide-te,
Dafin-verde,
să iasă nebătută,
fată curată, pe pământ
de soare neumblată,
nevăzută, de voinic
de vânt nesărutată!

Scanned with OKEN Scanner

Și Dafinul se deschise, iar frumoasa se duse pâș-pâș până la cort. Gustă și ea din bucate și luă un pumn de sare. Dar... când să-l arunce prin tingiri, feciorul de-mpărat ieși-ndată, o luă-n brațe, o sărută și-i zise:

— Aaa! Dumneata mi-ai tot sărat bucatele și m-ai lăsat nemâncat de două zile!

Fata se făcu roșie ca trandafirul și-ncepu să tremure ca varga de necaz și de frică. În zadar feciorul de-mpărat se rugă de dânsa să rămâie cu el, că ea nu vru, ci plângând se-ntoarse la Dafin și zise:..."

(G. Dem Teodorescu, *Fata din dafin*)

A. Înțelegerea textului

Alege răspunsul corect!

1. Modurile de expunere folosite în textul dat sunt:
   a) narațiune și descriere;
   b) narațiune și dialog;
   c) descriere și dialog.
2. Expresia *dus pe gânduri* înseamnă:
   a) neatent;
   b) supărat;
   c) îngândurat.
3. Transcrie două structuri specifice basmului.
4. Exprimă, într-un text de trei–cinci rânduri, semnificația descântecului reprodus în fragmentul dat.
5. Rezumă în cinci–șapte rânduri conținutul fragmentului.

B. Limba română

6. Identifică substantive alcătuite din una, trei, patru și cinci silabe.
7. Conțin hiaturi toate cuvintele din seria:
   a) mie, mai, fiindcă;
   b) neumblată, luă, voinic;
   c) luă, roșie, fiindcă.
8. Alcătuiește familia lexicală a cuvântului *fometos* (patru cuvinte).
9. Identifică patru locuțiuni adverbiale și precizează felul lor.
10. Rescrie verbe la timpul trecut, câte unul pentru fiecare formă.
11. Indică două propoziții cu predicat nominal, având verbe copulative diferite și numele predicativ exprimat printr-un adjectiv (propriu-zis) și o locuțiune adjectivală.
12. Rescrie două propoziții în care verbe la gerunziu îndeplinesc funcții sintactice diferite.
13. Identifică două subordonate introduse prin pronume relative, în cazuri diferite și cu funcții sintactice diferite, pe care le vei preciza.
14. Subordonatele din secvențele: *Dar... când să guste din bucate, ce să vezi? ... d-o mai face bucatele tot atât de potroacă, apoi unde-i stau picioarele, acolo o să-i stea*

Scanned with OKEN Scanner

și capul. Deci se dete după cort, ca să se mai odihnească pân'la vremea mesei — sunt, în ordine:

a) circumstanțială de timp, circumstanțială de cauză, circumstanțială de loc, circumstanțială de scop;

b) circumstanțială de timp, circumstanțială condițională, circumstanțială de loc, circumstanțială de scop;

c) circumstanțială de timp, circumstanțială condițională, circumstanțială de loc, circumstanțială de concesivă;

PARTEA A II-A

Te numești Andrei/Andreea Spătaru, ești elev/ă la Liceul „Nicolae Tonitza" din București și ai primit de ziua ta un set cu douăzeci și patru de acuarele, de la o bună prietenă, Anca Davidescu, din Brașov. Mulțumește-i, printr-o scrisoare, pentru cadoul primit. Adresa Ancăi este Str. Jupiter, nr. 2, iar data redactării scrisorii este 24 noiembrie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, un personaj negativ dintr-o baladă studiată.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

– identificarea tipului de personaj raportat la subiectul baladei;

– precizarea și exemplificarea mijloacelor de caracterizare a personajului;

– numirea și ilustrarea a patru trăsături ale personajului, prin referirea la situații semnificative;

– prezentarea relațiilor personajului cu alte personaje din baladă.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. b.

2. c.

3. Structuri specifice basmului sunt:

„feciorul de împărat", „surorile din Dafinul-verde"

sau

„unde-i stau picioarele, acolo să-i stea și capul"

- descântecul „— Deschide-te,
Dafin-verde,".

Scanned with OKEN Scanner

4. Fata de împărat trăia într-un univers limitat, redus la acel dafin. Descântecul subliniază castitatea (puritatea) fetei, absența oricărei experiențe de viață, dar și aspirația de a ieși din acest spațiu închis; este chemarea iubirii la vârsta adolescentină.

5. Un fecior de împărat, întorcându-se flămând de la vânătoare, constată că bucatele erau prea sărate. Deși îl amenință pe bucătar, situația se repetă. Pândind, a treia zi feciorul descoperi făptașul, o fată frumoasă, pe care o rugă să rămână cu el, dar ea se întoarce la Dafin plângând.

B. 6. cort — o silabă; feciorul — trei silabe; vânătoare — patru silabe; bucătarului — cinci silabe.

7. c.

8. foame, foamete, înfometat, înfometare.

9. *dis-de-dimineață* — locuțiune adverbială de timp; *la mijloc* — locuțiune adverbială de loc; *pe dată* — locuțiune adverbială de mod (nuanță de timp); *în zadar* — locuțiune adverbială de mod.

10. *se jura* — imperfect; *porunci* — perfect simplu; *ați făcut* — perfect compus; *avusese* — mai mult ca perfect.

11. Fata *se făcu roșie* ca trandafirul. (Feciorul de împărat) *rămase dus pe gânduri.*

12. *...plângând* se-ntoarse la Dafin — complement circumstanțial de mod; *...ajungând* la poartă, zise și ea ca surorile-i mai mari — complement circumstanțial de timp.

13. ...ca să afle *cine*-i tot sară bucatele — subiect, cazul N; ...să fac și io *ce*-ați făcut și voi — complement direct, cazul acuzativ.

14. b.

PARTEA A II-A

Scrisoare

București, 24 noiembrie 2005

Buna mea Anca,

Îți scriu să-ți mulțumesc pentru setul de acuarele trimis de ziua mea. Mi-ai făcut o mare surpriză, că n-ai uitat când „am venit pe lume", și o mare bucurie: dintre toate cadourile primite, al tău îmi este cel mai drag. Mă face să mă gândesc la vechea noastră prietenie și constat cu emoție că depărtarea nu ne desparte.

Aș vrea să pictez ceva deosebit cu acuarelele de la tine. Dacă reușesc și voi fi mulțumit (știi cât de exigent sunt cu mine însumi), îți voi face, sper, o surpriză plăcută, pe măsura bucuriei pe care mi-ai făcut-o tu. Aș vrea să iasă ceva deosebit, atât de deosebit, ca prietenia noastră.

Scanned with OKEN Scanner

Sunt curios ce mai faci, cum îți petreci timpul liber, dacă mai ai așa ceva. De școală nu te întreb nimic, sunt convins că ai rămas așa cum te știam: serioasă, conștiincioasă, „de nota 10", ce mai!

Încă o dată, mii de mulțumiri pentru acuarele.

Prietenul tău din depărtări,
Andrei

PARTEA A III-A

TOMA ALIMOŞ

Caracterizarea boierului Manea

Elogierea trăsăturilor morale ale personajelor pozitive din operele literare se face adesea prin punerea acestora în antiteză cu personajele negative. Procedeul își găsește largă reprezentare în basme, dar și în balade.

Un asemenea personaj negativ este boierul Manea, din balada haiducească *Toma Alimoș*. El întruchipează urâțenia fizică și morală, trăsături condamnate și sancționate de către eroul pozitiv. Caracterizarea lui Manea se face în mod direct de autorul anonim, prin enumerație și repetiție: stăpânul moșiilor și domnul câmpiilor este „Manea, slutul/Și urâtul;/Manea, grosul/Ș-arțăgosul."

Preponderentă este însă caracterizarea indirectă, desprinsă din vorbele și, mai ales, din faptele, din comportamentul personajului pe parcursul derulării acțiunii. Limbajul îi este disprețuitor și agresiv: „— Bună ziua, verișoare!"... „— Ia să-mi dai tu mie seamă,/Ia să-mi dai pe murgul vamă!" Pretenția boierului evidențiază lăcomia fără seamăn și răutatea, lipsa totală a bunului simț, știind ce reprezintă murgul pentru un haiduc. Invitației haiducului de a-și potoli mânia și de a accepta plosca cu vin, Manea îi răspunde cu viclenie, printr-un gest criminal: „Paloș mic că răsucea/ Pântecele-i atingea/Mațele i le vărsa..."/ dovedind apoi o lașitate dezgustătoare: „Și pe cal încălica,/Și fugea, nene, fugea,/Vitejia cu fuga..."/ Boierul este caracterizat direct și de haiducul Toma, pentru care este „... fecior de lele/Și viteaz ca o muiere"/, este „câine rău", o „fiară rea". Comparația și metafora subliniază josnicia caracterului acestui boier dezumanizat, dar și disprețul și revolta haiducului față de comportarea ucigașului.

Pedepsirea exemplară a lui Manea, de către Toma, care „Murguleț-și repezea/ Și cu sete mi-l lovea;/Capu-n pulbere-i cădea..."/, reprezintă un act justițiar, în conformitate cu spiritul de dreptate al poporului nostru, întruchipat de haiducul cu care boierul apare într-o continuă antiteză, atât în privința trăsăturilor fizice, cât și a celor morale.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 41

PARTEA I

- **Citește textul și rezolvă cerințele:**

În slăvi lumină lină cu stingeri potolite,
Pe lacul fără valuri odihna s-a lăsat...
Mijind de somn pe maluri, cu creștetul plecat,
Stau sălcii plângătoare, ce-așteaptă despletite.

Tăcuți, spre sat pescarii duc în părângă[1] cina
Și undele năvoade[2] și cângile[3] de fier...
Iar largul ochi de ape, rămas privind la cer,
Parc-ar sorbi-n adâncuri, nesățios, lumina.

(Vasile Voiculescu, *Amurg pe lac*)

A. Înțelegerea textului

Alege răspunsul corect!

1. Poezia reprodusă este
   a) doină;
   b) pastel;
   c) imn.
2. În textul reprodus, cuvântul *nesățios* este:
   a) metaforă;
   b) hiperbolă;
   c) epitet personificator.
3. Transcrie două versuri care compun o imagine vizuală.
4. Rescrie două personificări din poezia reprodusă.
5. Argumentează, în cinci-șapte rânduri, că poezia aparține speciei identificate la punctul 1.

B. Limba română

6. Conțin același număr de semivocale cuvintele din seria:
   a) slăvi, lumina, stingeri;
   b) fier, sălcii, tăcuți;
   c) adâncuri, ochi, nesățios.

---

[1] *părângă* = prăjină care ajută la transportarea unui ciubăr de către două persoane.
[2] *năvod* = plasă de pescuit.
[3] *cange* = prăjină lungă, cu cârlig de fier în vârf.

Scanned with OKEN Scanner

7. Demonstrează polisemantismul cuvântului *ochi,* alcătuind patru enunțuri în care cuvântul să apară cu sensuri diferite de cel din text.

8. Indică cel puțin patru expresii (locuțiuni, sintagme) în care intră cuvântul *ochi.*

9. Scrie antonimele cuvintelor derivate cu prefix din text.

10. Alcătuiește, adăugând patru cuvinte, familia lexicală din care face parte și adjectivul *plângătoare.*

11. Sunt la numărul singular toate cuvintele din seria:

a) odihna, sat, ochi;

b) fier, slăvi, cina;

c) lumina, somn, sălcii.

12. Precizează funcția sintactică a părții multiple de propoziție.

13. Indică funcția sintactică a primelor două substantive precedate de prepoziția *de.*

14. Rescrie propoziția subordonată, punând verbul predicat la un alt timp, pe care îl vei preciza.

PARTEA A II-A

Te numești Cristian/Cristiana Pandrea, locuiești în orașul Râmnicu Vâlcea și ești elev/ă la Liceul Nr. 5, într-o clasă cu predare în limba franceză. Te afli în vacanța mare, într-o tabără internațională, la Agafton, județul Botoșani, unde te-ai împrietenit cu tineri de vârsta ta, mulți veniți din țări francofone. Scrie-i prietenului tău, Horia Banea, din Buzău, cum este în tabără, ce program ai. Adresa lui Horia este Str. Constantin Noica, nr. 36, Micro 4 (Buzău), iar data redactării scrisorii este 30 iulie 2005.

În redactarea scrisorii, vei ține seamă de cerințele formulate la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, un personaj secundar dintr-o nuvelă studiată.

În realizarea compunerii, vei ține seamă de recomandările formulate la partea a III-a, testul 1.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. b.

2. c.

3. Versuri în care apar imagini vizuale:

„În slăvi lumina lină cu stingeri potolite"

„Stau sălcii plângătoare, ce-așteaptă despletite".

Scanned with OKEN Scanner

sau

„Iar largul ochi de ape, rămas privind spre cer,
Parc-ar sorbi-n adâncuri, nesățios, lumina."

4. Personificări din poezie:

„cu creștetul plecat/Stau sălcii plângătoare, ce-așteaptă despletite."

sau

„Mijind de somn pe maluri"... stau sălcii
„Iar largul ochi de ape... privind la cer,/ ..... ar sorbi-n adâncuri,
nesățios ....."

5. Poezia este un pastel, așa cum sugerează titlul în care sunt indicate momentul zilei și peisajul descris: amurgul, înserarea pe un lac. Modul de expunere este descrierea, imaginile vizuale, epitetele, personificările (lumina lină, stingeri potolite, sălciile plângătoare așteaptă despletite...) sugerează calmul, liniștea netulburate de prezența omului (pescarii tăcuți se îndreaptă spre colibe...).

B. 6. b.

7. a) Mi-am pregătit un *ochi* la micul dejun; b) Din neatenție, am scăpat un *ochi* de pe andrea; c) Copilul era bandajat la un *ochi;* d) M-a întrebat din *ochi* dacă sunt de acord.

8. plin(ă) *ochi;* a trage cu *ochiul;* a-și arunca *ochii; ochi* pentru *ochi,* dinte pentru dinte; a face *ochi* dulci; a-i face cu *ochiul.*

9. despletite — împletite; nesățios — sătul (mulțumit) — antonime.

10. (a) plânge, plâns, plânset, plângăreț, plângăcios.

11. a.

12. complement direct (duc cina și ... cângile).

13. mijind *de somn* — complement circumstanțial de cauză; cângile *de fier* — atribut substantival.

14. *ce-așteaptă despletite* — prezent (în text); ce-*așteptau* despletite — imperfect.

PARTEA A II-A

Scrisoarea

Agafton, 30 iulie 2005

Dragul meu prieten, Horia,

Intenționasem să-ți scriu înainte de sosirea în tabără, mai exact, atunci când am știut sigur că îmi voi petrece o parte din vacanța mare într-o tabără internațională.

Îmi amintesc cu plăcere cum ne-am cunoscut noi, tot într-o vacanță, și tot într-o tabără a olimpicilor, în urmă cu doi ani. Acum îți simt lipsa și-mi pare rău că nu suntem, din nou, împreună. Poate ne vedem în august, la Buzău ori în Vâlcea, să încercăm să vorbim și cu părinții noștri. Până atunci, să-ți scriu

Scanned with OKEN Scanner

câteva rânduri despre tabăra de aici: este situată cam în pădure, într-o zonă minunată, cu câteva case locuite și o mănăstire. Stăm în niște căsuțe din lemn, foarte cochete, ale căror nume te duc cu gândul la lumea poveștilor: Prichindel, Sânziana ș.a. Suntem copii (încă!!) din clasele a VII-a, a VIII-a și câțiva de la licee, din toată țara, precum și din Italia, Franța și Republica Moldova. Ne-am împrietenit repede și ne simțim bine împreună, aici, ca și în excursiile cu autocarul. Am făcut deja două, una mai interesantă, la Cetatea Neamț. Despre aceasta și despre programul taberei, îți voi povesti când, sper, ne vom întâlni.

Te salut,
Cristina

PARTEA A III-A

ALEXANDRU LĂPUȘNEANUL
de Costache Negruzzi

Caracterizarea vornicului Moțoc

În nuvela istorică *Alexandru Lăpușneanul,* un personaj secundar este vornicul Moțoc, tipul boierului trădător, intrigant și laș. Chiar din primul capitol, „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreu...", personajul este caracterizat indirect prin fapte și limbaj, dar și prin atitudinea și opinia lui Alexandru Lăpușneanu. Acesta îi realizează un portret succint prin proverbul „Lupul părul schimbă, iar năravul ba." Viitorul domn îi spune boierului „Dar tu, Moțoace? învechit în zile rele, deprins a te ciocoi la toți domnii, ai vândut și pre mine, vei vinde și pre Tomșa; spune-mi, n-aș fi un nătărău de frunte, când m-aș încrede în tine? Eu te iert însă, c-ai îndrăznit a crede că iar mă vei putea înșela" și îi făgăduiește să nu-l ucidă, fiindu-i trebuitor: „ca să mă mai ușurezi de blestemurile norodului."

Satisfăcut cu promisiunea obținută, Moțoc este lingușitor și lipsit de demnitate, spre deosebire de ceilalți boieri din solia venită la Lăpușneanu. El „sărută mâna, asemenea cânelui, care, în loc să muște, linge mâna care-l bate."

În capitolul al treilea, „Capul lui Moțoc vrem..." se întregește caracterizarea personajului Moțoc, prin alte mijloace indirecte: faptele și atitudinile lui, opinia altor personaje despre el, limbajul lui Moțoc.

La ospățul în care, din porunca lui Lăpușneanu, sunt uciși cei patruzeci și șapte de boieri, voievodul îl ia deoparte pe Moțoc și, satisfăcut de spaima boierului, îl întreabă dacă a făcut bine că a scăpat de acești dușmani. Slugarnic, încercând să-și ascundă groaza, silindu-se a râde, dar clănțănindu-i dinții, Moțoc răspunde că el însuși intenționase să-l sfătuiască pe vodă la aceasta, însă înțelepciunea domnului i-o luase înainte.

„Mârșavul curtezan", cum precizează autorul (caracterizare directă), încearcă să câștige astfel bunăvoința lui Lăpușneanu, neștiind ce soartă îl așteaptă.

Scanned with OKEN Scanner

Încercând să-și salveze viața, Moțoc se lamentează (se văicărește), „păcătosul de mine", promite să construiască o biserică, să se roage Născătoarei de Dumnezeu și să postească până la sfârșitul zilelor. Mai ales încearcă să-l înduplece pe voievod argumentând că el este boier mare, iar cei care-i cer capul sunt proști. Replica lui Lăpușneanu este necruțătoare, „Proști, dar mulți", îi pecetluiește soarta. Va fi dat mulțimii răsculate, care îl ucide.

Disprețul voievodului este total, „nu te mai boci ca o muiere! Fii român verde!" Replica lui Lăpușneanu este un portret realizat prin construcții interogative și exclamative: „Ce să te mai spovedești? Ce-ai să spui duhovnicului? Că ești un tâlhar și un vânzător? Asta o știe toată Moldova. Haide! luați-l de-l dați norodului, și-i spuneți că acest fel plătește Alexandru Vodă celor ce pradă țara."

Caracterizare directă a personajului reprezintă și aprecierile scriitorului „ticăitul[1] boier răcnea cât putea"; dus mulțimii „mai mult mort decât viu", „ticălosul boier..." este linșat[2] de aceasta, care-l ovaționează[3] pe vodă.

Și în realizarea acestui personaj, Costache Negruzzi și-a demonstrat măiestria artistică.

Test 42

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

«— Bună ziua, melculeț —
Zise cioara cu dispreț
Unui melc ce, cocoțat
Pe un arbore înalt,
Sta lipit d-o frunzișoară
Și cu coarnele afară —
Rogu-te, spune-mi și mie
Prin ce mare măiestrie
Te-ai urcat aicea sus?

Tu ce pân' ieri, frățioare,
Erai călcat în picioare,
Și astăzi unde-ai ajuns?»
Melcul râse cu-ironie
De a cioarei nerozie
Și acest răspuns i-a dat:
«— Ca mulți oameni ce în lume
Au ajuns a-și face nume,
M-am târât și m-am urcat.»

(N.T. Orășanu, *Melcul și cioara*)

A. Înțelegerea textului

1. Identifică modurile de expunere din poezia reprodusă.
2. Transcrie o structură/un grup de cuvinte din poezie care relevă o trăsătură a fiecărui personaj.
3. Transformă dialogul din poezie în vorbire indirectă.

[1] *ticăit* = nenorocit

[2] *a linșa* = a fi omorât de mulțimea agitată, răsculată

[3] *a ovaționa* = a aclama, a manifesta simpatie pentru cineva

Scanned with OKEN Scanner

4. Transcrie morala poeziei.
5. Argumentează, pe baza a două particularități, că poezia este o fabulă.

B. Limba română

6. Rescrie cuvintele în ordinea crescătoare a numărului de vocale pe care le are fiecare cuvânt: *cioarei, mele, nerozie, picioare.*
7. Indică două sinonime pentru substantivul *nerozie.*
8. Cuvântul *și* din secvențele: *Rogu-te, spune-mi și mie; ... (mulți oameni) au ajuns a-și face nume; M-am târât și m-am urcat,* are, în ordine, valorile:
   a) conjuncție, pronume reflexiv, conjuncție;
   b) adverb, pronume reflexiv, conjuncție;
   c) adverb, pronume personal, adverb.
9. Precizează cazul primelor două substantive diminutive.
10. Formulează două propoziții în care cuvintele identificate la punctul 9 să apară fiecare în alt caz decât în text.
11. Rescrie propoziția cu predicatul exprimat prin verb la diateza pasivă.
12. Substantivele din secvența: *Melcul râse cu-ironie/De a cioarei nerozie* îndeplinesc funcțiile sintactice de:
   a) subiect, atribut, complement direct, complement circumstanțial de mod;
   b) complement indirect, complement circumstanțial de mod; subiect, complement direct;
   c) complement circumstanțial de mod, complement indirect, atribut, subiect.
13. Rescrie o propoziție care are un atribut adjectival exprimat printr-un adjectiv pronominal și precizează-i felul.
14. Alcătuiește o frază cu o subordonată subiectivă și una predicativă pe lângă regentul *a ajunge.*

PARTEA A II-A

Te numești Petre/Petra Popescu, ești elev/ă clasa a VII-a a Școlii „Nicolae Labiș" din București. La Palatul Copiilor ești înscris la cercul de teatru. Îți vei face debutul pe scenă într-un spectacol în care joci rolul unui copil teribil, nonconformist și deosebit de inteligent. Invită-le la spectacolul care va avea loc pe scena Teatrului Foarte Mic în 15 ianuarie 2005, ora 10, și pe bunele tale prietene, surorile Mara și Simona Tomulescu.

În redactarea invitației, vei avea în vedere recomandările de la partea a II-a, testul 16.

PARTEA A III-A

Rezumă, într-o compunere de una–două pagini, subiectul unei *nuvele* studiate.
În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

Scanned with OKEN Scanner

– identificarea secvențelor narative;
– prezentarea succintă a întâmplărilor esențiale în succesiunea logică a textului;
– identificarea personajelor și rolul lor în desfășurarea acțiunii;
– respectarea caracteristicilor acestui tip de compunere.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În poezia reprodusă apar narațiunea și dialogul.

2. Trăsături ale personajelor:

„Zise cioara cu dispreț"
„frățioare/Erai călcat în picioare."

sau

„Melcul râse cu-ironie
De a cioarei neghiobie."

3. O cioară îl salută cu dispreț pe melcul cocoțat într-un arbore înalt. Ea îl întreabă cum a ajuns atât de sus, el care era călcat în picioare.

Melcul râzând cu ironie, îi răspunse că asemenea multor oameni s-a târât și s-a urcat.

4. Morala fabulei este:

«— Ca mulți oameni ce în lume
Au ajuns a-și face nume,
M-am târât și m-am urcat.»

5. Fiind fabulă, poezia „Melcul și cioara" aparține genului epic. În structura ei, se îmbină narațiunea cu dialogul. Personajele sunt animale personificate, cu trăsături și comportamente umane.

Este scrisă în versuri. Poezia se termină cu morala din care se desprinde intenția critică a autorului.

B. 6. *melc* — o vocală; *cioarei* — două vocale; *picioare* — trei vocale; *nerozie* — patru vocale.

7. *nerozie* — prostie, neghiobie, tâmpenie (sinonime).

8. b.

9. *melculeț* — vocativ; frunzișoară — acuzativ.

10. Cochilia *melculețului* s-a spart (genitiv). *Frunzișoara* a fost luată de vânt (nominativ).

11. *...ce până ieri, frățioare,/Erai călcat în picioare.*

12. c.

13. Și *acest* răspuns i-a dat — adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere. (Ca *mulți* oameni ... m-am târât — adjectiv pronominal nehotărât).

14. *Cine va învăța temeinic*[1]*/va ajunge*[2]*/ce-și dorește.*[3]*/*

Scanned with OKEN Scanner

a) propoziție subordonată subiectivă;
b) propoziție principală (insuficientă);
c) propoziție subordonată predicativă.

PARTEA A II-A

Invitație

Prietene dragi, Mara și Simona,

Am bucuria de a vă invita la debutul meu pe scena unui prestigios teatru, chiar dacă... foarte mic. Voi interpreta rolul unui copil teribil. Alte calități mi le veți descoperi, dacă răspundeți invitației mele de a veni la spectacolul care va avea loc pe scena Teatrului Foarte Mic, în 15 ianuarie, ora 10.

Vă aștept,
Petre Popescu

București, 8 ianuarie 2005

PARTEA A III-A

POPA TANDA

de Ioan Slavici

Rezumatul

Dascălul Pintilie din Butucani a avut doi copii: o fată și un băiat, Trandafir, care a ajuns preot la biserica din satul natal.

Deoarece vorbea prea aspru cu sătenii, aceștia au cerut protopopului schimbarea lui. Astfel, a ajuns părintele în satul Sărăceni, unde oamenii erau leneși și săraci. El s-a hotărât să-i schimbe pe săteni și, bucuros de numărul mare al celor adunați în biserică în prima duminică, le-a ținut o predică frumoasă. Dar în duminicile următoare, numărul sătenilor veniți la slujbă a scăzut treptat. Văzând aceasta, preotul a început să umble el prin sat după oameni, pentru a le da sfaturi, dar nici cu vorba bună n-a obținut nici un rezultat. Supărat pe săteni, preotul începe să-i ironizeze, apoi să-i batjocorească, în final, să-i ocărască. Oamenii au început să-l ocolească, apoi să-l ocărască și ei și au cerut mutarea lui. Episcopul însă nu le îndeplinește dorința.

Cu timpul, se schimbă în rău nu doar situația sărăcenilor, obișnuiți cu lenea, trândăvia și cu sărăcia, ci și a părintelui Trandafir, pe care îl poreclesc „Popa Tanda". După încercările nereușite de a-i determina pe săteni să înceapă să muncească, părintele Trandafir, ajuns într-o situație foarte grea, cu soția bolnavă și cu patru copii mici, a început să se îngrijească de propria-i gospodărie: și-a reparat casa, a văruit-o, și-a împrejmuit curtea, a semănat câteva straturi cu legume. Apoi a cumpărat car și cai și, mobilizând și câțiva săteni, a început să lucreze pământul de la marginea satului. Cu timpul, s-a apucat de împletit lese, iar sătenii, uimiți de bunăstarea familiei preotului,

Scanned with OKEN Scanner

i-au urmat și ei exemplul: și-au reparat casele, au obținut recolte bune lucrând pământul, au vândut și ei lese în târg, au reparat biserica.

Anii au trecut, copiii părintelui au crescut, s-au căsătorit, preotul a devenit bunic. La bătrânețe, înconjurat de dragostea celor apropiați și de admirația sătenilor, „popa Tanda" este mulțumit că prin munca și exemplul propriu a reușit să schimbe înfățișarea satului, mentalitatea și comportamentul sătenilor.

Testul nr. 43

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

Zi cu soare, ger cu stele!... Hai, iubită, la primblare
Caii mușcă-a lor zăbale, surugiul e călare;
Săniuță, cuib de iarnă, e cam strâmtă pentru doi...
Tu zâmbești?... Zâmbirea-ți zice că e bună pentru noi.

Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe,
Răpind sania ușoară care lasă urme albe.
Surugiul chiuiește, caii zboară ca doi zmei
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scântei.

Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare,
Se văd insule de codri, s-aud câni de vânătoare,
Iar în lunca pudruită cu mărunt mărgăritar
Salt-o veveriță mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poiene, acum trecem prin zăvoaie;
Crengile-aninate-n cale ning steluțe și se-ndoaie.
Iată-o gingașă mlădiță cu șirag de mărțișori...
Tu o rupi? Ea te stropește cu fulgi albi răcoritori.

(Vasile Alecsandri, *Sania*)

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie două versuri care sugerează o imagine auditivă.
2. Rescrie patru epitete cromatice din poezia reprodusă.
3. Transcrie două metafore și o comparație din textul literar.
4. Stabilește ritmul și rima din prima strofă a poeziei.
5. Motivează, într-un text de trei–patru rânduri, prin două segmente convingătoare, că poezia *Sania* este pastel.

Scanned with OKEN Scanner

B. Limba română

6. Rescrie cuvintele în ordinea descrescătoare a numărului de consoane din fiecare: *surugiul, fulgi, primblare, mărțișori.*

7. Indică forma literară actuală a două cuvinte, cu valori morfologice diferite, care nu apar cu această formă în text.

8. Precizează structura adjectivului *strălucitoare.*

9. Substantive articulate cu articol hotărât (propriu-zis), în prima strofă a poeziei, sunt:

a) trei; b) patru; c) cinci.

10. Indică genul și numărul adjectivului *alb,* care apare de două ori, în text.

11. În secvența: *Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare,/Se văd insule de codri, s-aud câni de vânătoare,* substantivele au funcții sintactice de:

a) atribut, complement circumstanțial de loc, complement direct;

b) complement circumstanțial de loc, subiect, complement circumstanțial de mod;

c) subiect, complement circumstanțial de loc, atribut.

12. Rescrie o propoziție dezvoltată care nu conține atribut.

13. Rescrie o propoziție dezvoltată care nu conține complement.

14. Alcătuiește fraze în care propoziția *Tu zâmbești* să fie pe rând, subiectivă, predicativă, condițională și atributivă.

PARTEA A II-A

Te numești Andrei/Andreea Moldovan, locuiești în orașul Slobozia și, în urma notelor obținute la testarea națională, ai fost repartizat la un liceu foarte bun, cu profil real. Scriei-i dspre reușită prietenului tău bun, Vlad Diaconescu, din Câmpina. Adresa lui Vlad este Str. Ciprian Porumbescu, nr. 19, iar data redactării scrisorii este 5 iulie 2005.

În redactarea scrisorii, vei avea în vedere recomandările de la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, un personaj principal dintr-o nuvelă studiată.

În realizarea compunerii, vei ține seamă de cerințele formulate la partea a III-a, testul 1.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Versuri care sugerează o imagine auditivă:

„Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe"

„Surugiul chiuiește, caii zboară ca doi zmei."

Scanned with OKEN Scanner

2. Epitete cromatice sunt:

„urme albe", „un nour de scântei", „câmpia înălbită" sau „mărunt mărgăritar", „fulgi albi", „șirag de mărțișori", „crengile... ning steluțe".

3. Metafore sunt: „săniuța — cuib de iarnă", „pulbere de raze" sau „lunca pudruită cu mărunt mărgăritar", „mlădiță cu șirag de mărțișori". Comparația: „ca doi zmei".

4. Poezia are ritmul trohaic și rima pereche (împerecheată).

5. Poezia *Sania* este un pastel pentru că prin imagini vizuale și auditive, poetul surprinde frumusețea peisajului de iarnă, și bucuria vieții.

Prin descrierea, cu numeroase figuri de stil: epitete, metafore, comparații, poetul creează o imagine mirifică de iarnă, în care se îmbină vizualul cu auditivul. Încântarea în fața splendorii naturii se îmbină cu sentimentul iubirii și cu bucuria vieții, transmisă de plimbarea cu sania trasă de caii cu zurgălăi („salbe sunătoare").

B. 6. *primblare* — șase consoane; *mărțișori* — cinci consoane; *surugiul* — patru consoane; *fulgi* — trei consoane.

7. *plimbare* pentru primblare (substantiv); *chiuie* pentru chiuiește (verb); (*pudrată* pentru pudruită (adjectiv).

8. *stră* — prefix; *luci* — verb (cuvânt de bază/radical); *tor* — sufix (toare — feminin).

9. b.

10. urme *albe* — feminin, plural; fulgi *albi* — masculin, plural.

11. c.

12. *Hai, iubito, la primblare! (Tu o rupi?; Acum trecem prin poiene* ș.a.).

13. *...zâmbirea-ți zice.*

14. Mă bucură *că tu zâmbești* — subiectivă. Bucuria mamei este *că tu zâmbești* — predicativă. Ziua e mai senină, *dacă tu zâmbești* — circumstanțială condițională. Faptul *că tu zâmbești* înseamnă că ți-a trecut supărarea. — atributivă.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Slobozia, 5 iulie 2005

Dragă Vlad,

Vestea bună trebuie împărtășită repede prietenilor, mai ales celor foarte apropiați, cum îmi ești tu.

Știu că ai avut emoții pentru mine, așa că ești primul căruia îi scriu că am fost repartizat la un liceu foarte bun, acolo unde am dorit, adică la o clasă de informatică, cu limba engleză, intensiv și sunt tare bucuros. Părinții sunt și ei, în sfârșit, liniștiți că am pornit „cu dreptul în viață", cum zice bunicul meu. E pentru prima dată, de când sunt elev, când aștept să treacă mai repede vacanța și să înceapă școala. Sunt curios să-mi cunosc noii colegi... Până atunci, mă așteaptă bunicii de la țară, ca în fiecare vacanță, de când sunt elev.

Scanned with OKEN Scanner

De fapt, îmi sunt tare dragi.

Îți urez și ție să ai parte de o vacanță așa cum ți-o dorești. Știu că mergi într-o tabără. Aștept să ne și întâlnim.

Te salut,
cu prietenie, Andrei

PARTEA A III-A

POPA TANDA
de Ioan Slavici

Caracterizarea personajului principal

Inspirată din lumea satului ardelenesc, nuvela aduce în prim-plan una dintre personalitățile acestei comunități, preotul. Personajul principal este, așadar, părintele Trandafir, poreclit popa Tanda de locuitorii din satul Sărăceni.

Destinul acestuia este urmărit din tinerețe, ca preot în satul natal Butucani și până la vârsta când devine bunic, în Sărăceni, satul unde și-a petrecut cea mai mare parte a vieții, gustând amarul înfrângerilor, dar și bucuria biruinței, împlinirea menirii sale de preot în viața satului.

Pe parcursul derulării întâmplărilor în centrul cărora se află personajul principal, portretul acestuia se întregește, accentul căzând pe trăsăturile morale. Preotul este caracterizat atât direct, de narator în primul rând, dar și de celelalte personaje, cât și indirect, trăsăturile sale reieșind din limbajul, gândurile și mai ales din faptele sale. Încă din prima parte a nuvelei, aflăm, prin prezentare directă, că părintele este un om bun, „vorbește drept și cumpănit, este harnic și grijitor". Priceput și chivernisit, el este altruist: „adună din multe și face din nimica ceva. Strânge, drege și culege, ca să aibă pentru sine și pentru alții" (caracterizare indirectă). Sunt însă arătate și defectele lui, „cam greu la vorbă, cam aspru la judecată" (caracterizare directă), fapt ce-i nemulțumește pe sătenii din Butucani, dar și pe protopop, și duce la mutarea preotului în satul Sărăceni. Cum arată și numele, acesta era un sat sărac, urât și mizer, cu oameni leneși și nepăsători față de aspectul „gospodăriilor" lor și al satului întreg. Prezentarea faptelor se face de către un narator obiectiv, la persoana a treia. Pe alocuri intervine însă și doza de subiectivism, părintele fiind compătimit: „Să se mânie, greu să se mânie!" sau fiind criticat: „Dar așa-i trebuie părintelui Trandafir!", intervenții ce țin de oralitatea stilului. Preotul apreciază cu înțelepciune și luciditate situația: „Câtă vreme vor fi sărăcenenii leneși, ei vor rămâne săraci și eu flămând" și cu răbdare și perseverență se străduiește „să facă din poporenii săi oameni harnici" și „din nevoie drag". Piedicile întâmpinate îi călesc parcă ambiția și încăpățânarea în atingerea scopului propus. El recurge la diferite metode: le dă sătenilor sfaturi, apoi îi ironizează și-i batjocorește, ajungând la ocară, aproape totul fără nici un efect. Pe măsură ce conflictul cu sărăcenenii (conflict exterior) se adâncește, crește în intensitate și conflictul interior, zbuciumul părintelui pentru salvarea propriei familii, ajunse

Scanned with OKEN Scanner

și ea într-o grea situație: preoteasa se îmbolnăvi și apărură încă doi copii, pe lângă ceilalți doi, mai mărișori. Sentimentul responsabilității și dragostea părintească se învecinează cu panica: „Copiii lui! soția lui! ce va fi de dânșii?" Disperat, se roagă patetic: „Puternice Doamne! Ajută-mă!"

Derularea în continuare a evenimentelor readuce în prim-plan trăsăturile morale ale personajului, încă din tinerețe: hărnicie și tenacitate, inventivitate și înțelepciune. Acesta își repară casa, împrejmuiește curtea și face o portiță. Satisfacția muncii, a realizărilor îi înaripează sufletul, dar și mintea: „Nu era zi în care... să nu le zică copiilor de vreo zece ori: «Auziți? să nu ieșiți afară din curte! Jucați-vă frumos aici, acasă!»" Și cum „o dorință naște pe cealaltă", preotul întreprinde noi acțiuni: cultivă legume, seamănă porumb, își cumpără car și cai, apoi confecționează lese. Astfel, în scurt timp, părintele reușește prin exemplul propriu, prin muncă și hărnicie, ceea ce nu reușise ani în șir cu sfatul, ironia, batjocura și ocara: să-i transforme pe oameni, să le cultive dragostea și interesul față de muncă, să schimbe înfățișarea satului, de care acuma sărăcenenii sunt mândri. Se schimbă și atitudinea și sentimentele lor față de preot. Dacă la început ajunseseră să-l ocolească, apoi să-l ocărască și ei, apoi, uimiți de perseverența și hărnicia cu care lucra, să spună: „Popa e omul dracului!", în final, când viața lor s-a schimbat radical, ei zic cu mândrie și respect: „Ține-l, Doamne, la mulți ani, că este omul lui Dumnezeu!"

Părintele Trandafir oferă, așadar, un model de credință în Dumnezeu, de hărnicie și dăruire, de muncă tenace, de dragoste față de semeni, cărora și-a închinat puterea, energia întregii vieți, rămânând „verde, vesel și harnic".

Testul nr. 44

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„Doină, doină, cânt cu foc,
Eu te cânt în orice loc
Și în câmp cât și acas',
Cât voi fi eu nu te las.
Cine mi te-a dat în dar
Să-mi tot cânt dorul amar?
Cine mi te-a juruit
Ca să fiu tot amărât?
Foicică foaie lată,
Murguleț, coamă rotată,
Și cu coada înnodată,
Scapără din piatră-n piatră,
Mai trece-mă Oltu-odată,
Scapă-mi capul de la moarte
Că ți-oi face grajd de piatră,
Ți-oi da apă strecurată
Și grăunțe vânturate.
Bate vântul lin și dulce,
Doru-mi nu vrea să se culce,
Bate vântu-ncetinel,
Sufletul plânge cu el.
Bate-oi, vântule, cu foc
Să-mi arzi dușmanii din loc."

(*Doină populară*, județul Olt)

Scanned with OKEN Scanner

A. Înțelegerea textului

1. Transcrie două structuri/versuri specifice liricii populare.
2. Explică semnificația metaforei *cânt cu foc.*
3. Transcrie două repetiții din poezia reprodusă.
4. Menționează caracteristicile literaturii populare.
5. Argumentează, într-un text de 6–7 rânduri, încadrarea poeziei în genul liric, specia: doină de haiducie.

B. Limba română

6. Explică scrierea cu doi *n* a cuvântului *înnodată.*
7. Formulează enunțuri în care cuvintele subliniate să aibă alte valori morfologice decât în text: *Cât* voi fi eu nu te las. Cine mi te-a dat în *dar...?*
8. Alcătuiește două propoziții în care verbul *a scăpăra* să aibă sensuri diferite de cel din text.
9. În text apar tipurile de pronume:
   a) reflexiv, interogativ, personal;
   b) interogativ, nehotărât, personal;
   c) personal, reflexiv, relativ.
10. Sunt la același mod toate verbele din seria:
   a) bate, nu vrea, să se culce;
   b) scapără, trece, scapă;
   c) să arzi, oi da, să se culce.
11. Precizează modul la care sunt verbele din seria identificată la punctul 10.
12. Părțile multiple de propoziție din enunțurile: *Ți-oi da apă strecurată/Și grăunțe vânturate... Bate vântul lin și dulce,* sunt:
   a) complemente și atribute;
   b) complemente;
   c) atribute.
13. Precizează valoarea morfologică a părții/părților multiple de propoziție identificate la punctul 12.
14. Dezvoltă în subordonată crespondentă complementul circumstanțial din secvența: *Eu te cânt în orice loc* și precizează-i felul.

PARTEA A II-A

Te numești Valentin/Valentina Gheorghiu, locuiești în orașul Mangalia și ești elev/ă la Școala Generală Nr. 2, în clasa a VIII-a. Ți-ai pierdut carnetul C.E.C. pe baza căruia îți ridicai lunar alocația. Adresează o *cerere* directorului instituției, d-l Crișan Albu, pentru a ți se elibera un nou carnet. Data redactării — 24 februarie 2005.

În redactarea cererii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a II-a, testul 2.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

Argumentează, într-o compunere de una–două pagini, că una dintre operele studiate aparține nuvelei, ca specie literară.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:
– prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;
– exemplificarea caracteristicilor menționate, pe baza textului literar;
– prezentarea, pe scurt, a subiectului nuvelei, cu referire la situații semnificative;
– relevarea semnificației personajelor și a titlului nuvelei.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. Structuri specifice liricii populare sunt:
„Foicică foaie lată"
„Bate vântul lin și dulce"

2. Metafora *cânt cu foc* exprimă profunzimea sentimentelor pe care le transmite doina și bogăția sufletească a creatorului popular. Doina este cântecul de suflet al românului.

3. Repetiții sunt:
„Doină, doină, cânt cu foc"
„Cine mi te-a dat în dar"
„Cine mi te-a juruit"
sau
„Bate vântul lin și dulce"
„Bate vântu-ncetinel"
„Bate-voi, vântule cu foc".

4. Caracteristicile literaturii populare.

Literatura română populară este creație anonimă și colectivă. Se transmite pe cale orală. Are mai multe variante. Este, de asemenea, sincretică, textul literar fiind însoțit adesea de muzică sau chiar dans.

5. Poezia reprodusă este o doină de haiducie, aparținând genului liric, pentru că exprimă sentimentele haiducului. Urmărit de poteră, salvarea o reprezintă vrednicia calului său de care este legat sufletește. Doina i-a alinat sufletul în orice moment al vieții; a cântat-o pretutindeni și oricând. Doina este compusă în versuri și are ritmul trohaic, specific literaturii populare.

B. 6. Cuvântul de bază *nod* începe cu consoana *n*, iar prefixul *în* se termină în aceeași consoană; așa apar cei doi *n*.

7. *Cât* timp a durat croaziera? — adjectiv pronominal interogativ. Încerc, vezi bine, *dar* nu prea reușesc. — conjuncție coordonatoare adversativă.

Scanned with OKEN Scanner

8. Copilul *scăpăra* de nerăbdare... *Am scăpărat* un chibrit.
9. a.
10. b.
11. imperativ.
12. b.
13. substantive: *apă și grăunțe;* adverbe de mod: *lin și dulce.*
14. Eu te cânt *oriunde m-aș afla.* — circumstanțială de loc.

PARTEA A II-A

Cerere

Domnule Director,

Subsemnatul, Gheorghiu Valentin, elev la Școala Generală Nr. 2 din orașul Mangalia, vă rog să-mi aprobați eliberarea unui nou carnet CEC pentru ridicarea alocației.

Menționez că am pierdut vechiul carnet și ultima lună în care am beneficiat de alocație a fost ianuarie 2005.

Valentin Gheorghiu

Mangalia, 24 februarie 2005

Domnului Director al Școlii Generale Nr. 2, Mangalia

PARTEA A III-A

DOUĂ LOTURI
de I.L. Caragiale

Reține!

- **Nuvela** este specie a genului epic în proză, mai extinsă ca dimensiune decât schița și mai redusă decât romanul, cu un singur fir narativ, urmărind un conflict unic, concentrat, cu acțiune desfășurată în diverse locuri într-un interval de timp limitat, la care participă personaje nu prea numeroase, unele complexe.

În literatura română, I.L. Caragiale rămâne ca cel mai mare dramaturg, dar și ca autor de nuvele și schițe valoroase, adevărate „monumente artistice".

Nuvela „Două loturi" abordează tema vieții umile, lipsite de orizonturi a micului funcționar. Ca specie epică, în nuvelă se îmbină narațiunea cu dialogul și cu descrierea. Ca o caracteristică a creației lui Caragiale, această nuvelă nu începe cu expoziționea (prezentarea locului, a momentului acțiunii și schițarea unor personaje), ci cu intriga, căutarea înfrigurată a celor două bilete de loterie ieșite câștigătoare, așa cum aflăm din pasajul următor.

Scanned with OKEN Scanner

Desfășurarea acțiunii surprinde câteva secvențe pline de tensiune. Dornic să iasă din cercul existenței sale obscure (mediocră, lipsită de satisfacții), Lefter Popescu speră într-un câștig miraculos la loterie. Superstițios și convins că nu are noroc, Lefter urmează sfatul unor cunoscuți și cumpără două bilete cu bani împrumutați de la căpitanul Pandele. Acesta îl va anunța pe Lefter de tragerea norocoasă. Culmea ghinionului, el nu găsește biletele. La un moment dat, își amintește că a pus biletele în jacheta cenușie de vară. Când află de la soția sa că i-a dat jacheta țigăncii Țâca pe zece farfurii, le sparge, apoi, însoțit de căpitanul Pandele, de comisarul Turtureanu și de doi sergenți, merge acasă la țigancă. Lefter este brutal cu aceasta, caută biletele în jachetă și, cum nu le găsește, este convins că țiganca știe de câștig și nu vrea să i le dea. Țiganca și mama sa sunt duse la poliție.

Disperat, Lefter se întâlnește cu prietenii la berărie. Apare și Turbatul, șeful său căruia îi ceruse concediu câteva zile, pe motiv că este bolnav. Acesta îl avertizează să predea cheile de la birou (punctul culminant al conflictului).

Lefter se mai duce o dată acasă la țigăncile care fuseseră eliberate, hotărât să le dea o parte din câștig în schimbul biletelor de loterie. Acestea îl bat și îl alungă.

A doua zi, la serviciu, șeful îi cere un dosar. Căutând într-un sertar al biroului, Lefter găsește biletele. Fericit, o dată cu dosarul cerut de șef, predă acestuia și demisia sa scrisă într-un limbaj prețios și semnată Eleutheriu Poppescu. După acest moment, urmează deznodământul.

Ajuns la agenția de loterie, Lefter Popescu află că numerele sunt câștigătoare, dar fiecare la cealaltă tragere. Personajul are o criză de nervi, repetând cuvântul „viceversa".

În concluzie, opera literară „Două loturi" este o nuvelă, pentru că are dimensiune relativ restrânsă, prezintă un singur fir narativ: căutarea biletelor de loterie și consecințele tragerii loto, la acțiune participă un număr relativ restrâns de personaje, conține momente ale subiectului așa cum am relevat mai sus.

O particularitate a acestei nuvele o reprezintă finalul ei, în care autorul afirmă că nu știe ce s-a întâmplat cu personajele, detașându-se și, deci, ironizând pe acei autori care ar fi imaginat-o pe doamna Popescu maică bătrână la mănăstirea Țigănești, adunând cioburi de străchini, iar pe Lefter Popescu un bătrânel plimbându-se dimineața pe la Universitate și seara în jurul Observatorului pompierilor, șoptind „viceversa!"

Titlul nuvelei *„Două loturi"* evidențiază rolul intrigii în structura nuvelei. Forma învechită a substantivului *loz* relevă faptul că este o născocire de demult a omului să rezolve problemele vieții prin noroc, prin șanse miraculoase.

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 45

PARTEA I

- **Citește textul și efectuează cerințele:**

„Am aprins lanterna, am îndreptat-o spre Eugen și l-am întrebat:
— Cât e ceasul? Mi s-a făcut foame.
— Șapte și douăzeci, seara.
Am stins lanterna.

Furgonul părăsise șoseaua pietruită, mergea acum pe un drum de pământ, urca. Crengi groase de copaci izbeau marginile dubei, în dungile de aerisire se prindeau și se rupeau frunze mari, proaspete, umede, poate plouase înainte de a fi ajuns noi aici. Nu. Ploua chiar, din ce în ce mai repede, acoperișul de tablă suna mărunt, era o ploaie de primăvară și mi-am amintit că suntem în aprilie 1944. În furgon a pătruns un aer tare, de munte, și mirosul de pâine deveni din nou plăcut, mi s-a făcut și mai tare foame, eram din câmpie, și muntele îmi făcea totdeauna foame. Am rupt o pâine în două, i-am întins jumătate lui Eugen și am început să mâncăm cu poftă. Ploaia sărea înăuntru prin dungile de aerisire, ne uda pâinea și hainele de soldați, frunzișul proaspăt învăluia tot mai mult furgonul, era un continuu foșnet, simțeam pădurea și înăuntrul dubei, de câteva ori ne-am aplecat chiar amândoi râzând, ca și cum am fi fost afară și am fi trecut direct pe sub crengile mari și ude.

— Mi se pare că sunt stejari, a zis Eugen.

Și s-a ridicat în picioare, a întins buzele spre dungile de aerisire și a început să prindă între dinți picurii care săreau pe lamele înguste de oțel.

— De fapt, a zis el sorbind mai departe, ... de fapt, noi suntem acum oameni liberi. Cum nu se poate mai liberi. Să ne bucurăm, deci. Ar trebui să cântăm Gaudeamus."

(Ștefan Bănulescu, *Furgonul de pâine*)

A. Înțelegerea textului

1. Identifică naratorul din textul reprodus.
2. Numește modurile de expunere din fragmentul dat.
3. Transcrie patru structuri/grupuri de cuvinte care compun o imagine vizuală.
4. Precizează timpul și locul acțiunii din textul literar dat.
5. Explică, într-un text de cinci–șapte rânduri, sentimentele personajelor, pe baza ultimei replici din fragment.

B. Limba română

6. Găsește două cuvinte care conțin câte doi diftongi (fiecare).
7. Rescrie propozițiile care conțin o pereche de antonime.
8. Indică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: Ploaia sărea *înăuntru* prin dungile de aerisire ... simțeam pădurea și *înăuntrul* dubei.

Scanned with OKEN Scanner

9. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate și formulează enunțuri în care acestea să aibă alte valori, pe care le vei indica: ...acoperișul de tablă suna *mărunt*... frunzișul *proaspăt* învăluia tot mai mult furgonul.

10. Rescrie primele patru verbe aflate la timpuri diferite ale modului indicativ și precizează timpul și conjugarea fiecăruia.

11. Precizează funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate: *Crengi* groase de copaci izbeau marginile *dubei*... simțeam pădurea și înăuntrul *dubei*... ca și cum am fi trecut pe sub *crengile* mari și ude.

12. Rescrie patru propoziții: una cu subiect exprimat, alta cu subiect subînțeles, una cu subiect inclus și una fără subiect.

13. Rescrie fraze în care să fie două subordonate subiective și două circumstanțiale de mod.

14. Indică valoarea morfologică a elementului de relație subordonator al ultimelor două subordonate identificate la punctul 13.

PARTEA A II-A

Te numești Aurel/Aurelia Nițescu, ești elev/ă în clasa a VII-a la un colegiu din Iași și te pasionează probleme legate de viața la Polul Sud. Cunoscându-ți pasiunea, o bună prietenă, Raluca Marcu, din București, ți-a trimis câteva numere din revista Arborele lumii, care conțin articole, fotografii, documente legate de acest subiect. Mulțumește-i Ralucăi pentru reviste, printr-o *scrisoare*. Adresa ei este Str. Schitului, Nr. 10, Bl. D, Ap. 6, iar data redactării scrisorii este 9 aprilie 2005.

În redactarea scrisorii, vei ține seamă de recomandările de la partea a II-a, testul 1.

PARTEA A III-A

Caracterizează, într-o compunere de una–două pagini, un personaj dintr-o comedie studiată.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere cerințele formulate la partea a III-a, testul 1.

Sugestii pentru rezolvarea cerințelor

PARTEA I

A. 1. În fragmentul reprodus narator este unul dintre personaje. Textul este scris la persoana I singular.

2. În textul reprodus se îmbină narațiunea cu descrierea și cu dialogul.

3. Imaginile vizuale:

„Furgonul părăsise șoseaua pietruită"

„Crengi groase de copaci izbeau marginile dubei"

Scanned with OKEN Scanner

„Am rupt o pâine în două..."

„Ploaia sărea înăuntru prin dungile de aerisire".

4. Acțiunea se petrece în aprilie 1944, pe un drum de munte, pe care îl străbate furgonul de pâine în care se află doi soldați, personajul narator și Eugen.

5. Aflați pe drum de munte, aerul tare și mirosul de pâine, ca și picăturile de ploaie îi fac să uite realitatea și să se simtă oameni liberi, „cum nu se poate mai liberi", spune Eugen, și de aceea ar trebui să se bucure, să cânte „Gaudeamus", să trăiască din plin acest moment de libertate deplină în mijlocul naturii purificatoare.

B. 6. pl*oa*ie; p*â*inea.

7. *Am aprins* lanterna... *Am stins* lanterna.

8. *înăuntru* — adverb (de loc); *înăuntrul* — prepoziție (+ genitivul).

9. *mărunt* — adverb; *proaspăt* — adjectiv. Un fapt *mărunt* în aparență avea să-i schimbe destinul. — adjectiv. Toți erau *proaspăt* aleși — adverb.

10. *am aprins* — perfect compus, conjugarea a III-a; *e* — prezent, conjugarea a IV-a; *părăsise* — mai mult ca perfectul, conjugarea a IV-a; *mergea* — imperfect, conjugarea a III-a.

11. *crengi* — subiect; *dubei* — atribut substantival genitival; (înăuntrul) *dubei* — complement circumstanțial de loc; (pe sub) *crengile* — complement circumstanțial de loc.

12. În furgon a pătruns *un aer* tare de munte — subiect exprimat; ... *mergea acum pe un drum de pământ* — subiect subînțeles (furgonul); *Am rupt o pâine în două* — subiect inclus (eu); *Ploua chiar, din ce în ce mai repede* — fără subiect.

13. Mi se pare *că sunt stejari* — subiectivă. Ar trebui *să cântăm Gaudeamus* — subiectivă. ... de câteva ori ne-am aplecat chiar amândoi râzând, *ca și cum am fi fost afară* și *am fi trecut direct pe sub crengile mari și ude* — circumstanțiale de mod.

14. *ca și cum* — locuțiune conjuncțională.

PARTEA A II-A

Scrisoare

Iași, 9 aprilie 2005

Dragă Raluca, buna mea prietenă,

Nici nu îți închipui cât de mare mi-a fost bucuria când, desfăcând coletul, am dat de revistele Arborele lumii, și, cât de mare surpriza că toate conțin, printre altele, fotografii, date, articole despre viața la Polul Sud.

Mă bucură mult că n-ai uitat pasiunea mea pentru această zonă geografică. Și chiar voi folosi informațiile și fotografiile, alături de alte materiale pe care le-am strâns, la albumul pe care-l voi prezenta în cadrul cercului de geografie de la Palatul Copiilor.

Așa că îți mulțumesc mult pentru reviste și mă gândesc să-ți fac și eu o bucurie-surpriză. Cred că și știu ce o să-ți trimit. Poate reușesc să-ți fac surpriza

Scanned with OKEN Scanner

chiar de Paști... În vacanța care se apropie, voi pleca cu părinții la niște prieteni, o familie care a locuit cu noi în bloc, dar care a plecat de vreo doi ani în Germania, la München. Va fi prima mea ieșire din țară...

Alte vești, în scrisorile următoare. Aștept să-mi răspunzi.

Te salut,
Aurel

PARTEA A III-A

O SCRISOARE PIERDUTĂ

de I.L. Caragiale

Caracterizarea lui Ștefan Tipătescu

Comedia cuprinde o galerie de personaje care aparțin unor clase sociale și unor categorii umane, având însă și însușiri care le individualizează. Personajele sunt caracterizate preponderent indirect, prin acțiune, fapte, atitudini, gesturi, limbaj, indicații scenice, regizorale și prin nume. Caracterizarea directă apare în indicațiile scenice și regizorale, dar și în schimbul de replici. Mijloacele de caracterizare sunt și procedee de realizare a comicului de moravuri, de caracter, de situație și de limbaj.

Unul dintre personajele principale este Ștefan Tipătescu, prefectul județului în capitala căruia se desfășoară acțiunea. Prezent în toate cele patru acte ale comediei, personajul se comportă diferit, trăind o gamă largă de sentimente, în funcție de situația în care apare și de personajele cu care intră în relație. Se comportă ca un june prim, întreținând relații amoroase cu Zoe, soția lui Trahanache, ignorând morala și legea prieteniei. O iubește sincer pe Zoe, căreia îi propune să fugă împreună, pentru a scăpa de scandal. O dojenește însă cu asprime pentru pierderea scrisorii: „... Pentru nerozia pe care ai făcut-o tu... La atâta lipsă de judecată, să-ți spun drept, nu m-așteptam!..." Cu Pristanda este îngăduitor, tolerându-i necinstea (afacerea cu steagurile) și folosindu-se de acesta în atingerea scopurilor. Îi ordonă abuziv să-i percheziționeze casa și să-l aresteze pe Cațavencu pentru a intra în posesia scrisorii pierdute de Zoe. Când Trahanache îi spune de „plastografie", devine amenințător, nestăpânit: „Nu se poate! O să-i rup oasele!... Îl împușc! îi dau foc!..." Aceeași reacție are și când Zoe îi spune de pretenția acestuia în schimbul scrisorii: „Vrea să ne omoare, trebuie să-l omorâm!" Tipătescu este caracterizat (direct) de Trahanache: „E iute! n-are cumpăt! Aminteri bun băiat, deștept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect." De fapt, în afară de Zoe, este singurul personaj care nu vorbește cu greșeli. Este orgolios, are o gândire și un comportament de stăpân absolut al județului: în schimbul scrisorii îi oferă lui Cațavencu „un loc în Comitetul permanent, ... postul de avocat al statului..., locul de primar..., cel de epitrop-efor..., moșia Zăvoiul", ca și când toate aceste posturi și proprietăți ar fi ale lui. Își pierde ușor cumpătul și-l dă afară pe Cetățeanul turmentat, dar brusc devine politicos și interesat când aude de scrisoare. Îl ironizează pe acesta, ca și pe Cațavencu, după ce, convins de Zoe, acceptă să-i susțină candidatura:

Scanned with OKEN Scanner

„... trebuie să-ți dai votul lui onorabilul d. Cațavencu... Pentru așa alegător, mai bun ales nici că se putea..." Apreciază cu luciditate fiecare situație și „cântărește" cu exactitate fiecare personaj. Se știe superior tuturor, disprețuind lumea din care, de fapt, face și el parte: „Și-l aleg pe d. Agamiță Dandanache! Iaca pentru cine sacrific atâta vreme liniștea mea și a femeii pe care o iubesc... Ce lume! ce lume! ce lume!"

Prin acest personaj, Caragiale creează tipul junelui-prim, „membru" al triunghiului conjugal. Orgolios și autoritar, stăpân peste județul al cărui prefect este, face din funcția politică un mod personal de gândire și acțiune. Oscilează între sentimentul față de Zoe și dorința de ascensiune politică. Este perfect caracterizat de Ghiță Pristanda: „moșia, moșie (îmbogățit), foncția, foncție (parvenit), coana Joițica, coana Joițica (imoral), trai, neneaco, cu banii lui Trahanache... babachii..." (ipocrit și necinstit).

Scanned with OKEN Scanner

Pentru comenzi și informații
adresați-vă la:

Editura CORINT
Difuzare și Clubul Cărții
Str. Teodosie Rudeanu nr. 21
Sector 1, București
Tel: 222.19.49, 223.19.28, 222.40.34;
Fax: 222.71.78
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazinul virtual:
www.edituracorint.ro

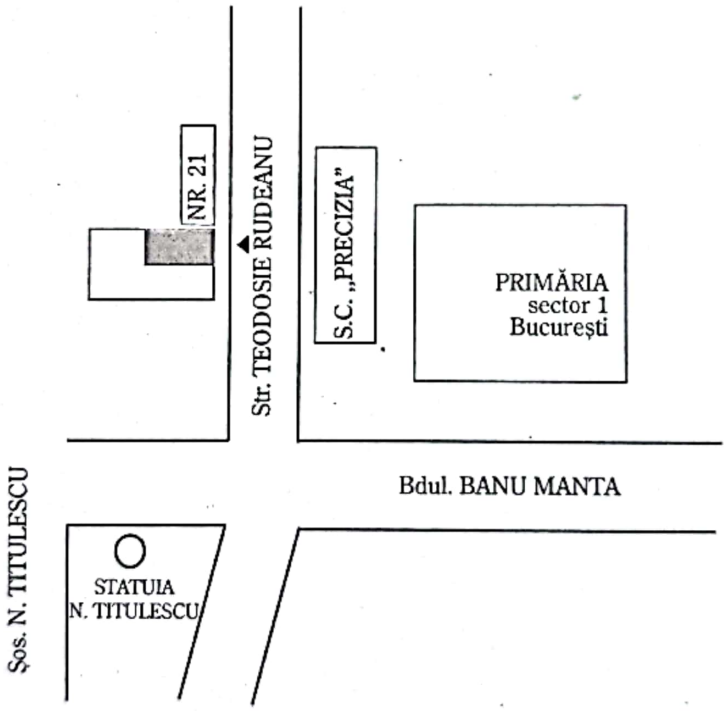

Format: 16/70x100
Coli tipo: 14,5

Tiparul executat la **S.C. TIPARG S.A.**
Pitești, B-dul N. Bălcescu, nr. 93
Tel.: 0248 22 12 75; Fax: 0248 22 13 48
E-mail: tiparg@geostar.ro

Scanned with OKEN Scanner

Lucrarea de față este concepută ca sprijin și ghid pentru elevi, în vederea evaluării și autoevaluării periodice, precum și pentru testarea națională la limba și literatura română. În același timp, aceasta reprezintă un instrument de lucru pentru profesorii din gimnaziu și chiar pentru elevii din liceu.

Testele vizează înțelegerea mesajului scris (textul literar), redactarea unor texte cu destinație funcțională (cerere, invitație, telegramă, scrisoare) și a unor compoziții de diferite tipuri, cu cerințe prestabilite, de dimensiunea indicată, acoperind integral obiectivele și conținuturile prevăzute în programa școlară în vigoare.

În elaborarea cerințelor, autorii și-au centrat atenția pe cunoașterea, identificarea și aplicarea noțiunilor de teorie literară, pe analiza textului literar la prima vedere, pe argumentarea particularităților genului și speciei literare cărora le aparține textul literar propus, pe formarea capacităților de argumentare a unor opinii personale.

ISBN: 973-653-671-8

9 789736 536717

Scanned with OKEN Scanner

Zaharia Daniel 7

20.10.2011

Test

1. Definiți temperatura
2. Definiți căldura, simbol, unitate de măsură.
3. Definiți căldura specifică, simbol, formulă, unitate de măsură.
4. Caracterizați corpurile în stare lichidă.
5. Ce înțelegem prin convecția
6. Completați săgețile
7. Calculați:

a) $t = 50°C$ $\quad T = ?$

b) $T = 250\ K$ $\quad t = ?$

c) $\Delta T = 200\ K$ $\quad \Delta t = ?$

1. Temperatura este mărimea fizică fundamentală care măsoară starea de încălzire a unui corp.

1

Caldura este marimea fizică ce masoară transferul de energie dintre 2 sisteme aflate în contact termic, numai prin mișcarea dezordonată a moleculelor.

simbol:

1 C = caldura

unitate de masură: 1

$$\boxed{\langle Q \rangle = J}$$

3. Caldura specifică: este marimea fizică ce masoară caldura necesară a unui corp pentru a-și mari sau micșora temperatura cu 1° 5

~~Capacitatea calorica~~: este marimea fizică ce masoară caldura specifică unitatii de masă a unui corp pt a-și mari sau micșora temperatură cu un grad. 1 6.

1

$$\boxed{C = \frac{\quad}{\Delta t}} \quad \langle C \rangle = \frac{\quad}{\quad}$$

4. Corpurile în stare lichidă:

La corpurile în stare lichidă moleculele sunt mai departate, forțele intermoleculare sunt mici, nu are formă proprie dar are volum propriu.

1

5. Convecția: este fenomenul prin care se transferă căldură de la un corp la altul prin intermediul altui corp.

1

6.

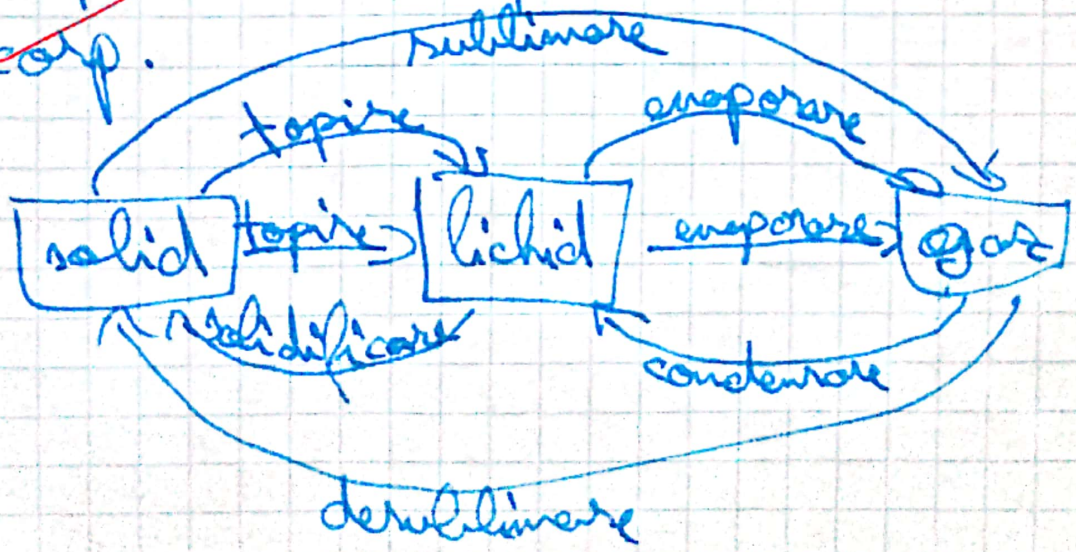

7. a) $t = 50$

$T = ?$

$T = t + 273$

$T = 50 + 273$

$T = 323^{\circ}K$

b) $T = 250^{\circ}K$

$t = ?$

$t = T - 273$

$t = 250 - 273$

$t = -23^{\circ}C$

c) [redacted]

Scanned with OKEN Scanner